

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA FAİLİN
KASTININ BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İkbal AYTAÇ

1104010108

Anabilim Dalı: Kamu Hukuku

Program: Kamu Hukuku

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi. Efser ERDEN TÜTÜNCÜ

HAZİRAN 2021

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA FAİLİN
KASTININ BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İkbal AYTAÇ

1104010108

Anabilim Dalı: Kamu Hukuku

Program:Kamu Hukuku

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Efser ERDEN TÜTÜNCÜ

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Özdem ÖZAYDIN

Dr. Öğr. Üyesi Esra ALAN AKCAN

HAZİRAN 2021

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının konusunu “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçlarında Failin Kastının Belirlenmesi” oluşturmaktadır. Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları uygulamada en çok işlenen ve tartışılan suçlardan biridir. Özellikle bu suç tipinde failin kastının belirlenmesi noktasında sıklıkla büyük sorunlar yaşanmaktadır. Bu çalışma ile Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, suçların seçimlik hareketleri bağlamında karşılaştırılarak, Yargıtay kararları çerçevesinde failin kastı her suç açısından ortaya koyulmaya çalışılarak, yaşanan bu sorunlara yönelik bir katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Bu çerçevede tezimin meydana gelmesinde değerli görüşleri ile katkıda bulunan, bana yol gösteren, kıymetli vaktini ayıran, tez danışmanlığından daha çok ilgi göstererek yoluma ışık tutan, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum kıymetli tez danışmanım, saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Efser ERDEN TÜTÜNCÜ’ ye teşekkürlerimi sunarım.

Hukuk Fakültesi’nin ilk yıllarından itibaren üzerimde büyük emeği olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Bilge ERSON ASAR’a teşekkürü bir borç bilirim.

Bunun yanında yapıcı eleştirileri ve görüşleri ile tezimin daha kapsayıcı hale gelmesine katkıda bulunan tez jürimde yer alan Dr. Öğr. Üyesi Özdem ÖZAYDIN ve Dr. Öğr. Üyesi Esra ALAN AKCAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Bu zorlu tez yazma sürecinde yanımda olan tüm arkadaşlarıma destekleri için sonsuz teşekkür ederim.

Hayatımda aldığım tüm kararlarda yanımda olan, desteği ile yoluma ışık tutan sevgili babam Cengiz AYTAÇ’a ve varlığı ile bana güç veren canım ağabeyim Caner AYTAÇ’a teşekkür ederim.

Neşesi ile hayatımı renklendiren, küçüklüğümde beri elimden tutan, sevgili teyzem İpek SAKALLI CAN’a ,her zaman beni motive eden, sevgi ve duaları ile bana güç veren, canım anneannem Reyhan SAKALLI ve canım dedem Ali SAKALLI’ya teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bu hayat yolculuğunda bana mutlu ve huzurlu bir yaşam sunan, benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, bana her daim güvenen, hayatımın tüm mücadelelerinde

hep yanımda olan benim için büyük fedakarlıklarda bulunan sevgisi kalbimde sonsuz olan
canım annem Funda SAKALLI'ya teşekkürü bir borç bilirim.

İkbal AYTAÇ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	xi
ÖZET.....	xiv
ABSTRACT	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELER.....	4
I.Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kavramı	4
II. Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Tarihçesi	9
1.Dünyadaki Tarihsel Gelişim	9
2.Türkiyedeki Tarihsel Gelişim	12
III. Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelere İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Kuruluşlar.....	14
1.Uluslararası Sözleşmeler	14
1.1.1909 Şanghay Afyon Antlaşması.....	15
1.2. 1912 Lahey Afyon Sözleşmesi.....	16
1.3.1914 Lahey Afyon Konferansı.....	17
1.4.1925 Cenevre Afyon Sözleşmesi	18
1.5.1931 Cenevre Afyon Sözleşmesi	19
1.6.1931 Bangkok Antlaşması	20
1.7.Zararlı İlaçların Gayrimeşru Ticaretinin Men'i Hakkında 1936 Cenevre Sözleşmesi.....	20
1.8.1946 Lake Success Protokolü	21

1.9.Sentetik Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1948 Paris Protokolü	21
1.10.1953 New York Afyon Protokolü	22
1. 11.Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi.....	23
1.12.1971 Psikotrop Maddelere Dair Sözleşme	26
1.13.Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesinin Tadiline Dair 1972 Protokolü	27
1.14. 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme	29
1.15.1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	32
2. Uluslararası Örgütler	34
2.1.Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND).....	35
2.2.Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Denetleme Fonu (UNFDAC).....	36
2.3.Dünya Sağlık Örgütü (WHO)	36
2. 4.Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC)	37
2. 5.Pompidou Grubu	38
2.6.Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA).....	38
2.7.Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Programı (UNDCP)	39
IV.Türk Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenlemeler	40
1.Türk Ceza Kanunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenlemeler	40
1.1.765 Sayılı Türk Ceza Kanununda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde	40
1.2.5237 Sayılı Ceza Kanununda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde.....	41
2.Diğer Yasal Düzenlemelerde Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde	43
2.1.2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun	43
2.2.3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun	44
V.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Sınıflandırılması	45

1. Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar (Depresanlar) Tabii Uyuşturucu ve Uyarıcılar.....	46
1.1. Afyon	46
1.2. Morfin	47
1.3. Kodein	48
1.4. Eroin	49
1.5. Sentetik Uyuşturucular	50
1.6. Barbitüratlar	50
1.7. Trankilizanlar	51
1.8. Sedatifler	51
2. Merkezi Sinir Sistemini Uyarılar (Stimulanlar) Tabii Uyarılar.....	52
2.1. Koka Yaprığı	52
2.2. Kokain	53
2.3. Crack	54
2.4. Sentetik Uyarılar.....	54
a. Amfetaminler.....	54
b. Captagon	55
c. Ecstasy (MDMA)	56
3. Halisinojenler (Hayal Gösterenler)	57
3.1. Esrar	57
3.2. Marihuana	59
3.3. Meskalin.....	60
3.4. LSD	60
3.5. Sentetik Kannabinoidler (Bonzai).....	62
VI. Kontrollü Teslimat	63

İKİNCİ BÖLÜM	65
TÜRK CEZA KANUNDA DÜZENENLENEN	65
UYUŞTURUCU VE UYARICI MADDE SUÇLARI	65
I.Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu (TCK m.188)	65
1.Genel Olarak	65
2.Korunan Hukuki Yarar.....	67
3.Suçun Konusu	69
4.Tipikliğin Objektif (Maddi Nitelikteki) Unsurları	71
4.1.Fail	71
4.2.Mağdur	72
4.3.Hareket	72
a. İmal, İthal veya İhraç.....	73
b. Satma, Satışa Arz Etme, Başkalarına Verme, Sevk Etme, Nakletme, Depolama, Satın Alma, Kabul Etme veya Bulundurma	76
5. Tipikliğin Sübjektif Nitelikteki Unsurları (Manevi Unsurları).....	78
6.Hukuka Aykırılık Unsuru.....	78
7.Suçun Nitelikli Halleri	80
7.1.Uyuşturucu Maddenin Niteliğine Bağlı Nitelikli Haller	80
7.2.Suçun Bir Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi	80
7.3.Suçun Sağlık Mesleğinde Çalışanlar Tarafından İşlenmesi.....	81
7.4. Suçun üç veya daha Fazla Kişi Tarafından İşlenmesi.....	81
7.5.Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Verilen veya Satılan Kişinin Çocuk Olması	81
7.6.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Ticaretinin Yapıldığı Yerin Özelliğine Göre Fiilin İşlenmesi.....	82
8.Etkin Pişmanlık	82
8.1.Cezasızlık Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık Hali	82
8.2.Ceza İndirim Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık Hali.....	83

9.Suçun Özel Görünüş Biçimleri	84
9.1.Teşebbüs.....	84
9.2.İçtima.....	85
9.3.İştirak	87
10.Yaptırım ve Yargılama.....	89
II.Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu (TCK m.190)	90
1.Genel Olarak	90
2.Korunan Hukuki Yarar.....	91
3.Suçun Konusu	92
4. Tipikliğin Objektif (Maddi Nitelikteki) Unsurları	92
4.1.Fail	92
4.2.Mağdur	92
4.3.Hareket	92
a.TCK m. 190/1 Açısından.....	92
b. TCK m. 190/2 Açısından	94
5.Tipikliğin Sübjektif Nitelikteki Unsurları (Manevi Unsurları).....	95
6.Hukuka Aykırılık Unsuru.....	96
7.Suçun Nitelikli Halleri	96
8.Suçun Özel Görünüş Biçimleri	96
8.1.Teşebbüs.....	96
8.2.İçtima.....	97
8.3.İştirak	97
9.Yaptırım	97
III. Kullanmak İçin Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek veya Bulundurmak ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak (TCK m.191)	97
1.Genel Olarak	97

2.Korunan Hukuki Yarar.....	100
3.Suçun Konusu	100
4.Tipikliğin Objektif (Maddi Nitelikteki)Uysurları	100
4.1.Fail	100
4.2.Fiiller	101
a.Kullanmak	101
b.Satın almak.....	102
c.Kabul etmek	103
d.Bulundurmak.....	103
5.Tipikliğin Sübjektif Nitelikteki Uysurları (Manevi Uysurları).....	103
6.Hukuka Aykırılık Uysuru.....	104
7.Suçun Nitelikli Halleri	104
8.Etkin Pişmanlık	105
9.Suçun Özel Görünüş Biçimleri	106
9.1.Teşebbüs.....	106
9.2.İçtima.....	106
9.3.İştirak	106
10.Yaptırım	107
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	109
UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA	109
FAİLİN KASTININ BELİRLENMESİ.....	109
I.Kast ve Kastın Uysurları	109
1.Genel olarak	109
2.Kastın Uysurları	110
2.1.Bilme Uysuru	110
2.2.İsteme Uysuru	111
II. Yargıtay Kararları Işığında Failin Kastının Belirlenmesi	111

1.Genel Olarak	111
2.TCK m. 188/1 Kapsamında İmal, İhraç, İthal Açısından Failin Kastın Belirlenmesi	112
2.1. İmal Açısından	112
2.2.İthal Açısından	115
2.3. İhraç Açısından	124
2.4.Üretimde Kullanılan Maddeyi İmal, İthal ve İhraç Etme Açısından	130
3.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Ticareti Suçunda Failin Kastının Belirlenmesi	131
3.1.Satma Açısından.....	132
3.2.Satışa Arz Etme Açısından.....	136
3.3.Başkalarına Verme Açısından.....	137
3.4.Sevk Etme Açısından	139
3.5.Nakletme Açısından	141
3.6. Depolama Açısından	145
3.7.Satın Alma Açısından	148
3.8.Kabul Etme Açısından	150
3.9.Bulundurma Açısından.....	151
3.10.Üretimde Kullanılan Maddenin Ülke İçinde Ticareti Açısından	166
4.TCK m. 188/3 ve TCK m. 191/1 Açısından Failin Kastının Belirlenmesi	167
5.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Kullanmak için Bulundurmak ve Cezaevine Yasaklı Madde Sokma Suçları Açısından Failin Kastının Belirlenmesi	179
6. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu Açısından Failin Kastının Belirlenmesi (TCK m.190).....	183
6.1.TCK m. 190/1 Açısından	184
a. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırmak İçin Özel Yer, Donanım veya Malzeme Sağlama Açısından	185

b. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırmak İçin Kullananların Yakalanmalarını Zorlaştıracak nlemler Alma Açısından...	188
c. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırmak İçin Kullanma Yöntemleri Konusunda Başkalarına Bilgi Vermek Açısından....	190
6.2.TCK m. 190/2 Açısından	190
7. Esrar Elde Etmek Amacıyla Kenevir Ekilmesi ve Kullanma Suçu Bakımından Failin Kastının Belirlenmesi	195
8. TCK m.188/5 Açısından Failin Kastının Belirlenmesi	199
SONUÇ	203
KAYNAKÇA	210

KISALTMALAR

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
A.Ü.S.B.F.	:Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
bkz.	:bakınız
BAM	:Bölge Adliye Mahkemesi
BM	:Birleşmiş Milletler
C	:Cilt
CD	:Ceza Dairesi
CMK	:Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	:Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CND	:The Commission on Narcotic Drugs (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Komisyonu)
D.E.Ü	:Dokuz Eylül Üniversitesi
E.	:Esas
EMCDDA	:European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction(Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi)
F	:Fıkra
gr	:gram
HAGB	:Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
İÜHFİM	:İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	:Karar

Kg	:kilogram
KHK	:Kanun Hükmünde Kararname
LSD	:Lysergic Acid Diethylamide
m.	:madde
MDMA	:Ecstasy
M.Ö.	:Milattan Önce
M.S.	:Milattan Sonra
RG.	:Resmi Gazete
s.	:sayfa
S.	:sayı
S.B.F	:Siyasal Bilgiler Fakültesi
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	:Türk Ceza Kanunu
THC	:Tetra Hydro Cannabinol
TMK	:Terörle Mücadele Kanunu
TUBİM	:Türkiye Uyuşturucu veya Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi
UAD	:International Court of Justice(Uluslararası Adalet Divanı)

UNFDAC

:United Nations Fund for Drug Abuse

Control Programme (Uyuşturucu

Maddelerin Kötüye Kullanılmasını

Denetleme Fonu

UNODC

:United Nations Office on Drugs and Crime

(Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç

Ofisi)

UYAP

:Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

vb.

:ve benzeri

vs.

:vesair

WHO.

:World Health Organization (Dünya Sağlık

Örgütü)

Y.

:Yargıtay

YCGK.

:Yargıtay Ceza Genel Kurulu

yy.

:yüzyıl

ÖZET

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelere karşı, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bir mücadele yürütülmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda ülkemiz uluslararası alanda imzalanan birçok sözleşmenin tarafı olmuş ve iç hukukunu imzalanan bu sözleşmelerle uyumlu hale getirmek için yasalarda gerekli değişiklikleri yapmıştır.

İç hukukumuzda bu konuda temel olarak görülen üç düzenleme bulunmaktadır. Bunlar; 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'dur.

Kanun koyucu tarafından, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188, 190 ve 191. maddelerinde, uyuşturucu ve uyarıcı madde suçlarına ve bu suçlar için öngörülen cezalara yer verilmiş; 189. maddesinde tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması ve 192. maddesinde uyuşturucu ve uyarıcı madde suçlarında etkin pişmanlık hâlleri düzenlenmiştir.

Bu çalışmada uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin tanımları yapılarak, türleri anlatılmış, dünyadaki ve ülkemizdeki tarihsel süreçlerinden, konuya ilişkin uluslararası sözleşmelerden ve uluslararası kuruluşlardan bahsedilmiş, sonrasında Türk Ceza Kanunu'nun 188, 190 ve 191. maddelerinde yer alan uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları anlatılmıştır. Son olarak uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarında failin kastının belirlenmesi açısından suç türleri ayrı ayrı ve karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bahse konu suçlarda failin kastının ortaya koyulması bakımından doktrindeki görüşler ile yetinilmeyip Yargıtay kararları incelenerek içtihatları ile Yargıtay'ın bu konuya bakışını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Ceza Kanunu, Uyuşturucu ve uyarıcı madde, suç, ticaret, suçun manevi unsuru, fail, kast

ABSTRACT

A struggle is being waged against drugs or stimulants in our country as well as in the whole world. In this context, our country has become a party to many international conventions and made necessary changes in the laws in order to harmonize its domestic law with these conventions.

There are three basic regulations on this subject in our domestic law. These; The Law on Control of Drugs No. 2313 is the Law No. 3298 on Drugs and the Turkish Penal Code No. 5237.

By the legislator, in the articles 188, 190 and 191 of the Turkish Penal Code numbered 5237, narcotic and stimulant crimes and penalties for these crimes are included; The application of security measures against legal entities in Article 189 and effective repentance in drug and stimulant crimes are regulated in Article 192.

In this study, the definitions of drugs and stimulant substances are made, their types are explained, historical processes, international conventions and international organizations are mentioned, then the narcotic or stimulant substance crimes in articles 188, 190 and 191 of the Turkish Penal Code are explained, and finally, in narcotic or stimulant drug crimes In terms of determining the intent of the perpetrator, the types of crime are discussed separately and comparatively.

While preparing the study, books, magazines, articles, etc. In addition to the resources, the Supreme Court decisions and doctrine views were also used to shed light on some problems in practice.

Keywords: Turkish Penal Code, Drugs and stimulants, crime, trade, moral element of crime, perpetrator, caste

GİRİŞ

Tarihin ilk çağlarından itibaren uyuşturucu madde kullanımına rastlanılmaktadır. İnsanlığın ilk dönemlerinde uyuşturucu maddelerin acıları azaltmak, korkuları gidermek ve tıbbi amaçlarla kullanıldığı da bilinmektedir. Ancak mucizevi ilaçlar olarak görülen bu maddeler zamanla insan ve toplum sağlığı açısından tehlikeli bir boyuta ulaşmıştır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanılması sonucu ortaya çıkan toplum sağlığı ve sosyal sorunlar nedeni ile bu maddelerin kullanımı sadece meşru amaçlarla sınırlandırılarak yasaklanmıştır. Özellikle uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinin ve söz konusu maddeleri kullanan kişi sayısının artması bu konuda ulusal hatta uluslararası düzeyde önlemlerin alınması gerekliliğini ortaya koymuştur. Devletler tarafından, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanılmasını önlemek ve kontrol altına almak amacıyla uluslararası sözleşmeler kabul edilmiş; bu sözleşmelerin geçerliliğini ve kontrolünü sağlamak, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle ilgili sorunlara karşı dünyanın her yerinde iş birliği içerisinde etkin bir mücadele vermek amacıyla uluslararası örgütler oluşturulmuştur. Uluslararası iş birliğinin yanında devletler, kendi iç hukuklarında uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanılmasını önlemek amacıyla gerekli düzenlemeleri yapmak ile yükümlü kılınmıştır.

Özellikle sentetik maddelerin ortaya çıkması ve gün geçtikçe sayılarının artması, bu maddelerin imalinin kolay olması, üretiminin düşük bütçeli olması ve çok düşük fiyatlara satılması nedeni ile bu maddelere ilişkin hususlar tam anlamıyla kontrol altına alınamamıştır. Ülkemizde de işlenme oranı yüksek ve yargılamaya en çok konu olan suçlardan biri olmaya devam etmektedir.

Çalışmamızın konusu 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarına ilişkin failin kastının belirlenmesidir. Birinci bölümde uluslararası ve ulusal metinlerden söz edilirken ilgili mevzuat açıklanacak olup çalışmanın sınırlılıkları gereğince ikinci ve üçüncü bölümlerde söz konusu düzenlemelerin detayına girilmemiştir. Bu bağlamda 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları tek tek açıklanarak, birbiri ile karşılaştırmalı olarak incelenmiş, Yargıtay kararları ve doktrindeki görüşleri ışığında failin kastının belirlenmesine yönelik hususlar açıklanmaya çalışılmıştır.

Uygulamada uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarında failin kastının belirlenmesi açısından farklı yorumlar yapılmış, doktrinde bu konuda görüşler ortaya koyulmuş ve Yargıtay Ceza Daireleri ile Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından bu hususta birtakım kriterler belirlenmiştir. Ancak bütünüleyici ve kesin olarak görülen bir uygulama olmadığı için meseleye ilişkin sorunların devam ettiği söylenebilir.

Bu çalışmanın amacı; uygulamada çıkan bu sorunlara karşı uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarını ele alarak ve birbiri ile karşılaştırarak, Yargıtay'ın bu konuda belirlemiş olduğu kriterleri ile kararlardan ortaya çıkan ve failin kastının belirlenmesi açısından belirleyici rol oynayan hususları açıklamaktır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde uyuşturucu ve uyarıcı maddeler detaylı olarak ele alınmıştır. Bu bölümde uyuşturucu veya uyarıcı madde kavramına ilişkin açıklamalar yapılmış, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kişi üzerinde bıraktığı etkiye göre sınıflandırılması yapılmıştır. Ayrıca uyuşturucu veya uyarıcı maddelere ilişkin tarihsel süreçler izah edilmiş, Türk Ceza Kanunu'nda ve diğer yasal düzenlemelerimizde yer alan tanımlarına yer verilmiştir. Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanılmasını önlemek ve kontrol altına almak amacıyla yapılan uluslararası iş birliği doğrultusunda ortaya çıkan uluslararası sözleşmeler ve uluslararası örgütler açıklanmıştır. Son olarak uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarında söz konusu eşyaların kontrollü teslimatından çalışmanın sınırlılıkları gereğince söz edilmiştir.

İkinci bölümünde, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanında düzenlenmiş olan uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları açıklanmıştır. TCK m.188’de düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu, TCK m.190’da düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma suçu ve TCK m.191’da düzenlenen kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçu anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde, ilk olarak kast kavramı açıklanmış sonrasında Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, suçların seçimlik hareketleri bağlamında karşılaştırılarak, Yargıtay kararları çerçevesinde failin kastı her suç açısından ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Ayrıca esrar elde etmek amacıyla kenevir ekilmesi ve kullanma suçu, cezaevine yasaklı madde sokma suçları ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları karşılaştırılarak failin kastının belirlenmesine ilişkin kriterler açıklanmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELER

I.Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kavramı

“Uyuşturucu, Yunanca uyku anlamında ki “narke” den gelen ve İngilizceye “narkotik” olarak geçen, uyuşturma özelliği olan, uyuşturan, duymaz hale getiren şeydir.”¹ Uyuşturucu, kişiyi hareket etmekten ve düşünmekten alıkoymaktadır.

Uyuşturucu madde kavramı çok eskiye dayanan bir kavram olduğu için birçok tanımı bulunmaktadır. Uyuşturucu madde; bütün bir anlamıyla kullanan kişilerde uyarıcı etki uyandıran, kullanan kişiyi etki altında bırakarak alışkanlık yaratan maddeleri ifade etmektedir. Bu bakımdan uyarıcı maddeleri de içeren uyuşturucu madde kavramı, sarhoş edici, keyif, tutku ve uyanıklık verici özellikleri bulunan tüm doğal ve yapay maddeleri ifade etmektedir.²

Uyuşturucu; bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarında olumsuz değişikliklere neden olabilen bir kez alındığında bile bağımlılık yapma riski taşıyabilen zaman içerisinde bireyler üzerinde ekonomik ve sosyal sorunlara yol açabilen, kullanımının ve satışının da kanunlarca yasaklandığı bir madde türü

¹ Ahmet Cemil Ruhi, *Türk Ceza Kanunu’nda Uyuşturucu ve Uyarıcı Uyarıcı Madde Suçları*. (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık,2017) s.8.

² Handan Yokuş Sevük, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçları*. (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2007) s.21.

olabilmekle beraber sözlük anlamına bakıldığı zaman uyuşturma özelliği olan uyuşturucu ilaçları olarak tanımlanabilmektedir.³

Uyuşturucu veya uyarı maddelerin neler olduğu, hangi maddelerin bu kapsamda yer alacağını belirlemek oldukça zordur.⁴ Bu sebeple Ceza Kanunumuzda uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ile ilgili düzenlenme yapılmasına rağmen uyuşturucu maddenin tanımı ayrıca yapılmamıştır.⁵

Hukuk Mevzuatımızda uyuşturucu veya uyarıcı madde kavramlarına ilişkin açıkça bir tanım bulunmamakla beraber Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşmelerde, uyuşturucu maddelere ilişkin bazı tanımlamalar yer almaktadır.⁶ Buna örnek olarak; Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi'nin 1'in maddesinin (i) bendinde;" *uyuşturucu madde deyimi, doğal veya sentetik madde olsun I ve II numaralı cetvellerde anılan maddeleri ifade eder*" şeklinde bir tanım yer almaktadır.⁷

24.06.1933 tarihinde Resmi Gazete yayımlandıktan sonra yürürlüğe giren 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun 1.maddesinde birtakım uyuşturucu maddeleri belirterek sayma yöntemini kullanılarak açıklanmıştır.

1 .madde "*Tıbbî afyon ile müstahzaratının ve morfin ve bütün milhlerinin ve morfinin uzvî hamızlarla veya küül cezrile birleşmesinden mütehasssl bütün eterlerinin ve bunların milhleri nin ve koka yaprağı, ham kokain ve kokain ekgonin ve tropokokain ile bütün milhlerinin ve yüzde 0,20 gramdan fazla morfin ve milhlerini ve yüzde 0,10 gramdan fazla kokain ve milhlerini muhtevi bütün müstahzarların ve ökodal (Eugodal), dikodit (Dicodide) ve Dilodit (Dilaudide), Asedikon (Acedicone) ve*

³ Demet Karakartal, "Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ve Suç İlişkisi," *Uluslararası Beşerî Bilimler ve Eğitim Dergisi*, Cilt:6, Sayı:14: s. 615-616.

⁴ "Böylece kanun koyucu, uyuşturucu ve uyarıcı maddelere karşı toplum sağlığını etkin bir şekilde korumak amacıyla, sonradan keşfedilen ve uyuşturucu veya uyarıcı etki yaparak kişilerde bağımlılık yapan herhangi bir maddenin bu suçların konusunu oluşturacağını kabul etmiştir. Dolayısıyla bir maddenin belirtilen nitelikte olduğu Adli Tıp Kurumunun ilgili İhtisas Dairesi tarafından belirlendikten sonra, bu maddenin TCK'da tanımlanan suçların konusunu oluşturabilmesi için, yukarıda anılan ulusal veya uluslararası herhangi bir metinde isminin geçmesine veya Bakanlar Kurulu kararıyla listeye alınmış olmasına gerek yoktur." (Y.10.CD 2016/2536 E. ,2016/3941 K.) < <https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:20.04.2021.

⁵ Yusuf Yaşar, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları*. (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2019) s.26.

⁶ Yaşar, s.29-30.

⁷ Yaşar, s.30.

bunların terkihi kimyeviyesinde bulunan maddelerle bütün müstahzarlarının ithal, ihraç ve memleket içerisindeki satış Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâletinin murakabesine tâbidir.”.

Ancak daha sonra aynı kanunun 19. maddesinde belirtilen hususlar çerçevesinde sayma yöntemi kavramını genişleterek sınırlandırmadan uzak durulmuştur.

19.06.1986 Tarihinde Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanunun 1. maddesinde; çizilmiş veya çizilmemiş haşhaş kapsülleri ile ham afyon, tıbbi afyon ve morfin evsafını haiz afyon alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri; koka yaprağı ve bunun alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri ile uyuşturucu maddelerin neler olduğu belirtmiştir. Ancak maddenin devamında kullanılmasının zararlı olduğu ve toksimani yaptığı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından tespit edilen diğer tabii ve sentetik maddeler de yine bu bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanı kararı ile bu kanun kapsamına alınabileceği belirtilerek uyuşturucu madde kavramı sınırlandırılmayarak geniş bir kapsam altına alınmıştır.

Bu konuda yapılmış olan en kapsamlı tanımlardan biri ise Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafınca yapılmıştır. Bu tanıma göre “*Bitkisel veya sentetik menşeli olup, merkezi sinir sistemini etkileyerek fiziksel ve/veya ruhsal bağımlılık hallerine yol açan ve bazı hallerde tek konulu (kullanmanın devamı üzerine dozağı artırmak ihtiyacının duyulması) ve diğer bazı hallerde ise aynı kişinin değişik uyuşturucu kullanması gibi çift konulu tutku yaratan bütün maddeler uyuşturucu madde*” olarak nitelendirilmiştir.

Güngör-Kınacı’ya göre uyuşturucu madde “*Ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde, kanunlarımızda veya kanunların verdiği yetkiye dayanan bakanlar kurulu kararlarında uyuşturucu madde olduğu kabul edilerek; tıbbi ve bilimsel amaçlar dışında imali, ithali, ihracı, satılması ,satın alınması, bedelsiz devredilmesi, bedelsiz devralınması, bulundurulması, sevk edilmesi, nakledilmesi,*

kullanılması yasaklanan ya da ruhsata bağlanan; ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak, belirtilen eylemlere konu edilmesi suç oluşturan doğal veya yapay maddelerdir."⁸

Dönmezer "insanın sinir sistemine, zevk meydana getiren, keyif verecek önde etki yapan, bir süre geçtikten sonra, sözü geçen maddeyi almadan yapamaz hale getiren maddeler olarak , "tanımlamıştır."⁹

Elmas ise "Bir maddenin kişinin algılama, muhakeme ve irade yeteneği üzerindeki etkileri ile alışkanlık (toksimani) yapma özelliği itibariyle uyuşturucu veya uyarıcı madde niteliğinde olup olmadığının belirlenmesinde elbette "pozitif bilimler" ışığında yapılacak bir inceleme ile mümkündür. Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde olduğu belirlenen bir maddenin, TCK'da düzenlenen bir suçun konusunu oluşturup oluşturmadığının tespiti ise "normatif bilimlerin" ışığında yapılacak incelemeyi gerektir." şeklinde açıklamıştır.¹⁰

Uyuşturucu maddelerle ilgili yapılan tanımlamalardan çıkarılması gereken sonuç bir maddenin uyuşturucu madde kapsamında olması ve sayılabilmesi için o maddenin kişide bağımlılık yapması, kişiye zevk ve keyif verici etki yaratarak kişinin sağlığına zarar verici olmasıdır.¹¹ Bu maddelerin kişi üzerinde yaratmış olduğu bedensel ve ruhsal olarak rahatlık, gerçek dünyadan uzaklaştıran, yorgunluk gideren, güçlendiren, düşünceye hız veren etkiler şeklinde olduğu, kişide bir başkalaşma duygusu meydana getirdiği ve oluşan bu başkalaşma duygusu ile yaşamış olduğu kişisel ve toplumsal engellerden kurtulma hissinin de kısa zaman içerisinde kişide alışkanlık ve bağımlılık yarattığı görülmektedir.¹²

Uyuşturucu madde kavramının ve uyuşturucu madde çeşidinin gün geçtikçe genişlemesi nedeni ile sayma yöntemi ile sınırlandırılma yapılmamasının doğru olduğu kanaatindeyiz. Çünkü sınırlandırma yapılması cezasızlığın önünü açacaktır.

⁸ Şener Güngör, Ali Kınacı, *Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerle İlgili Suçlar*. (Ankara: Yetkin Yayıncılık,2001) s.37.

⁹ Sulhi Dönmezer , "Hukuk, Uyuşturucu ve Alışkanlık Yaratıcı Maddeler (Kriminolojik Yaklaşım)," *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*," Cilt: 43 (1987):s.457.

¹⁰ Birsen Elmas, *Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları*. (Ankara: Adalet Yayınevi,2020) s.47.

¹¹ Aslı Selvi Akpınar, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti Suçu*. (Ankara,: Seçkin Yayıncılık,2021) s.22.

¹² Köksal Bayraktar, "Uyuşturucu Maddeler ve Suç Siyaseti," *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt:51 S:1-4,(1985):s.45.

Uygulama da bu açıdan bir maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı noktasında ihtilaf olması halinde uzman bilirkişi aracılığıyla maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı tespit edilmektedir.¹³

Kendine ait çeşitli özellikleri bulunan uyuşturucu maddeler, kullanan kişi üzerinde farklı etkiler yaratmaktadır. Bu etkiler rahatlama, uyuşturma gibi olmakla beraber uyandırma, canlandırma, hızlı düşünme gibi etkiler olabilmektedir.

Yine kişinin kendi gerçek dünyasında ki toplumsal ve ruhsal yaşantısı içerisinde yaşadığı kötü olayların, zorlamaların ve engellemelerin kendisinde yaratmış olduğu etki ile birlikte bunları kendi gücü ile üstesinden gelebilme yetisini artık kendisinde bulamadığından bu tarz ilaç, uyuşturucu maddeleri kendisinin destekleyicisi olarak görür ve kişinin bu maddelere karşı yatkınlığının yanı sıra maddelere karşı kendisini alıkoyma gücünün düşük olması ve kişinin yaşadığı stres yoğunluğunun etkisi de bu açıdan kararlaştırıcı etkenlerdendir.¹⁴

Aslında uyuşturucu maddeler, tarihin çok eski zamanlarından itibaren ağrı kesici özellikleri nedeni ile tıp alanında ağrı dindirici özelliği ile ¹⁵ kullanılmaktadır. Ancak zamanla sanayi toplumunun oluşması ve çeşitli sebeplerden kaynaklı olarak uyuşturucu madde tıbbi amaç dışında kullanılmaya başlanmıştır.¹⁶

Kanun koyucunun bir suçu ortaya koymakta ki genel ve asli amacının toplum disiplinin ve insan haklarının korunmasının esas olduğu şüphesiz olmakla beraber her suçun ortaya koyulmasında ayrı bir amacın da olduğu bunun nedeninde devlete, topluma ve kişilere ait belirli hak ve menfaatlerin korunması olduğu da açıktır. ¹⁷Zira ceza yargılamasında insan haklarına uygun kurallar koymak ve uygulamak şarttır.¹⁸

¹³ Durmuş Tezcan, Ruhan Erdem, Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2019) s.694.

¹⁴ Günsel Koptagel, “Uyuşturucu ve Tutku Yaratıcı Maddeler Kullanımının Sosyal-Psikolojik Dinamizması,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt:45, Sayı:1-4 s.1054.

¹⁵ Ecem Banaz, “Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ile Mücadele,” *Bursa Barosu Dergisi*, C: 42, S:100 s.98.

¹⁶ Sulhi Dönmezer, “Uyuşturucu ve Tutku Yaratıcı Konusuna Sosyo-Politik Yaklaşım,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C:45, S:1-4,(1981): s.1023.

¹⁷ Sulhi Dönmezer, *Ceza Hukuku Özel Kısım Kişilere ve Mala Karşı Cürümler* (İstanbul: Beta Basım Yayın,1990) s.4.

¹⁸ Cüneyt Altıparmak, *100 Başlıkta Soruşturma Evresi* (Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019) s.21.

Ceza Hukukumuzda da madde kullanma ve temin etme suç kapsamına alınmasının nedeni kişiye zararlı olmasının yanında ayrıca toplumun geleneğine, geleceğine, ortak değerlere, ahlaka ve genel sağlığa zarar vereceğinin düşünülmesi ve öngörülmesidir.¹⁹ Çünkü uyuşturucu madde kullanımdan sadece kişinin kendisi değil, toplumda genel olarak etkilenmektedir.

II. Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Tarihçesi

1.Dünyadaki Tarihsel Gelişim

Uyuşturucu madde kullanımı tarihin ilk çağlarından itibaren görülmektedir. Bu nedenle insanlık tarihinin başlangıcı ile birlikte uyuşturucu maddenin bilindiği ve kullanıldığı anlaşılmaktadır. İnsanlığın ilk dönemlerinde uyuşturucu maddelerin acıları azaltmak, korkuları gidermek amacı ile kullanıldığı ayrıca birçok medeniyet tarafından duvar kabartmalarında, mezar kabartmalarında çömleklerde motif olarak işlenilecek kadar günlük yaşamda etkin olduğu bilinmektedir.²⁰ Yine eski çağlarda ayrıca mutluluk ve neşe verdiği aktarılmıştır. Şöyle ki; Hintliler esrara başarı ve mutluluk anlamında kullanılan “vişema” ismini vermiş, Persler Zerdüş’t’e kenevir bitkisinin mutluluk ve kaynağı olduğunu yazmış, tarihçi Herodot ise Mezopotamya bölgesinde olduğu bilinen Asurlular; Sümerler ile Aral bölgesinde bulunan İskitlerin kenevire benzer bir bitkinin yapraklarının kullanımı ile neşeli bir ruh haline büründüklerini yazmıştır.²¹

Afyon maddesi, doğada kendiliğinden bulunduğu için diğer uyuşturucu veya uyarıcı maddelere göre daha kolay ve daha erken bir şekilde keşfedilmiştir.²² Haşhaş

¹⁹ İlhan Akbulut, “Ülkemizde Uyuşturucu Maddeler Sorunu,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Sayı:3 (1997):s.113.

²⁰ Neslihan Ateş, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanma Suçu* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık,2019) s.13.

²¹ Tayfun Uzbay, “Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler ve Bağımlılık Yapan Maddeler” *Meslek İçi Eğitim Dergisi*, Aralık.2009:s.6

²² Ateş, s.14.

ilk olarak Mezopotamya’da görülmüş ve Sümerler haşhaş bitkisine neşe anlamına gelen “Hul Girl “adını vermişlerdir.

Arkeolojik kazılarda bulunan resimlerde ve tabletlerde uyuşturucu maddenin nasıl kullanıldığı anlatılmış ve bu şekilde eski çağlarda uyuşturucu maddenin ne şekilde nasıl kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Uyuşturucu maddeler eski çağlarda özellikle tıbbi amaçla ve dinsel törenler için kullanılmıştır. Örneğin; doğada yetişen günümüzde zehirli mantarın ya da sihirli mantar diye isimlendirilen mantar çeşidinin dinsel ayinlerde ve toplumsal törenlerde kullanımı bundan 7000 (MÖ 5000) yıl öncesine kadar uzanmakta ve bu durum günümüze kadar Sibiry ve Orta Amerika’daki Şamanizm modellerinde varlığını sürdürmektedir.²³

Yine Antik dönemlerde önemli ve gizemli bir ilaç olarak kullanılan afyon, kralın amansız bir hastalığa yakalanmış kızına şifa olmuş; bu nedenle tarlalardan saraya daha sonrasında ise ileri ki çağlarda imtiyazlı bazı kişiler tarafından keyif verici olarak kullanılmaya başlanmıştır.²⁴Sonraki çağlarda afyon ticaretin gelişmesi ile diğer ülkelere de yayılmıştır.

MS 1300’lerde afyon, Engizisyon Mahkemeleri tarafından yasaklanmış ancak 1527’de reform hareketleri ile birlikte tıp alanında ağrı kesici olarak etkin bir madde olmasından dolayı övgü ile yerini almıştır.1600’lerde İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth gemi taşımacılığı yapanlara afyon ticaretini serbest kılmıştır.²⁵ Ayrıca 1753 yılında haşhaş bitkisi bir eserde ilk defa Papaver Somniferum yani uyku verici anlamında isimlendirilmiş ve sınıflandırılmıştır.²⁶

Çin’de tıbbi amaçla kullanılan afyonun İngilizler tarafından ihraç edilmesi ile kullanımı artmış bunun neticesinde Çin hükümeti tarafından afyon ithaline ve

²³ https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Guz/madde_bagimliliği_ve_sosyal_hizmet/2/index.html ,Erişim Tarihi :21.04.2021.

²⁴ <https://bilimveaydinlanma.org/turkiyede-uyusturucu-sorunu-neden-buyuyor-nasil-onlenecek/> , Erişim Tarihi:21.04.2021.

²⁵ Yaşar, s.39.

²⁶ Yaşar, s.39.

kullanımına yasak getirilmiştir.²⁷ Öyle ki uyuşturucu maddeler geçmişte savaşlara neden olmuş; 19.yy'da İngiltere ve Fransa'nın Çin'e karşı açtıkları bu savaşın nedeni afyon olmuş ve ülkeler arasında Afyon Savaşı olarak bilinen savaşlar gerçekleşmiştir.²⁸

Esrar ise hint kenevirinden elde edilmesi nedeni ile kullanımı eskiye dayanmaktadır. Yapılan araştırmalarda esrar kullanımının ilk olarak Asurlular tarafından yapıldığı sonrasında ise Hindistan ve İran'da dinsel törenler için kullanıldığı bilinmektedir.²⁹ Günümüzde ise esrar kullanımı Dünya'nın her yerinde oldukça artmıştır. Bu nedenle esrar en çok kullanılan uyuşturucu maddelerin başında yer almaktadır.

Çok uzun yıllar önce bazı Güney Amerika yerlileri tarafından yaşadıklarını açıklıklarının etkisini azaltmak ve zihni faaliyetlerini hızlandırmak amacıyla koka yapraklarını çiğneyerek kokain alkaloidini alırlardı. 1884 yılında ise kokainin uyuşturucu etkisi olduğu açıklanmış ve 1902 yılında Almanya'da bu madde uyuşturucu olarak analiz edilmiştir.³⁰

19. yy. 'da yapılan çalışmalarda afyon içerisindeki etkin maddeler ayrıştırılarak morfin maddesi bulunmuştur. Alman bir eczacı olan Sertürner tarafından bulunan morfine Yunan mitolojisinde rüya tanrısı olarak bilinen Morpheus'tan ilham alınarak Morphinum adını verilmiştir. Morfinden de ilk olarak tıp alanın yararlanılmıştır.

Eroin; Bayer ilaç firmasında çalışan Heinrich Dreser tarafından morfin ayrıştırması yaptığı çalışması sırasında morfini sentezlemesi sonucunda elde edilmiştir.³¹ Tıbbi alanda yine ağrı kesici, ağrı dindirici olarak kullanılmaya başlanılmış; bu kullanım neticesinde ayrıştırıldığı morfinden on katı kadar daha kuvvetli bir madde olduğu ortaya çıkmıştır. Daha sonra eroin ticareti başlamış ancak

²⁷ Yılmaz Günel, *Uyuşturucu Madde Suçları* (Kazancı Yayınları Bilimsel Dizi:4 ,1976) s.31.

²⁸ Feridun Yenisey, "Uyuşturucu Maddeler Sorununun Ceza Hukuku Yönü, " *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:1 S:1 (1983): s.18

²⁹ Şahin Kurt, Ela Kurt , *Uygulamada Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat* (Adalet Yayınevi,2007) s. 3-4.

³⁰ [https://tr.wikipedia.org/wiki/Afyon_\(narkotik\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Afyon_(narkotik)) , ErişimTarihi:21.04.2021

³¹ Yaşar, s.42.

maddenin alışkanlık yarattığı ve çeşitli zararlı etkilerinin ortaya çıkması ile birlikte kullanımı yasaklanmıştır.

Dünyada sentetik uyuşturucu maddelerin ortaya çıkması ile madde kullanımına ilişkin durum ve tehlike farklı bir boyut kazanmıştır. Bu maddelerin daha kolay elde edilmesi daha kolay ulaşılması ve etkilerinin farklı özellikler taşıması nedeni ile uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı yukarı bir ivme kazanmıştır.

2.Türkiyedeki Tarihsel Gelişim

Osmanlı Devleti'nde toplum; devlet geleneği nedeni ile kuruluşundan itibaren İslam Hukuk'una bağlı ve uygun olarak bir yaşam ve yönetim anlayışı içine yaşamaya özen göstermişlerdir. Bu nedenle alkol kullanımı ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı da hoş görülmemiştir. Ancak bu hususlara rağmen tarihsel süreçte bu maddelerin kullanımına müsaade eden yöneticilerde ortaya çıkmıştır.³²

Osmanlıda uyuşturucu maddeleri oluşturan bitkilerin içerisinde özellikle haşhaş ve kenevir bitkisi önem kazanmış ve tıp alanında kullanılmıştır. Yine Osmanlıda “beng” adı ile bilinen esrarın yanı sıra afyon ve karışımları, çeşitli ağrı şikayetlerinin tedavisi ve öksürük içeren rahatsızlıklarda etkin ve yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Ancak Osmanlı Klasik Dönemi'nden itibaren geleneksel usullerle elde edilen afyon, afyon macunları ve şurupları ile esrar içerikli ürünler, keyif verici olarak da talep görmüştür.³³

Osmanlıda haşhaş ve afyon üretimi yapma, bu maddeleri kullanma ve bunların bulunmasını sağlayan, bu maddeleri temin edenlere karşı ilk yasal düzenleme Fatih Sultan Mehmet'in döneminde oluşturulmuştur. IV. Murat'ın döneminde ise afyon, tütün ve kahve kullanımı yasaklanmıştır.³⁴

³² Yaşar, s.103.

³³ Kaya Göktepe, “Osmanlı Toplumunda Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Devletin Buna Karşı Bazı Mücadele Çalışmaları,” *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi* C:7, S:19, (2020): s.634

³⁴ <http://umuddder.org/uyusturucu-maddelerin-tarihsel-gelisimi/> , Erişim Tarihi 22.04.2021.

Osmanlı Devleti de özellikle II. Abdülhamit devrinde bir tarım ve maliye politikası olarak afyon üretimini teşvik edilmeye çalışılmış; teşvik kapsamında vergi muafiyeti sağlanmıştır. Bu gelişmeler neticesinde üretimle artışla beraber Avrupa’da sağlık sektöründe Osmanlı afyonu aranan bir ürün haline gelmiş ve XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren en fazla ihraç edilen tarım ürünleri arasına girmeyi başarmıştır.³⁵

1858 yılında çıkarılan Ceza Kanunname-i Hümayunu ile sağlığa zararlı maddelerin satışı yasaklanmıştır. Ancak bu hüküm uygulamada etkili olmamış; aksine İstanbul’un her semtinde esrar kullanıcılarının esrar içebildiği kahvehaneler de açılmıştır. Cezalar ve yaptırımlar ağır olmadığı için sadece müsadere usulü uygulanmıştır.³⁶ Önemli ilim adamlarından biri olan Kâtip Çelebi de esrar başta olmak üzere diğer keyif verici maddeleri kullananlara nasihat ve tavsiyelerde bulunmuştur.³⁷

Osmanlı-Cumhuriyet dönemi Anayasalarına bakıldığı zaman 1876 Kanuni Esasi, 1921, 1924 ve 1961 Anayasalarında uyuşturucu veya uyarıcı maddelere ilişkin herhangi bir yasal düzenlemenin bulunmadığı görülecektir. Ancak 1982 Anayasasında uyuşturucu madde kavramının içerdiği bazı hükümler yer almaktadır.³⁸

19 Şubat 1925 yılında birçok devlet tarafından kabul edilen Narkotik İlaçların Uluslararası Denetimine ilişkin bildiri Türkiye tarafından da imzalanmış ve Uyuşturucu Maddeler Yasası çıkarılmıştır. Bu yasa alım, satım, üretimi yasaklamazken sadece uyulması gereken kuralları içermiştir.³⁹

Daha sonra ise 1925 yılında çıkartılan bir kararname ile kokain ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerin üretimine yasak getirilmiş; uyuşturucu ve bağımlılık

³⁵ Göktepe, s.631.

³⁶ Ertekin Aksüt, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020) s.33

³⁷ ” Bundan sonra eğer müyesser olup bir yolla kesebilirse büyük bir fırsat ve ganimettir, kaybetmemek gerekir. Ve bir kez tutulup tiryakisi olduktan sonra keyf erbabına karışmak ve sataşmak ahmaklıktır ve hatadır. Nihayet sözümüz henüz tiryakilik tuzağına düşmeyenleri gafletten uyarmak için. “

<https://www.academia.edu/44563949/OSMANLI_TOPLUMUNDA_UYU%C5%9ETURUCU_MA_DDE_KULLANIMI_VE_DEVLET%C4%B0N_BUNA_KAR%C5%9EI_BAZI_M%C3%9CCADEL_E_%C3%87ALI%C5%9EMALARI> Erişim Tarihi: 14.04.2021.

³⁸ Yaşar, s.106.

³⁹ Özcan Köknel, *Alkolden Eroine Kaçış*, (Altın Kitaplar, 1983) sy.25.

yapıcı madde yerine “keyif verici madde” olarak nitelendirilen maddelerin alım, satım ve kullanımı Türk Ceza Kanunu’nu ile yasaklanmıştır.⁴⁰

Cumhuriyet Döneminde 1926 yılında çıkarılan Türk Ceza Kanunu, 1933 tarihli Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 1982 tarihli Anayasa, 1986 yılında çıkarılan Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ile uyuşturucu maddelere ilişkin düzenlemelerle bu maddelere ilişkin denetim ve yasaklar sürdürülmeye devam edilmiş ve şu an günümüzde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 188.-191. maddelerde belirtilen düzenlemeler ile mücadele devam etmektedir.⁴¹

Günümüzde Türkiye Uyuşturucu Raporları incelendiğinde tespit edilen bulgulara ülkemizde uyuşturucuyla mücadele kapsamında yapılan kamu harcamaları yıllar itibariyle artış göstermiştir. Türkiye artık sadece transit ülke vasfında olmayıp uyuşturucu veya uyarıcı maddenin çok fazla kullanıldığı, özellikle sentetik madde kullanımının arttığı bir ülke konumuna gelmiştir.⁴²Türkiye’de uyuşturucu madde olayları ve bu olaylarda yakalanan şüpheli sayısı en fazla 2018 yılında gerçekleşmiş olup yakalanan kişilerinin yaklaşık %75’i TCK.191. maddeyi ihlal ettikleri anlaşılmaktadır.⁴³

III. Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelere İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Kuruluşlar

1.Uluslararası Sözleşmeler

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinin ve beraberinde bu ticaretten elde edilen karlar dünyada uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinin hacminin büyümesine

⁴⁰ Kültegin Ögel, Sigara, Alkol ve Madde Kullanım bozuklukları: Tanı, Tedavi ve Önleme. (İstanbul: Yeniden Yayınları,2010) s.21.

⁴¹ Ertekin, s.34.

⁴² Yener Ünver, *Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler ve Ceza Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2019) s.112.

⁴³ Hamza Ateş,” Türkiye’de Uyuşturucu Madde Bağımlılığıyla Mücadele: Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Raporları Üzerinden Bir İnceleme” *Medeniyet Araştırmaları Dergisi* ,s.76.

neden olmuştur.⁴⁴Bu durum beraberinde birçok sorunu da gündeme getirmiştir. Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinin artması, bu maddelere ulaşımını kolaylaştırmış ve bu nedenle kullanıcı sayısının artmasına da sebebiyet vermiştir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinin artması, ardından madde kullanan kişi sayısının da artması ile oluşan durum uluslararası önlem alınması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Devletler uzunca bir süredir iş birliği içinde olmak ve ortak çözümlerle hareket etmek durumunda kalmışlardır. Bu suçların en başında da uyuşturucu maddelere ilişkin suçların yer aldığı açıktır.⁴⁵

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretini yasaklamak ve ülkeler açısından madde kullanımının tehlikeli bir boyuta ulaşması nedeni ile bu durumları önlemeye yönelik olarak uluslararası sözleşmeler yapılmıştır.

1.1.1909 Şanghay Afyon Antlaşması

1 Şubat 1909 tarihinde ilk bir ilk olarak Şangay'da Milletlerarası Afyon Komisyonu kurulmuştur.⁴⁶Dünyada narkotik sorunları tartışmak için ilk olarak yapılan uluslararası konferans Şanghay'da yapılmış olan bu toplantıdır ve yine ilk kez bu kongre ile birlikte dünyanın uyuşturucu durumuna ilişkin küresel genel bakış açısı sağlanmıştır.⁴⁷ Bu konferansa İngiltere, Fransa, Çin, Portekiz, İtalya, Amerika Birleşik Devletleri, Hollanda, Japonya, Rusya, Avusturya-Macaristan, Almanya, İran ve Siam temsilcileri katılmıştır.

⁴⁴ Sevik, s.57.

⁴⁵ Durmuş Tezcan, "Uyuşturucu Madde Kaçakçılığını Önleme Tedbirleri," *A.Ü.S.B.F. Dergisi*, Cilt:37 Sayı:3 s.205.

⁴⁶ Sahir Erman, "Uyuşturucu Maddelere İlişkin Ceza Hükümleri," *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C:45 S:1-4,(1981): s.1061.

⁴⁷ <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/the-1912-hague-international-opium-convention.html> , Erişim Tarihi 23.04.2021.

Bu toplantı neticesinde tavsiye niteliği taşıyan birçok karar alınmıştır. Şanghay toplantısında alınan kararlarda; Çin Hükümeti'nin İmparatorluk genelinde afyon üretimini ve tüketimini ortadan kaldırma çabaları takdir edilmiş, ilgili her delegasyonun kendi ülkesinde afyonun tüketim ve üretiminin kademeli olarak azaltılması için önlemler almaya sevk edilmiş, afyonun tıbbi amaçlar dışında herhangi bir şekilde kullanılmasının ülkeler tarafından yasaklanmasını beyan edilmiş, toplantıda bulunan her ülkenin afyon ve türevlerine ilişkin kaçakçılığın önlemesi bakımından yasal önlem alması ve yine morfin üretim, tüketim ve satışını kontrol etmek amaçlı önlemlerin alınması da belirtilmiştir. Afyonla ilgili ilaçlarının ve afyon ürünlerinin özellikleri ve etkilerinin bilimsel bir bakış açısıyla incelenmesi için çalışmalar yapılması, ayrıca toplantıda bulunan her delegasyona Çin'de bulunan afyon içme yerlerini kapatması için talep ve tavsiyelerde bulunulmuştur.⁴⁸

1.2. 1912 Lahey Afyon Sözleşmesi

Uyuşturucu maddelerin kontrolü meselesi ilk olarak Şanghay'da kurulan bir komisyon ile gerçekleşmiş ve burada tavsiye niteliğinde kararlar alınmış ancak alınan kararlar tavsiye niteliğinin ötesinde uygulamaya geçememiştir.

Bu durumun sonucu olarak 1912 yılında gerçekleşen Birinci Afyon Konferansı ile 23 Ocak 1912'de 1912 Lahey Afyon Sözleşmesi yapılmıştır. Yapılan bu sözleşmeye taraf olan her bir devlet kendi ülkesinde uyuşturucu maddelere ilişkin kontrol tedbirleri almayı kabul etmiştir. Yine yapılan sözleşmede her ülkenin kendi durumu dahilinde bu maddelerin yavaş bir şekilde ortadan kaldırılması, bu maddelerin ithal ve ihracının kontrolünün ve mamul uyuşturucu maddelerin imalının tahdidini, bunların yalnızca ilâç olarak kullanılmasının sağlanması hususunda birçok karar alınmıştır.⁴⁹ Sözleşmeye taraf devletler bu nedenle uyuşturucu maddelerin tıbbi amaç dışından üretimini, kullanımını ve ticaretini önleyecek ciddi tedbirler ve yasal düzenlemeler almaya mecbur bırakılmıştır. Ayrıca sözleşmenin 14. Maddesine göre

⁴⁸ <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/the-1912-hague-international-opium-convention.html> , Erişim Tarihi:23.04.2021.

⁴⁹ <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlarvekararlar.htm>, Erişim Tarihi :23.04.2021 .

“morfin, kokain ve milhlerinin her yeni müştakına yahut umumiyetle tanınmış ilmi taharriler neticesine göre mümasil suiistimallere mahal verebilecek ve aynı mızır tesirleri intaş eyliyebilecek olan herhangi bir afyon kalevisine tatbik edeceklerdir.” ifadelerini içermektedir.⁵⁰

Türkiye ise bu sözleşmeyi 14.11.1933 Tarihinde imzalamıştır.

1.3.1914 Lahey Afyon Konferansı

1912 yılında Hollanda’nın Lahey şehrinde yapılan Birinci Lahey Konferansı ile imzalanan, 1912 Lahey Afyon Sözleşmesine çekince koyan ve bu sözleşmeye katılmayan devletlerin katılımlarını sağlamak amacı ile 1913 yılında Lahey’de İkinci Lahey Konferansı olarak adlandırılan yeni bir konferans düzenlenmiştir. İkinci konferansta başta kokain üreticisi Peru olmak üzere İsviçre, Bolivya, İsveç ve Norveç hükümetleri de Lahey Anlaşması’nı imzalamışlardır. Ancak yine de İkinci Lahey Konferansına da tüm üretici ve tüketici devletlerin katılımı sağlanamamıştır.⁵¹

Birinci Lahey ve İkinci Lahey Konferanslarına beklenenden az sayıda katılımcı devletin katılması nedeni ile alınan karar doğrultusunda 1914 yılında Lahey’de yeni bir konferans toplanmıştır. Daha önce Lahey’de yapılan konferansları çağrılan ancak katılmayan Osmanlı İmparatorluğu, savaşlarla geçmiş olan iki yılın bitiminde, ekonomik durumunun daha fazla kötüleşmemesi için konferansa katılmamıştır.

Konferansta alınan kararlar uygulama aşamasına geçmeden Birinci Dünya Savaşı gerçekleşmiştir. Savaş sonunda galip çıkan devletler; mağlup konuma düşen devletlerle yaptıklarını barış anlaşmalarına, mağlup devletlere baskı yaparak Lahey Afyon Konferanslarında alınan kararları da eklemişlerdir. Almanya ile yapılan Versay Anlaşması’nın 295. maddesi, Avusturya ile yapılan Sen Germen Anlaşması’nın 247. maddesi, Macaristan ile yapılan Triyanon Anlaşması’nın 230. maddesi, Bulgaristan ile yapılan Neuilly Anlaşması’nın 147. maddesi ve Osmanlı İmparatorluğu ile yapılan

⁵⁰ Günel s.35.

⁵¹ Burak Çıtır, “Uluslararası Afyon Anlaşmalarında Osmanlı İmparatorluğu,” *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, C:1, S: 1, (2015) s.39-40

Sevr Anlaşması'nın 280. maddesinde yer alan kararlar uyarınca savaşta mağlup olan devletler, Lahey Afyon Anlaşması'nın tüm metinlerini kabul etmek zorunda kalmışlardır⁵²

1.4.1925 Cenevre Afyon Sözleşmesi

Milletler Cemiyeti, afyon konusunda uluslararası denetimi elinde bulundurması ile birlikte bu hususta yeni çalışmalar yapmak amacı ile İsviçre'nin Cenevre kentinde konferans düzenleyeceğini, Lahey Afyon Konferansı'na davet edilmiş olan tüm devletleri davet etmiştir.⁵³

Uluslararası alanda afyon ile ilgili süreçlere ilişkin konuların görüşüleceği bu konferansa baştan beri en istekli ülke olan Amerika katılmamış, bunun yanında Cenevre'ye davet edilen Türkiye ise bu konferansa katılım kararı almış ve Türkiye'yi temsil etmek üzere Ziraat Vekâleti Müsteşarı Süreyya Bey katılım sağlamıştır.⁵⁴

12 Şubat 1925 yılında Cenevre Afyon Sözleşmesi imzalanmıştır. Arnavutluk, Almanya, Brezilya, Avusturya, Belçika, Avusturya, Kanada, Britanya, Yeni Zelanda, Cenub-i Afrika İttihadı, İrlanda Serbest Devleti, Hindistan, Bulgaristan, Şili, Küba, Danimarka, İspanya, Fransa, Yunanistan, Macaristan, Japonya, Letonya, Hollanda, İran, Lüksemburg, Lehistan, Portekiz, Nikaragua, Sudan, Yugoslavya, İsviçre, Siyam, Çekoslovakya ve Uruguay bu sözleşmeyi imzalayan devletlerdir.

Bu sözleşmeye göre; sözleşmeyi imzalayan devletler, afyon üretimi, satışı konusunda kanun yapmamışlar ise yapacaklarını ve afyona ilişkin kontrol ve denetimi kontrolleri altına alacaklarını beyan etmişler, yine afyon, kokain, morfin gibi maddelerin tıbbi amaçla kullanılacağını ilişkin düzenleme yapacaklarını kabul etmişlerdir. Bu sözleşme ile uluslararası ticaretin kontrolünün, Daimî Merkez Komitesinin oluşumunun, teşkilatlanmasının ve yapılan anlaşmaya uygun yasal

⁵² Çıtır, y.42; Yaşar, s.67.

⁵³ Suna Altan, "Cenevre Afyon Konferansları ve Türkiye'nin Tutumu," *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, S.26 (2019): s.53.

⁵⁴ Altan s.53, <https://www.devletarsivleri.gov.tr/> Erişim Tarihi:20.03.2021

düzenlemelerin devletler tarafından yapılmasına karar verilmiştir.⁵⁵ Ancak bu sözleşme, 1961 Tek Sözleşmesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.⁵⁶

1.5.1931 Cenevre Afyon Sözleşmesi

Birinci Cenevre Afyon Konferansı'ndan sonra Milletler Cemiyeti çalışmalarına devam etmiş; Cemiyetin Daimî Merkezi Afyon Komitesi ise yeni bir toplantı düzenlemesine karar vermiştir.⁵⁷ Uyuşturucu maddelerin imalini tıbbi alanda düzenlenmek amacıyla 13 Temmuz 1931 tarihinde 44 devletin katılımı ile gerçekleşen bu ikinci toplantının en önemli kararı imalatın sınırlandırılması ile ilgilidir.⁵⁸

Bu sözleşmeye göre; sözleşmeyi imzalayan devletler Daimi Merkez Komitesine her sene cetvellerini gönderecekler, her devlet sözleşmede izah edilmiş olan miktarların dışında üretim yapmayacak, afyon ve koka yaprağı ancak tıbbi amaçlı kullanılacaksa ihracat yapılabilecek, sözleşmeyi imzalayan devletler ülkelerinde ki imalatçı firmalardan 3 ayda bir üretimlerine ilişkin rapor alacaklardır.⁵⁹

Türkiye, 1912 Lahey, 1925 ve 1931 Cenevre Antlaşmalarına ve protokollerine katılma isteklerini TBMM'nin almış olduğu karar doğrultusunda 1933 senesinde Milletler Cemiyeti'ne bildirmiştir.⁶⁰ Türkiye bu sözleşmeye 2108 sayılı Kanunla katılım sağlamıştır. Ancak bu sözleşmede Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi ile kaldırılmıştır.

⁵⁵ Altan, s.54

⁵⁶ Güngör-Kınacı, s.77.

⁵⁷ Altan, s.57.

⁵⁸ Mehmet Can Akyol, “*Hukukumuzda Uyuşturucu Madde Suçları*,” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,) İstanbul, 1994, s.39.

⁵⁹ Altan, s.58.

⁶⁰ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi A., 30.10.180.244.11, 05 Mart 1932 ;” “Afyon mukavelenamesine iştirak edebilmemiz için uzun zaman düşündük ve bunun leh ve aleyhimizdeki delaini büyük bir tetkikten geçirdik nihayet fırkanın ve hükümetin esaslı bir şekilde bu işe girmeyen karar verdik ve girerken bu meydanda bulunan zararları göz önünde tuttuk fakat girmez isek muhtemel olan, büyük zararların önüne geçilmesi noktasından fayda mülahaza ettik. Biz ekonomi itibarı ile beynelmilel afyon komitesine iştirak ettiğimiz zaman, zaten memleketimizle dünyanın her tarafında şiddetli bir kriz hüküm fermandı. Komisyona girmeyenler daima suretle kaçakçılık şaibesi altında bulunuyorlar. Cumhuriyet rejimi itibarı ile temiz hareket ettiğimizi evlele kendimize saniyen bütün cihana karşı isbat etmek mecburiyetindeyiz.” <, <https://www.devletarsivleri.gov.tr/> > Erişim Tarihi:20.03.2021.

1.6.1931 Bangkok Antlaşması

Bu Antlaşma 1931 yılında Bangkok'ta yapılmış olup Siyam ülkeleri ve Batı Avrupa ülkeleri arasında gerçekleşmiştir.

Bu antlaşma doğrultusunda Uzak Doğu ülkelerinin içinde bulunduğu durum tekrardan gözden geçirilmiş, 21 yaşından küçük olanlara afyon kullanım yasağı getirilmiş ve kaçakçılara para cezası ile birlikte hapis ceza uygulanmasına karar verilmiştir.⁶¹

Bu antlaşma 1961 Tek Sözleşmesi ile kaldırılmıştır.⁶²

1.7.Zararlı İlaçların Gayrimeşru Ticaretinin Men'i Hakkında 1936 Cenevre Sözleşmesi

Daha önceki yıllarda yapılmış olan uluslararası sözleşmeleri daha etkili hale getirmek, uyuşturucu maddelere ilişkin kaçakçılığın önlemesini sağlamak amacıyla 26 Haziran 1936 yılında 40 ülkenin katılımı ile Zararlı İlaçların Gayrimeşru Ticaretinin Men'i Hakkında 1936 Cenevre Sözleşmesi imzalanmış; Türkiye ise bu sözleşmeyi 21 Mayıs 1937 yılında 3189 sayılı Kanunla onaylamıştır.⁶³

26 Haziran 1936 yılında imzalanan bu sözleşme ile sözleşmede belirtilen uyuşturucu maddeleri yasal olmadan üretimini, ticaretini yapanların, bu nedenle şirket kuranların ya da herhangi bir antlaşma yapmaya çalışanların hapis cezasına çarptırılmasına, kendi ülkeleri haricinde diğer ülkelerde belirtilmiş olan bu faaliyetleri yapanların, bu fiilleri kendi ülkelerinde gerçekleştirmiş gibi ceza almalarına, başka bir devlette işlenen suçlarda ülkeler kendi vatandaşını iade etmeyi talep edebilir, yine kendi ülkesi dışında suç işleyenlerin o ülkede suçluların iadesine kabul etmemiş

⁶¹ Rasim İsa Bilgen, “*Uyuşturucu Maddelerin Arzı ile Mücadele*,” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,) İstanbul, 1998, s.36.

⁶² Güngör-Kınacı, s 77.

⁶³ Bilgen, s.40.

olmaması halinde o ülkelerin kendi ülkelerinde bu suç işlenmiş gibi cezalandırmasına, sözleşmeyi imzalayan devletlerin olayların önlemesi bakımından merkez ofis kurması ve bu diğer ofis temsilcilikleriyle işbirliği içinde olması konusunda mutabık kalınmıştır.⁶⁴

Bu sözleşme devlet tarafından 5 senelik süre ile imza altına alınmış ve ileri ki dönemlerde de isteğe bağlı yenileyeceğini kabul edilmiştir.⁶⁵

Bu antlaşma genel olarak cezalandırma ve hapis cezaları konusunda bir çalışma olmuş ve özellikle yasadışı olarak gerçekleşen pazar hareketliliğın denetim altına alınması sağlanmaya çalışılmıştır.

1.8.1946 Lake Success Protokolü

1946 Lake Success Protokolü diğer sözleşmeler ile ilgili değişiklik yapılmasına dair düzenlenmiş olan bir protokoldür. Lahey, Cenevre ve Bangkok'ta yapılan sözleşmelere ilişkin 1912 ve 1925 Uluslararası Afyon Sözleşmelerini, 1931 Narkotik İlaçların İmalatının Sınırlandırılması ve Dağıtımın Düzenlenmesine Dair Sözleşme ve 1936 Tehlikeli Madde Kaçakçılığının Önlenmesine İlişkin Sözleşme hükümlerini değiştirmektedir.⁶⁶

Bu protokol de Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi ile kaldırılmıştır.

1.9.Sentetik Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1948 Paris Protokolü

Toksikomani⁶⁷ içeren sentetik ilaçlar, 1931 Cenevre Afyon Sözleşmesinden sonra tespit edildikleri için bu tarihe kadar olan sözleşme, konferans ve protokollerin dışında kalmışlar, bu nedenle herhangi bir denetime tabi olmamışlardır.⁶⁸

⁶⁴Bilgen, s.40;Altan s.63.

⁶⁵ Siraceddin Kayıhan, *Afyon ve Diğer Uyuşturucu Maddeler Bu Maddelerin Tabi Olduğu Uluslararası ve Ulusal Mevzuat*, (İstanbul: Ahmet Said Matbaası, 1946) s. 97.

⁶⁶https://en.wikipedia.org/wiki/1946_Lake_Success_Protocol , Erişim Tarihi:24.04.2021.

⁶⁷Toksikomani: Uyuşturucu madde tutkunluğu. < www.sozluk.gov.tr > Erişim Tarihi:24.04.2021.

⁶⁸ Akyol, s.40-41.

Her ne kadar 1931 Cenevre Sözleşmesi'nde o sırada bilinen zararlı ilaçlar değil sonradan tespit edilecek olanlarında maddeye bağlı olacağı belirtilmişse de bu şekilde olmamış, bu nedenle yeni bir protokol yapılması gereği duyulmuştur.⁶⁹ Yani bu protokol ile önceden tespit edilmemiş olan maddelere sınırlama getirilmiş ve yine sentetik uyuşturucu maddelerde doğal olan maddelerle aynı tutularak işlem yapılması gerekliliği ortaya koyulmuştur.

Bu protokol ile önemli iki yenilik getirilmiştir. Bunlardan birincisi, 1912 Lahey ve 1925 Cenevre sözleşmelerinde belirtilmiş olan uyuşturucu maddeler kimyasal formülleri ile tanımlanmıştır. Paris protokolü neticesinde kimyasal formül yerine narkotik etki yapan ve toksikomani oluşturan tüm zararlı maddeler uyuşturucu madde kapsamına alınarak bu maddeler denetim altına alınmıştır. İkinci olarak ise protokol gereği Dünya Sağlık Teşkilatı'na narkotik etki yapan ve toksikomani oluşturabilen zararlı sentetik uyuşturucu maddelere ilişkin geçici tedbirler alma yetkisi tanınmıştır.⁷⁰ Bu protokolde Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi ile kaldırılmıştır.

1.10.1953 New York Afyon Protokolü

Haşhaş ekiminin, afyon üretiminin, kullanımının ve ticaretinin sınırlandırılmasını düzenleyen bu protokol 19.05.1953 ile 18.06.1953 tarihleri arasında New York'ta toplanan devletler tarafından imzalanmıştır. Türkiye ise bu protokolü 28 Aralık 1953'de imzalamıştır.

Bu protokol ile üye devletler; afyon kullanımını yalnızca tıbbi ve fenni ihtiyaçlarına yöneltmeyi, afyon üretim, kullanım ve ticaretinin kontrol ve denetiminin sağlanabilmesi için her üretici devlet kendi ülkesinde resmi kurumlar kurmasını, yapılacak olan üretimin ilgili devlet tarafından tayin edilecek bölgelerde ruhsat ile yapılmasına, afyon stoklarının protokolde belirtilmiş olan ölçüler ile sınırlandırılmasına, bu protokole taraf olmayan devletlerden afyon ithalinin yasaklanmasına, bir yıl sonra doğacak olan afyon ihtiyacının ülkeler tarafından

⁶⁹ Akyol, s.41.

⁷⁰ Kurt, Kurt,s.15-16; Akyol, s.41.

belirlenerek Daimi Merkez Komitesine bildirilmesine, yine bu protokolün uygulanması aşamasında doğacak sorunlar için Milletlerarası Adalet Divanı tarafından çözüme kavuşturulacağı kabul edilmiştir.⁷¹ Bu protokol de Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi ile kaldırılmıştır.

1. 11.Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi

Önceden yapılan sözleşmeler ve bu sözleşmeler doğrultusunda yapılmış olan uygulamaların, yasal düzenlemelerin yetersiz kalması ve Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi; uyuşturucu veya uyarı maddelerle ilgili yapılmış olan sözleşmelerin tek bir metin halinde toplanarak, uygulanmasının denetim ve iç hukukta yapılacak uygulamaları kolaylaştıracağını düşünerek Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi'ni hazırlamış ve devletlerin imzasına sunmuştur.⁷² Bu sözleşme 40 devlet tarafından imza altına alınmıştır. Bu sözleşme ile önceden yapılmış sözleşmeler yürürlükten kaldırılmıştır. 1961 Tek Sözleşmesi hala yürürlükte olan bir sözleşme olması nedeni ile önemli bir sözleşmedir.

Türkiye ise bu sözleşmeye 27.12.1966 Tarih ve 812 sayılı Kanunla katılma kararını almış, Bakanlar Kurulunun 14.02.1972 tarih ve 6/7732 sayılı kararı ile onaylanmış, 12.05.1967 tarihli ve 12596 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.⁷³

Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi 1972 yılında yenilenmiş, Cenevre'de bu sözleşmenin yenilenmesine ilişkin 25 Mart 1972 Yılında Uyuşturucu Maddelere Dair Tek Sözleşmesinin Tadiline ilişkin bir protokol yapılmıştır.⁷⁴ 1972 tarihli bu protokolü Türkiye 25.03.1972 tarihinde imzalamış, 4669 sayılı Kanunla onaylamış ve 30.06.201 tarihli 4448 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanmıştır. ⁷⁵

⁷¹ Kurt, Kurt., s.16; Güngör, Kınacı, s.81; Akyol, s.42.

⁷² Yaşar, s.7.

⁷³ Bkz. 12.05.1967 tarihli ve 12596 sayılı Resmi Gazete.

⁷⁴ Sevik, s.59-60.

⁷⁵ Bkz.24448 sayılı 30.06.2001 Tarihli Resmi Gazete.

Bu sözleşmenin giriş kısmında;

“Taraflar insanlığın maddi ve manevi sağlığı ilgilenererek;

Uyuşturucu maddelerin, tıbbi amaçlarla kullanılmasının ıstırabı hafifletmek için zaruri bulunduğunu ve uyuşturucu maddelerin sırf bu sebeple hazır bulundurulmalarını teminen gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini kabul ederek,

Uyuşturucu madde iptilâsının fertler için bir âfet olduğunu ve insanlık için iktisadi ve toplumsal bir tehlike teşkil ettiğini kabul ederek,

Bu afeti önlemek ve onunla savaşmak hususunda kendilerine düşen görevi müdrik olarak,

Uyuşturucu maddelerin kötüye kullanılmalarına karşı alınacak tedbirlerin, tesirli olabilmek için, düzenli ve evrensel olmaları gerektiğini göz önünde bulundurarak,

Böylesine evrensel bir hareketin, aynı ilkelerle yönetilen ve ortak araçlar güden milletlerarası bir iş birliğini gerektirdiğini düşünerek,

Birleşmiş Milletler Teşkilâtının, uyuşturucu maddelerin kontrolü hususundaki yetkisini kabul ederek ve ilgili milletlerarası organların bu Teşkilât çerçevesi içinde toplanmasını arzu ederek,

Uyuşturucu maddelere dair mevcut antlaşmaların büyük bir kısmının yerini alacak, uyuşturucu maddelerin kullanılmasını tıbbî ve bilimsel amaçlarla sınırlayan ve işbu ilkeleri tatbik sahasına koymak ve bu amaçlara erişmek için devamlı bir milletlerarası iş birliği kuracak, herkes tarafından kabule şayan bir milletlerarası Sözleşme akdini arzu ederek. Aşağıdaki hususlar üzerinde, mutabık kalmışlardır.”⁷⁶

Sözleşmenin ilk maddesinde ise tanımlara yer verilmiştir. Tanımlamalar uyuşturucu madde olarak; kenevir (cannabis), kenevir bitkisi, kenevir reçinesi, koka ağacı, koka yaprağı, tıbbi afyon, afyon, afyon haşhaşı, haşhaş kelle ve sapı

⁷⁶ Bkz. Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi.

tanımlanmış⁷⁷, yine fiili hareket olan imal, kaçakçılık ve ithal ihraç deyimleri açıklanmıştır.⁷⁸

Bu sözleşme ile organ, genel kurul, konsey, komisyon, genel sekreter gibi kavramlardan ne anlaşılması gerektiği izah edilmiştir. Bu doğrultuda organ; Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Kontrol Organını, Genel Kurul; Birleşmiş Milletler Genel kurulunu, Konsey; Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyini, Komisyon; Konseyin Uyuşturucu Maddeler Komisyonun, Genel Sekreter; Birleşmiş Milletler Teşkilâtının Genel Sekreterini ifade etmektedir.

Sözleşmenin cezai hükümler başlıklı 36. Maddesi ile ülkelerin kendi anayasa hükümleri sabit kalmakla birlikte, her ülke bu sözleşmeye aykırı olarak uyuşturucu madde ekim ve istihsalinin, imalının, istihracının, hazırlanmasının, elde bulundurulmasının, arzının, satışa arzının, dağılımının, satın alınmasının, satışının, herhangi bir maksatla tesliminin, simsarlığının, gönderilmesinin, transit olarak şevkinin, naklinin, ithal ve ihracının; sözleşme maddelerine aykırılık teşkil edecek her türlü fiillin kasti olarak gerçekleştirilmesi cezai sonuç doğurmaktadır. Belirtilmiş olan yasak fiillerin yabancı devletlerde uygulanmış olması da suç teşkil edecektir. Eğer suç başka bir ülke de ise o ülke suçluyu ülkesine iade edecek, eğer yabancı ülkenin

⁷⁷ “b) «Kenevir (Cannabis);» deyimi: Kullanılışı ne olursa olsun, reçinesi çıkarılmamış olan kenevir bitkisinin (dal uçları ile bir arada olmayan tohum ve yapraklar hariç) çiçekli veya meyvalı dal uçlarını ifade eder.

c) «Kenevir bitkisi» deyimi: Kenevir türünden her hangi bir bitkiyi ifade eder.

d) «Kenevir reçinesi» deyimi: Kenevir bitkisinden elde edilen, ayrılmış, ham veya arıtılmış reçineyi ifade eder. e) «Koka ağacı» deyimi: Erthroxylon türünden her nevi bitkiyi ifade eder. ^

f) «Koka yaprağı» deyimi: Bütün ekgonini, kokaini ve diğer bütün ekgoninik alkaloidleri alınmış yapraklar hariç olmak üzere, koka ağacı yaprağını ifade eder.

0) «Tıbbî afyon» deyimi: Tedavide kullanılmak üzere, gerekli muamelelere tabi tutulan afyonu ifade eder. p) «Afyon» deyimi: Afyon haşhaşının koyulaşmış usaresini ifade eder. q) «Afyon haşhaşı» deyimi: Papaver somniferum L. türünden olan bitkiyi ifade eder.

r) «Haşhaş kelle ve sapı» deyimi: Afyon haşhaşının, biçildikten sonraki (tohumlar hariç) bütün kısımlarını ifade eder.

⁷⁸ 1) «Kaçakçılık» deyimi: İşbu Sözleşmenin amaçlarına aykırı olarak uyuşturucu madde ekimini veya her türlü ticaretini ifade eder.

m) «İthal» ve «İhraç» deyimleri: Her biri özel anlamı ile birlikte, uyuşturucu maddelerin maddeten bir memleketten diğerine veya aynı memleketin bir ülkesinden diğerine nakledilmelerini ifade eder.

n) «İmal» deyimi: İstihsal hariç, uyuşturucu madde elde edilmesini mümkün kılan bütün işlemleri ifade eder. Ve uyuşturucu maddelerin arıtılması ve diğer uyuşturucu maddelere dönüştürülmesi işlemlerini kapsar.”

<<https://www.titck.gov.tr/mevzuat/uyusturucu-maddelere-dair-1961-tek-sozlesmesi-27122018172759>> ErişimTarihi:11.05.2021.

suçluların iadesi müessesine taraf olmaması halinde kendi ülkesinde cezalandıracaktır.⁷⁹

Uyuşturucu madde kullanıcısı kişiler sözleşmeye konu fiilleri işlemleri halinde taraflar mahkûmiyet ve ceza yerine, kullanıcıları rehabilite edecek; bakım, eğitim, tedavi sonrası bakım, rehabilitasyon ve kişiyi topluma kazandırmaya yönelik gerekli tedbirlere başvurabileceklerdir.⁸⁰

1.12.1971 Psikotrop Maddelere Dair Sözleşme

Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi'nde ve ek cetvelinde birtakım uyuşturucu maddelerle aynı etkiyi gösteren sentetik bazı madde ve ilaçlar yer almamış, ayrıca 20.yüzyılın son çeyreğinde madde çeşidi ve kullanımının artması sentetik psikotrop maddelerin kullanım alanlarının yasaklanması, sınırlandırılması ve denetim altına alınma gerekliliğinin ortaya çıkması ile Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından hazırlanan sözleşme 19.02.1971 yılında imzalanarak 16.08.1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir.⁸¹ Ülkemizde bu sözleşmeyi 07.03.1981 Tarihinde 17272 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe girmiştir.⁸²

Sözleşmenin amacı başlangıç bölümü ile ifade edilmiştir. Buna göre;
“TARAFLAR: İnsanlığın sağlığı ve refahı ile ilgilenerek; Bazı psikotrop maddelerin kötüye kullanılması sonucu ortaya çıkan kamu sağlığı sorunlarını ve sosyal sorunları endişe ile kaydederek, bu gibi maddelerin kötüye kullanılması ve yol açtığı kaçakçılık sorunlarına engel olmaya ve bunlarla savaşılmaya kararlı olarak. Bu gibi maddelerin kullanımını yalnızca meşru amaçlarla sınırlandırmak için şiddetli tedbirlerin gerekli olduğunu göz önünde bulundurarak, Psikotrop maddelerin tıbbi ve bilimsel amaçlarla kullanımının zorunlu olduğunu ve bu amaçlar için bu maddelerin sağlanmasının lüzumundan fazla sınırlandırılmaması gerektiğini kabul ederek, Bu gibi maddelerin kötüye kullanımına karşı etkili tedbirlerin, koordinasyon ve evrensel işbirliği

⁷⁹ Bkz. Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi md.36.

⁸⁰ Sevük, s.60.

⁸¹ Yaşar, s.73.

⁸² Bkz. 07.03.1981 Tarihli 7272 Sayılı Resmi Gazete.

gerektiğine inanarak, Psikotrop maddelerin kontrolü alanında Birleşmiş Milletlerin yetkilini kabul ederek ve ilgili uluslararası organların bu örgüt çerçevesinde yer almasını dileyerek. Bu amaçlara ulaşmak için uluslararası bir sözleşmenin gerekli olduğunu kabul ederek, Aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmışlardır.”

Sözleşmenin 1/e maddesinde psikotrop madde; “herhangi doğal veya sentetik bir madde veya cetvel J, II, III veya IV de adı geçen herhangi bir doğal madde demektir.” olarak tanımlanmıştır. Sözleşme ile I, II, III, IV numaralı ek cetvellerde psikotrop maddeler listelenmiş ise de daha sonra ortaya çıkabilecek yeni maddeleri gözeterek sözleşmeyi düzenlemiştir. Bu sözleşme ile taraflar devletlerden birinin veya Dünya Sağlık Örgütü’nün kapsam ve denetim altına almamış olduğu bir maddenin cetvellerden birinde yer alması gerektiğini düşünürse bunu bildirecektir, bu talebin uygun görülmesi ile uygulanacaktır.

Sözleşmenin Cezai Hükümler başlıklı 22.maddesinin 1.fıkrasında “kendi anayasal sınırlamaları ile bağlı kalmak kaydıyla, her Taraf, bu Sözleşmeye göre mevcut yükümlülükleri uyarınca kabul edilen bir yasa veya kurala aykırı herhangi bir fiil bilerek işlendiği zaman cezayı gerektiren bir suç olarak kabul edecek ve ciddi suçlara uygun bir cezaya, özellikle hapis ve özgürlükten mahrumiyet cezalarına çarptırılmalarını sağlayacaktır.” denilmiştir.

Tarafların sözleşmenin m.31/1’de belirtilen çözüm yollarına rağmen sorun yaşaması halinde ihtilafın çözülmesi için Uluslararası Adalet Divanına gidilecektir.

1.13.Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesinin Tadiline Dair 1972 Protokolü

1970’li yıllarında başına uyuşturucu madde kullanımının artması ve giderek yaygınlaşmasında dolayı 1961 Tek Sözleşmesi’nin işlevsel olarak yetersiz kaldığı kanısına varılmış ve bundan dolayı hükümler için değişiklik yapılması ve yeni birtakım maddeler eklenmesi için Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi’nin (ECOSOC) talebi doğrultusunda 1972 yılında Cenevre’de bir konferans

düzenlenerek bir protokol düzenlenmiş; düzenlenen bu protokol 25 Mart 1972 tarihinde imzaya açılmıştır.⁸³

Türkiye, Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesinin Tadiline Dair 1972 Protokolü 25 Mart 1972 Tarihinde imzalamıştır.26.04.2001 tarih ve 4659 sayılı Kanunla bu protokolü onaylanmıştır.⁸⁴

Bu yapılan Protokole 1961 Tek Sözleşmesinin; 2.maddesinin 4., 6. Ve 7. fıkralarında, 9.maddesinin başlığı ile 1. fıkrasında yapılan değişiklik ve aynı maddeye 4.ve 5. fıkraların eklenmesi, 10.maddesinin 1. ve 2. fıkralarında değişiklik yapılması,11. maddesinin 3. fıkrasında değişiklik yapılması,12. maddesinin 5. fıkrasında değişiklik yapılması, 14.maddesinin 1. ve 2. Fıkralarında değişiklik yapılması, 16.maddesinde değişiklik yapılması, 19.maddesinin 1., 2. ve 5. fıkralarında değişiklik yapılması, 20.maddesinde değişiklik yapılması, 22.maddesinde değişiklik yapılması, 35.maddesinde değişiklik yapılması, 36.maddesinin 1.ve 2.fıkralarında değişiklik yapılması, 38.maddede değişiklik yapılması ve madde başlığında değişiklik yapılmasına; ek madde 14, ek madde 21 ve ek madde 38. madde eklenmesine karar verilmiştir.

Bu protokolle yapılan değişikliklerin bir kısmını izah etmek gerekirse; Milletlerarası Uyuşturucu Maddeler Kontrol Organı'nın adı Uluslararası Uyuşturucu Maddeler Denetim Kurulu olarak değiştirilerek ayrıca kurulun yapısında da değişikliğe gidilmiştir.⁸⁵İlgili devlet ve kurul arasında uyuşmazlık olması halinde kurulun kendi tahminlerini yaparak bunu açıklama ve yayınlama hakkına sahip olacağı, protokole taraf ülkenin halkının sağlığını korumak ve madde kaçakçılığını önlemek amaçları ile haşhaş bitkisi, koka ağacı ve kenevir bitkisi ekimini ülkesinde yasaklayabilecek, yine ülkesinde gerektiği takdirde kaçak olarak ekilen bitkilere el koyma ve onları yok etme hakkına sahip olacaktır.

Ek getirilen maddelerle, ilgili hükümetin yapılan bu sözleşme çerçevesinde; yükümlülüklerini yerine getirmesine destek olmak amacıyla teknik, malî veya her

⁸³ Güngör-Kınacı, s.82.

⁸⁴ www.tbmm.org Erişim Tarihi:14.03.2021.

⁸⁵ Güngör-Kınacı, s.82.

türlü yardımda bulunmak, afyon üretiminin sınırlandırılması, madde kaçakçılığına karşı mücadelesinin bir parçası olarak, kurulun veya uzmanlık kuruluşlarının teknik tavsiyeleri ile bölgedeki diğer ilgili taraflarla istişare içinde olmak, uyuşturucu maddelerin yasa dışı kullanımı ve kaçakçılığından kaynaklanan sorunlarla mücadeleye yönelik bilimsel araştırmalar ile eğitim amaçlı bölgesel merkezlerin geliştirilmesini öngören anlaşmaların oluşturulmasına yönelik eklemeler yapılmıştır.⁸⁶

1.14. 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme

Uyuşturucu ve Psikotrop maddeler ile ilgili yasa dışı üretim ve talebin artış göstermesi ile hem Uyuşturucu Maddelere Daire 1961 Tek Sözleşmesi hem de 1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi ile alınmış olan tedbirlerin uygulamasını daha etkin kılmak, ayrıca yeni önlemler almak için Birleşmiş Milletler Ekonomik Ve Sosyal Konseyi öncülüğünde sözleşme metni hazırlanarak, 19.12.1988 tarihinde imzalanmıştır.⁸⁷

Ülkemizde ise 20.12.1988 tarihinde imzalamış olduğu bu sözleşmeyi 4136 sayılı Kanunla 11.02.1996 tarihli ve 25551 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe girmiştir.⁸⁸ Bu sözleşmenin giriş bölümünde sözleşmenin amacı açıkça belirtilmiştir;

“Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, Bireylerin sağlık ve refahını ciddî bir biçimde tehdit eden ve toplumun ekonomik, kültürel ve siyasal temellerine zararlı etkileri olan uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasadışı üretimi ve talebi ile kaçakçılığının yaygın boyutlarından ve gösterdiği artıştan derin endişe duyarak,

Ölçülemeyecek boyutlara ulaşan bir tehlike oluşturan uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığının sürekli bir şekilde toplumdaki çeşitli gruplar içinde gittikçe yaygınlaşmakta olmasından ve özellikle çocukların dünyanın birçok bölgesinde bir uyuşturucu madde tüketici pazarı olarak sömürülmesi ve uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasadışı üretim, dağıtım ve ticaretinde kullanılmasından da derin endişe duyarak,

⁸⁶ Bkz.26.04.2001 Tarih ve 4659 sayılı Kanun.

⁸⁷ Ateş, s.44

⁸⁸ Bkz. 11.02.1996 tarihli ve 25551 sayılı Resmi Gazete.

Devletlerin yasal ekonomilerinin temellerini çökerten ve egemenlik, güvenlik ve istikrarını tehdit eden kaçakçılık ile diğer benzer örgütlü suçlar arasındaki bağların varlığını kabul ederek, Kaçakçılığın, ortadan kaldırılması amacıyla, ivedi önlemler alınmasını ve birinci öncelik verilmesini gerektiren uluslararası bir suç olduğunu da kabul ederek,

Kaçakçılığın ülkeler ötesi suç örgütlerinin Devletin yapısına, yasal malî ve ticarî faaliyetlere ve topluma her düzeyde nüfuz etmesine, bozmasına ve yoldan çıkarmasına imkân veren büyük malî kâr ve servet sağladığının bilincinde olarak,

Kaçakçıları bu suçlarından sağladıkları kazançlardan mahrum ederek, kaçakçılık yapmalarına neden olan temel saiki böylece ortadan kaldırmaya kararlı olarak, Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kötüye kullanılması sorununun temelinde yatan nedenleri ve özellikle bu maddelere olan yasadışı talebi ve kaçakçılığından elde edilen büyük kazançları ortadan kaldırmayı arzu ederek,

Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin imalinde kullanılan ve kolaylıkla temin edilebildikleri için bu tür maddelerin gizlice imalinde artışa yol açan kimyasal maddelerle eritenler gibi belirli maddelerin denetimi için önlem alınması gerektiğini göz önünde tutarak, deniz yoluyla yapılan kaçakçılığın önlenmesi için uluslararası iş birliğini geliştirmeye kararlı olarak,

Kaçakçılığın ortadan kaldırılmasının tüm Devletlerin ortak sorumluluğunda bulunduğu ve bu amaçla uluslararası işbirliği çerçevesinde eşgüdümlü bir eylemin gerekli olduğuna inanarak, Birleşmiş Milletlerin uyuşturucu ve psikotrop maddelerin denetimi konusundaki yetkinliğini belirterek ve bu denetimle ilgili diğer uluslararası kuruluşların Birleşmiş Milletler çerçevesinde faaliyet göstermelerini dileyerek, Uyuşturucu ve psikotrop maddeler konusunda yürürlükte bulunan antlaşmaların yönlendirici ilkelerim ve bu antlaşmaların tesis ettiği denetim sistemlerini teyid ederek,

Uyuşturucu madde kaçakçılığının boyutlarını, yaygınlığını ve vahim sonuçlarını göğüsleyebilmek amacıyla 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek

Sözleşmesi, 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesini Değiştiren 1972 tarihli Protokol ile Değiştirilmiş 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi ve 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesiyle getirilmiş olan önlemlerin güçlendirilmesi ve yeni önlemler getirilmesi gerektiğini kabul ederek,

Kaçakçılığı oluşturan uluslararası suç nitelikli eylemlerin önlenilmesi amacıyla, cezai konularda uluslararası iş birliğine olanak sağlayan etkin hukukî olanakların güçlendirilmesi ve geliştirilmesinin de önemini kabul ederek,

Doğruca kaçakçılığa karşı ve sorunun özellikle uyuşturucu ve psikotrop maddeler konusunda mevcut uluslararası antlaşmalarda değinilmeyen yönleri de dahil olmak üzere her yönünü bir bütün olarak değerlendiren kapsamlı, etkili ve uygulanabilir bir uluslararası sözleşme akdetmek arzusuyla, Aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmışlardır:”

Ayrıca bu sözleşme ile daha önce diğer sözleşmede belirtilmemiş olan ticari nakliyeciyi, müsadere, kontrollü teslimat, bloke etmek veya el koymak tanımlarına ⁸⁹ yer verilmiştir.

Bu sözleşme, taraf devletlerin; uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığının uluslararası boyuta ulaşması nedeniyle daha etkin bir şekilde mücadele etmelerini sağlamak için taraflar arasındaki işbirliğini artırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca sözleşmenin oluşturduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesinde, taraf devletlerin kendi iç hukuklarındaki temel hükümlerine uygun olarak, yasa yapmak ve idarî önlemler de dahil olmak üzere gereken önlemleri almalarını sağlamaktadır. Bu sözleşmenin hükümleri gereğince devletlerin egemen eşitliği ve toprak bütünlüğü ile

⁸⁹ “d) "Ticarî nakliyeciyi", ücret, kira veya başka herhangi bir kazanç karşılığında insan, mal veya posta taşıyan herhangi bir kamu, özel veya bunlar dışında herhangi bir tüzel kişi veya insan demektir.

(f) "Müsadere", hakkın kaybedilmesi kavramı da dahil olmak üzere, mahkeme veya başka bir yetkili makam kararıyla mülkiyetin sürekli olarak kaybedilmesi demektir.

(g) "Kontrollü teslimat", Sözleşmenin 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan suçların işlenmesine iştirak etmiş olan kişilerin belirlenmesi amacıyla, kaçak veya kaçak olmasından şüphelenilen bir biçimde sevk edilen uyuşturucu veya psikotrop maddelerin, bu Sözleşmenin eki I ve II numaralı tablolarda kayıtlı maddelerin veya onların yerine geçen maddelerin, ilgili ülkelerin yetkili makamlarının bilgisi ve denetimi altında bir veya birçok ülke itibarıyla girişine, geçişine veya çıkışına olanak veren yöntemi ifade eder.

(1) "Bloke etmek" veya "el koymak", mahkeme veya yetkili bir makam kararıyla, bir malın devri ve başka bir mala dönüştürülmesi işlemlerinin geçici olarak men edilmesi veya malın geçici olarak muhafaza edilmesi yahut kontrol altında bulundurulması demektir.” Bkz. 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme.

başka devletlerin içişlerine karışılmaması ilkelerine uygun olarak hareket edeceklerdir. Taraf devletlerden her biri diğer taraf devletin ülkesinde bu ikinci tarafın kendi iç hukuku ile sadece kendi makamlarına verilmiş olan yetkiyi ve görevleri ifa etmekten kaçınacaktır.(m.2)

1.15.1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen bu sözleşme 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz de ise bu sözleşme 14.10.1990 Tarihinde imzalanarak 27.01.1995 tarihinde 22184 Sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe girmiştir.⁹⁰

Bu sözleşmenin amacı sözleşmenin Önsöz bölümünde;

“Bu Sözleşmeye Taraf Devletler: Birleşmiş Milletler Antlaşmasında ilân edilen ilkeler uyarınca insanlık ailesinin tüm üyelerinin, doğuştan varlıklarına özgü bulunan haysiyetle birlikte eşit ve devredilemez haklara sahip olmalarının tanınmasının, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu düşünerek,

Birleşmiş Milletler halklarının, insanın temel haklarına ve bireyin, insan olarak taşıdığı haysiyet ve değere olan kesin inançlarını Birleşmiş Milletler Antlaşmasında bir kez daha doğrulamış olduklarını ve daha geniş bir özgürlük ortamında toplumsal ilerleme ve daha iyi bir yaşam düzeyi sağlama yolundaki kararlılıklarını hatırd tutarak,

Birleşmiş Milletlerin, İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde ve Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinde herkesin, bu metinlerde yer alan hak ve özgürlüklerden ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka görüş, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuştan veya başka durumdan kaynaklanan ayrımlar dahil, hiçbir ayırım gözetilmeksizin yararlanma hakkına sahip olduklarını benimsediklerini ve ilân ettiklerini kabul ederek,

⁹⁰ Bkz. 27.01.1995 Tarihli 22184 Sayılı Resmi Gazete.

Uluslararası İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde, Birleşmiş Milletlerin, çocukların özel ilgi ve yardıma hakkı olduğunu ilân ettiğini anımsayarak, Toplumun temel birimi olan ve tüm üyelerinin ve özellikle çocukların gelişmeleri ve esenlikleri için doğal ortamı oluşturan ailenin toplum içinde kendisinden beklenen sorumluluktan tam olarak yerine getirebilmesi için gerekli koruma ve yardımı görmesinin zorunluluğuna inanmış olarak,

Çocuğun kişiliğinin tam ve uyumlu olarak gelişebilmesi için mutluluk, sevgi ve anlayış havasının içindeki bir aile ortamında yetişmesinin gerekliliğini kabul ederek,

Çocuğun toplumda bireysel bir yaşantı sürdürebilmesi için her yönüyle hazırlanmasının ve Birleşmiş Milletler Antlaşmasında ilân edilen ülküler ve özellikle barış, değerbilirlik, hoşgörü, özgürlük, eşitlik ve dayanışma ruhuyla yetiştirilmesinin gerekliliğini göz önünde bulundurarak, Çocuğa özel bir ilgi gösterme gerekliliğinin,

1924 tarihli, Cenevre Çocuk Hakları Bildirisinde ve 20 Kasım 1959 tarihinde Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulunca kabul edilen Çocuk Hakları Bildirisinde belirtildiğini ve İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesinde (özellikle 23 ve 24 üncü maddelerinde) ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşmede (özellikle 10 uncu maddesinde) ve çocukların esenliği ile ilgili uzman kuruluşların ve uluslararası örgütlerin kurucu ve ilgili belgelerinde tanındığını hatırla tutarak, Çocuk Hakları Bildirisinde de belirtildiği gibi, "çocuğun gerek bedensel gerek zihinsel bakımdan tam erginliğe ulaşmamış olması nedeniyle doğum sonrasında olduğu kadar, doğum öncesinde de uygun yasal korumayı da içeren özel güvence ve koruma gereksiniminin bulunduğunu hatırla tutarak,

Ulusal ve Uluslararası düzeyde çocukları aile yanına yerleştirme ve evlât edinmeye de özel atıfta bulunan Çocuğun Korunması ve Esenliğine İlişkin Toplumsal ve Hukusal ilkeler Bildirisi; Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Beijing Kuralları) ve Acil Durumlarda ve Silahlı Çatışma Halinde Kadınların ve Çocukların Korunmasına İlişkin Bildirinin hükümlerini anımsayarak,

Dünyadaki ülkelerin tümünde çok güç koşullar altında yaşayan ve bu nedenle özel bir ilgiye gereksinimi olan çocukların bulunduğu bilinci içinde,

Çocuğun korunması ve uyumlu gelişmesi bakımından her halkın kendine özgü geleneklerinin ve kültürel değerlerinin taşıdığı önemi göz önünde tutarak,

Her ülkedeki, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki çocukların yaşama koşullarının iyileştirilmesi için uluslararası iş birliğinin taşıdığı önemin bilincinde olarak, Aşağıdaki kurallar üzerinde anlaşmaya varmışlardır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu sözleşmenin temel dört ilkesi şu şekildedir; ayrım gözetmeme (Madde 2), çocuğun yüksek yararı (Madde 3), yaşama ve gelişme hakkı (Madde 6), katılım hakkı (Madde 12) ‘dır. Sözleşme taraf devletlerin yükümlüklerini yerine getirip getirmediği bu konuda gelişim sağlayıp sağlayamadıklarını incelemek adına Çocuk Hakları Komitesi (ÇHK) kurulmuştur.⁹¹

Bu sözleşme uyarınca 18 yaşına gelinceye kadar herkes çocuk sayılır.(Madde1) Taraf olan devletler, her çocuğun yaşam hakkına sahip olduğunu kabul eder ve çocuğun hayatta kalabilmesi, gelişimi sağlama, çocuğun sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi, bebek ve çocuk ölümlerinin azaltacak önlemlerin alınmasını, ailelere ise bu olanakları sağlayabilmeleri için olanak sağlama yükümlülüğünü üstlenmeyi kabul etmektedirler. (m.6,m.18)⁹²

2. Uluslararası Örgütler

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelere ilişkin sorunların gün geçtikçe artması, üretim, tüketim ve ticaretinin yaygınlaşması ile birlikte ortaya çıkan kötü gidişatı önlemek amacı ile uluslararası iş birliği ile bu sorunlarla mücadele edilmesi gerekmiş ve süreç bu iş birliğini ülkeler açısından bir bakıma zorunlu kılmıştır. Bu nedenle uluslararası örgütlenme oluşmuştur.

⁹¹ https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ocuk_Haklar%C4%B1_S%C3%B6zleşmesi Erişim Tarihi: 24.04.2021.

⁹² Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Oğuz Sancakdar, Rifat Mert Önok, *İnsan Hakları El Kitabı* (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2011) s.464.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ve bu maddelerin hammaddelerini denetlemek, imal ve ticaretini bir düzenleme içine koymak devletlerin kendilerini aşan bir durum haline gelerek uluslararası bir konu haline gelmiştir.⁹³

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi bünyesinde kurulan Uyuşturucu Maddeler Komisyonu, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Kontrol Programı gibi programlar uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötü olarak kullanılmasını önlemeye çalışmakta ve yine bu örgütler önleme çalışmaları için Gıda ve Tarım Teşkilatı, Dünya Sağlık Örgütü ve Uluslararası Polis Örgütü ile birlikte iş birliği yapmaktadır.⁹⁴

İmzalanan uluslararası sözleşmelerin geçerliliğini ve kontrolünü sağlamak, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle ilgili sorunlara karşı dünyanın her yerinde iş birliği içerisinde etkin bir mücadele vermek amacı ile örgütler ⁹⁵oluřturulmuřtur.⁹⁶

2.1.Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND)

Birleşmiş Millet Uyuşturucu Maddeler Komisyonu, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından uyuşturucu maddelere yönelik uluslararası alanda mücadele edebilmek 1946 yılında kurulmuştur.

53 üye devletten oluşan bu komisyon, uyuşturucu maddelerin uluslararası kontrol ve denetimini sağlamak amacıyla ana politikalarını belirler, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle ilgili kontrol mekanizmasını geliştirici teklifler hazırlar ve uluslararası metinlerin taslaklarını hazırlar.⁹⁷ Bu komisyonun amacı uyuşturucu maddelerin yasadışı üretimini, kullanımı ve kaçakçılığını önlemek, uyuşturucu maddelere ilişkin olarak denetimi sağlamaktır.

⁹³ Yaşar, s.61.

⁹⁴ Sevik, s.56.

⁹⁵ Bu örgütler: Uyuşturucu Maddeler Komisyonu, Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Denetleme Fonu, Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Programı, Pompidou Grubu, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi'dir.

⁹⁶ Yaşar, s.61.

⁹⁷ Güngör-Kınacı, s.69.

Komisyon tarafından günümüze kadar hazırlanmış olan evrensel niteliğe haiz sözleşmeler 1961 Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi, 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi ve 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Yasadışı Ticaretiyle Mücadele Sözleşmesidir. Merkezi Viyana’da olan bu komisyon yılda bir kere toplanarak faaliyetlerini devam ettirmektedir.⁹⁸

2.2.Uyuşturucu Maddelerin Kötüye Kullanılmasını Denetleme Fonu (UNFDAC)

Uyuşturucu maddelerin kötüye kullanımını önlemek, teknik ve mali kaynakları güçlendirme amacıyla 1971 yılında kurulmuştur.⁹⁹ BM bünyesinde olan bu fon üye devletler ve diğer özel kaynakların gönüllü olarak verdikleri destekleri ile olmuş bir fon olmakla beraber ayrıca uyuşturucu veya uyarıcı maddelere olan taleplerinin azaltılması, madde bağımlısı olan, uyuşturucu madde kullanan kişilerin tedavi ve rehabilite edilmeleri gibi konularda da destek olmaktadır.¹⁰⁰

2.3.Dünya Sağlık Örgütü (WHO)

Dünya Sağlık Örgütü, Birleşmiş Milletler Ekonomi ve Sosyal Konseyi tarafından 7 Nisan 1948 tarihinde kurulmuştur. Birleşmiş Milletlere bağlı toplumun, tüm insanların sağlığı için uluslararası sağlık çalışmaları yapan bir örgüttür. Örgütün merkezi Cenevre’dir.

Dünya Sağlık Örgütü, dünyada ki tüm insanların en sağlıklı şekilde yaşamasını sağlamaya çalışmakta ve bu amaçla dünyadaki hastalıkların, ölümlerin nedenlerinin uluslararası olarak bilinmesi ve tanımlanabilmesi için birtakım tavsiyelerde bulunmaktadır. Bununla birlikte insanların fiziksel, biyolojik, zihinsel olarak her alanda iyi olmasını sağlamaya çalışmakta yine eczacılık gibi alanlarla ilgili

⁹⁸ Güngör-Kınacı, s.70.

⁹⁹ Sevik, s.56.

¹⁰⁰ Salih Yaşar Özden, *Uyuşturucu Madde Bağımlılığı* (İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi,1992) s.436.

ürünlerinde uluslararası standartlara ulaşması için geliştirmektedir.¹⁰¹ Sağlık alanındaki standartların belirlenmesi, küresel sağlık sorunlarına ilişkin araştırma ve inceleme yapılması örgütün sorumluluklarındadır.¹⁰²

Türkiye, 9 Haziran 1949 tarih ve 5062 sayılı Kanunla Dünya Sağlık Örgütüne üye olmuştur.¹⁰³

2. 4. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC)

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi, Birleşmiş Milletler Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Programı ile Suç Önleme ve Ceza Adaleti Bölümlerinin 1997 yılında birleştirilmesi ile kurulmuş olan bir ofistir. Genel merkezi Viyana'dadır.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), uyuşturucu ticaretine ilişkin suçların önlenmesi ve uluslararası terörizm, yolsuzluk gibi konularla ilgili çalışmalar yapılması amacı ile kurulmuştur.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi belirlemiş olduğu amacına ulaşmak için birtakım fonksiyonlar oluşturmuştur. Bunlardan ilki, terörizm ve yasadışı uyuşturucu suçlarının detaylı olarak araştırılması ve bu araştırmalar ile devletlere destek olunmasıdır. İkincisi, belirtilmiş olan suç türlerinde devletler arasında sözleşme, protokol ve anlaşmaların yapılmasıdır. Son olarak hükümetlerin bu suçlarla mücadele zor durumda kalması halinde mali ve teknik olarak destek verilmesidir.¹⁰⁴

¹⁰¹ Ateş, s.46-47; Yaşar s.62.

¹⁰² Ali Erdem Sevdin, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014) s.79.

¹⁰³ Bkz. 9 Haziran 1949 tarih ve 5062 sayılı Kanun.

¹⁰⁴

https://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%C5%9Fmi%C5%9F_Milletler_Uyu%C5%9Fturucu_ve_Su%C3%A7_Ofisi Erişim Tarihi:25.04.2021.

2. 5.Pompidou Grubu

Pompidou Grubu, 1971 yılında dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Georges Pompidou'nun girişimiyle kurulan uluslararası bir oluşum olmakla birlikte, Avrupa Konseyi'nin uyuşturucu politikası iş birliği platformudur.¹⁰⁵ Şu an 41 üye devletten oluşmaktadır. Ülkemiz Pompidou Grubuna 1980 yılında katılmıştır.

Bu grubun oluşum amaçlarından birisi de üye olan devletlerin uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarına ilişkin tecrübelerini paylaşması, bu suçlara ilişkin sorunların ortaya koyularak incelenmesi ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle mücadele etmek için yararlı olabilecek çözümler, politikalar üretilmesidir.¹⁰⁶

Yine Pompidou Grubunun misyonlarından başka birisi ise sürekli değişen uyuşturucu madde kavramı karşısında, ortaya çıkan ve çıkabilecek sorunlara ilişkin etkin bir mücadele rolü ile hareket etmektir.¹⁰⁷

2.6.Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA)

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi 1993 yılında Avrupa'nın uyuşturucu sorunlarına karşı, bu sorunların daha iyi bir şekilde anlaşılması ve bu sorunlara daha iyi yanıt verilmesi amacı ile kurulmuştur. Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi, 1995 Yılında Lizbon'da faaliyetlerine başlayan Merkez, Avrupa Birliği'nin merkezîleşmiş olan kurumlarından birisidir. Bu merkez, Avrupa Birliği ve üye ülkelere Avrupa'nın uyuşturucu veya uyarıcı sorunlarına karşı gerçekçi bir bakış açısı sunarak bu konuda temeli sağlam bir kanıt sunabilmek adına kurulmuştur.¹⁰⁸

¹⁰⁵ <https://www.coe.int/en/web/pompidou/home?> , Erişim Tarihi:25.04.2021.

¹⁰⁶ Ateş, s.48.

¹⁰⁷ <https://www.coe.int> Erişim Tarihi 25.04.2021.

¹⁰⁸ <https://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index376TR.html> Erişim Tarihi:25.04.2021.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA), günümüzde politikacıların uyuşturucu konusunda oluşturulacak yasa ve stratejiler için bilgi ve veriler vermektedir. EMCDDA çalışmalarının temelinde bilimsel mükemmellik yer almaktadır.

Merkez, Avrupa’da uyuşturucu veya uyarıcı maddeler hakkında temeli sağlam bilgileri aktarabilmek, ülkelerin verilerinin ortak bir düzeyde olabilmesi için gerekli olan yapıyı geliştirmiş ve geliştirmektedir. Elde edilen bu veriler incelemek üzere Lizbon’daki merkeze gönderilerek gerekli çalışmalar yapılmakta ve sağlam bir araca dönüştürülmektedir.¹⁰⁹

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) temelde Avrupa odaklı olsa da diğer bölgelerle beraberde çalışmalar yapmaktadır. Küresel bir boyutta olan uyuşturucu veya uyarılara ilişkin sorunların daha iyi anlaşılabilmesi için aynı konuda faaliyet gösteren Avrupalı ve uluslararası örgütlerle iş birliği yapmaktadır.¹¹⁰

2.7.Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Programı (UNDCP)

Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Programı (UNDCP), 1991 yılında Uyuşturucu Maddelere Dair Tek Sözleşmesi, 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi ve 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi kapsamında Genel Kurul’un kararı ile kurulmuştur.¹¹¹

Bu programın amacı uluslararası alanda uyuşturucu madde bağımlılığını önlenmesi, denetlenmesi, uyuşturucu madde kullanan kişilerin rehabilitasyonu, bilinçlendirilmesi, tedavi edilmesi ve toplama kazandırılmaları için devletler, özel kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ile çalışmalarını sağlamak, ayrıca hammadde yetişen kişilere de alternatif iş imkanları sunmaktır.¹¹²

¹⁰⁹ <https://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index376TR.html> Erişim Tarihi 25.04.2021.

¹¹⁰ <https://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index376TR.html> Erişim Tarihi 25.04.2021.

¹¹¹ Güngör-Kınacı, s.72.

¹¹² Sevük, s.56-57; Yaşar, s.63.

IV. Türk Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenlemeler

1.Türk Ceza Kanunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenlemeler

Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda uyuşturucu maddelere ilişkin yapılan düzenlemeler ve kanunlardaki değişiklikler aşağıda izah edilmiştir.

1.1.765 Sayılı Türk Ceza Kanununda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde

765 sayılı Türk Ceza Kanunda sadece uyuşturucu madde kavramına yer verilmiş, uyarıcı madde kavramına yer verilmemiştir. 765 sayılı Mülga TCK m.403'ün ilk halinde uyuşturucu maddeler tek tek sayılarak sayma yöntemi benimsenmiştir. Bu madde metninde ithal, ihraç, satma, bulundurma, tedarik etme ve halkı celbederek madde kullanımını kolaylaştırma fiillerine de yer verilmiştir. Görüleceği üzere tek bir madde metni ile tüm uyuşturucu maddeler ve suça konu fiiller izah edilmiştir.

Mülga 765 sayılı TCK'nın ilk halinde sayma yöntemi kullanılmış ise de bu durum 2275 sayılı Kanunla değiştirilmiş ve uyuşturucu madde niteliğinde olduğu icra vekilleri heyetince tespit edilecek ve ilân olunacak maddeler ve müstahzarların da uyuşturucu madde olacağı belirtilmiştir. ¹¹³Daha sonra yapılan değişikliklerle bir maddenin uyuşturucu madde niteliğinde olup olmadığının tespit edilmesi hakim takdir yetkisine bırakılmıştır. Hâkimin takdirine bırakılması, hâkimin keyfi bir uygulama yapacağını değil hâkimin bu konuda bu konunun mütehassıslardan, kimyagerler ve hekimlerine danışacak ve onlardan aldığı bilgiler ışığında kendi takdir yetkisini kullanacaktır. ¹¹⁴

¹¹³ Aksüt, s.51

¹¹⁴ Sulhi Dönmezer, "Uyuşturucu Maddelerin Hukuk ve Kriminoloji ile İlgili Bazı Yönleri," *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt:36, Sayı: 1-4, s.2.

Ayrıca mülga 765 sayılı TCK döneminde, 1961 Tek Sözleşmesi mevzuatımızda bir iç hukuk metni haline gelmiş ve bu sözleşmenin ekinde yer alan ek cetvellerde belirtilmiş olan maddeler uyuşturucu madde olarak kabul edilmiştir.¹¹⁵

3756 sayılı Kanunla 765. sayılı Kanunun 403. maddesinde yapılan düzenlemeler ile verilen cezalar daha ağırlaştırılmış, özellikle uyuşturucu maddenin kokain, eroin, morfin, baz morfin olması halinde verilecek cezanın daha da artacağı hüküm altına alınmıştır.

Yapılan bu değişiklik ile kanun hükmünde bu suçların sanat, geçim vasıtası veya meslek haline getirenler ile toplu olarak işlenmesi halinde hükmolunacak cezalar üçte bir oranında, on sekiz yaşını doldurmamış küçükler veya ceza ehliyetine sahip olmayanlar bu maddede belirtilen suçları işlemekte olan kimseler hakkında ise verilecek cezanın altıda biri oranında artırılacağı hükmolunmuştur.

1.2.5237 Sayılı Ceza Kanununda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanundan değişik olarak uyuşturucu madde kavramı ile birlikte “uyarıcı madde” kavramında yer verilmiştir.

01.06.2005 yürürlüğü giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarına yönelik yapılan düzenlemeler ile Mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanuna göre cezalar arttırılmıştır.

Mülga 765 sayılı Kanunda m. 403/5 ‘te satanlara, satışa arz edenlere, satın alanlara, yanında ya da başka bir yerde bulunduranlara, bu maddeleri devralan, sevk eden, nakleden gibi seçimlik hareketleri gerçekleştirilenlere dört yıldan on yıla kadar ağır hapis cezası ve uyuşturucu maddenin her gramı ve küsuru için elli bin lira ağır para cezası verilirken bu seçimlik hareketler içinde ceza artırımının gidilerek; 5237

¹¹⁵ Ateş, s.9.

Sayı 1 TCK m. 188/3 hükmünde başkalarına veren, satan, satışa arz eden, depolayan, nakleden, kabul eden, bulunduran ve satın alan kişi, beş yıldan on beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılması kabul edilmiştir.

Mülga 765 sayılı Kanunda m. 403/6'da uyuşturucu maddenin kokain, eroin, morfin, baz morfin olması durumunda faile verilecek cezanın bir kat artırılacağı beyan edilmiş ise de 5237 sayılı Kanunla bu hükümde değişikliğe gidilerek m.188/4'te maddenin kokain, eroin, baz morfin veya morfin olması durumunda, faile verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı hüküm altına alınmıştır.

“5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 01.06.2005 tarihinden itibaren TCK m.188'de 08.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5377 sayılı Kanun, 28.06.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6545 sayılı Kanun, 04.04.2015 tarihinde yürürlüğe giren 6638 sayılı Kanun, 25.08.2017 tarihinde yürürlüğe giren ve olağanüstü hâl döneminde yayımlanan 694 sayılı Kanun hükmünde Kararname ile bu Kanun Hükmünde Kararnameyi kanunlaştıran ve 08.03.2018 tarihinde yürürlüğe giren 7078 sayılı Kanunla madde metninde değişiklikler yapılmıştır”¹¹⁶

5237 sayılı Kanun ile Mülga 765 sayılı kanundan farklı olarak uyuşturucu veya uyarıcı maddelere ilişkin suçlar ayrı maddelerde daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Yapılan son düzenlemeler ile TCK m.188'de “Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti,” TCK m.190'da “Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma” ve TCK m.191 ile “Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak,” suçları düzenlenmiştir. Bu suçlar tezimin “Uyuşturucu veya Uyarı Madde Suçları” bölümünde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

¹¹⁶ Aksüt, s.61.

2.Diğer Yasal Düzenlemelerde Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde

Cumhuriyet döneminde uyuşturucu maddelere ilişkin kullanımını, üretimini, ticaretini yasaklamak maksadıyla ceza yaptırımı olan yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu hususta yapılmış 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun ve 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanunu aşağıda inceleyeceğiz.

2.1.2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun 24.06.1933 tarihinde Resmî Gazetede ¹¹⁷yayımlanarak 32 madde olarak yürürlüğe girmiştir. Kanun 1.maddesinde birtakım uyuşturucu maddeleri belirterek sayma yöntemini uygulamışsa da 19.madde de belirttiği hususlarla sayma yöntemi kavramını genişleterek sınırlandırmadan uzak durmuştur.

1 .madde “*Tıbbî afyon ile müstahzaratının ve morfin ve bütün milhlerinin ve morfinin uzvî hamızlarla veya küül cezrile birleşmesinden mütehasssl bütün eterlerinin ve bunların milhlerinin ve koka yaprağı, ham kokain ve kokain ekgonin ve tropokokain ile bütün milhlerinin ve yüzde 0,20 gramdan fazla morfin ve milhlerini ve yüzde 0,10 gramdan fazla kokain ve milhlerini muhtevi bütün müstahzarların ve ökodal (Eugodal), dikodit (Dicodide) ve Dilodit (Dilaudide), Asedikon (Acedicone) ve bunların terkibi kimyeviyesinde bulunan maddelerle bütün müstahzarlarının ithal, ihraç ve memleket içerisindeki satış Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletinin murakabesine tâbidir.*”

19.madde ise; “*Birinci maddede isimleri yazılan uyuşturucu maddeler haricinde olup ilmî tetkikat neticesinde mazarratı tebeyyün eden ve toksikomani tevhit eyleyen diğer zehirlerin dahi, bu kanun hükümlerine tâbi olacağı İcra Vekilleri Heyeti karar ile Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti tarafından tayin ' ve ilân olunur.*” demek

¹¹⁷ 24.06.1933 Tarih 2435 Sayılı Resmi Gazete.

suretiyle toksikomani tevli eden maddelerinde bu kapsama gireceğini belirterek sınırlanmayı kaldırmış ve uyuşturucu maddelerin kapsamını genişletmiştir.

Bakanlar Kurulunca 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesinin ek cetvel I' de belirtilmiş olan tüm psikotrop maddeler ve diğer ek cetveller de bulunan psikotrop maddeler 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun'a eklenmiş ve böylelikle psikotrop maddelerde uyuşturucu madde olarak kabul edilmiştir.¹¹⁸

2313 sayılı Kanunun ek 1.maddesinde; 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme' de bulunan ek I ve II numaralı tablolar, bu tabloların değişikliklerinde belirtilen uyuşturucu maddelerin teminine dair düzenlemeye yer verilmiş ve bu düzenleme doğrultusunda sözleşmede belirtilen maddeler 2313 Sayılı Kanunda uyuşturucu madde olarak kabul edilmiştir.¹¹⁹

2.2.3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun

Bu kanun 19/6/1986 Tarihli 19139 Sayılı Resmî Gazete ¹²⁰ ile yürürlüğe girmiştir. 3298 sayılı Kanunun 1. Maddesinde; çizilmiş ya da çizilmemiş haşhaş kapsülleri ile tıbbi afyon, ham afyon ve morfin evsafını haiz afyon alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri; koka yaprağı ve bunun alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri ile uyuşturucu maddelerin neler olduğu belirtmiştir. Ancak maddenin devamında kullanılmasının zararlı olduğu ve toksimani yaptığı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından tespit edilmiş diğer tabii ve sentetik maddeler de bu bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanı Kararı ile bu kanun kapsamı içerisine alınabileceği belirtilerek uyuşturucu madde kavramı sınırlandırılmayarak geniş bir kapsam altına alınmıştır.

¹¹⁸ Sevik, sy.28

¹¹⁹ Sevik sy.28

¹²⁰ 03.06.1986 Kabul tarihli, 19/6/1986 Tarihli, 19139 Sayılı Resmi gazetede yayınlanmıştır.

3298 sayılı Kanunun 2. maddesinde¹²¹ özellikle haşhaş ekilecek yerlerin tespit edilmesi ve izin belgesi alma zorunluluğu, izin belgesi iptal edilenlerle ilgili durumların üzerinde durulmuştur.

Kanunun 4. Maddesinde; ham afyon, hazırlanmış afyon, tıbbî afyon ve bunların müstahzarları Türk Ceza Kanununun uygulanmasında uyuşturucu maddelerden sayılacağı, izinsiz olarak haşhaş ekimi yapan kişilerin cezalandırılacağı, izin almış olmakla birlikte, bilerek belgesinde belirtilen alandan fazla yerde veya izin belgesinde kayıtlı yerden başka yerde haşhaş ekimi yapan kişilerinde cezalandırılacağı ayrıca izinsiz ham afyon üretenler, Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre cezalandırılacağı belirtilmiştir.¹²²

V.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Sınıflandırılması

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin tümünün belirlenebilmesi; doğada doğal haliyle bulunan ve uyuşturucu etki gösteren maddelerin tamamının bilinmesi olanaksız olduğu için ve sentetik yollarla elde edebilecek maddelerin önceden tespiti de mümkün olmadığından dolayı imkansızdır.¹²³ Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin tasnifi konusunda uluslararası alanda ve öğretide bir birlik bulunmamaktadır.

¹²¹ “Madde 2 – Haşhaş ekilecek, afyon ve kapsül üretilecek yerler memleketin tarımsal ve ekonomik durumu, yurt içi ihtiyacı, ihraç imkanları ve mevcut stok durumuna göre her yıl Cumhurbaşkanınca tespit edilir ve karar en geç 1 Temmuz’a kadar yayımlanır. Bu konuda yeni bir karar alınmaması halinde, önceki kararname hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(1) Kamu kurum ve kuruluşlarınca bilimsel araştırmalar için yapılacak ekilişler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

Tespit ve ilan edilen yerlerde haşhaş ekimi yapacaklar ilgili kuruluştan izin belgesi almakla yükümlüdür.

İzin belgeleri bir üretim yılı için geçerli olup, başkasına devir edilemez. İzin belgeleri herhangi bir sebeple iptal olunanların ekilmiş haşhaş tarlaları masrafi üreticiye ait olmak kaydıyla ilgili kuruluş adına herhangi bir bedel ödenmeksizin toplatılır veya imha ettirilir.

4.madde hükümlerine göre veya kaçakçılık suçlarının herhangi birisinden veya Türk Ceza Kanununun ilgili maddelerine göre kesinleşmiş mahkumiyeti bulunanlara, bu mahkumiyetleri aflagortadan kalkmış olsa bile, izin belgesi verilemez; verilmiş ise iptal edilir.

İzin belgesi verilmesinden sonra yukarıdaki fıkra yazılı suçlardan biri ile mahkum olanların bu mahkumiyetleri kesinleştiğinde izin belgeleri iptal edilir.” Bkz. 03.06.1986 Kabul tarihli, 19/6/1986 Tarihli, 19139 Sayılı Resmi gazetede.

¹²² <https://www.mevzuat.gov.tr> ,Erişim Tarihi: 26.04.2021.

¹²³ Ateş, s.17.

Uyuşturucu maddelerin belirlenebilmesi ve çeşitliliğinin fazla olmasının yanı sıra her maddenin kişi üzerinde farklı etkiler yaratıyor olması da tasnif konusunu oldukça zorlaştırmıştır. Bu nedenle uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin sınıflandırması hususunda farklı tasniflenmeler yapılmıştır. Uyuşturucu maddelerin çeşitlerini anlatacağımız bu bölümde uyuşturucu veya uyarıcı maddeler; Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar (Depresantlar) Tabii Uyuşturucu ve Uyarıcılar, Merkezi Sinir Sistemini Uyarılar (Stimülanlar) Tabii Uyarılar ve Halisinojenler (Hayal Gösterenler) olarak üç ayrı sınıflandırma ile inceleyeceğiz.

1. Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar (Depresantlar) Tabii Uyuşturucu ve Uyarıcılar

1.1. Afyon

“Afyon uluslararası alanda opium olarak bilinmektedir. Afyon, haşhaş kapsüllerinin çizilmesiyle sızan, süte benzer özsuynun toplanmasıyla elde edilen maddedir.”¹²⁴ Ayrıca bu maddeye afyon sakızı da denilmektedir.¹²⁵ Üzerine çizilen çizik ile yapışkan bir madde akmaktadır. Bu madde hava ile temas edince rengi kahverengiye dönüşmektedir.

Afyon; kahverengi, kokusu nahoş, tadı acı, buruşturucu ve bunaltıcı bir hissi veren maddedir.¹²⁶ Afyon üç çeşide ayrılmaktadır. Bunlar; ham afyon, hazırlanmış afyon ve tıbbi afyondur.

Madde kapsüllerinin yüzeyinden özel bir algı bıçağı ile kazınarak, toplanarak ve yoğrularak topak haline getirilen maddeye ham afyon (Raw Opion) denir.¹²⁷

¹²⁴ Ruhi, s.14.

¹²⁵ Sevük, s.39.

¹²⁶ H.Lütfi Tomuş, *Uyuşturucu Uyarıcı ve Hayal Yaratıcı Maddeler*, (Omaş Ofset,1990) s.15.

¹²⁷ Tomuş, s.15.

Ham afyonda; nakledilme için gerekli işlem haricinde başkaca bir işleme ihtiyaç duyulmamaktadır. Isıtma, kaynatma, mayalama gibi çeşitli işlemlerden geçirilerek kullanıma elverişli hale getirilen afyona, hazırlanmış afyon adı verilmektedir. Tıbbi afyon ise, kodekse uygun biçimde toz veya granül biçimine getirilerek veya başka zararsız maddelerle karıştırılarak hazırlanan tıpta kullanılan afyon türüdür.¹²⁸

Afyon; sigara, pipo, nargile kullanılarak, yakılarak, soluk çekilmesi; şurup, su, çay gibi içeceklere katılarak veya hap şeklinde yutularak ayrıca deri altına şırınga yoluyla alınarak kullanılır.¹²⁹

Afyon vücuda girdikten belli bir süre sonra başta merkezi sinir sistemi de olmak üzere tüm organizmayı kısa veya uzun süreli olarak etkisi altına alır. Afyon maddesi ilk alındığı zamanlarda vücuttaki acı ve ağrısı keser, kişinin nabızı çok hızlı bir şekilde atmaya başlar, zeka ve seksüel güçlenme hali olur. Ayrıca kişide bu maddenin etkisi ile neşelenme, tatlı bir uyku hali gibi etkilerde görülür. Ancak uzun süreli kullanımlarda durum farklılaşarak, kişide kronik zehirlenmeye yol açabilir. Sonrasında ise neşelenme gibi etkilerin aksine kişide yorgunluk, bitkinlik, solgun yüz, uykusuzluk gibi fiziksel değişim ve etkiler görülür.¹³⁰

1.2.Morfin

*“Morfin, morfinan halka sistemine sahiptir. Yapısında bir fenol bir de alkol hidroksili ihtiva eder. Bir veya üç mol’su ile beraber kristallenir. 110 °C’de kristal suyunu kaybeder ve 230 °C’de erir. Renksiz kristal haldedir.”*¹³¹ Tıp alanında ağrı kesici, uyuşturucu olarak kullanılmaktadır.

Baz morfin, birtakım işlemler sonucu afyondan ilk elde edilen madde olarak bilinmektedir. Morfin ise, baz morfinden elde edilmekte olup elde edilebilmesi için

¹²⁸ Güngör-Kınacı, s.48.

¹²⁹İbrahim Mahamat Saleh Chekhadine, “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları,” Uludağ Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),Burs,2016, s.6

¹³⁰ Sevik,39

¹³¹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Morfin> ,Erişim Tarihi:10.12.2020.

bazı kimyasal ve fiziksel işlemlere tabi tutulması gerekmektedir. Morfin, sıvı halinde ya da deri altına kol ve bacaklara şırınga ile uygulanmaktadır.¹³²

Morfin ile afyon benzer etkileri sahip olmakla beraber morfinin etkisi afyonun etkisine göre daha fazladır. Çünkü morfin merkezi sinir sistemine doğrudan etki göstermektedir. Morfin kişiye başta rahatlama, enerji, ağrı ve acıların dindirilmesi gibi duygu ve hisler vermektedir. Ancak sonrasında kişinin yaşadığı bu duygu ve hisler geçmekte ve yerini depresif bir ruh haline bırakır. Kişi de uykusuzluk, halsizlik, ellerde titreme terleme, konuşma bozukluğu, kabiliyet azalması, gibi belirtiler görülür.

Kişi morfinin etkisi geçince yaşamış olduğu iyi ve güzel hisleri tekrar yaşamak için sürekli olarak morfin alma kullanma ihtiyacı ister ve dozunu da sürekli artırır.

1.3.Kodein

Kodein, afyon alkaloidlerinden birisi olmakla birlikte tıpta kullanılmakta olan kodeinin çoğu, kimyasal süreçlerle morfinden elde edilmektedir.¹³³ Afyondan elde edilen kodeinin kimyasal yapısı metil morfin olarak bilinmektedir.¹³⁴ Kodein; rengi beyaz renkte olup kokusuz ve acıdır. Ağızdan, makattan veya enjeksiyon ile, tablet şeklinde veya toz olarak alınabilmektedir. Tıp alanında ağrı kesici olarak da kullanımı mevcuttur.

Kodeinin etkisi diğer maddelere göre daha az bir etkiye sahiptir. Bu maddenin bağımlı yapabilme özelliği ve etkisi diğer maddelere göre çok düşüktür. Ancak yüksek dozda sürekli kullanım ile bu maddeye bağımlı olunabilir.

¹³² Günay, s. 30.

¹³³ Tomuş, s.16

¹³⁴ Ahmet Gündel, *5237 Sayılı TCK'da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009) s.16.

1.4.Eroin

Saf eroin kokusuz, beyaz, suda ve alkolde erimekte olan acı bir tozdur; saf olmayan eroin ise çok ince, kristalize pudra halinde bir toz olup renksiz ve cilt üzerine sürüldüğü zaman kaybolan bir maddedir.¹³⁵ Eroin; bir Alman firması olan Bayer tarafından elde edilmiş ve keşfedilmiştir.

Sokak jargonunda; beyaz, şey, kar, süprüntü, kar, gevher gibi adlandırmalar yapılmıştır.¹³⁶ Beyaz toz eroin, saf eroin şeklinde satılmamaktadır. Bilinen uyuşturucu maddelerin içerisinde en kuvvetli etkiye sahip olan en tehlikeli maddedir.

Eroin; gri, beyaz, kahverengimsi gri, koyu gri, kahverengi, fildişi renklerinde olmakla beraber toz şekere benzer şekilde küçük kristaller şeklinde ya da un gibi toz halde olabilmektedir. Renk farklılıklarının sebebi içerisinde bulunan katkı maddelerinin miktarına ilişkindir ve katkı maddesinin miktarına göre renginde değişiklikler olmaktadır.¹³⁷

Eroin bilinen en tehlikeli uyuşturucu madde olduğu gibi aynı zamanda en hızlı bağımlık yapabilen maddedir. Eroin bağımlısı bir kişi belli bir süre kullanmadığı zaman ağır krizler geçirebilmektedir Eroin genellikle burundan çekilmek suretiyle kullanılmakla beraber sigara gibi de içilebilmektedir. Bunun dışında deri altına damardan şırınga ile enjekte edilerek de kullanılmaktadır.

Eroin kullanan kişi ilk kullandığı zamanlarda keyif halinde canlılık hissi yaşar. Eroin kullanana kişilerde, çarpıntı başlar, iştahı kapanır, vücudunda şiddetli ağrılar başlar ve kişi çalışma gücünü kaybeder. Psikolojik olarak keder ve üzüntü gibi duygular içinde olur. Eroin kullanan kişilerin rengi zamanla sararır, ağızları kurumaya başlar, hareketleri ağırlaşır, göz bebekleri küçülür.

¹³⁵ Tomuş, s.16

¹³⁶ Ferit Barut, Melisa Aydemir, *Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesi Kararları Işığında Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları* (İstanbul: Legal Yayıncılık ,2019) s.12.

¹³⁷ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, "Uyuşturucu Madde Olayları Genel Değerlendirilmesi", *EGM Basım Evi*, (1994) s.10.

Selbes, eroin kullananların vücutlarında inanılmaz ağrıların oluştuğunu ve dünya ile ilişkilerinin kesilerek yaşayan bir ölüye dönüştüklerini belirtmiştir.¹³⁸

Yaşar ise sürekli eroin kullananların burunlarında morarma, göz bebeklerinde büyüme, ten renginde sararma ve aşırı zayıflama sonuçlarının görüldüğünü izah etmiştir.¹³⁹

1.5.Sentetik Uyuşturucular

Sentetik uyuşturucular, morfin yerine geçen sentetik maddeleri kapsamaktadır.¹⁴⁰ Normal şekli ile beyaz tabletler halinde hazırlanır. Ancak bazen tabaka nedeni ile farklılık gösterebilmektedirler.

Bu maddeler; depresantlar, stimulanlar ve halusinojenler şeklinde etkilerine göre sınıflandırılmaya tabi tutulmuşlardır. Ayrıca sentetik uyuşturucular diğer uyuşturucularda farklı olarak kimyasal yollarla üretilmektedirler.

1.6.Barbitüratlar

Barbitüratlar, sakinleştirici ve uyku getirme amacıyla kullanılan ayrıca anestezi amaçlı da kullanılabilen ağır bir etki gösterebilen ilaçtır.¹⁴¹ Merkezi sinir sistemine etki ederek; ağrı kesici, sakinleştirici, yatıştırıcı özelliklerini gösterirler.¹⁴²

Barbitüratlar, tıp alanında genellikle uyku ilacı ve teskin edici olarak kullanılmışsa da son zamanlarda zarar etkilerinin görülmesi ile birlikte kullanım alanı daraltılmıştır.¹⁴³

¹³⁸ Ece Selbes, *Uyuşturucu veya uyarıcı Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları* (Ankara: Adalet Yayınevi,2017) s.14.

¹³⁹ Yaşar,s.168.

¹⁴⁰ Suat Çalışkan, Ramazan Oruç, Emre Cem Çalışkan ,*Uyuşturucu Davaları* (İstanbul: Aristo Yayınevi,2020) s.69.

¹⁴¹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Barbit%C3%BCrat> Erişim Tarihi:20.02.2021.

¹⁴² Sevük, s.44.

¹⁴³ Yaşar, s.178

Barbitüratlar kokusuzdur. Bu ilaçlar beyaz renkte üretilmekle beraber tablet veya sıvı halde olabilmektedirler. Özellik olarak kullanımda sarhoşluk benzeri etkilerde göstermektedir. Ancak aşırı dozda kullanım kişinin kendini kaybetmesine yol açabilir. Maddenin yüksek dozda kullanılması durumunda; aşırı terleme, gözbebeklerinde küçülme, tutarsız davranışlar ve daha ileri boyutta kişinin bilinçsiz bir halde kendini kaybetmesi gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır.¹⁴⁴

Bu ilaçlara sokak jargonunda; pembe, kırmızı kuş, şeytan, gökkuşağı, sarı ceket gibi isimler verilmektedir.¹⁴⁵

1.7.Trankilizanlar

Trankilizanlar, insanın üzerinden endişe, korku, sıkıntı, stres gibi duyguları azaltan veya ortadan kaldıran ilaçlardır. Bu ilaçlar genel olarak ruhsal bunalımı engellemek amacı doğrultusunda reçete ile kullanılmaktadır.

Bu ilaçlarda merkezi sinir sistemini etkilemektedirler. Yüksek dozda kullanım halinde uyuklama, ağız kuruluğu ve en ağır hali ile koma gibi etki ve haller görülebilmektedir.

Gerginlik haline son vermek amacıyla kullanılan kullanım dozajı belirlenmekte olan bu ilaçlar; omurilik incinmeleri, epilepsi ve kısmi felç gibi tedavilerinde de başvurulmuş bir yoldur.¹⁴⁶

1.8.Sedatifler

Merkezi sinir sistemini yatıştıran, sakinleştiren ilaçtır. Düşük dozda kullanıldığında gerginlik ve anksiyeti giderir, duygu ve davranışları yatıştırıcı olarak

¹⁴⁴ Sevük, s.45.

¹⁴⁶ Batur-Aydemir,s.15.

etki etmekle beraber yüksek dozda kullanım halinde bilinç bulanıklığı ve uyku veren ilaçların genel ismidir.¹⁴⁷

Farmakolojik olarak uygun miktarda kullanıldığı takdirde uyku sağlar. Birçok sedatif ilaç yüksek dozda kullanımda anesteziik etki göstermektedir.¹⁴⁸

Ayrıca sedatifler, yoğun hipnotik etkiye sahiptirler. Sedatif hipnotik bileşikler uyuşukluk, baş ağrısı gibi yan etkilere neden olup, yüksek dozda alınması halinde kişinin beyinde oluşan depresyon sonucunda komaya girmesine ve solunumunun durmasına bağlı ölümler görülebilir.¹⁴⁹

Bağımlı olanlar ilk olarak kendisini iyi hissetse de daha sonrasında yalnızlık hissi baş göstermektedir. Sedatifler, yarım saatte etkisini göstermekle beraber 8 ile 18 saat kadar etkisini göstermeye devam etmektedir.¹⁵⁰

2. Merkezi Sinir Sistemini Uyarıanlar (Stimulanlar) Tabii Uyarıanlar

2.1.Koka Yaprığı

Kokanın asıl vatanın Peru olduğı ancak Peru'dan öncesinde Güney Amerika, Bolivya, Kolombiya, Arjantin ve Şili gibi ülkelere yayıldığı belirlenmekle birlikte son olarak Asya ve Afrika'ya da yayıldığı da belirtilmiştir.¹⁵¹

Koka ağacının yaprakları kokain ve başka alkaloidler de taşıır; kurutulmuş yapraklarına koka adı verilmektedir. Yapraklarda yer alan kokain miktarı %0,25 ile %0,7 arasında değışmekle birlikte başka alkaloidler de yapraklarında bulunmaktadır.¹⁵²

¹⁴⁷ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Sakinle%C5%9Ftirici> , Erişim Tarihi:12.04.2020.

¹⁴⁸ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Sakinle%C5%9Ftirici> , Erişim Tarihi:12.04.2020.

¹⁴⁹ Ünsal Çalış, “Sedatif ve Hipnotik İlaçlar”, *Sinir Sistemi İlaçlar*, s.234.

¹⁵⁰ Çalışkan-Oruç-Çalışkan, s. 71.

¹⁵¹ <https://www.sifalibitkiler.biz/koka-kokastrauch-erythroxylum-coca/> Erişim Tarihi: 13.04.2020.

¹⁵² https://tr.wikipedia.org/wiki/Koka_a%C4%9Fac%C4%B1 Erişim Tarihi 13.04.2020.

Yaprakları olgunlaştıktan sonra toplanır ve daha sonra güneşli bir hava da kurutulur. Ayrıca başa bir seçenek olarak suni bir olarak da kurutulmaktadır. Yaprakları ekstraksiyonla hulasası (ekstresi) elde edilir ve bu alkaloidler esrarıcılar tarafından ve ilaç yapımında kullanılır.

2.2.Kokain

Koka yaprağının başlıca alkaloidi olan kokain, kuvvetli bir uyarıcıdır ve koka yapraklarından kimyasal usullerle elde edilir.¹⁵³ Kokusuz beyaz, kristalize bir toz halindedir.

Bazı Güney Amerika yerlileri uzun yıllar önce zihin faaliyetlerini hızlandırmak, açlığın etkisini azaltmak amacıyla kokain alkaloidini koka yapraklarını çiğneyerek alırlardı. 1884 yılında kokainin uyuşturucu özelliği açıklanmış, daha sonra 1902 yılında ise kokain, Almanya'da uyuşturucu olarak analiz edilmiştir.¹⁵⁴

Sokak jargonunda; “kok, koko, otoban, jambo, toz şeker, dinamit, kırıntı, neşeli toz, cin, şans tozu, blow, pırlanta, beyaz ten, pudra, çilek, cennet tozu, line, girl, lady, kar, gök tozu, kaya, burun açıcı ve beyaz kız gibi isimler verilmektedir.¹⁵⁵

Kokain genellikle burundan çekilerek toz halinde kullanılır. Ancak deri altından ve damardan enjekte edilerek de kullanılabileceği gibi sigara gibi içilerek veya su gibi sıvı maddelerin içine katılarak içilerek de kullanılabilir.¹⁵⁶

Kokain merkezi sinir sistemini etkilemektedir. Kokain kullanımda kişinin kalp atışlarında artma, kan basıncında artma, keyif ve yüksek bir özgüven hissi, cinsel istekte artış gibi etkileri olmaktadır.

¹⁵³ Tomuş, s.18

¹⁵⁴ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kokain> Erişim Tarihi 13.04.2020.

¹⁵⁵ Ruhi s.17; Çalışkan-Oruç-Çalışkan s.76; Barut-Aydemir s.17.

¹⁵⁶ Ateş s.23.

Kokain kullanımda yoksunluk belirtileri oluşmaya başlar ve bunlar; sindirim güçlüğü, içine kapanıklık, uykusuzluk ve yorgunluk gibi semptomlarla kendini gösterir. Bu durumda kişide kokain kullanımı artırma daha çok kullanma isteği oluşturur¹⁵⁷

2.3.Crack

Karşımın yakılarak içildiğinde çıkan kırılma sesinden dolayı ismini “Crack“ olarak almıştır.¹⁵⁸ Bu madde kokainden çok daha ucuz ancak daha etkili ve tehlikeli bir maddedir.

Crack, kokain ısıtılma gibi işlemlerden geçirilmesi sonucunda elde edilen beyaz, krem renginde bir maddedir. Sokak jargonunda; taş, kristal isimleri ile bilinmektedir.

Crack, sigara gibi içildiğinde daha çok etkili hale gelmektedir. Burun yolundan alındığında ise 10 saniyeden az bir sürede beyne ulaşmaktadır. Bu durum ise bu maddenin kokainden daha hızlı ve daha ölümcül etkide olduğu göstermektedir. Sürekli kullanımda kişi de sinir bozukluğu, uykusuzluk ve intihara kadar sürükleyen ciddi etkiler göstermektedir.¹⁵⁹

2.4.Sentetik Uyaranlar

a.Amfetaminler

Amfetaminler, günümüzde tıbbi amaçla kullanılmaktadır. Tıbbi amaçla çocukluk çağlarında görülen depresyon, dikkat eksikliği, narkolepsi ve hiperaktivite sendromu tedavilerinde kullanılmaktadır.¹⁶⁰ Ayrıca amfetaminler zayıflama amacıyla da kullanılmaktadır.

¹⁵⁷ Yaşar, s.176.

¹⁵⁸ Ruhi s.16.

¹⁵⁹ Sevik, s.43.

¹⁶⁰ <http://www.uyusturucu.info.tr/amfetamin.asp> , Erişim Tarihi 14.04.2020.

Rengi beyazdır. Tadı acı, kokusuz ve kristalize bir toz halindedir. Suda ve alkolde kolaylıkla çözülebilir. Bu madde buruna çekilerek, içilerek, enjeksiyon ile damardan ya da ağızdan alınarak kullanılabilir. Duygu durumunda farklı uyarılara ve etkilere sebebiyet vermesi hangi yolla alındığına bağlı olarak değişiklik göstermektedir.¹⁶¹

Ayrıca doping amacıyla birçok sporcu tarafından başvuru ve tüketilen bir maddedir. İngiltere, Hollanda, Belçika, Kore, İran, Amerika Birleşik Devletleri gibi birçok ülkenin laboratuvarlarında üretilen bu maddenin dekstoamfetamin, mefatamin, metilfenidat, captagon, ritalin, dexedrine gibi türleri bulunmaktadır.¹⁶²

Kullanıcıda etki olarak iştahı artırır, fiziksel olarak güçlü, psikolojik olarak rahat hissettir. Enerjisi artar, keyif uyandırır, kişide haz alma başlar. Ancak daha sonra uzun süreli kullanımda bağımlılık yaratır. Bu rahatlık gibi hisler yerini stres, üzüntü, bitkinlik, mide kasılmaları ve uykusuzluk gibi hallere bırakır.

Kişide şizofreni benzeri semptomlarla beraber gerçek ile hayali olanı ayırt edememe durumu baş gösterir, olmayan sesleri duymaya, tehdit ediliyormuş gibi bir hisse kapılma aşırı hassaslık olarak ifade edilen psikoz semptomlarının görülmesi nedeni ile etkin bir madde olma özelliğini içinde barındırmaktadır.¹⁶³

Sokak jargonunda; futbol topu, ayak topu, göz açıcılar, uyandırıcı, buz, azim hapi, kristal met, kalp, canlılık hapları, kamyon şoförleri, yardımcı pilotlar, portakallar, güller, atlıkarıncalar gibi isimlerle bilinmektedir.¹⁶⁴

b.Captagon¹⁶⁵

Captagon, sentetik bir uyuşturucu madde türüdür. Yasal olarak ilk Almanya'da üretilen captagonun daha sonra bu maddenin kullanımında artan suistimallerden dolayı üretimi sonlandırılmıştır. Üretiminin sonlandırılması ile birlikte

¹⁶¹ <http://www.uyusturucu.info.tr/amfetamin.asp>, Erişim Tarihi 14.04.2020.

¹⁶² Barut -Aydemir, s.19.

¹⁶³ Barut-Aydemir, s.19.

¹⁶⁴ Yaşar s.182; Barut-Aydemir, s.20.

¹⁶⁵ <http://www.amatem.org/maddeler/captagon/> Erişim Tarihi 14.04.2020.

yasal olmayan yollardan, yüksek kazanç elde etmek amacıyla çeşitli ülkelerde kaçak olarak üretilmeye başlanmıştır.

Piyasaya captagon ticari adı ile sürülmektedir. Bu maddenin içerisinde etken madde olarak fenetylline bulunmakla beraber Arap ülkelerinde kullanımı yaygındır.

Captagon direk beyine etki ederek sinir sistemi üzerinde değişiklikler oluşturmaktadır. Kullanan kişide kalp atışı hızlanır, vücut ısısı artar, solunumun hızlanır, kan basıncı yükselir, kişi ciğerlerinde bir genişleme hissederek akabinde kişi aşırı bir enerji ve iştahsızlık vuku bulur. Kullanım arttıkça bireyde; depresyon, uyuşukluk, uyku bozukluğu, kalp ve damar zehirlenmesi gibi etkiler görülür.

Başta maddenin içerisinde bulunan fenetyllin olarak üretilen ve satılan bu maddenin, üretiminin yasaklanması ile beraber yasa olmayan yollardan üretilmeye başlanması ile birlikte etkin maddesi ve içerisinde ne bulunduğu tam olarak bilinmeyen fakat hapların üzerinde bulunan captagon logolarından kaynaklı olarak captagon adı ile satışı yapılan, farklı özelliklere sahip haplar tespit edilmiştir.

c.Ecstasy (MDMA)

MDMA yani ecstasy, merkezi sinir sistemini uyarıcı bir amfetamin türevidir. Bunun yanında maddenin halüsinojenik etkisi de bulunmaktadır. Ecstasy tabletleri genellikle yuvarlak şekilde olmakla beraber kapsül, üçgen, kalp gibi şekillerde olabilirler. Tabletlerin daha dikkat çekici olmaları için tabletlerin üst yüzeyinde çeşitli logolara yer verilmiş, bunlar; popüler çizgi film kahramanlarının resimleri, hayvan resimleri, uluslararası kullanılan anlamlı işaretler ve yüz figürleri gibi görseller olmak üzere sürekli değiştirilmektedir.¹⁶⁶

¹⁶⁶ Taner Bora, “MDMA (Ekstazi) İçeren Sentetik Tabletlerdeki Organik İçeriklerin Belirlenmesi, “*Adli Tıp Dergisi* C :28, S:2, s.166.

İlk olarak “çeçe sineği” gibi böcekler ısırıldığında, bu durumda meydana gelen uyuklama halinden kurtarmak amacıyla üretilmiş olup 1985 yılında Hollanda tarafından ilk defa uyuşturucu madde olarak rapor edilmiştir.¹⁶⁷

MDMA' nın kısa süreli etkilerinin çoğu, beyindeki artan serotoninin psikolojik değişikliklerine atfedilebilir. Bu etkiler zevk, duygu durum yükselmesi ve artan algıyı içerir. Olumsuz kısa vadeli etkiler arasında net düşünme güçlüğü, ajitasyon ve terleme, ağız kuruluğu, taşikardi (hızlı kalp atışı), yorgunluk, kas spazmları (özellikle çene kasılması) ve artan sıcaklık gibi fiziksel semptomlar bulunur.¹⁶⁸ Ayrıca bu madde halüsinasyon oluşumlarına sebebiyet vermektedir. Kişi bu maddeyi kullanmayı bıraktığı an kendini boşlukta, depresif bir halde bitkin hissetmeye başlar.

Ecstasy sokak jargonunda; ex, x, pıt, e, x xtc, soda, uçuş, kanat, beyaz kumrular, hap, şeker, çılgın max, eccy, yumurta, pingers, disko bisküvisi, roket, armani, pokemon, zoro, yüzde 5,yin yang, rolex, Mitsubishi,007, at, baklava, butterfly, Ferrari gibi isimlerle kullanılmaktadır.¹⁶⁹ Ayrıca bu isimlendirmeler hapların üzerindeki logolara göre değişmekte ve ona göre de isimlendirme yapılmaktadır.

3. Halisinojenler (Hayal Gösterenler)

3.1.Esrar

Esrar, cannabis sativa ismi verilen hint keneviri bitkisinin yeşil/kahverengi çiçeklerin karışımından, tohumlar, saplar ve yapraklarından oluşan ve dumanı genellikle acı, sert ve keskin olan maddedir. Esrarın ana etken uyuşturucu maddesi THC'dir (Delta-9-tetrahydrocannabinol)¹⁷⁰ Esrar en basit hali ile kenevirin yapraklarının ve çiçek açan üst kısımların kurutulması ile elde edilmekle beraber

¹⁶⁷ Çalışkan-Oruç-Çalışkan, s.79.

¹⁶⁸ Montvilo, Robin Kamienny, PhD, “Salem Press Encyclopedia of Health, 2019”, s.2 Erişim Tarihi 14.04.2020.

¹⁶⁹ Çalışkan-Oruç-Çalışkan s.82; Barut-Aydemir, s.20.

¹⁷⁰ http://www.uyusturucu.info.tr/esrar_bilgiler.asp .Erişim Tarihi 14.05.2020.

kenevir çiçek halindeyken reçinenin kazınması ve üst yaprakları kesilerek reçine esrar elde edilmektedir.¹⁷¹

Esrarın genellikle sigara şeklinde sarılmak suretiyle kullanımı yaygındır. Ancak bong, kova yöntemleri ile veya buhar olarak içe çekme şeklinde de kullanılmaktadır. Esrar kullanıldıktan 2-3 dakika sonra etkisini göstermeye başlamaktadır. Sigara, esrara alternatif olarak, esrar batı ülkelerinde kek, kurabiye veya diğer gıdalar içine konularak, yenilerek de tüketilmektedir.¹⁷² 10-30 dakika içinde en etkili hale gelir ve etkisi 2-3 saat süre devam etmektedir.

Esrar kullanımında kişide hem fiziki hem de psikolojik etkiler kendini göstermektedir. Esrar başta heyecanlanma, cinsel istek, cesaret, mutluluk, rahatlık olarak etki gösterse de daha sonra algıda değişiklikler, yanılsama, zaman ve mekan duygusunun bozulması, bozulma, algılama, sinirli olma, dikkat dağınıklığı gibi etkiler görülmektedir. Etkiler kullanım miktarı, başka madde ile kullanılması gibi etmenler doğrultusunda değişiklik göstermektedir. Düzenli kullanım suretiyle, esrar maddesi bağımlılığı kalp ve damar hastalıkları, solunum yolu hastalıkları ve kanser gibi uzun süreli sağlık risklerini artırabilmektedir¹⁷³ Ayrıca esrar ciddi olarak psikolojik bağımlılık yapmakta ve diğer maddelere geçiş maddesidir.¹⁷⁴ Yine literatürde de birçok araştırmada belirtildiği üzere esrarın etkisi altında olan bireyin psikolojik ve fiziksel durumunda değişkenlik gözlemlenmektedir.¹⁷⁵

Esrar sokak jargonunda mühür, ot, derman, plaka, Lübnan, sarma, anten, paspal, sarıkız, gonca, gıya, kuru gogo, cigaralık, cigara, marijuana, ahna, deli gonca, keçi, henry, yeşil, patates, elek altı, Saddam, kendir, siyah, sarı, jelatin, kenevir, mal,

¹⁷¹ Mustafa Öztürk, *Türk Ceza Kanunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları*, (İstanbul:Aristo Yayınevi,2020) s.29.

¹⁷² Tahir,Tellioğlu ,Zuhal Tellioğlu, ”Tıbbi Esrar Psikiyatrik Bozuklukların Tedavisinde Kullanılabilir mi?”, *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, (2012): s.98.

¹⁷³ <http://static.dergipark.org.tr/article-download/2710/f833/bbbf/5e21867649fe7.pdf>? Erişim Tarihi:16.05.2020.

¹⁷⁴ Semiha Tufan, “ Bağımlılığın Tanımı, Esrar Bağımlılığı, Belirtileri ve Görüşmede Temel İlkeler,” *Okul Psikolojik Danışmanı E-bülteni*, Sayı:8 (2018): s.52.

¹⁷⁵ “Bu konuda bazı katılımcıların görüşleri oldukça dikkat çekicidir: “İçtikten yaklaşık 1-2 dakika içinde farkındalığının, yargılama yeteneğinin düşünme yeteneğinin yok olması. Mutluluk, gülme hissi. Kaygıdan, endişede” Ruken Macit ,”Uyuşturucu Madde Kullanıcıları ve Esrar”,*Journal Of Economy Culture and Society*, Sayı 61 (2020) s.148.

cam macunu, çiçek, sündüz, kuruş, nane, kına, gubar, cuk, charasi, dagga, beng, cannabis, kuris, bombay, frostty leaves, haş haş, shwag, dank, kubar, herb, pot, weed, grass, blunt, spliff, Mary Jane, sticky green, boom, tress, Indo, chron or chronic, doja, anten, evset olarak bilinmektedir.¹⁷⁶

3.2.Marihuana

Amerika Birleşik Devletleri'nde yaygın bir şekilde kullanılan kenevir bitkisine benzeyen ufak parçalara ayrılmış, ince ince kurutulmuş, kekik otu ve yeşil tütün kekik arası kuru bir bitkidir.¹⁷⁷ Aktif olan kimyasal içerikler, yani olağanüstü psikolojik değişime neden olan içerikler, dişi hint kenevirinin (cannabis indica or cannabis sativa) en üst çiçeklerinin veya yapraklarının içindeki reçinenin içinde bulunmaktadır.

Erkek hint keneviri de benzer veya aynı maddeleri içermekle birlikte, miktarları çok azdır. Gelişimi için gerekli şartlar göz önüne alındığında reçine, dişi kenevirlerin yapraklarının yüzeyinden sızacak ve kolay bir şekilde değişik yollarla ayrıştırma işlemi gerçekleşecektir. En üst yapraklar ve çiçeklerdeki reçine uyuşturucu madde elde etmek için en kuvvetli kimyasaldır.¹⁷⁸

Genellikle sigara, pipo ile içilmektedir. Ayrıca kek, çay, tatlı gibi maddeler ile karıştırılarak da tüketilmektedir.

Kullanan kişide fiziksel ve ruhsal etkiler göstermektedir. Marihuana kullanımı beyinde kısa ve uzun süreli hafıza kaybına yol açmakla beraber, kalp atışlarında hızlanma, göz bebeklerinde büyüme, uykusuzluk, huzursuzluk, vücudun belli bölgelerinde kramp, depresif ruh hali gibi etkilerde görülmektedir.

¹⁷⁶Çalışkan-Oruç-Çalışkan, s.84; Barut-Aydemir s.25.

¹⁷⁷ Sevük s.41; Yaşar, s.172.

¹⁷⁸ Sevdin,s.45.

3.3.Meskalin

Meskalin fenetilamin grubundan halüsinojen bir alkaloiddir.¹⁷⁹ Meskalin yapısı itibariyle psilocybin, LSD gibi uyuşturucu maddelerden farklı özelliklere sahip olsa da etkileri benzer olduğundan benzer halüsinojen bir uyuşturucu madde olarak kabul edilmektedir. Meskalin, peyote kaktüsünün başlıca aktif uyuşturucu maddesidir. Küçük tazemsi görünüşlü bir kaktüstür.¹⁸⁰

Genellikle ağız yoluyla çiğnenerek kullanılır. Ancak bunun dışında duman solumak, duman çekmek ve enjeksiyon yöntemleri ile de kullanılmaktadır. Ayrıca süt, çay, portakal suyu, kahve ve diğer içeceklerle alınabilir. Kristal toz, kapsüller veya sıvı olarak küçük ampuller halinde bulunur.

Meskalin kullanan kişinin duygusal yapısında düşüncelerinde, ruh halinde değişimler ve baş dönmesi, kusma, kalp çarpıntısı, endişe, kaygı, baş ağrısı ishal gibi renklerin ses, seslerin renk olarak algılanması gibi etkileri olmaktadır. Kişide halüsinasyonlara sebep olmaktadır.

Panik atak, depresyon ve intihar girişimi etkileri de görülmektedir. Bu maddenin etkisi LSD ‘nin etkilerine benzemektedir.

Sokak jargonunda; büyük şef, peyot, meşk, peyotl, küçük kaktüs içkisi, küçük kaktüs başı, kaktüs, ay, yarım ay, doruklar, kötü tohum gibi isimlerle adlandırılmaktadır.¹⁸¹

3.4.LSD

LSD maddesinin açılımı “Lysergic Acid Diethylamide“ dir. Bu madde; “Ergot alkaloitlerinden elde edilen lijerzik asidin dietilamid türevi yarı sentetik uyuşturucu madde” şeklinde tanımlanabilir.¹⁸² LSD maddesi özellikleri nedeni ile halüsinojen

¹⁷⁹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Meskalin> Erişim Tarihi:18.05.2020.

¹⁸⁰ http://www.uyusturucu.info.tr/meskalin_kakt%C3%BCs.asp , Erişim Tarihi :18.05.2020.

¹⁸¹ Yaşar s.181; Barut-Aydemir s.27.

¹⁸² Özmen, s.22.

olarak sınıflandırılmaktadır. Halüsinasyon gördüren birçok maddeden bu özelliği bakımından daha güçlü bir etkiye sahiptir.

LSD; İsviçre'nin Basel şehrinde Sandoz ilaç firması laboratuvarında çalışan Albert Hoffman 1938 yılında çavdar mahmuzundan bulunan çeşitli alkaloitlerden sentez yoluyla elde edilmiştir.¹⁸³

LSD; kokusuz, beyaz ve tatsız olmakla birlikte sıvı veya toz halde farklı uyuşturucu maddelere emdirilmiş halde bulunabilir. Dilin altına konulup emilerek ya da ağızdan yutarak oral yoldan alınarak kullanılır. Küçük miktarlarda, küçük kare şeklindeki kurutma kağıdına emdirildikten sonra dil üzerinde eritilerek alınabilir. Bu küçük kare şeklindeki kağıtların üzerinde çoğu kez renkli soyut desenler veya Micky Mouse, Pembe Panter, gibi çizgi roman kahramanlarının resimleri bulunur.¹⁸⁴

Sokak jargonunda; “Trip, eski küpler, 25, zen asit, likit, cennet mavis, şeker, nahin, topalı, Japon Budizm'i, kraliyet mavis, düğün zilleri, incimsi kapılar, seyahat, şef, şahin “gibi değişik isimlendirmelerle kullanılmaktadır.¹⁸⁵

Bu maddenin kullanılmasından hemen sonra kullanan kişide; zaman algılamaları bozulmaya başlar, nesneler hareketliymiş gibi gözünde gözüktür, nesnelerin boyut ve keskinliği değişime uğrar,¹⁸⁶ bulunduğu yerde ki renkler daha canlı daha renkli olarak görülür, sesleri daha güçlü işitir. Çok az kullanımda dahi güçlü bir etkiye sahiptir.

Fiziksel olarak; kişi de kalp atışında artış, vücut ısısının ve kan basıncının artması, göz bebeklerinin büyümesi, iştah kaybı, terleme, ağız kuruması, uyku ve titreme olarak etkiler göstermekle beraber; serotonin hormonun fazla salgılanması nedeni ile kaslara etkisi ile birlikte çene kaslarının aşırı kasılması sonucu ağızlarını sıkı tutarlar, diğer vücut kaslarında uyuşukluk da görülür.¹⁸⁷

¹⁸³ Çalışkan-Oruç-Çalışkan, s.87.

¹⁸⁴ <http://www.uyusturucu.info.tr/lsd.asp> Erişim Tarihi:20.05.2020.

¹⁸⁵ Çalışkan-Oruç-Çalışkan, s.91; Barut-Aydemir s.28.

¹⁸⁶ Yaşar, s.179.

¹⁸⁷ <https://tr.wikipedia.org/wiki/LSD> Erişim Tarihi: 15.11.2020.

Kişinin üzerinde ki etkiler “trip“ olarak adlandırılmaktadır. Ancak aynı zaman diliminde yaşamış olduğu farklı duyguları barındırması gülmek, eğlenmek isterken diğer yandan zihinsel kurgulamış olduğu durumları yaşaması “bad trip” tir.¹⁸⁸Bu maddenin kullanımında en sık rastlanan sorun budur. Genellikle ilk kullanan kullanıcılarda görülür.

Ayrıca LSD maddesi kullanıldıktan ve etkisi geçtikten bir süre sonra, birtakım etkileri tekrar yaşanabilir. Buna “flashback” adı verilmektedir. Flashback başka uyuşturucu madde kullanımına yol açmakla birlikte ruhsal stres yaratıcı etkenler ve monoton biçimde araba kullanma gibi uyaran yoksunluk belirtileri ortaya çıkarır. Bunlar birkaç dakika içinde sonlanır. Kimi zaman daha uzun sürebilir.¹⁸⁹

“Flashback” olayı, LSD kullandıktan birkaç gün sonra olabileceği gibi bir yıl gibi uzun bir sürede de ortaya çıkabilir, başka bir deyişle kişi yeniden uyuşturucu madde kullanmasa bile flashback yaşayabilir.¹⁹⁰

3.5.Sentetik Kannabinoidler (Bonzai)

Sentetik kannabinoidler, halk arasında bilinen adı ile bonzai olarak adlandırılmaktadır. Değişik maddelerin laboratuvarlarda kimyasal birtakım işlemler yapılması suretiyle elde edilen uyuşturucu ve uyarıcı madde etkisi gösteren maddelerdir.¹⁹¹

Sentetik kannabinoidlerin son dönemlerde çok fazla ilgi çekmesindeki en büyük etken esrar ile aynı reseptörlere bağlanarak kişide esrar benzeri etkiler göstermesidir.¹⁹² Hint keneviri kökenli maddelere göre daha güçlü bir etki göstermektedir.

¹⁸⁸ Barut-Aydemir s.29.

¹⁸⁹ <http://www.uyusturucu.info.tr/lsd.asp> Erişim Tarihi 15.11.2020.

¹⁹⁰ <http://www.uyusturucu.info.tr/lsd.asp> Erişim Tarihi 15.11.2020.

¹⁹¹ Ruhi, s.20.

¹⁹² <http://www.turkailehekderg.org/makaleler/derleme/sentetik-kannabinoidler-yeni-nesil-esrar/> Erişim Tarihi:15.11.2020.

Genellikle esrar gibi sigara şeklinde içilir. Ancak bunun dışında bir düzenek kurmak suretiyle buhar yolu ile soluma şeklinde de bu madde kullanılmaktadır.

Bu madde etki fiziksel olarak; ağız kuruluğu, gözlerde kızarıklık, sersemlik, kalp atışında hızlanma, tansiyon yüksekliği, göğüs ağrısı, kusma, baş dönmesi şeklindedir. Bu madde de en çok karşılaşılan ölüm nedeni kalp krizidir.

. Sentetik kannabinoid kullanımıyla ilgili kişide huzursuzluk, depresiflik, şüphecilik hayal görme intihar düşünceleri, panik ataklar şeklinde ruhsal psikolojik etkiler görülmektedir. Kullanıcıların “ölüm tribi” adını verdikleri bir dehşet duygusu ve ölme hissi de sık rastlanan bir durumdur.¹⁹³

VI.Kontrollü Teslimat

Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik’te, Kontrollü Teslimat; “Suç faillerinin belirlenmesi, her türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya fonların müsaderesi amacıyla, yurt içinde dağıtılacak veya yurt dışından Türkiye’ye getirilerek dağıtılacak veya Türkiye’de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya Türkiye’den transit geçecek, uyuşturucu ve psikotrop maddeler, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Eki I ve II Numaralı Tablolar ile bu Tablo değişikliklerinde yer alan maddelerin ve bunlara bağlı fonlar veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine kaynaklık edecek diğer her türlü kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakillerini,” olarak ifade edilmiştir.

Kontrollü teslimat, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi m.1/g’ de tanımı yapılmış, m.11 de ise kontrollü teslimat yönteminin uygulanabilmesi için tarafların gerekli önlemleri alması gerektiği belirtilmiştir.

¹⁹³ Sağlık Bakanlığı,Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi,Bağımlılık Mücadele Uygulama Araştırma Merkezi,Sentetik Kannabinoid ile İlişkili Bozukluklar,sy.7

Ayrıca 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunu'nun m.2/c'de de kontrollü teslimat tanımına yer verilmiş, m.10'da ise kontrollü teslimatın yapılabilmesi için gerekli olan koşullar belirtilmiştir. Belirtilen koşullardan en önemli olanları; kontrollü teslimat kapsamında olan eylemlerin çok ciddi bir şekilde organize ediliyor olması, faillerin ve delillerin tespiti için başka hiçbir imkan bulunmaması gerekmektedir.¹⁹⁴

Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik'in m.5'de kontrollü teslimatın şartları izah edilmiştir. Buna göre; teslimat kapsamına giren faaliyetlerin iyi bir şekilde organize ediliyor olması, organizatör ve diğer şebeke mensuplarının, delillerin ortaya çıkması için başka bir imkanın bulunmaması, mal ya da fonların ulaşacağı yere kadar denetimin gerekli şekilde sağlanması gerekmektedir. Türkiye'den yurtdışına veya transit olarak götürülecek kaçak mal veya fonları için; kontrollü teslimatı talep eden ülkenin gereken cezai süreci gerçekleştireceğini garanti etmesi, uygulama sona erdiğinde kanun maddesinde belirtilmiş olan hususların taahhüt edilmiş olması gerekmektedir.

Yönetmeliğin m.5'e göre Türk vatandaşlarının iadesi TCK m.188/2 uyarınca yabancı ülkedeki cezanın bitmesi ile gerçekleşecektir.

Kontrollü teslimata ilişkin olarak Avrupa Konseyi tarafından "Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi'ne Ek Protokol düzenlenmiştir. Bu Ek Protokolün m.18'de taraflar, birbirilerinin talepleri doğrultusunda suçluların iadesi süreci kapsamında kontrollü teslimata izin verilebileceğini, kontrollü teslimatın yeri getirilmesi kararı tarafın kendi iç hukukuna dayanarak talepte bulunan tarafın yetkili makamlarınca esas alınmaktadır. Ayrıca bu maddeye göre kontrollü teslimat tarafların kendi düzenlemelerine uygun şekilde gerçekleştirilir.

¹⁹⁴ Güngör-Kınacı, s.444.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNDA DÜZENENLENEN UYUŞTURUCU VE UYARICI MADDE SUÇLARI

I.Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu (TCK m.188)

1.Genel Olarak

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçları; 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısımda, Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar başlıklı üçüncü bölümde, 188'nci maddede düzenlenmiştir.

TCK madde 188 Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu;

“(1) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve iki bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla bu ülkede yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye’de uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükmolunan cezadan mahsup edilir.

(3) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması hâlinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz.

(4) a) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin eroin, kokain, morfin, sentetik kannabinoid ve türevleri veya baz morfin olması,

b) Üçüncü fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi, hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) (Değişik: 18/6/2014 – 6545/66 md.) Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(6) Üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye bağlı olan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. Ancak, verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

(7) Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmi makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, sevk eden, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişi, sekiz yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(8) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

Ayrıca bu suç bir örgüt faaliyeti olarak işlenirse faile verilecek ceza artırılır; bu suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda TCK m.189 hükmünce tüzel kişilere özgü güvenlik tedbiri uygulanır.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Suat Çalışkan, *Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013) s.9.

Yine 5237 sayılı TCK'nın 13.maddesine eklenen 29.06.2005 tarih ve 5377 sayılı Kanunla eklenen ikinci fıkraya göre uyuşturucu madde ticareti yapan kişinin suçu yabancı bir ülkede işlemesi halinde bu Türk vatandaşının yargılamasının yapılması Adalet Bakanın talebine bağlı olacaktır.¹⁹⁶

Kanun koyucu ticareti, ülkeler arasında (dış) ticaret (TCK.m.188/1) ve ülke içinde (iç)ticaret (TCK.m.188/3) olmak üzere iki ayrı suç olarak düzenlemiştir. Dış ticaret suçunun seçimlik fiilleri ihracat veya ithalattır. İç ticaret suçunun fiilleri ise nakletmek, başkalarına vermek, satışa arz etmek, sevk etmek, satın almak, satmak depolamak, bulundurmak ve kabul etmek (TCK m.188/3,7) şeklinde belirlenmiştir.¹⁹⁷

5237 sayılı Kanunun TCK m.188/3'de belirtilen satış, satışa arz ve satın alma eylemleri failin ticari amacı kastı ile hareket ettiği fiiller olmakla beraber; sevk, nakletmek, depolama eylemleri ise ticari amaca yönelik olabileceği gibi yardım veya başka amaçlar içinde yapılabilmektedir.¹⁹⁸

Diğer eylemler olan başkalarına verme, bulundurma ve kabul etme ise yine kazanç amacı güdülerek veya başka bir amaç doğrultusunda uyuşturucu veya uyarı maddenin ulaşımını ülke içinde ya da dışında kolaylaştırmayı sağlamaya yarayan fiillerdir.

2.Korunan Hukuki Yarar

“Uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti suçu,765 sayılı TCK'nın kamunun Selametine Karşı İşlenen Suçların düzenlendiği Yedinci Babın, “Umumun Sıhhatine, Yenecek ve İçilecek Şeylere Müteallik Cürümler” başlıklı Üçüncü faslında düzenlenmişken; TCK'da “Topluma Karşı Suçlar “ başlıklı Üçüncü Bölümünde düzenlenmiştir.”¹⁹⁹ Uyuşturucu madde suçlarında kişileri bu suç tipinden

¹⁹⁶ Çalışkan, s.9.

¹⁹⁷ Hamide Zafer, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti ,Özel Ceza Hukuku, C:V., “Genel Tehlike Yaratın, Çevreye Karşı ve Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar”* (İstanbul:On İki Levha Yayıncılık, ,2019) s.316.

¹⁹⁸ Yaşar, s.224.

¹⁹⁹ Çetin Akkaya,*Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013) s.78.

uzaklaştırarak, toplumun sağlığını korumak amaçlanmaktadır. Bu nedenle korunmak istenen yarar toplumun sağlığı olduğu söylenebilir. Burada bahsedilen toplumu yalnızca ülkemizde yaşayan insanlar olarak değil, dünyadaki tüm insanlar ve toplumlar olarak görmemiz gerekmektedir.²⁰⁰ Yargıtay Ceza Genel Kurulu da bu konuda “*Uyuşturucu maddelere ilişkin suçlarda, hukuken korunmak istenen değer, bireyin ve sonuçta toplumun esenliği olduğu kadar ulusal sınırları aşan tehlike ile savaşmak zorunluluğudur.*” şeklinde ifade ederek uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanılması hususunun sadece ülke sınırları ile sınırlandırılmayacağı görüşünü benimsediğini göstermiştir.²⁰¹

Günel’a göre korunmak istenen yarar, kişilerin madde alıp satmasından yani bireysel olarak kurulan ilişkiden daha çok toplumsal ve sosyal yapının bozulmasını ve bu duruma bağlı olarak ortaya çıkabilecek durumları önlemeye çalışmaktır.²⁰²

Tezcan-Erdem-Önok’a göre ise suçla korunan hukuksal yarar kamu sağlığı olduğu belirtilebilir ancak günümüzde uyuşturucu madde suçlarını, maddeyi kullananlara karşı işlenmiş bir suç olarak gören anlayışın varlığı giderek yok olmaktadır, şeklinde belirtilmiştir.²⁰³

Ayrıca suçun oluşması bakımından kişilerin veya toplumun sağlığının bozulması beklenmez; burada toplumun sağlığının bozulma tehlikesinin var olması önemlidir.²⁰⁴ Bu nedenle uyuşturucu madde suçları soyut tehlike suçları niteliğindedir.

Akpınar, bu konuda suçun işlenmesi sonucunda somut bir tehlikenin oluşması beklenmediği zaten suçun oluşumu ile birlikte meydana gelen tehlikenin varlığının tehdidinin ciddi bir derece olduğunu, tehlikeye karşı korumamızın gereken değeri korumanın ve bu tehdit nedenini cezalandırmanın asıl önemli olduğunu vurgulamıştır.²⁰⁵

²⁰⁰ Yener Ünver, Kerem Öz, *Uyuşturucu Madde Suçlarıyla Mücadele* (Ankara:Seçkin Yayıncılık,2018) s.56.

²⁰¹ Handan Sevrük Yokuş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi,2019) s.355.

²⁰² Günel, s.58.

²⁰³ Tezcan-Erdem-Önok, s.693.

²⁰⁴ Güngör-Kınacı, s.190.

²⁰⁵ Akpınar, s.31.

Tezcan-Erdem-Önok da bu suç açısından cezalandırılabilme koşulu olarak bir zarar bir tehlikenin ortaya çıkmasının aranmadığını, bu nedenle soyut tehlike suçu vasfına haiz olduğunu ifade etmişlerdir.²⁰⁶

Artık günümüzde başkaca suçların işlenmesi hususunda önemli bir kaynak olması ve kullanıcılarında uyuşturucu maddeyi temin etmek amacıyla başka suçlar işlediği göz önüne alınırsa uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları daha farklı bir boyuta ulaştığı görülecektir.²⁰⁷

Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları uluslararası olarak işlenmesi, teknolojinin gelişmesi ile kolaylaşmıştır. Böylelikle uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından yüksek kazançlar elde edilmeye başlanmıştır. Örneğin bu konuda karanlık internet olarak bilinen “darknet” üzerinden 2016 yılında uyuşturucu ticaretinden yıllık 170-300 milyon dolar satış gerçekleşmiştir.²⁰⁸

Uluslararası birçok sözleşmeye konu olan uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları hem dış ticaret hem de ülke içi iç ticaretin önlenmesi bakımından sadece kamu sağlığı değil tüm dünyadaki insanların sağlığını korunması amaçlandığı günümüzde görülmektedir.²⁰⁹

3.Suçun Konusu

Suçun konusu; suçun adından da anlaşılacağı üzere uyuşturucu veya uyarıcı maddelerdir. TCK’da uyuşturucu veya uyarıcı kavramına madde kavramına da birbirinden ayrı olarak yer verilmemiştir. Kanunda uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle ilgili olarak açıkça bir tanımlama yapılmamış, hangi maddelerin olduğu

²⁰⁶ Tezcan-Erdem-Önok, s.693.

²⁰⁷ Tezcan -Erdem-Önok, s.693.

²⁰⁸ Atalay Bahar, “ Uyuşturucu Madde Kullanımının Nedenleri ve Bağımlılık Oluşum Sürecinde İletişimsel Yaklaşımların Rolü ve Önemi: Polis Kayıtları Üzerinden Olgusal Bir İnceleme,” *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, Sayı:55 (2018): s.28.

²⁰⁹ Güngör-Kınacı, s.130.

belirtilmemiştir. Bu doğrultuda uyuşturucu veya uyarıcı etkisi yapan ve kişide bağımlılık oluşturan bütün maddeler bu suçun konusunu oluşturacaktır.²¹⁰

Hukuk Mevzuatımızda uyuşturucu veya uyarıcı madde kavramı ile ilgili olarak açıkça bir tanım bulunmamakla beraber Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşmelerde, uyuşturucu maddelere ilişkin bazı tanımlamalar yer almakta olup örneğin; Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi'nin 1'in maddesinin (i) bendinde ;"uyuşturucu madde deyimi, doğal veya sentetik madde olsun I ve II numaralı cetvellerde anılan maddeleri ifade eder" şeklinde bir tanım yer almaktadır.²¹¹

Ancak bu konuda yapılmış olan en kapsamlı tanım ise Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yapılmıştır. Yapılan tanıma göre "*Bitkisel veya sentetik menşeli olup, merkezi sinir sistemini etkileyerek fiziksel ve/veya ruhsal bağımlılık hallerine yol açan ve bazı hallerde tek konulu (kullanmanın devamı üzerine dozajı artırmak ihtiyacının duyulması) ve diğer bazı hallerde ise aynı kişinin değişik uyuşturucu kullanması gibi çift konulu tutku yaratan bütün maddeler uyuşturucu madde*" olarak belirtilmiştir.

Öncelikle maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir. Bir maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı konusunda bir tereddüt ile karşılaşıldığında bu sorun CMK.m.63/1'e göre bilirkişi incelemesi ile çözüme kavuşur. CMK m.63/1'e göre de çözümü özel ve teknik bir inceleme gerektiren durumlarda bilirkişi kurumuna başvurulması ve bu konudaki mütalaası alınması gerekmektedir.²¹² Bu alanda inceleme yapmakta olan kurum ise Adli Tıp Kurumudur. Adli Tıp Kurumunun yapacağı inceleme sonucunda maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı belli olacaktır.²¹³

²¹⁰ Selbes, s.72.

²¹¹ Yaşar, s..286-287.

²¹² Bahri Öztürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*. (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2014) s.392

²¹³ "Nitekim Y.5.CD.26.29.1975 tarih ve 2272-2484 sayılı kararında; LSD esrar, eroin gibi uyuşturucu maddelerden sayılacağına, bu konuda Adli Tıp Kurumunun yeterli olduğuna karar vermiştir", Doğan Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, (Ankara: Yetkin Yayıncılık,2005) s.388.

Ancak şu an uygulamada yerel mahkemeler Polis Kriminal Laboratuvarından alınan raporları yeterli görmekte ve bu raporların sonucuna göre hüküm vermekte ise de Yargıtay bu verilen hükümleri eksik inceleme nedeni ile “BOZMA” kararı ile geri göndermektedir.²¹⁴ Çünkü Polis Kriminal Laboratuvarında Adli Tıp Laboratuvarındaki detaylı inceleme yapılamamaktadır.

Maddenin 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanuna, 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanuna veya Bakanlar Kurulu kararlarında sayılan maddelerden sayılıp sayılmayacağının detaylı olarak incelemesi gerekmektedir. Suça konu olarak ele geçirilen madde, 2313 ve 3298 Sayılı Kanunlarda belirtilmiş olan uyuşturucu maddelerden değilse, uyuşturucu veya uyarıcı madde olarak kabul edilmemektedir.

Ayrıca 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanuna göre maddelerin oranlarına bakılması, Bakanlığın iznine tabi olup olmadığının incelenmesi ve ayrıca bu maddenin satışıının reçeteye tabi olup olmadığının da gerekli hal ve durumlarda Sağlık Bakanlığı ve Eczacılık Genel Müdürlüğüne sorulması gerekmektedir.²¹⁵

4.Tipikliğin Objektif (Maddi Nitelikteki) Unsurları

4.1.Fail

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaret suçlarında suçun faili herkes olabilir. Fail bir kişi olabileceği gibi bir fazla kişi de olabilir.

Ancak Türk Ceza Kanunu’nun m. 188/8’de bazı meslek gruplarına bağlı olan kişilerin bu suçun faili olması durumunda verilecek olan cezanın yarı oranında artırılacağı belirtilmiştir. Bu meslekler; eczacı, diş tabibi, tabip, diş tabibi, veteriner, kimyager, laborant, hemşire, sağlık memuru, ebe, hastabakıcı, diş teknisyeni, sağlık hizmeti veren, ecza ticareti veya kimyacılıkla ile uğraşan kişilerdir. Bu kişilerin bu

²¹⁴ Barut-Aydemir, s.37.

²¹⁵ Barut-Aydemir, s.38.

uyuşturucu veya uyarıcı madde suçu işlemesi madde metninde nitelikli hal olarak kabul edilmiştir.

Ayrıca TCK m. 188/5 ‘de suçunun üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunda verilecek ceza yarı oranında, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda, verilecek cezanın bir kat artırılacağı belirtilmiştir.

TCK m.189 kapsamında; bu suçun tüzel kişinin faaliyetleri içerisinde işlenmesi halinde tüzel kişi hakkında bunlara özgü olarak güvenlik tedbiri uygulanmaktadır.²¹⁶

4.2.Mağdur

Suçun maddi unsuru olan bu sebeple suçla korunan hukuki yararı zarar gören kişiye mağdur denir.²¹⁷ Bu suçun Türk Ceza Kanunun “Topluma Karşı Suçlar” başlığı adı altında olması ile de anlaşacağı üzere bu suçun mağduru toplumdur. Suçun işlenmesinin kolaylaşması ile uluslararası boyutta bakıldığında tüm dünya insanlarıdır. Suçun mağduru gerçek kişidir. Fakat uyuşturucu veya uyarıcı maddenin satıldığı ya da verildiği kişinin çocuk olması durumunda yani mağdurun çocuk olması halinde kanun koyucu tarafından nitelikli hal kabul edilmiştir.²¹⁸

4.3.Hareket

TCK m. 188/1 uyarınca suçun maddi unsuru olan seçimlik hareketler; *“Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç,”*

²¹⁶ Tezcan,Erdem-Önok, s.695.

²¹⁷ Veli Özer Özbek, *Pratik Çalışma Kitabı -II-Ceza Muhakemesi Hukuku*. (Ankara: SeçkinYayıncılık, 2014, s.234.

²¹⁸ “Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması hâlinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz.”.

TCK m. 188/3 uyarınca suçun maddi unsuru olan seçimlik hareketler;
“Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulundurandır.”.

Kanun koyucu TCK m.188/1’de ülkeler arasında ticaretin seçimlik fiillerini imal, ithal ve ihraç fiilleri olarak düzenlemiştir.²¹⁹ Maddeye göre suçun işlenmesi için tüm seçimlik hareketlerin işlenmesi gerekmemektedir. Bir seçimlik hareketin işlenmesi suçun oluşması bakımından yeterli görülmüştür.

Ülke içinde ticaret suçunun maddi unsurunu oluşturan hareketler ise; sevk etmek, satmak, başkalarına vermek, satışa arz etmek, nakletmek, kabul etmek depolamak ve bulundurmak olup ülke içinde uyuşturucu veya uyarıcı madde suçu ticareti suçu seçimlik hareketli bir suçtur.²²⁰ Türk Ceza Kanununun m.188’de bulunan tüm suçlar, tehlike suçu kapsamındadır.²²¹

a. İmal, İthal veya İhraç

Kanunda suçun maddi unsuru, seçimlik hareketleri; ”imal, ithal veya ihraç etmek” olarak belirtilmiştir. Bu seçimlik hareketlerin birinin işlenmesi suçun gerçekleşmesi için yeterlidir. Seçimlik hareketlerin hepsinin veya birkaçının gerçekleşmesi suçun oluşması bakımından özellikli olarak aranmamaktadır.

Ayrıca bu seçimlik hareketlerin birkaçının gerçekleştirilmesi suç sayısını artırmamakla beraber böyle bir durumun olması halinde uygulamada faile tek bir ceza verilmektedir.

İmal; Türk Ceza Kanunun m.188/1’de belirtilmiş olan ilk seçimlik hareket imaldir. Türk Ceza Kanununda “imal” kavramından ne anlaşılması gerektiği, “imal”

²¹⁹ Aksüt,s.89; Zafer, s.333.

²²⁰ Zafer,s.333.

²²¹ Güngör-Kınacı, s.130; Günel s.55-56.

kavramının tanımı yapılmamıştır. Sözlük anlamında imal; ham maddeyi işleyip mal üretme anlamına gelmektedir.²²²

1961 tarihli Uyuşturucu Maddelere Daire Tek Sözleşmesinin 1. maddesinin n bendinde imal; “İstihsal hariç, uyuşturucu madde elde edilmesini mümkün kılan bütün işlemleri ifade eder ve uyuşturucu maddelerin arıtılması ve diğer uyuşturucu maddelere dönüştürülmesi işlemlerini kapsar.” şeklinde tanımlanmıştır.

1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesinin 1.Maddesinin i bendinde imal; *“psikotrop maddelerin elde edilebileceği tüm İşlemler demek olup psikotrop maddelerin arıtılması ve diğer psikotrop maddelere dönüştürülmesini de kapsar. Deyim aynı zamanda eczanelerde reçeteyle yapılan preparatların yapılmasını (da içine alır. ” Şeklinde ifade edilmiştir.”* olarak belirtilmiştir.

Önemle belirtmek gerekir ki uyuşturucu veya uyarı maddenin imal edileceği bitkinin yetiştirilmesi ayrı bir suç teşkil etmektedir. 2313 ve 3298 sayılı Kanunlarda bitki yetiştirilmesine ilişkin durum düzenlenmiştir. Maddenin saf halini korumak amacıyla yapılan işlemler örneğin ekip yetiştirmek, uyuşturucu içeren maddelerin toplanması, saklanması imalden sayılmamaktadır.²²³

Bazı yazarlara göre doğal veya sentetik bir hammaddenin birtakım yöntem ve uygulamalarla hammadden tamamen ayrılarak yeni bir uyuşturucu veya uyarıcı madde ortaya çıkması iken, bazı yazarlara göre ise tarım yolu ile ederek topraktan yetiştirmenin imal kapsamında olduğunu ileri sürmektedirler.²²⁴

Tüm bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere uyuşturucu veya uyarı maddenin üretilmesi dışında yapılan her türlü işlemdir. İmal etmekten büyük çaplı, zorlu işlemler zorunlu olmamakla beraber örneklemek gerekirse morfinin eroine dönüştürülmesi işlemi basit olarak yapılırsa bile bu işlem imal kavramına girmektedir.²²⁵

²²² <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:06.12.2020.

²²³ Tezcan-Erdem-Önok s.696; Zafer, s.335.

²²⁴ Elmas, s.58.

²²⁵ Güngör-Kınacı, s.167

Türk Ceza Kanunun m.188/7’de uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, *uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan* ve ithal veya imali resmi makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye imal, ithal veya ihracı da ayrı bir suç olarak kanun koyucu tarafından belirtilmiştir.

İthal veya İhraç; Türk Ceza Kanunun m.188. ithal ve ihraç kavramlarının da tanımlaması yapılmamıştır. İthal etmek; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yurtdışından Türkiye’ye getirilmesini, ihraç etmek ise; Türkiye’den yurtdışına uyuşturucu veya uyarıcı maddenin götürülmesi anlamını taşımaktadır.

1961 Tarihli Uyuşturucu Maddelere Daire Tek Sözleşmesinin 1. maddesinin m bendinde ithal ve ihraç ; *“Her biri özel anlamıyla birlikte, uyuşturucu maddelerin maddeten bir memleketten diğerine veya aynı memleketin bir ülkesinden diğerine nakledilmelerini ifade eder.”* şeklinde tanımlanmıştır.

Yine 1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesinin 1.maddesinin h bendinde ithal ve ihraç; *“kendi 'anlamları gereğince bir psikotrop maddenin bir Devletten başka bir Devlete fiziklen aktarılması demektir. “*şeklinde tanımlanmıştır.

Yurtdışında ele geçirilen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin Türkiye’den ihracının tespit edilmesi durumunda Türkiye’de ihraç sebebi ile yargılama yapılması gerekmektedir.²²⁶ İhraç edilen maddenin nerede imal edildiği, Türkiye’ye nasıl ne şekilde geldiği fiil bakımından önem arz etmemektedir.²²⁷ Bu çerçevede ülkeye karadan, havadan, denizden veyahut vücut üzerinde vücut boşluğunda vb şekillerde taşınmasının hiçbir önemi de bulunmamaktadır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ithali ve ihracı Türkiye’den başka bir ülkenin siyasi sınırları içerisinde girmesi ve çıkarılması ile tamamlanır. Ancak aynı ülke içerisinde uyuşturucu veya uyarıcı madde yer değişiyorsa o zaman uyuşturucu veya uyarıcı maddenin TCK m. 188/3’e göre nakli gerçekleşmiş olacaktır. Burada önemli

²²⁶ Tezcan-Erdem-Önok, s.697.

²²⁷ Soyaslan, s.384.

olan Türkiye ile başka bir ülkenin siyasi sınırları içerisinde uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yer değiştirmesidir.

b. Satma, Satışa Arz Etme, Başkalarına Verme, Sevk Etme, Nakletme, Depolama, Satın Alma, Kabul Etme veya Bulundurma

Satma; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin mülkiyetinin ya da zilyetliğinin ruhsata aykırı veya ruhsatsız olarak bir bedel karşılığında başka bir kimseye devredilmesini ifade etmektedir. Bu eylemin gerçekleşmesi bakımından icrai hareketlerin gerçekleşmesinin yanı sıra satış işleminin de gerçekleşmesi yani suça konu maddenin artık alıcının tasarrufunda bulunuyor olması gerekmektedir.²²⁸

Satışa Arz Etme; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin satılma amacıyla ortaya koyulmasıdır. Başka bir ifade ile uyuşturucu veya uyarıcı maddenin mülkiyetinin ya da zilyetliğinin ruhsata aykırı veya ruhsatsız olarak başka bir kimseye satma amacı ile satma iradesini ortaya koyan tüm hareketleri kapsamaktadır. Bu suç açısından uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kişinin kendi hakimiyeti içerisinde bulunması gerekmektedir.²²⁹ Teşebbüse elverişli bir suç değildir.

Başkalarına Verme; satış niteliği olmaksızın, kişinin kendisine ait olan uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi başkasına vermesi, devretmesidir.²³⁰ Yargıtay içtihatlarında; kendi kişisel kullanımı için isteyen birine verilmesi durumunda bu suçun seçimlik hareketinin gerçekleşeceğini belirtse de, failin sağladığı uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi başkasıyla bir araya gelerek kullanmasını tedarik olarak nitelendirmemektedir.²³¹

Sevk Etme; kişinin maliki ya da zilyedi olduğu uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanma amacından farklı olarak bir yerden başka bir yere bir başkası aracılığıyla

²²⁸ Akpınar, s.40.

²²⁹ Ruhi, s.30.

²³⁰ Öztürk, s.57.

²³¹ Y. 10.CD 06.02.2008 Tarihli 2008/ 8181 E. 2008/1890 K.; Y. 10.CD.26.12.2006 Tarihli 2006/34941 E. 2006/ 14975 K. < www.sinerji.com >Erişim Tarihi:12.02.2021.

göndermesi, yollamasıdır. Burada önemli olan ayrım kişinin maddeyi kendisinin değil, örneğin bir kargo gibi aracı kullanarak taşınması gönderilmesini sağlamaktır.

Nakletme; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir yerden başka bir yere kullanma amacı dışında bir amaçla götürülmesidir. Bir yerden başka bir yere taşınmada yani nakil işleminde fiilin gerçekleşmesi bakımından mesafenin kısa veya uzun olmasının bir önemi yoktur. Sevk etme fiilinden farklı olarak burada taşınma işimi failin kendisi tarafından yapılmasıdır. Ayrıca burada failin nakil işlemini bir ücret karşılığında yapması gerekliliği gibi bir durumda söz konusu değildir.

Depolama; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir yerde tutulması anlamını taşımaktadır. Burada depolama işleminin bir ücret karşılığı yapılmasının da ayrıca önemi bulunmamaktadır. Maddi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak suç konu maddenin depolanması ile bu suç tamamlanır.²³² Eğer kişi kendi kişisel kullanımı için depolama yapmış olursa bu durumunda TCK m. 188/3 uyarınca değil, TCK m. 191 uyarınca suçun değerlendirilmesi gerekmektedir.

Satın Alma; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir bedel karşılığında bir başkasından devralınmasıdır. Burada uyuşturucu maddenin başka bir madde ile değiştirilmesi karşısında da bu suç oluşmaktadır. Ancak suçun tamamlanması için illa fiilen teslim gerekmede; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin alıcı tarafından alınabileceği bırakılması halinde bu fiil tamamlanmaktadır.²³³ Yine kişisel kullanım miktarında uyuşturucu madde satın alınması halinde TCK m. 188/3'e göre değil TCK m. 191 kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kabul etme; uyuşturucu veya uyarıcı madde üzerinde tasarrufta bulunma olanağının elde edilmesi anlamına gelmektedir. Kabul etme fiili ani bir fiil olarak kabul edilmektedir. Suçun tamamlanması için suça konu uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir başkasının zilyetliğine, egemenliğine geçmesi gerekmektedir. Bu geçiş ile fiil tamamlanmış olacaktır.

²³² Ali Parlar, Azmi Kızılkaya, *Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları*. (İstanbul: Bilge Yayınevi, 2018) s.37.

²³³ Zaferi, s.340.

Bulundurma; uyuşturucu veya uyarıcı madde üzerinde fiili egemenliğin sürdürülmesi anlamına gelmektedir. Bulundurmanın maddi bir amaçla olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Kişi yani fail uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kendisinin yanında bulundurabileceği gibi başka bir yerde de bulundurabilir, bulundurduğu uyuşturucu veya uyarıcı madde kendisine ait olabileceği gibi başkasına ait olabilir. Bu kapsamda bulundurma süresinin de bir önemi bulunmamaktadır Bu süre uzun olabileceği gibi kısa da olabilir. Burada yine ayırt edilmesi gereken nokta kişisel kullanım için bulundurmaktır. Kişinin kişisel kullanım için bulundurması halinde TCK m.188/3'e göre değil TCK m. 191'e göre değerlendirme yapılması gerekmektedir.

5. Tipikliğin Sübjektif Nitelikteki Unsurları (Manevi Unsurları)

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal, ithal veya ihracı suçlarının oluşmasında genel kast yeterli görülmektedir. Bu suç TCK m. 191'den uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanmak için bulundurma suçundan ayırt etmek için failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi hangi maksatla bulundurduğuna dikkat etmek gerekir. Burada ki önemle nokta ticari amaçla mı yoksa kişisel kullanım için mi failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurduğu noktasıdır.

Failin suçu unsuru uyuşturucu veya uyarıcı maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olduğunu bilmemesi halinde hatadan söz edilecektir. (TCK m.30/1) Bu durumda da failin kastından söz edilmesi mümkün olmayacak, kast ortadan kalkacaktır.

TCK m.4,5 kapsamında ise bu suçun terör amacıyla işlenmesi halinde artık suç “terör suçu” olarak nitelendirilecek ve ceza ona göre verilecektir.

6.Hukuka Aykırılık Unsuru

TCK m. 188 kapsamında hukuka aykırılık unsurunun oluşması için uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ruhsata aykırı veya ruhsatsız olarak yapılması gerekmektedir.

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun ve 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddeler ile ilgili kanun ile uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ruhsata bağlanması hususu düzenlenmiştir. İzin vermede yetkili organ Sağlık Bakanlığı'dır. Bu hususa ilişkin olarak 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun 1.maddesinde;

“Tıbbi afyon ile müstahzaratının ve morfin ve bütün milhlerinin ve morfinin uzvi hamızlarla veya küül cezriyle birleşmesinden mütehassıl bütün eterlerinin ve bunların milhlerinin ve koka yaprağı, ham kokain ve kokain ekgonin ve tropokokain ile bütün milhlerinin ve yüzde 0,20 gramdan fazla morfin ve milhlerini ve yüzde 0,10 gramdan fazla kokain ve milhlerini muhtevi bütün müstahzarların ve ökodol (Eugodal), dikodit (Dicodide) ve Dilodit (Diloudide), Asedikon (Acedicone) ve bunların terkibi kimyevisinde bulunan maddelerde bütün müstahzarlarının ithal, ihraç ve memleket içerisindeki satışı Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaletinin murakabesine tabidir. (1)” denilmektedir.

Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılan ve 25494 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 16.06.2004 tarihli Kontrole Tabi Kimyasal Maddeler Hakkında Yönetmelik; yasa dışı uyuşturucu ve/veya psikotrop madde imalinde sıkça kullanılan veya kullanılma potansiyeli olan kimyasal maddelerin yasal ticaretlerinin ve yasal amaçlarla kullanımlarının denetimine ilişkin kontrol tedbirlerinin düzenlendiği görülmekte; yönetmelik, kontrole tabi kimyasal maddeler ile bunların, yüzde oranları herhangi bir limitle sınırlandırılmaksızın kolaylıkla izole edilerek çıkartılıp kullanımlarına imkân veren her türlü karışımlarının üçüncü bir ülkeye gidişleri esnasında, Türkiye'den transit sevkiyatları ile serbest bölgelere giriş ve çıkışları da dâhil olmak üzere ithalat ve ihracatları ile Türkiye'deki ticari ve ticari olmayan tüm hareketlerinin denetimini kapsamaktadır.²³⁴

Ayrıca alıcı konumunda görev nedeni ile olan failden uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi alan kolluk görevlisi için ve ameliyat olacak hasta kişiyi morfinle uyutan hekimin fiilleri hukuka uygunluk durumu nedeni ile suç oluşturmaz.²³⁵ Yani görevin yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedenini oluşturmaktadır.

²³⁴ Aksüt, s.107.

²³⁵ Erman-Özek, s.317; Güngör-Kınacı, s.135.

7.Suçun Nitelikli Halleri

7.1.Uyuşturucu Maddenin Niteliğine Bağlı Nitelikli Haller

TCK m. 188/4-a’da belirtildiği üzere; uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin morfin, eroin, morfin, kokain sentetik kannabinoid ve türevleri veya baz morfin olması nedeni ile verilecek olan ceza yarı oranında artırılmaktadır. Bu maddelerin ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmesinin nedeni ise sağlığa daha çok zarar vermelerinden kaynaklı olmaktadır.²³⁶

Bu maddede belirtilmiş olan maddeler dışında bu maddeler kadar tehlikeli olan maddelerin bu kapsama girmemesinden kaynaklı olarak nitelikli hal kapsamında olmadığı için daha az cezayı gerektirir haldedir.

Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki suç kapsamında birden fazla fail yakalanmışsa bu fıkra kapsamında bulunan uyuşturucu madde kimde ele geçirilmişse o bu suç kapsamında cezalandırılacak; diğerleri bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.²³⁷

7.2.Suçun Bir Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi

TCK m.188/5 kapsamında suçun, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti kapsamında işlenmesi durumunda verilecek olan ceza bir kat artırılır. (Üçüncü Bölüm II.Kısım 8. “TCK m.188/5 Açısından Failin Kastının Belirlenmesi” başlığında örgütün tanımına değinilmiştir.)

²³⁶ Erman-Özek, s.286; Soyaslan ,s. 39.

²³⁷ Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, *Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*.(Adalet Yayınevi,2014) s.5181.

Bu durumun nitelikli hal kapsamında kabul edilmesinin sebebi örgüt faaliyeti ile suçun daha kolay işleniyor olmasıdır. Ayrıca örgüte üye olan, örgütü kuran, örgüte yardım eden, örgüt adına suç işleyen kişiler TCK m.220 kapsamında örgüte üye olmak suçundan ceza alacaklardır.²³⁸

7.3.Suçun Sağlık Mesleğinde Çalışanlar Tarafından İşlenmesi

TCK m. 188/8 uyarınca suçun; diş tabini, eczacı, tabip, veteriner, kimyager, ebe, sağlık memuru, hemşire, laborant, hastabakıcı, diş teknisyeni, sağlık hizmeti veren, ecza ticareti veya kimyacılıkla ilgili uğraşan kişi tarafından işlenmesi durumunda, verilecek olan ceza yarı oranında artırılır. Bunun nedeni suçun mesleğin sağladığı ayrıcalıktan dolayı kolaylıkla işlenebilmesi ve mesleğe olan güvene zarar vermesinden kaynaklıdır.

Önemle belirtmek gerekir ki; failin suçu işlediği sırada mesleğini fiilen yapıyor olması gerekmektedir; örneğin doktorun suçu işlediği sırada emekli olması durumunda bu nitelikli hal onun için geçerli olmayacaktır.²³⁹

7.4. Suçun üç veya daha Fazla Kişi Tarafından İşlenmesi

TCK m. 188/ 5 kapsamında suçun üç ya da daha fazla kişi tarafından beraber işlenmesi durumunda verilecek olan ceza yarı oranında artırılabacaktır. Yani örgüt olarak yapılanma olmamasına rağmen suçu üç ya da daha çok kişi birlikte işlerse suçun nitelikli hali uygulanacaktır.

7.5.Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Verilen veya Satılan Kişinin Çocuk Olması

²³⁸ Yaşar-Gökcan-Artuç s.5185.

²³⁹ Tezcan-Erdem-Önok, sy.705

TCK m. 188/3'e göre uyuşturucu veya uyarıcı madde satılan veya verilen kişinin çocuk olması hâlinde, satan ya da veren kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz.

7.6.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Ticaretinin Yapıldığı Yerin Özelliğine Göre Fiilin İşlenmesi

TCK m. 188/4-b bendince suçun; hastane, okul, yurt, kışla veya ibadethane gibi askeri, eğitim, tedavi ve sosyal bir amaçla toplu halde bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa tel örgü, çevre duvarı veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umuma açık ya da umumi yerlerde işlenmesi durumunda verilecek olan ceza yarı oranında artırılır.

8.Etkin Pişmanlık

8.1.Cezasızlık Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık Hali

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarına iştirak etmiş olan kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri merciine haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz. (TCK m.192/1)

Failin suçu işlemeden sonra etkin pişmanlık koşullarının uygulanabilmesi belirli koşulların oluşması gerekmektedir. Bu koşulların oluşmaması halinde etkin pişmanlık söz konusu olmayacaktır.

Öncelikle madde kapsamında uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaret suçuna iştirak eden kişi olması gerekmektedir.

İşlenen suçun resmi makamlar öğrenmeden önce failin yetkili mercilere haber vermesi gerekmektedir. Bu şart açısından kişinin madde kapsamında belirtilmiş olan davranışları ortaya koyma iradesinin gerçekleştiği zamana önem verilmesi gerekmektedir.²⁴⁰

Ayrıca failin, suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yeri bildirmesi gerekmektedir. Madde metinden anlaşılacağı üzere saklandığı veya imal edildiği yeri söylemesi yeterlidir. İkisinin bir arada söylenmesi gerekliliği yoktur. Birinin söylenmesi koşul için yeterlidir. Ancak bu bildirimin direk fail tarafından yapılması gerekmektedir.²⁴¹

Failin verdiği bilgi sayesinde suç ortaklarının yakalanması ve suça konu uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesi gerekmektedir.

Ancak eğer fail suç tamamlanmadan eyleminden gönüllü olarak vazgeçerse ya da sonuçlarının doğmasını engellerse o zaman TCK m.36'da gönüllü vazgeçme söz konusu olacaktır.²⁴²

8.2.Ceza İndirim Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık Hali

Bu suçlar haber alındıktan sonra gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve fail ya da diğer suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım eden kişi hakkında verilecek olan ceza, yardımın niteliğine göre dörtte birden yarısına kadarı indirilmektedir. (TCK m.192/3) Burada önemli olan ihbar zamanıdır.²⁴³

²⁴⁰ Caner Yenidünya, Zafer İçer, "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçlarında Etkin Pişmanlık," *Fasikül Dergisi*, S:38(2013) s.17.

²⁴¹ Meryem Günay, "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçlarında Etkin Pişmanlık," *TBB Dergisi*, Sayı:133: s.139.

²⁴² Erkan Canak, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçlarında Etkin Pişmanlık*. (İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınevi, 2012) s.15.

²⁴³ Tezcan-Erdem-Önok, s.707.

9.Suçun Özel Görünüş Biçimleri

9.1.Teşebbüs

TCK m.35 ” (1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlanamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.

(2) Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on üç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.” şeklinde teşebbüs hükmü ifade edilmiştir.

Teşebbüs hükmüne göre, suçun işlenmesi amacı ile suç işleme hareketine kalkışılması, işlenmeye amaçlanan bir suçun icrasına elverişli bir şekilde başlanması sonrasında elde olmayan sebeplerle suçun tamamlanamamasıdır.²⁴⁴ Teşebbüste, subjektif olarak tamamlanmamış ancak objektif olarak yarıda kalmış bir fiil anlaşılması gerekmektedir.²⁴⁵Bu bakımdan teşebbüs halinde fiilin kalması durumunda fail cezasız kalmayacak yine cezalandırılacaktır ancak tamamlanmış suçtan alacağı cezadan, belirli bir oranda indirim yapılarak kişiye ceza verilecektir.²⁴⁶

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi satın alma, başkalarına verme gibi fiiller teşebbüse elverişli olmakla birlikte, iki tarafın satın alma veya başkalarına verme fiilleri ile ilgili iradelerinin uyuşmaması durumunda elde olmayan nedenlerle engel

²⁴⁴ Öztürk, s.167.

²⁴⁵ Bahri Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*. (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2011) s.287.

²⁴⁶ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt 1*.(BetaYayınları,1997) s.416.

çıkması neticesinde, satıcının eylemi bulundurma, nakletme veya satışa arz etme, başkalarına uyuşturucu veya uyarıcı madde vermek üzere yola çıkan kişinin fiili ise bulundurma ve nakletme kapsamında değerlendirilir. Bu durumda teşebbüsten değil, tamamlanmış suçtan söz etmek gerekecektir.²⁴⁷

İthal açısından suç; uyuşturucu maddenin Türkiye'ye sokulması ile tamamlanmaktadır. Ancak burada eğer ülkeye sokulmadan gümrükte bölgesine gelmeden madde yakalanır ise o zaman ülkeye sokulmadığı için ithalden bahsedilmesi de söz konusu olmayacaktır. Ama sınır bölgesine gümrük bölgesinden içeri girdiği anda suç tamamlanmış olacaktır.²⁴⁸

İmal açısından; uyuşturucu veya uyarıcı madde imal suçunun tamamlanabilmesi için imalatı yapılan tedarik edilen maddenin ortada olması gerekmektedir. Bu suç bakımından teşebbüsün uygulanabilirliği mümkün olmamaktadır.

9.2.İçtima

Ceza hukukunda suçların içtimasın da “kaçta fiil var ise o kadar suç, kaç tane suç var ise o kadar ceza vardır.” kuralı geçerlidir.²⁴⁹ Ancak bu kuralın birtakım istisnaları bulunmaktadır. Bunlar birleşik suç, zincirleme suç ve fikri içtimadır. Bu istisnalar dan TCK m.42 birleşik suç; “*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suçta bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.*” denilmektedir.

TCK m.44 fikri içtima; “*İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.*”

²⁴⁷ Aksüt, s.200.

²⁴⁸ Tezcan-Erdem-Önok, s.709.

²⁴⁹ Ruhi, s.47.

Bir diğeri ise TCK m.43 zincirleme suç; “(1) “Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.

(2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.” denilmektedir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçunda zincirleme suç esas alınacaktır. Bu suç bakımından suçun mağduru kamudur, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kime satıldığına ayrıca bir önemi bulunmadığından asıl önem arz eden suçun mağdurunun kamu olmasından kaynaklı olarak zincirleme suç hükümlerinin uygulanacaktır.²⁵⁰Nitekim Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2020/13795 E. 2020/9504 K. 23.12.2020 Tarihli kararında; “Sanığın, 16/01/2010 tarihli uyuşturucu madde ticareti yapma eylemi nedeniyle 07/05/2010 tarihli iddianame ile Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesine, sanığın 24/01/2010 tarihli uyuşturucu madde ticareti yapma eylemi nedeniyle ise 28/01/2010 tarihli iddianame ile Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesine ayrı ayrı kamu davaları açıldığı, sanığın ilk eylemi nedeniyle henüz dava açılmadan önce, 24/01/2010 tarihinde sanığın tekrar uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu işlediği anlaşılmaktadır. İki suç arasında hukuksal kesinti bulunmamaktadır. Sanık her iki suçu, bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlemiştir. Başka bir anlatımla zincirleme suç oluşmuştur. Zincirleme suç söz konusu olduğunda, TCK'nın 43. maddesi uyarınca, daha ağır sonuç doğuran suçtan hüküm kurulması ve diğer suç nedeniyle ise cezanın artırılması gerekir.”²⁵¹ demek suretiyle zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

²⁵⁰ Akpınar, s.101.

²⁵¹ Yargıtay 10. Ceza Dairesi 23.12.2020 Tarihli, 2020/13795 E. 2020/9504 K. <www.kazanci.com> Erişim Tarihi:12.05.2021 .

9.3.İştirak

Türk Ceza Kanunda suçların tek bir kişi tarafından işlenmesi bakımından hüküm kurularak bu çerçevede düzenlemeler yapılmışsa da işlenen suçlar bakımından başkaca faillerin bu suçlara dahil olması da mümkündür.²⁵² İştirak ve faillik ile ilgili hükümler Türk Ceza Kanunun 37.,38.,39.40. ve 41. Maddelerinde düzenlenmiştir.

TCK m.37 uyarınca; “1)Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.

(2) Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır.” hükmü düzenlemiştir.

Suç olarak kanunda tanımlanmış bir fiilin, birden fazla kişi ile beraber işlenmesi durumunda kanun maddesinin birinci fıkrasında belirtilmiş olan müşterek faillik söz konusu olacaktır.²⁵³

Suçun icrasına iştirak eden ancak gerçekleştirdiği hareket bakımından kanundaki suç tanımındaki unsurları gerçekleştirmeyen diğer kişi veya kişiler yani suç ortaklarında “şerik”²⁵⁴ olarak tanımlanmış olup kanunumuzda yardım etme, azmettirme ve şeriklik, şeklinde 38. ve 39. maddelerde düzenlenmiştir.²⁵⁵

²⁵² Akpınar, s.94.

²⁵³“ Öğretideki; “Müşterek faillik için olay mahallinde bizzat bulunmak zorunlu değildir. Uzaktan da olsa, mesela telsiz ile fiilin işlenişini yönlendirmek suretiyle müşterek fail olarak suçun icrasına iştirak mümkündür” (İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 8. Bası, 2013, s. 478), “Suçun işlenişine katkıda bulunanların bu sebeple müşterek fail sayılabilmesi için mutlaka suçun işlendiği yerde olması gerekli değildir. Olay mahallinde bulunmamakla birlikte uzaktan suçun birlikte işlenişini etkileyen önemli bir katkıda bulunulması halinde de müşterek faillik söz konusu olur. Uzak bir pozisyon dan olay yerinde etkili bir konumda olan faili telefon ve telsiz gibi iletişim araçlarıyla koordine eden veya suçun işleniş anında telefonla talimat veren kişi de bizzat müşterek faildir” (Mahmut Koca - İlhan Üzülm ez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 6. Bası, Ankara, 2013, s.429) şeklindeki görüşler ve yerleşik yargısal uygulamalar göz önüne alındığında, müşterek faillik için “failler arasında birlikte suç işleme kararı olması” ve “suçun işleniş üzerinde birlikte hakimiyet kurulması” şartlarının gerçekleşmesi gerekmektedir.” (YCGK.2013/10-637 E. 2014/137 K. 25.03.2014 K.)

< www.sinerjimevzuat.com.tr > Erişim Tarihi:13.03.2021

²⁵⁴ Şerik: Ortak <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:01.05.2021.

²⁵⁵ Mert Asker Yüksek tepe, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu*. (İstanbul: Aristo Yayınevi,2020) s.176.

Azmettirme başlıklı 38.Madde de; “(1) Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.

(2) Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz.

(3) Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Diğer hallerde verilecek cezada, üçte bir oranında indirim yapılabilir.”

Yine “Yardım Etme” başlıklı 39.maddesinde; “(1) Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.

(2) Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur:

a) Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek.

b) Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak.

c) Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak.” olarak düzenleme yapılmıştır.

Uyuşturucu veya uyarı madde suçları ise iştirak bakımından ayrı bir özellik göstermemekle birlikte genel kurallar çerçevesinde cezalandırılır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi teslim etmek amacıyla bir araya gelen kişiler açısından örgütten değil iştiraktan söz etmek mümkün olacaktır. ²⁵⁶Çünkü bu suç u işleme amacıyla bir arada bulunmaktadır.

10.Yaptırım ve Yargılama

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı bir şekilde ithal, ihraç veya imal eden kişi, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve iki bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır (TCK m.188/1)

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı bir şekilde ülke içinde satan, başkalarına veren, sevk eden, satışa arz eden, satın alan, bulunduran, nakleden, kabul eden depolayan kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması durumunda, satan veya veren kişiye verilecek olan hapis cezası on beş yıldan az olamaz. (TCK m.188/3)

Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve imali veya ithali resmi makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye imal eden, ithal eden, satın alan, satan, nakleden, sevk eden, ihraç eden veya depolayan kişi, sekiz yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (TCK m.188/7)

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarının bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. (TCK md.189)

²⁵⁶ Zafer, s.360.

II.Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu (TCK m.190)

1.Genel Olarak

BM'in 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşmesinin madde 3/1-c bendinde taraflar, psikotrop ve uyuşturucu maddelerle ilgili olarak kolaylık sağlanması, yardımcı olunması ve yol gösterilmesi ayrıca psikotrop ve uyuşturucu maddelerin kaçak olarak kullanmaya yöneltilmesi ve teşvik edilmesini iç hukuklarında suç olarak düzenlenme yükümlülüğünü getirmekte olup bu yükümlülüğün gereği bu eylemler yasaklanmıştır.²⁵⁷

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasının kolaylaştırma suçu; 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısımda, Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar başlıklı üçüncü bölümde, 190'nci maddede düzenlenmiştir. TCK m.190 Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Kullanımını Kolaylaştırma Suçu;“(1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak için;a) Özel yer, donanım veya malzeme sağlayan, b) Kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alan, c) Kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi veren, Kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, dış tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, dış teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

TCK m.190 hükmünde uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanılmasını kolaylaştırma (TCK m.190/1) ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımına

²⁵⁷ Sevük, s.239.

özendirme (TCK m. 190/3) olarak iki suç tipinden bahsedilmektedir. Ayrıca TCK m. 190/3 de madde hükmünün nitelikli hali belirtilmiştir.

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 404/1 maddesi açısından bu suçun maddi unsuru “özel bir yer sağlanması” veya “başka bir suretle uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırmak” şeklinde belirtilmiştir.²⁵⁸

Bu suçun fiili bakımından kişiye uyuşturucu veya uyarıcı madde verilmesi söz konusu olmamakla beraber; kişiye uyuşturucu veya uyarıcı madde verilmesi halinde TCK m.188/3’de belirtilmiş olan uyuşturucu veya uyarıcı maddenin temini suçu oluşmaktadır. Bu konuda *Yılmaz* da; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasının değil, kolaylaştırılmasının suç olarak hüküm altına alındığını, bu nedenle madde gerekçesinde de uyuşturucu veya uyarıcı madde verilmesi durumundan TCK m.188/3 gereğince cezalandırılma söz konusu olacağını belirtmiştir.²⁵⁹

2.Korunan Hukuki Yarar

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma ve özendirme suçlarında korunan hukuki yarar “genel sağlık “tır. Bu madde gereğince burada ki asıl amaç kamunun sağlığının korunmasıdır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılması kişilerde fiziksel ve psikolojik olumsuz etkiler bırakmakla birlikte; bu şekilde toplumun genel sağlığının, soyunun düzgünlüğü bakımından tehlike oluşturmakta, bağımlı olan kişileri bu maddelere ulaşmak amacıyla başka suçları işlemesi açısından toplumun huzurunun bozulması durumu ortaya çıkmaktadır.²⁶⁰ Bu nedenlerden dolayı uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımının kolaylaştırılması ve özendirilmesi önlenmesi çok büyük önem taşımaktadır.

²⁵⁸ Tezcan-Erdem-Önok, s.713.

²⁵⁹ Enes Yılmaz, “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma ve Özendirme Suçları,” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı:25: s. 345-374.

²⁶⁰ Öztürk, s.608.

3.Suçun Konusu

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını özendirme suçlarının konusu uyuşturucu veya uyarıcı maddelerdir.²⁶¹ Ancak daha öncede belirtildiğimiz üzere bu maddelerin neler oldu madde metnin açıkça tanımlanmamıştır.

4. Tipikliğin Objektif (Maddi Nitelikteki) Unsurları

4.1.Fail

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını özendirme suçlarının faili herkes olabilir. Faili bakımından özellikli suçlardan değildir.

Ancak failinin TCK d. 190/3 ‘ de belirtilmiş olan dış tabibi, veteriner, hemşire, tabip, kimyager, eczacı, sağlık memuru, laborant, diş teknisyeni, ebe, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, ecza ticareti veya kimyacılıkla uğraşan kişi tarafından işlenmesi durumunda, verilecek olan ceza yarı oranında artırılır.

4.2.Mağdur

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını özendirme suçlarının mağduru herkes olabilir. Mağduru bakımından özellikli suçlardan değildir. Ancak burada TCK m.188 ‘deki mağdurun çocuk olması bakımından ayrı bir nitelikli hal söz konusu değildir.

4.3.Hareket

a.TCK m. 190/1 Açısından

TCK m. 190/1’de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma suçu için üç seçimlik hareket belirtilmiştir. Bunlar; özel yer, donanım veya malzeme

²⁶¹ Veli Özer Özbek, Mehmet Nihat Kanbur Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık) sy.800.

sağlamak, kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler almak ve kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi vermek şeklindedir. Bu belirtilmiş olan seçimlik hareketlerin birinin ya da birkaçının yapılmış olması suç bakımından farklılık teşkil etmeyecektir. Bir seçimlik hareketin yapılması suçun oluşması bakımından yeterlidir.

190/1. Maddesinin a fıkrasınca; özel yer, donanım veya malzeme sağlamak seçimlik hareketinden bahsedilen amaç uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı kolaylaştıracak yerin, donanımın ve malzemenin temin edilecek olmasıdır. Bunları örneklemek gerekirse örneğin; bu amaç doğrultusunda evde esrar partisi düzenlenmesi, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılması için şırınga temini gibidir.²⁶²

Yurtcan'a göre uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanması için kendisine kolaylık sağlanan kişinin suçun oluşması bakımından bu maddeyi kullanması gerekmektedir.²⁶³

Sevük'e göre de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması için kendisine kolaylık sağlanan kişinin uyuşturucu veya uyarıcı maddeye sahip olup olmasının suçun oluşması bakımından bir önemi bulunmamakta, failin burada sorumlu olmasının cezalandırılmasının nedeni icra ettiği hareketle birlikte madde kullanımını kolaylaştırmayı sağlaması, kişinin ve toplumun sağlığına yönelik tehlike oluşmasına neden olmasıdır.²⁶⁴

Ayrıca özel yer sağlanması bakımından suçun oluşması için sağlanan bu yer karşılığında ücret alınıp alınmamasının bir önemi olmadığı, kişilerin dolaylı olarak ücret alabilmesi de mümkündür.²⁶⁵

190/1. maddesinin b fıkrasınca; kullananların yakalanmasını zorlaştıracak önlemler alınması seçimlik hareketinde bahsedilen amaç uyuşturucu veya uyarıcı

²⁶² Tezcan-Erdem-Önok ,s.713.

²⁶³ Erdener Yurtcan, *Yargıtay Kararları Işığında Uyuşturucu Suçları*. (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2019) s.296.

²⁶⁴ Sevük, s.242-243.

²⁶⁵ Günel, s.160; Sevük s.244.

madde kullananlardan tespit edilebilecek unsurların gizlenmesi, yok edilmesi bunların anlaşılmasının zorlaştırılmasıdır. Örneğin; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullananların vücutlarındaki iğne izlerini yok etmek, bu izlerin görülmesini zorlaştırmak için dövme yapmak gibi, yakalanmasını zorlaştırmak için gizli tünel, gizli bölüm temin etmek şeklinde olabilir.²⁶⁶

190/1. maddesinin c fıkrasınca; kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi vermek, seçimlik hareketinde bahsedilen amaç, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nasıl kullanılacağını, ne gibi yöntemlerle kullanabileceği konusunda bilgi vermektedir. Örneğin uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri nasıl kullanılacağı konusunda bir eğitim vermek, uyarıcı hapın alkol ile birlikte alınması halinde daha etken olacağı uyarıcıların daha kuvvetli olacağını söylemek gibi.²⁶⁷

b. TCK m. 190/2 Açısından

TCK m. 190/2’de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını özendirilmesi suçu oluşturulmuştur. Burada iki tane seçimlik hareket bulunmaktadır. Bunlar uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi alenen özendirmek ve bu nitelikte yayın yapmak şeklindedir.

Alenen özendirmek seçimlik hareketinde bahsedilen amaç; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanımını özendirmek, kullanılması için istek uyandırmak, ikna etmek gibi fiillerdir. Ancak madde metni gereğince bu özendirme hareketinin alenen yapılması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle herkes tarafından görülebilir, duyulabilir şeklinde olması gerekmektedir. Suçun soyut tehlike suçu olması nedeni ile çevresine ne düşündürdüğüne suçun olması bakımından bir önemi yoktur. Burada önemli olan kişi sayısının belirlenemediği, herkesin olabileceği aleni bir ortamda, yerde uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi özendirmeye çalışmaktır.

²⁶⁶ Öztürk, s.610.

²⁶⁷ Erdener, s.296; Sevik s.246.

Sevük’e göre uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi özendirme suçunun kişinin isteyerek ve bilerek işlemesi suçun oluşması bakımından önem arz etmektedir.²⁶⁸

Şen’e göre de bu suç bakımından suç kastla işlenebileceğinden fail neticeyi bilerek ve isteyerek gerçekleştirmeli aksi takdirde failin özendirme kastı olmaması durumunda suç da oluşmayacaktır.²⁶⁹

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı özendirmek için yayın yapılması seçimlik hareketinde bahsedilen amaç; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı özendirecek, istek uyandıracak şekilde yayın yapılmasıdır. Yayın kelimesinden anlamamız gereken ise yazı, resim ya da sesin elverişli araçlarla çok sayıda kişiye ulaşmasıdır.²⁷⁰

5. Tipikliğin Sübjektif Nitelikteki Unsurları (Manevi Unsurları)

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma suçunun oluşmasında genel kast yeterli görülmektedir. Burada failin fili ne olursa olsun suçun hareketleri bakımından kastının varlığı ve tespiti yeterli olacaktır.

Zafer-Bayraktar görüşüne göre; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırılması ve özendirilmesi suçları olası kastla işlenmez.

Ancak Öztürk’ün görüşüne göre; maddenin ikinci fıkrasında yer alan özendirme suçu olası kastla işlenebilir. Ancak birinci fıkrada tanımlanan suç tipi olası kastla işlenemez.

²⁶⁸ Sevik, s.252.

²⁶⁹ Ersan Şen, ”Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Kullanımını Özendirme”, 2018 < <https://www.hukukihaber.net/uyusturucu-ve-uyarici-madde-kullanimini-ozendirme-makale,5908.html> > Erişim Tarihi: 14.01.2021.

²⁷⁰ Sevik s.253; Zafer, s.365.

6.Hukuka Aykırılık Unsuru

Bu suç tipi bakımından ayrıca özellikli bir husus söz konusu değildir. Ancak mesleğin icrası bakımından ayrı bir durum söz konusudur. Bir hekimin tedavisi sırasında gerçekleştirdiği eylemler gibi yani uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımından hastasını vazgeçiremeyen doktor, ona en azından en risksiz şekilde nasıl kullanabileceğini anlatırsa o zaman suçun manevi unsuru oluşmamaktadır.²⁷¹

7.Suçun Nitelikli Halleri

Bu maddede kapsamında tanımlanan suçların dış tabibi, veteriner, hemşire, tabip, kimyager, eczacı, sağlık memuru, laborant, dış teknisyeni, ebe, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, ecza ticareti veya kimyacılıkla uğraşan kişi tarafından işlenmesi durumunda, verilecek olan ceza yarı oranında artırılır.(TCK m.190/3)

8.Suçun Özel Görünüş Biçimleri

8.1.Teşebbüs

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma suçu soyut tehlike suçudur.²⁷² Bu suç hareketin tamamlanmaktadır.

Tezcan-Erdem-Önok'a göre teşebbüsün olması bu suç bakımından pek de mümkün olmamaktadır.

Ancak başka bir görüşe göre örneğin kişinin uyuşturucu maddeyi kullanılmasını kolaylaştırmak bakımından temin ettiği özel yerin anahtarı verirken yakalanması halinde teşebbüsten bahsedilebilecektir.

²⁷¹ Zafer, s.382; Tezcan -Erdem-Önok, s.715.

²⁷² Barut-Aydemir, s.98.

8.2.İçtima

Bu suç içtima açısından ayrı bir özellik göstermez, genel hükümlere göre değerlendirme yapılır. Yani bu suç bakımından zincirleme suç hükümleri uygulanabilir. Örneğin kişiye uyuşturucu veya uyarıcı madde açısından madde kullanımı hangi bilgi verirse ayrıca özel yer sağlarsa ve içmesini kolaylaştırmak için yine şırınga vb. ürünleri temin ederse aynı suç kastı içerisinde eylemlerine devam etmiş olacağından zincirleme suç hükümlerinin uygulanması mümkün olacaktır.

8.3.İştirak

Bu suç iştirak açısından ayrı bir özellik göstermez, iştirak mümkündür.

9.Yaptırım

TCK m.190 kapsamında; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştıran kişi beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden on bin güne kadar adlî para cezası ile uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca TCK m.190/3'de belirtilen meslek gruplarına tabi olan kişilerin bu suçu işlemesi halinde verilecek olan ceza yarı oranında artırılır.

III. Kullanmak İçin Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek veya Bulundurmak ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak (TCK m.191)

1.Genel Olarak

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçu; 5237 Sayılı Türk

Ceza Kanunu'nun, "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısımda, "Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü bölümde, 191'nci maddede düzenlenmiştir.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 191.maddesi ile Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunun 404/2,3,4. maddesi arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Öncelikle önemle belirtmek gerekir ki 765 Sayılı TCK 'da sadece uyuşturucu maddeler suç kapsamındayken 5237 sayılı TCK'da uyarıcı maddelerde suç kapsamında alınmıştır. 765 Sayılı TCK'nın 404/2. fıkrasına göre fiil olarak sadece kullanmak ve bulundurmak belirtilmişse de 5237 Sayılı TCK'nın 191. maddesinde kullanmak ve bulundurmak fiillerinin yanı sıra kabul etme ve bulundurma da düzenleme kapsamına alınmıştır.²⁷³ Yine 765 sayılı TCK'da tedavi olma isteğinin soruşturmadan önce ileri sürülmüş olması halinde kavuşturma açılmama durumu söz konusu olurken, 5237 sayılı TCK'da tedavi isteği olsun olmasın her hâlükârda beş yıl süreyle erteleme söz konusu olmakla birlikte ayrıca Mülga 765 sayılı kanunda madde kullanımının iptila²⁷⁴ boyutunda olması durumunda tedavi ve muhafaza gibi tedbirlerin alması gerekli görülmüşse de 5237 Sayılı TCK'da böyle bir hükme yer verilmemiştir.²⁷⁵

TCK m. 191; kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçu;

"(1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Cumhuriyet savcısı, bu durumda şüpheliyi, erteleme süresi zarfında kendisine yüklenen yükümlülüklerle uygun davranmadığı veya yasakları ihlal ettiği takdirde kendisi bakımından ortaya çıkabilecek sonuçlar konusunda uyarır.

(3) Ertelleme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanır. Bu süre Cumhuriyet savcısının kararı ile üçer aylık

²⁷³ Zafer ,s.388.

²⁷⁴ İptila: Düşünlük, tiryakilik: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:01.05.2021.

²⁷⁵ Zafer, s.388.

sürelerle en fazla bir yıl daha uzatılabilir. Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişi, gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde tedaviye tabi tutulabilir.

(4) Kişinin, erteleme süresi zarfında; a) Kendisine yüklenen yükümlülüklerle veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi, b) Tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması, c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması, hâlinde, hakkında kamu davası açılır.

(5) Erteleme süresi zarfında kişinin kullanmak için tekrar uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması, dördüncü fıkra uyarınca ihlal nedeni sayılır ve ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmaz.

(6) Dördüncü fıkra göre kamu davasının açılmasından sonra, birinci fıkra tanımlanan suçun tekrar işlendiği iddiasıyla açılan soruşturmalarda ikinci fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemez.

(7) Şüpheli erteleme süresi zarfında dördüncü fıkra belirtilen yükümlülüklerle aykırı davranmadığı ve yasakları ihlal etmediği takdirde, hakkında kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilir.

(8) Bu Kanunun; a) 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, b) 190 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, suçundan dolayı yapılan kovuşturma evresinde, suçun münhasıran bu madde kapsamına girdiğinin anlaşılması hâlinde, sanık hakkında bu madde hükümleri çerçevesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir.

(9) Bu maddede aksine düzenleme bulunmayan hâllerde, Ceza Muhakemesi Kanununun kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin 171 inci maddesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin 231 inci maddesi hükümleri uygulanır.

(10) (Ek: 27/3/2015-6638/12 md.) Birinci fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

Şeklinde tanımlanmak suretiyle satın almak, bulundurmak veya kabul etmek yaptırıma bağlanmıştır.²⁷⁶

2.Korunan Hukuki Yarar

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde kabul etmek, satın almak, veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçu açısından korunan hukuki yarar genel sağlıktır. Buradaki amaç bireyin sağlığını, kamunun sağlığını korumaktır.

3.Suçun Konusu

Suçun konusu; suçun adından da anlaşılacağı üzere uyuşturucu veya uyarıcı maddelerdir. TCK'da uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin neler olması gerektiği konusunda bir açıklama bulunmamaktadır. Bununla ilgili olarak Dünya Sağlık Örgütü tarafından, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanunda,1961 Tarihli Uyuşturucu Maddelere Dair Tek Sözleşmesinde, 1971 Tarihli Psicotrop Maddeler Sözleşmesinde maddelerin neler olabileceği konusunda açıklamalar yapılmıştır. Ancak şu an uygulamada maddelerin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığının tespiti konusunda araştırmalar yapılmaktadır. Çünkü uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kapsamı gün geçtikte değişmekte ve gelişmektedir.

4.Tipikliğin Objektif (Maddi Nitelikteki)Uysurları

4.1.Fail

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurmak, kabul etmek veya satın almak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçunun faili herkes olabilir. Faili açısından özellikli bir suç değildir. Ayrıca bu suç tipinde suçunun faili

²⁷⁶ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Candide Şentürk, *Ceza Hukukunda Özel Hükümler Pratik Çalışmalar*. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012) s.287.

açısından kanun koyucu, TCK m.188/8’de olduğu şekilde sanığın sağlık sınıfına mensup bir kimse olmasını ağırlaştırıcı bir neden olarak düzenlememiştir.²⁷⁷

4.2.Fiiller

TCK m.191’de belirtilen seçimlik hareketler; kabul etmek, satın almak, bulundurmak ve kullanmaktır. Seçimlik hareketlerden birkaçının veya tamamının birlikte yapılmış olması suçun oluşması bakımından ayrıca önem arz etmemektedir. Bir tanesinin yapılmış olması halinde suç oluşacaktır.

Bilindiği üzere TCK m. 188/3 ‘te satın almak, bulundurmak ve kabul etmek fiilleri de seçimlik hareket olarak yer almaktadır. Her iki madde gereğince bu seçimlik hareketler kavramsal olarak aynı anlamı taşımaktadır. Ancak iki kanun maddesi arasında fark, kullanmak için satın almak, bulundurmak ve kabul etmektir. Başka bir ifadeyle TCK m. 191’de ki anlamda suçun oluşması için kullanma amacı ile bu fiillerin yapılıyor olması gerekmektedir.

a.Kullanmak

Burada seçimlik hareket için uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ne olduğunun bir önemi yoktur. Ayrıca kullanma seçimlik hareketi açısından uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nasıl temin edildiğinin, nerede kullanıldığının da bir önemi bulunmamaktadır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeye ilişkin kullanmak fiili, ağız ya da burun yolu ile damara veya deri altına enjekte edilerek vücuda almaktır.²⁷⁸ Madde kullanımı yutmak, koklamak, sigara gibi içmek gibi çeşitli şekilde olabilir.

²⁷⁷ Soner Hamza Çetin, “Kullanmak İçin Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek, Bulundurmak ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak Suçu (TCK m.191)” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:65, Sayı:4 s.1370

²⁷⁸ Güngör-Kınacı, s.345.

Uygulamada uyuşturucu madde miktarının önemine ilişkin olarak farkı görüşler bulunmaktadır.

Bir görüşe uyuşturucu madde miktarının bir önemi bulunmamaktadır. Miktar çok az olsa bile kanun hükmünün uygulanması gerekmektedir.²⁷⁹

Başka bir görüşe göre ise uyuşturucu maddenin tartılamayacak derece az olması ve uyuşturucu madde etkisi yaratmayacak şekilde olması durumunda suç kastının bulunmadığı yönündedir.²⁸⁰

Farklı bir görüşe göre de maddenin kullanmaya elverişli olmaması, miktarının az olması ve maddenin yaratmış olduğu etki birbirinden farklı kavramlardır. Bu nedenle tüm durumlar için ayrı bir inceleme yapılması gerekmektedir.²⁸¹

b.Satın almak

Burada seçimlik hareket için uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ne olduğunun önemi bulunmamaktadır. Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir bedel karşılığında başkasından devredilmesi anlamına gelmektedir. Ancak alınan miktarın TCK m. 191/1 çerçevesinde değerlendirilebilmesi için uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kişisel kullanım için satın alınmış olması aranmakla beraber kişisel kullanım sınırını aşan miktarda olması halinde TCK m.188/3 kapsamında uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçu meydana gelecektir.²⁸²

²⁷⁹ Zafer, s.396.

²⁸⁰ Güngör-Kınacı, s.237.

²⁸¹ “Failin bulundurduğu maddenin, miktarı çok az olduğu için niteliği ve dolası ile uyuşturucu madde olup olmadığı saptanamamış ise;suçun maddi konusu bulunmadığından failin eyleminin suç oluşturmayacağı, Suç konusu maddenin niteliği belirlenmiş ancak eser miktarda (llmeyecek ve tartılamayacak kadar az) olduğu az anlaşılmış ise farklı şekilde ihtimaller değerlendirilecektir.” Bkz. Güngör-Kınacı, s.241-242.

²⁸² Ateş, s.68.

c.Kabul etmek

Uyuşturucu veya uyarıcı madde üzerinde tasarrufta bulunma olanağı elde edilmesi ²⁸³ ve uyuşturucu veya uyarıcı maddenin mülkiyetinin veya zilyetliğini bedel ödenmeksizin devralınması anlamına gelmektedir.²⁸⁴Burada da madde miktarının kişisel kullanım içerisinde kalması TCK m.191. madde kapsamında suçun oluşabilmesi için önemlidir.

d.Bulundurmak

“Bir kimsenin kendisine veya bir başkasına ait uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak fiili veya hukuki egemenliği altında ve uyuşturucu madde üzerinde tasarruf imkanı bulunacak şekilde tutması” ²⁸⁵ anlamına gelmektedir. Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurma fiili, kesintisiz suç niteliği gösterdiği için bulundurma açısından belirli bir süre devam etmesi ile beraber bu sürenin kısa veya uzun süreli olması fark etmemektedir.²⁸⁶ Ayrıca bulundurma fiili açısından bu bulundurmanın sadece failin üzerinde maddeyi bulundurması anlamına gelmektedir. Fail kendisinin kolay bir şekilde ulaşabileceği, erişebileceği yerlerde de bulundurması anlamı da taşımaktadır.

5.Tipikliğin Sübjektif Nitelikteki Unsurları (Manevi Unsurları)

TCK m. 191/1’de belirtilen kullanmak için satın almak, bulundurmak, kabul etmek şeklinde fiillerle failin amacı açıkça ifade edilmiş olduğu için bu suç, hareketler bakımından özel kastla işlenmektedir.²⁸⁷ Fakat uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılması fiiline ilişkin olarak özel değil genel kast yeterlidir.²⁸⁸

²⁸³ Tezcan-Erdem-Önok, s.720.

²⁸⁴ Ateş, s.70.

²⁸⁵ Sevim, s.147.

²⁸⁶ Tezcan-Erdem-Önok, s.720; Ateş, s.73.

²⁸⁷ Zafer, s.403.

²⁸⁸ Zafer, s.403.

Suçun işlenmesi için saikin bir önemli olmamakla beraber kullanma fiili sadece keyif almak, sıkıntı gidermek gibi amaçlar içinde yapılmış olsa suçun manevi unsuru gerçekleşmiş olacak, fail cezalandırılacaktır.²⁸⁹

6.Hukuka Aykırılık Unsuru

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda sınırlı sayıdaki hukuka uygunluk sebepleri değerlendirildiğinde kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, bulundurmak ve kabul etmek fiillerine ilişkin özel bir düzenlenme olmadığı görülecektir.

Bayraktar-Zafer-Yıldız'a göre kişi bir hukuka uygunluk nedeni olarak zorda kalma olarak kriz geçirebileceğini bu krizi ortadan kaldırmak için az miktarda uyuşturucu madde bulundurabilir.

Tezcan-Erdem-Önok 'a göre öğretide bazı yazarlar bakımından uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kişilerin yoksunluk duygusu nedeni ile kriz geçirme tehlikesine yönelik olarak bulundurması zorunluluk hali olarak belirtmişse de, böyle bir durum açısından kullanma durumunda güvenlik tedbirlerine hükmedilebileceği için bu görüşün TCK 'da ki düzenlenme karşısında geçerliliği bulunmamaktadır.

7.Suçun Nitelikli Halleri

TCK m. 191'e 27.03.2015 tarihli 6638 sayılı Kanunun 12. Maddesinin onuncu fıkrası eklenmiştir. Bu eklenen fıkra gereğince bu suçun belirli işlenmesi durumunda verilecek olan cezanın yarı oranında artırılacağı ifade edilmiştir.

TCK m. 191/10'a göre "Birinci fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde

²⁸⁹ Öztürk, s.625.

işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.” Belirtilen bu yerlerde suçun işlenmesi durumunda verilecek olan ceza yarı oranında artırılacaktır.

8.Etkin Pişmanlık

Bu suç bakımından cezayı kaldıran veya cezada indirim sebebine neden olarak belirtilen etkin pişmanlığa ilişkin özel düzenlemeler TCK m.192/2, m. 192/3 ve 192/4 ‘te belirtilmiştir.

TCK m. 192/2’ye göre;” Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, bu maddeyi kimden, nerede ve ne zaman temin ettiğini merciine haber vererek suçluların yakalanmalarını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini kolaylaştırırsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.”. Yani bu fıkra kapsamında etkin pişmanlığın soruşturma başlamadan önce gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

TCK m.192/4’e göre”. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı soruşturma başlatılmadan önce resmi makamlara (Ek ibare: 6763 S.K m.17 - 24.11.2016) "veya sağlık kuruluşlarına" başvurarak tedavi ettirilmesini isterse, cezaya hükmolunmaz.”.

TCK m. 192/3 uyarınca; “Bu suçlar haber alındıktan sonra gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve fail veya diğer suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım eden kişi hakkında verilecek ceza, yardımın niteliğine göre dörtte birden yarısına kadar indirilir.” Bu fıkra kapsamında anlaşılması gereken, etkin pişmanlığın en geç hüküm verilinceye kadar gerçekleştirmiş olması gerektiğidir.

9.Suçun Özel Görünüş Biçimleri

9.1.Teşebbüs

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, bulundurma ve kabul etme suçu açısından icrai hareketlerin bölünebilir olması nedeni ile suç açısından teşebbüs mümkündür.²⁹⁰ Teşebbüs halinde failin cezası TCK'nın 35.maddesinin 2.fıkrasınca indirilecektir.²⁹¹

TCK m.35 de “Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.” denilmektedir.

Yargıtay kararlarını incelediğimizde 10.Ceza Dairesinin 2019/3353 E. 2019/9373 K. Sayılı kararında ;“ *sanığın olay yerinde uyuşturucu madde alamadan yakalanması karşısında; eyleminin "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmaya teşebbüs" suçunu oluşturduğu gözetilmeden.....mahkûmiyetine karar verilmesi*”²⁹² şeklinde belirtilmesi suçun elverişli olduğunu göstermektedir.

9.2.İçtima

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanmak için satın almak, kabul etmek ve bulundurmak fiillerinden birinin, birkaçının veya hepsinin gerçekleştirilmesi halinde suç bakımından aynı sonuç doğacaktır.

9.3.İştirak

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, bulundurmak veya kabul etmek suçunda iştirakın mümkün olup olmadığı hususunda doktrinde bir görüş

²⁹⁰ Barut-Aydemir, s..93.

²⁹¹ Sevik, s.154.

²⁹² <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> Erişim Tarihi 15.12.2020.

birliği bulunmamaktadır.²⁹³ Ancak kanaatimizce bu suç bakımından iştirak mümkündür.²⁹⁴

10.Yaptırım

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde kabul eden, bulunduran veya satın alan ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suç için başlatılan soruştırmada şüpheli hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171'inci maddesinde bulunan koşullar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir.

şüpheli hakkında erteleme süresi zarfında asgari bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbiri uygulanır.

Bu Kanunun;188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, 190.maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, suçundan dolayı yapılan kovuştırma evresinde, suçun münhasıran bu madde kapsamına girdiğinin anlaşılması hâlinde, sanık hakkında bu madde hükümleri çerçevesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir.

Bu maddede tersine düzenleme bulunmayan durumlarda, Ceza Muhakemesi Kanununun kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin olarak 171'inci maddesi ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin olarak 231'inci maddesi hükümleri uygulanır.

Kanun maddesinin birinci fıkradaki fiillerin; hastane, okul, kışla, yurt ya da ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa tel örgü, çevre duvarı veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umuma açık veya umumiyerlerde işlenmesi hâlinde verilecek olan ceza yarı oranında artırılır.

²⁹³ Ateş, s.127.

²⁹⁴ Ateş, s.127; Elmas, s.630; Sevik,s.160.

Ayrıca CMK m.109/3- e bendinde “*“uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek”* tedbiri, kişinin fiilen belirli belli bir yerde tedavi altına alınmasını gerektirdiğinden, bu tedbir, tutuklama tedbiri gibi kişi özgürlüğünün bütünüyle kısıtlanması şeklinde kabul edilmiştir.²⁹⁵ Ancak CMK m. 109/6 “*Adli kontrol altında geçen süre, şahsî hürriyeti sınırlama sebebi sayılarak cezadan mahsup edilemez. Bu hüküm, maddenin üçüncü fıkrasının (e) ve (j) bentlerinde belirtilen hallerde uygulanmaz.*” demek suretiyle kanun koyucu CMK m.109/3-e bendi hususunda mahsubun olabileceğini belirtilmiştir.²⁹⁶ Başka bir ifade ile bu tedbirin cezadan mahsuba konu oluşturabilmesini mümkün kılmıştır.

²⁹⁵ <https://caneryenidunya.medium.com/ceza-muhakemesi-hukukunda-adli-kontrol-koruma-tedbiri-b82af0efb026> Erişim Tarihi:20.07.2021

²⁹⁶ Hüsnü Aldemir, *Hürriyeti Kısıtlayan Koruma Tedbirleri Yakalama*, Gözaltına Alma, Tutuklama ve Adli Kontrol (Ankara: Adalet Yayınevi,2018) s.294.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA FAİLİN KASTININ BELİRLENMESİ

I.Kast ve Kastın Unsurları

1.Genel olarak

Öncelikle belirtmek isteriz ki kastın türleri bu çalışmanın konusu kapsamında olmadığı için bu bölümde kastın türleri konusuna yer verilmemiştir.

Ceza hukukunda başlarda salt bir sonuca sebep olmak ceza sorumluluğu açısından yeterli görülmekte olup “bilmek” ve “istemek” kavramları herhangi bir rol oynamıyor ve neticeye yol açmış olmak isteme ve bilme için bir belirti sayılıyordu. Bu hususta Roma hukuku önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ortaçağ İtalyan hukukçuları Roma hukukundan “dolus” kavramını almışlardır. Bu şekilde kast kavramı önce Carolina’ya daha sonra daha sonra modern ceza hukuku literatüründe yer almıştır. Buradan anlaşılacağı üzere Modern ceza hukukunda kast kavramının öğretisi de yer almasının nedeni Roma hukukuna dayanmaktadır. Buna karşılık Cermen hukuku uzun süre boyunca netice sorumluluğunu kabul etmiş ve tesadüfe dayanan kasıtsız davranışların ancak belirli tipik durumlarını cezasız bırakmıştır. Bununla beraber Ortaçağ İtalyan hukukçuları Roma hukukundan “dolus” kavramını almışlar ve tüm ağır suçların cezalandırılabilmesinin şartı olarak kabul etmişlerdir. Gerek Carolina ve gerekse o dönem Alman ceza hukuku öğretisi de İtalyan öğretisinin etkisinde kalmıştır.²⁹⁷

Ceza hukuku açısından teknik anlamda kast, bir suçun gerçekleşmesine yönelik hareketlere ilişkin ortaya koyulan irade olmakla birlikte; isteme ve bilme olarak iki yöne sahiptir. Kastın bilme kavramı; suçun kanuni tanımından belirtilen tüm objektif unsurların bilgisini gerektirmekte olup isteme unsuru isteme tipikliğinin

²⁹⁷ Öztürk-Erdem, s.245.

gerçekleşmesine ilişkin irade olarak belirtilmektedir. Kesin olmayan ve karar vermemiş bir “irade” kast olarak sayılamaz.²⁹⁸

Türk Ceza Kanunu’nun m.21’de; “suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır” denilmek ile ceza hukukunda kastın asli bir sorumluluk biçimi olduğu belirtilmiştir.²⁹⁹ Yine TCK m. 21’de kastın “bilme” ve “isteme” kavramlarını açıkça ortaya koymuştur.³⁰⁰

2.Kastın Unsurları

Kastın “bilme” ve “isteme” olarak iki unsuru bulunmaktadır.

2.1.Bilme Unsuru

TCK m.21’e göre failin kastından bahsedilmek için failin işlediği suçun kanunda açıkça ifade edilmiş olan objektif (maddi)unsurlarını bilmesi gerektiğini belirtmiştir³⁰¹Bilme unsurun failin fiili işlediği esnada mevcut olması gerekmektedir. Failin bu açıdan kasten hareket etmiş olduğunun kabul edilebilmesi için, bilme unsurunun tipiklikte öngörülen tüm unsurları kapsamı gerekmekte olup tipikle öngörülen unsurlara, tipik neticenin de girmiş olduğu açıktır.³⁰²

Fail, suçun temel halinde veya cezanın ağırlaştırılmasına neden olan nitelikli haline dair olmak üzere; örneğin zimmet suçunda kamu görevlisi olmayı bilmelidir.

²⁹⁸ Cengiz Apaydın,” Ceza Hukukunda Kast Kavramı”(Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul,2008,s.52.

²⁹⁹ Öztürk-Erdem, s.244.

³⁰⁰ “765 sayılı TCY’nda tanımlanmamış bulunmasına karşın, 5237 sayılı TCY’nın 21. maddesinin 1. fıkrasının ikinci cümlesinde kast; “suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi” şeklinde tanımlanmıştır.”(YCGK.2011/1-54 E.2011/120 K. 07.06.2011) < www.kazanci.com > Erişim Tarihi:11.02.2021.

³⁰¹ Işıl Kacar, *Öldürmeye Teşebbüs Kasten Yaralama Suçu Bağlamında Kastın Tespiti*.(İstanbul:On iki Levha Yayıncılık,2021) s.8.

³⁰² Öztürk-Erdem, s.244.

Bunun tam tersi olarak failin suçu hafifletici olan nedenlerini bilmesine gerek yoktur; fail bilmesie dahi somut olayın özelliklerine göre fail hakkında uygulama yapılacaktır.

2.2.İsteme Unsuru

Kastın diğier bir unsuru ise “isteme” dir. Kastın olması için sadece failin suçun objektif unsurlarını bilmesi yetmemekte olup aynı zaman da failin bunları istemesi gerekmektedir. İstemek zorunlu olarak bilmeyi de gerektiren bir durumdur.³⁰³İsteme momenti, bilme kavramı üzerine inşa edilebilecektir.³⁰⁴

Doktrinde farklı bir görüş isteme unsurunu kastın unsuru olarak kabul etmemekte; bu görüşie kişi bir suçu işlemeye cebirle mecbur bırakılsa dahi kastın varlığının kabul edilmesi gerekmektedir.³⁰⁵ Bu görüşie katılmak mümkün değildir.

Başka bir husus ise kişinin sadece bir durumu tecrübe etmek ya da başka insanlara karşı kendini ispatlama amacı ile bir suç işlemesi halinde de kastın varlığından söz edilecektir.³⁰⁶

II. Yargıtay Kararları Işığında Failin Kastının Belirlenmesi

1.Genel Olarak

Yukarıda kast kavramından genel olarak bahsettiğimiz üzere failin bilme ve isteme unsurları ile hareket ederek suç işlemesi kastın varlığını ortaya koymaktadır. Ancak bu kastın tespit edilebilmesi bakımından her suç tipine ilişkin farklılık gösteren bazı kriter ve ölçütler vardır.

³⁰³ Öztürk-Erdem, s.249.

³⁰⁴ Mehmet Cemil Ozansü, *Ceza Hukukunda Kasttan Doğan Sübjektif Sorumluluk*.(Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017) s.125.

³⁰⁵ Kacar, s.9.

³⁰⁶ Kacar, s.11.

Konumuzu içeren uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarına ilişkin olarak kanunumuzda failin kastın belirlenmesine yönelik herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Uygulamada uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarında failin kastının belirlenmesi açısından farklı yorumlar yapılmış, doktrinde bu konuda görüşler ortaya koyulmuştur. Ayrıca Yargıtay tarafından verilen kararlarda birtakım kriterler belirtilmiştir. Ancak tüm bu hususlara rağmen bütünüleyici ve kesin olarak görülen bir düzenleme bulunmamaktadır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarını, ayrıntılı bir şekilde inceleyerek, seçimlik fiilleri birbiri ile karşılaştıracacağız. Bu konuda Yargıtay'ın belirlemiş olduğu kriterleri ve vermiş olduğu kararları ele alarak failin kastının belirlenmesi açısından belirleyici rol oynayan hususları ortaya koymaya çalışacağız.

2.TCK m. 188/1 Kapsamında İmal, İhraç, İthal Açısından Failin Kastın Belirlenmesi

2.1. İmal Açısından

İmal yukarıda detaylı bir şekilde açıkladığımız üzere hammaddenin birtakım işlemlerden geçirilerek yeni bir maddenin oluşturulması yani doğal veya sentetik bir hammaddenin birtakım yöntem ve uygulamalarla hammaddeden tamamen ayrılarak yeni bir uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ortaya çıkmasıdır. Bu bakımdan imal fiilinin işlenmesi için failin kastının; hammaddeyi birtakım işlemlerden geçirerek ayrıştırması ve yeni bir uyuşturucu veya uyarıcı madde elde etmesi demektir.

İmal üç şekilde olabilir;

1)Başlı başına uyuşturucu veya uyarıcı madde özelliği bulunmayan maddelerin birtakım kimyasal işlemlerden geçirilerek bu işlemler sonucunda yeni bir uyuşturucu

ve uyarıcı madde elde edilmesi (Örneğin; sentetik bir uyuşturucu veya uyarıcı madde elde edilmesi.)

2) Bir uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi birtakım işlem ve yöntemlerden geçirerek başka bir uyuşturucu veya uyarıcı maddeye dönüştürülmesi (Örneğin; morfinden eroin elde edilmesi)

3) Herhangi bir uyuşturucu veya uyarıcı maddenin elektroliz, damıtma veya flatasyon gibi işlemlerle ayrıştırılması, arıtılması (Örneğin; Bir karışım içerisinde bulunan uyuşturucu veya uyarıcı maddenin birtakım yöntemlerle içindeki etken madde oranının yükseltilmesi)³⁰⁷

Nitekim; Yargıtay 10.Ceza Dairesi 04.04.2011 2010/31344 E.2011/3680 K. Sayılı kararında; *“Adli Tıp 5. İhtisas Kurulunun... raporlarına göre sanığın bahsedilen uyuşturucu maddeyi bir başka uyuşturucu veya uyarıcı maddeye dönüştürmediği ya da arıtmadığı..., sanığın eylemini “uyuşturucu veya uyarıcı madde imal etme” olarak nitelendirilemeyeceğinin, eylemin temin amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğunun... gözetilmemesi”* demiştir.³⁰⁸

Maddenin niteliğinde değişiklik yapmayan yöntem ve işlemler imal olarak kabul edilmemektedir.³⁰⁹ Bu açıdan failin kastı bakımından en çok uygulamada karıştırılan husus kenevir bitkisinden esrar elde edilmesidir. Kenevir bitkisinden esrar edilmesi işleminde hammaddenin ayrıştırılması ve bu yolla yeni bir uyuşturucu veya uyarıcı madde elde edilmesi söz konusu değildir. Esrar elde edilmek için yapılan yöntem kenevir bitkisinin yapraklarının kurutulmasından ibarettir. Nitekim Yargıtay 10. Ceza Dairesi E. 1992/5557 K. 1992/6015 T. 21.5.1992 tarihli kararında; *“Kenevir bitkisinin sapçık ve yapraklarının kurutulup ufalanarak toz esrar haline getirilmesi teknik yöntemi gerektirmeyen basit bir işlem olduğu gibi maddenin kimyasal yapısında değişiklik de sağlamadığından esrar imal etme sayılamaz.”* denilmiştir.³¹⁰

³⁰⁷ Elmas, s.58-59; Güngör-Kınacı, s.66.

³⁰⁸ < <https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:03.05.2021.

³⁰⁹ Elmas, s.9.

³¹⁰ < <https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:03.05.2021.

Yargıtay 10.Ceza Dairesi 2009/20671 E. 2013/4667 K. Sayılı Kararında; *“Herhangi bir kimyasal işleme tabi tutulmaksızın hint kenevirinin kurutulmasından ibaret eylemin satmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturacağı gözetilmeden”* şeklinde karar vermiştir.³¹¹

Bu kararlarda da görüleceği üzere imal açısından failin kastının, birtakım yöntem ve işlemlerle hammaddeyi ayrıştırarak yeni bir uyuşturucu veya uyarıcı madde elde etmesi demektir.

İmal için yapılan yöntemlerde kullanılan araçların bulunması veya bu araçlarla beraber bir maddenin ele geçirilmesi imal suçunun oluştuğu anlamına gelmemektedir. Burada önemli olan ele geçirilen maddenin imal açısından elverişli olup olmadığıdır. Bu açıdan failin kastı için yapılacak incelemede dikkat edilmesi gereken en önemli husus elde edilen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin imal edilmeye elverişli olup olmadığının tespit edilmesidir. Bu konuda Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2007/15034 E., 2007/13545 K. sayılı kararında; *“uyuşturucu madde imal tanımı ile, sanıktan elde edilen uyuşturucu madde, uyuşturucu maddenin imal edildiği iddia edilen yerin çevresinden elde edilen alet ve malzemeler nazara alınarak sanık tarafından uyuşturucu madde imal edilip edilmediği hususundaAdli Tıp Beşinci İhtisas Kurulu'ndan mütalaa alınarak, suç niteliğinin tayin ve takdiri gerektiği gözetilmeden,”*³¹²

Yargıtay 20.Ceza Dairesi 2018/1653-2744 01.07.2018 Tarihli kararında *“Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesinin 1. maddesinin 1 (n) bendine göre "XLR-II" isimli sentetik kanabinoidin imal edilmeye elverişli olup olmadığı hususunda Adli Tıp Kurumu Genel Kurulu'ndan rapor alınıp sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken eksik araştırma ile hüküm kurulması”* olarak karar vermiştir.³¹³

³¹¹ < <https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:03.05.2021.

³¹² < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:04.05.2021.

³¹³ < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:04.05.2021.

İmal suçunun oluşması bakımından imal edilen maddenin satılması, sevk edilmesi, ithal veya ihraç edilmesi şart değildir. Önemli olan imal işleminin tamamlanmış olmasıdır. Arada hukuken geçerli bir kesinti olmaması şartıyla, imal edilen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nakledilmesi, satmak için bulundurulması veya satılmasının “Tüketen-tüketilen norm ilişkisi” kuralınca imal haricinde başka bir suç oluşturmaz.³¹⁴

Bu konuda Yargıtay 10. Ceza Dairesi E. 2011/10792 K. 2011/58701 T. 15.12.2011 tarihli kararında; “Tüketen-tüketilen norm ilişkisi kuralı gereğince, uyuşturucu ve uyarıcı madde imal eden kişinin, arada hukuken geçerli bir kesinti olmaması koşuluyla, imal ettiği bu maddeleri satmak için bulundurmasının ya da satmasının, imal dışında ayrı bir suç oluşturmayaacağı, imalle ilgili fiilin, bulundurma ve satma fiillerini içine alıp tüketeceği; sanığın, temin ettiği uyarıcı niteliğindeki amfetaminden, bu maddeyi içeren tabletleri imal ederek, “uyarıcı madde imal etme” suçunu işlediği ve imal ettiği yerde bu tabletlerin bulunduğu, sanık bu tabletlerden bir kısmını sattığını söylemiş ise de, imal ve satma arasında hukuken geçerli bir kesinti olmadığı için, ayrıca uyuşturucu madde satma suçunun oluşmadığı; sanığın fiilinin bütünüyle “uyarıcı madde imal etme” suçunu oluşturduğu ve sadece bu suçtan mahkumiyetine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden” demiştir³¹⁵

2.2.İthal Açısından

İthal sözlük anlamına göre “Bir ülkeye başka ülkelerden mal getirme veya satın alma., başka ülkelerden alınan mal” anlamına gelmektedir.³¹⁶

Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesinin 1. Maddesinin (m) fıkrasında ithal; “Her biri özel anlamıyla birlikte, uyuşturucu maddelerin maddeten bir memleketten diğerine veya aynı memleketin bir ülkesinden diğerine nakledilmelerini ifade eder.” olarak tanımlanmıştır.

³¹⁴ Elmas, s.63.

³¹⁵ < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:04.05.2021.

³¹⁶ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:03.05.2021.

Türk Ceza Kanunun m.188/1'e göre uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ithali suçunun oluşması için uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülkeye sokulması gerekmektedir.

İthal suçunun oluşması için uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nereden ülkeye sokulduğu bir önem arz etmemektedir. İthal, gümrük kapısından yapılabileceği gibi gümrük kapısı olmayan yerlerden, hava, deniz, kara sınırlarından da gerçekleştirilebilir.^{317, 318}

İthal açısından failin kastının belirlenmesine yönelik daha detaylı bir inceleme yapmak gerekirse ithal suçunun oluşması bakımından; gümrük kapısından girişler ve gümrük kapısı olmayan yerlerden girişler yönünden, ayrıca ithalin hangi amaç doğrultusunda gerçekleştirildiğinin suça olan etkisi bakımından bir ayırım yapmak gerekmektedir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki fail gümrük kapısı³¹⁹ yani gümrük bölgesine giriş yapmadan yakalanmış ise uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal suçu işlemiş olmayacaktır.

Failin ithal kastının gümrük kapısı bölgesi açısından belirlenmesi için failin gümrük görevlilerine beyan aşamasından önce ve beyan aşamasından sonra olacak şekilde iki ayrı inceleme yapmamız gerekmektedir. Fail gümrük kapısı bölgesinde maddeyi gümrük görevlilerinden saklaması, beyanda bulunurken gizlemesi halinde ithal suçu oluşacaktır. Ancak fail gümrük görevlilerine beyanda bulunmadan önce uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kendiliğinden, maddeyi gizlemeden yanında uyuşturucu veya uyarıcı madde olduğunu söylerse burada madde ülkeye de sokulmadığı için ithal suçu bakımından failin kastı oluşmayacak “bulundurma, nakletme veya sevk etme” suçları bakımından failin kastı oluşacaktır.³²⁰

³¹⁷ Güngör-Kınacı, s.175; Elmas s..64-65.

³¹⁸ “Uyuşturucu ya da uyarıcı maddenin, gümrük kapısından ya da gümrük kapısı dışındaki kara, deniz ve hava sınırlarının herhangi bir yerinden ülkeye geçirilmesinin bir önemi olmayıp, yurt dışından Türkiye siyasi sınırlarından girmesi suçun oluşması için yeterlidir.” (YCGK 2017/2 E. 2019/42 K. 22.01.2019 Tarihli karar.) < <https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:03.05.2021.

³¹⁹ 4458 sayılı Gümrük Kanunun 2. Maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi; Türkiye Cumhuriyeti topraklarını kapsar; Türkiye karasuları, iç suları ve hava sahası gümrük bölgesine dahildir.

³²⁰ Güngör-Kınacı, s.177.

Yargıtay10. Ceza Dairesi 2001/19792 E. 2001/23643 K. 15.11.2001 Tarihli kararda; “*uyuşturucu maddenin Gümrük görevlilerine beyan aşamasından önce yada sonra ele geçirilip geçirilmediği kesin olarak tespit edilip, beyandan önce uyuşturucu maddenin ele geçirilmiş olması halinde ithal suçuna teşebbüs olmayıp sanıkların eyleminin tamamlanmış bulundurma veya nakletme yada sevk etme suçunu oluşturacağı; uyuşturucu madde, sanıkların gümrük görevlilerine, uyuşturucu madde olmadığına ilişkin beyanından sonra ele geçirilmiş ise, ithal suçunun tamamlanmış olacağına düşünülmemesi,*” şeklinde ifade etmiştir.³²¹

Ancak failin kastı açıkça ithal suçu açısından belli ise bu konuda bir istisna olarak gümrük beyanından önce de ithal suçu oluşacaktır. Örneğin bir gemide kaptanın geminin gizli bölmelerini uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi saklaması, bu şekilde ülkeye giriş yapması halinde gümrük beyanından önce ithal suçu oluşacaktır.³²² Çünkü burada failin kastının açıkça “ithal” olduğu bellidir.

Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2007/5799 E. 2008/17108 K. 19.11.2008 Tarihli Kararında; “*Somut olayda, sanıkların suç konusu uyuşturucu maddeyi, yurt dışında otobüsün gizli bölmelerine yerleştirdikleri ve sanık Afrim yönetimindeki bu otobüsle Türkiye'ye girdikleri, giriş işlemlerinden sonra, şüphe üzerine otobüsün ay cihazından geçirildiği ve uyuşturucu maddelerin yerleştirildiği gizli bölmelerin belirlendiği, daha sonra bu bölmeler açılarak uyuşturucu maddenin ele geçirildiği; buna göre, sanıkların uyuşturucu maddeyi ithal kasıtları belirgin olduğundan, uyuşturucu madde e ithal etme suçunun oluştuğu gözetilmeden, aramadan önce sanıkların beyana tabi tutulmadıkları gerekçesiyle, nakil amacıyla uyuşturucu madde bulundurmak suçundan yazılı şekilde hüküm kurulması,*” demiştir.³²³

³²¹ < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:05.05.2021.

³²² Güngör-Kınacı, s.177.

³²³ < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:05.05.2021.

Gümrük bölgesine girildikten ve gümrük beyanında bulunulduktan sonra uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçilmesi halinde failin kastının belirlenmesi bakımından uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bulunduğunu söyleyip söylemediği de önemli bir kıstastır.³²⁴

Zira şahıs gümrük beyanından sonra uyuşturucu veya uyarıcı madde getirdiğini söylerse burada artık ithal suçu oluşmayacak; bulundurma, nakletme veya sevk etme suçları oluşacaktır. Ama uyuşturucu veya uyarıcı madde olduğunu söylemezse ve gümrük beyanından sonra madde ele geçirilirse ithal suçu oluşmuş olacaktır. Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki gümrük beyanından sonra maddenin ele geçirilmesi halinde gümrük alanından çıkılıp çıkılmadığının bir önemi bulunmamaktadır. Bu suçun oluşması bakımından bir koşul değildir. Önemli olan burada failin kastının açıkça tespit edilmesidir. Gümrük beyanından sonra failin yakalanması halinde zaten burada failin kastının ülkeye gizlice maddeyi sokmak suretiyle ithal olduğu açıkça belli olacaktır.

Yargıtay 20. Ceza Dairesi E. 2017/4797 K. 2019/1195 T. 26.02.2019 tarihli kararında;“16.07.2012 tarihli olay tespit ve muhafaza altına alma tutanakları ve tüm dosya kapsamına göre sanığın suç tarihinde 00:15’de Suriye-Türkiye sınırından ülkemize siyasi sınırı belirleyen tel engeli aşarak geçtiği ve yakalandığında üzerinde... Başkanlığı... Adli Tıp İhtisas Kurulu’nun 25.03.2013 tarih ve 573 sayılı raporunda belirtilen 272 adet amfetamin içerir tablet ile 7,88 gr ve 13,03 gr amfetamin içerir maddenin ele geçtiğinin anlaşılması karşısında sanığın uyuşturucu madde ithal etme suçundan mahkûmiyeti yerine dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçe ile kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi”,³²⁵

Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2019/4722 E. , 2020/1817 K. Sayılı kararında; “Gürbulak hudut kapısı pasaport sınır kontrol ünitesinden ülkeye giriş yapan sanığın pantolon cebinde uyuşturucu maddelerin ele geçirildiği olayda, sanığın yakalanış biçimi, uyuşturucu madde miktarı, çeşitliliği ve paket sayısı ile ele geçirildikleri yer dikkate alındığında, sanığın eyleminin “uyuşturucu madde ithal etme” suçunu

³²⁴ Elmas, s.67.

³²⁵ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:08.05.2021.

oluşturup oluşturmadığının tartışılıp belirlenmesi görevinin ağır ceza mahkemesine ait olduğu gözetilip, görevsizlik kararı verilmesi yerine, kovuşturmanın sürdürülerek hüküm kurulması,” şeklinde ifade etmiştir.³²⁶

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ithalinin failin kastının belirlenmesi yönünden ithalin fail tarafından hangi amaç doğrultusunda gerçekleştirildiğinin suçun niteliğine etkisi bakımından önemi bulunmaktadır. Fail uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kendi kullanımı için, başkasına satmak gibi kişisel kullanım dışındaki eylemleri için ya da hem kişisel kullanımı hem de kullanma amacı dışında farklı bir amaç doğrultusunda ithal edebilir.³²⁷

Kişi burada uyuşturucu maddeyi kişisel kullanımı için ithal ediyorsa kullanma amacı ile bulundurma suçu oluşacaktır. Çünkü failin kastı incelendiğinde kastının ithal etmek olmadığı kişisel kullanma amacı taşıdığı sabit olacaktır. Nitekim bu konuda Yargıtay 9.Dairesi 2017/420 E. 2017/761 29.03.2017 Tarihli kararında; “*sanığın ikamet ettiği evde yapılan arama sonucu ele geçirilen suça konu uyuşturucu maddelerin, başka bir ülkeden Türkiye'ye getirildiğine ilişkin delil olmadığı aşamada, suç konusu uyuşturucu maddeleri ... internet üzerinden bir firmadan sipariş vererek getirttiğini söyleyerek ithal suçunu kendi beyanı ile ortaya çıkardığı, etkin pişmanlık nedeniyle de sanığa TCK'nın 192. maddesinin 1. fıkrası gereğince "uyuşturucu madde ithal etme" suçundan ceza verilemeyeceği,” ...sanığın sabit olan eyleminin "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçunu oluşturduğu gözetilmeden, “diye belirtmiştir.³²⁸*

Ceza Genel Kurulu'nun 1.3.1982 gün ve 17/76 sayılı kararında detaylı bir şekilde izah edildiği gibi "ithal veya "ihraç" edilen uyuşturucu madde miktarı çok az ise ve kişinin kendisi de uyuşturucu madde kullanıyor ve kişisel gereksinimleri "ihtiyacı" için yeterli miktarı aşmıyorsa, uyuşturucu madde "ithal" veya "ihraç" suçu değil, bu maddeleri "kullanma için bulundurma" suçu oluşur.³²⁹

³²⁶ < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:06.05.2021.

³²⁷ Güngör-Kınacı, s.177.

³²⁸ < <https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:08.05.2021.

³²⁹ Bkz.YCGK.01.03.1982 E Tarihli, 1982/17 E., 1982/76 K. Sayılı kararı.

Eğer fail kullanma amacı dışında bir amaçla uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal ettiyse yani satma gibi bir amacı var ise burada failin kastı yine uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ithal olacaktır. Bu nedenle burada ithal suçu oluşacaktır. Yargıtay 10.Ceza Dairesi 8891/174 29.06.2006 Tarihli kararında; ” *sanığın, İran’ın Bazergan şehrinde tanıştığı M. G. isimli şahsın, kendisinden para karşılığı suça konu uyuşturucu maddeyi Doğubeyazıt’a götürmesini istemesi üzerine, bu teklifi kabul ederek 10 paket halindeki suça konu esrarı vücuduna sararak Gürbulak Gümrük Kapısından yurda soktuğu ve burada bindiği minibüsle Doğubeyazıt’a gitmekte iken görevlilerce yapılan yol kontrolleri esnasında yakalandığının anlaşılması karşısında; sanığın eyleminin, uyuşturucu madde ithal etmek suçunu oluşturduğu gözetilmeyerek, uyuşturucu madde nakletmek suçundan yazılı şekilde hüküm kurulması* ” denilmiştir.³³⁰

Ancak fail hem kişisel kullanım hem de kullanım amacı dışında bir amaçla uyuşturucu maddeyi ithal ediyorsa burada yine failin kastının suçun oluşması bakımından irdelenmesi gerekmektedir. Örneğin; uyuşturucu ve uyarıcı maddeyi belirgin bir şekilde kullanmak ve satma amacı ile ayırdıysa ve bu ayırım anlaşılıyorsa burada iki ayrı fiil söz konusu olduğundan iki ayrı suç oluşacak; ancak bu ayırım hiçbir şekilde anlaşılmıyorsa o zaman ithal suçunun oluşması söz konusu olacaktır. Burada failin kastı madde miktarı maddeyi ne şekilde nasıl taşıdığı da belirleyecektir.³³¹

İthal açısından başka bir önemli nokta ise teşebbüstür. Bu suç bakımından teşebbüs konusunda birçok görüş bulunmaktadır.

Günel’a göre; İthal edilen madde gümrük görevlisince veya polis tarafından ele geçirilmişse bu taktirde tamamlanmış suç değil teşebbüs söz konusu olacaktır.³³²

Ergen de bu konuda failin gümrükte henüz ülkeye giriş yapmadan ihbar üzerine yakalanması ile birlikte bu suçta teşebbüsün oluşacağını söylemektedir.³³³

³³⁰ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:08.05.2021.

³³¹ Güngör-Kınacı, s.178.

³³² Günel, s.94.

³³³ Cengiz Ergen, *Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu Madde Suçları*. (Ankara: Gaye Matbaacılık,1998),s.30.

Ancak Kurt'a göre ise fail gümrükte gizlediği uyuşturucu madde ile ülkeye giriş yapmadan gümrük işlemleri esnasında yakalanırsa suç tamamlanmış olmakla birlikte burada TCK md.61.uygulanmalıdır. Çünkü bu suçlarda netice şartı aramadığından teşebbüste mümkün olmayacaktır.³³⁴

Güngör-Kınacı da bu konuda ithal suçu neticesi harekete bitişik bir suç olduğu ve hareketleri de birbirinden ayırmanın mümkün olmadığı kanısı ile bu suçta teşebbüsün söz konusu olamayacağını belirtmişlerdir.³³⁵

Elmas'a göre de uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ülke sınırlarına girmesi ile suç tamamlanacağından bu suç neticesi harekete bitişik olduğu için suç açısından teşebbüs elverişli olmayacaktır.³³⁶

Bu konuda Yargıtay'ın farklı görüşleri bulunmaktadır. Yargıtay 20.Ceza Dairesi'nin 2018/481 E. 2018/5516 K. 27.11.2018 Tarihli kararında; *“Olay tutanağı içeriğine, pasaport kayıtlarına, dosyadaki diğer belge ve bilgilere göre; sanığın suç konusu uyuşturucu maddeyi ...) 'dan Türkiye'ye ithal ettiğinin sabit olduğu, uyuşturucu madde ithal etme suçunun uyuşturucu maddenin ülke sınırlarından içeri sokulması ile tamamlandığı, uyuşturucu madde ithal etme suçu neticesi harekete bitişik bir suç olup hareketleri bölümlere ayırmak mümkün bulunmadığından bu suça teşebbüsün mümkün olmadığı gözetilmeden”* denilerek teşebbüsün mümkün olmadığı belirtilmiştir.³³⁷

Yargıtay 10.Ceza Dairesi'nin 2017/1590 E. 2020/1438 K. 27.02.2020 Tarihli kararına göre ise *“sanığın ele geçirilen maddeyi bir internet sitesinden sipariş vererek ödemesini gerçekleştirdiği ancak maddenin ülkemize gelmesinden sonra gümrük masrafları ödenmemesi nedeniyle henüz içerisinde uyuşturucu maddelerin bulunduğu paketin gümrük depolama alanında bulunmasından dolayı sanığın hakimiyet alanına girmediği, sanığın eylemin teşebbüs aşamasında kaldığının anlaşılması karşısında; sanığın sabit olan*

³³⁴ Kurt-Kurt, s.39.

³³⁵ Güngör-Kınacı, s.181.

³³⁶ Elmas, s.65.

³³⁷ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:08.05.2021.

"uyuşturucu madde ithal etmeye teşebbüs" suçundan mahkûmiyeti yerine dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçelerle beraatine karar verilmesi," denilmek suretiyle teşebbüsün söz konusu olabileceği belirtilmiştir.³³⁸

Bizim görüşümüze göre de ithal suçunun oluşması bakımından uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ülkeye sokulması ile suçun tamamlanmış olmasından dolayı burada neticesi itibari ile bitişik olan ithal suçunu bölümlere ayırmanın olanaksız olmasından kaynaklı olarak teşebbüsün mümkün olamayacağıdır. Çünkü burada suç bakımından ayrıca önemli olan failin kastıdır, fail uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ülkeye sokarak ithal etme iradesini ortaya koymuştur. Bu nedenle kastın varlığı sabit olduğundan bu suç için teşebbüsün elverişli olması söz konusu olmayacaktır.

Ayrıca failin kastı bakımından değinilmesi gereken önemli bir husus ise transit geçişlerdir. Transit sözlük anlamına göre;³³⁹ *"Bir yerden dinlenmeden, beklemeden, durmadan (geçmek)"* ve *"Malların bir ülkenin topraklarından gümrüksüz geçmesi"* demektir.³³⁹ 27.10.1999 Tarihli 4458 sayılı Gümrük Kanunun m. 84-92 de *"transit rejimi"*³⁴⁰ özel olarak düzenlenmiştir. TCK'da ise uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin transit geçişine ilişkin olarak herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.³⁴¹

1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. Maddesinin (u) bendinde *"Transit Devlet", uyuşturucu ve psikotrop maddeler ile I ve II numaralı tabloda kayıtlı maddelerin yasadışı yollardan toprakları üzerinde geçirildiği, ancak bunların ne kaynaklandığı ne de nihai varış yeri olan devlet demektir."* olarak ifade edilmiştir.³⁴²

³³⁸ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:08.05.2021.

³³⁹ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:10.05.2021.

³⁴⁰ 4458 Sayılı Gümrük Kanunun Transit Rejimi başlıklı 84.Maddesinde "Transit Rejimi Transit rejimi; a) İthalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmayan serbest dolaşıma girmemiş,

b) İhracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmış, eşyanın, gümrük gözetimi altında Türkiye Gümrük Bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınmasına uygulanır. Gümrük idareleri, transit rejimine tabi tutulan eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi içinde; a) Yabancı bir ülkeden yabancı bir ülkeye b) Yabancı bir ülkeden Türkiye'ye

c) Türkiye'den yabancı bir ülkeye d) Bir iç gümrük idaresinden diğer bir iç gümrük idaresine, taşınmasına izin verir.

³⁴¹ Tezcan-Erdem-Önok, s.700.

³⁴² Bkz.25.11.1995 Tarih 22474 sayılı Resmi Gazete.

Yani uyuşturucu veya uyarıcı maddenin transit geçişinden söz edilmek için uyuşturucu veya uyarıcı maddenin Türkiye üzerinden geçirilmesi gerekliliği ve bu uyuşturucu maddenin çıkış ve varış noktasının Türkiye olmaması gerekmektedir. Uygulamada ve öğretide hakim olan görüş uyuşturucu veya uyarıcı maddenin transit olarak geçirilmesi durumundan ithalden değil “nakil” den dolayı suçun oluşacağı yönündedir.³⁴³ Nitekim Yargıtay 10. Ceza Dairesi E. 2012/19974 K. 2013/778 T. 24.1.2013 Tarihli kararında; *“saniğin, Mali’ye götürmek üzere Brezilya ülkesinden temin ettiği suç konusu kokaini hava yoluyla Brezilya’dan İstanbul’a getirdiği, saniğin uçaktan indikten sonra şüphe üzerine yakalandığı,; İstanbul- Casablanca biletinin de mevcut olduğu anlaşıldığından; savunmasının aksine, suç konusu uyuşturucu maddeyi Türkiye’de bırakacağına veya başkasına vereceğine ilişkin delil bulunmadığı, transit geçiş niteliğindeki eyleminin ithal veya ihraç değil, uyuşturucu madde nakletme suçunu oluşturduğu gözetilmeden, ithal suçundan hüküm kurulması ... yasaya aykırı”* demiştir.³⁴⁴

Yargıtay başka bir kararında da; *“saniğin, ... plakalı araç ile 19/01/2014 tarihinde Kapıkule Sınır Kapısı’nda suça konu uyuşturucu madde ile yakalandığı, dosyadaki belgelere göre aracın varış yerinin Türkmenistan olduğu, savunmasında da Türkmenistan’a gideceğini beyan etmesi karşısında; savunmasının aksine, suç konusu uyuşturucu maddeyi Türkiye’de bırakacağına veya başkasına vereceğine ilişkin delil bulunmadığı, transit geçiş niteliğindeki eyleminin ithal veya ihraç değil, uyuşturucu madde nakletme suçunu oluşturduğu gözetilmeden, ithal etme suçundan hüküm kurulması,”* şeklinde hüküm kurulmuştur.³⁴⁵

Bu kararlar ışığında ve genel kapsamda failin, transit olarak geçirdiği uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ülke içerisine bırakma yönünde ki kastı açıkça belirlenemiyorsa, yine failin bu kastını ortaya çıkarabilecek başkaca bir delil de bulunamamışsa, ithal suçunun oluşmadığı kabul edilmelidir.³⁴⁶

³⁴³ Tezcan-Erdem-Önok, s.700.

³⁴⁴ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:08.05.2021.

³⁴⁵ Bkz. Yargıtay 10. Ceza Dairesi E. 2014/4257 K. 2014/12698 T. 14.11.2014 tarihli kararı.

³⁴⁶ Mehmet Zülfü Öner, “Türk Ceza Kanunda Uyuşturucu İmal,İhraç ve İthal Suçları,” *TBB Dergisi*,Sayı:88 (2010): s.119.

Son olarak “tüketen-norm ilişki” bakımından da uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal eden kişinin arada hukuken geçerli bir kesinti olmaması şartı ile ithal edilen bu maddeyi satması, satmak için bulundurması ithal dışında bir suçun oluşmasına sebebiyet vermemekte, burada ithal fiili diğer fiilleri tüketmektedir.³⁴⁷ Bu konuda Yargıtay 10.Ceza Dairesinin 2011/26379 E.2012/8893 K. 07.05.2012 Tarihli kararında;” *Tüketen-tüketilen norm ilişkisi kuralı gereğince, uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal eden kişinin, arada hukuken geçerli bir kesinti olmaması koşuluyla, ithal ettiği bu maddeleri satmak için bulundurmasının ya da satmasının, ithal dışında ayrı bir suç oluşturmayacağı, ithalle ilgili fiilin, bulundurma ve satma fiillerini içine alıp tüketeceği;*” denilmek suretiyle iki ayrı suçtan sanık hakkında mahkûmiyet verilmesi bozma nedeni sayılmıştır. ³⁴⁸Karardan da anlaşılacağı üzere; failin eylemleri arasında hukuken geçerli bir kesintinin varlığını mümkün kılınmamıştır. Bu bakımdan failin kastı açısından ithal dışında yenilen bir suçun kastından bahsedilmesi söz konusu olmayacaktır.

2.3. İhraç Açısından

Sözlük anlamı olarak ihraç;” *Çıkarma, dışarıya atma*” ve “*Yurt dışına mal satma*” anlamına gelmektedir.³⁴⁹

Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesinin 1. maddesinin (m) fıkrasında ihraç; “*Her biri özel anlamıyla birlikte, uyuşturucu maddelerin maddeten bir memleketten diğerine veya aynı memleketin bir ülkesinden diğerine nakledilmelerini ifade eder.*” olarak tanımlanmıştır.

Türk Ceza Kanunun 188/1 maddesine göre uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ihracı suçunun oluşması için uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülkeden çıkarılmasıdır.

³⁴⁷ Elmas, s. 72.

³⁴⁸ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:09.05.2021.

³⁴⁹ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:04.05.2021.

Bu suçun oluşması bakımından uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nereden ülke dışına çıkarıldığıнын bir önemi bulunmamaktadır. İhraç gümrük kapısından, sınırdan olabileceği gibi gümrük kapısı dışındaki kara, deniz ve hava sınırlarının herhangi bir yerinden, posta kargo gibi³⁵⁰ yöntemler ile de ülke dışına çıkarılması sonucunda gerçekleşmektedir.³⁵¹

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracının failin kastının belirlenmesi yönünden ihracın fail tarafından hangi amaç doğrultusunda gerçekleştirildiğinin suçun niteliğine etkisi bakımından önemi bulunmaktadır. Fail uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kendi kullanımı için, başkasına satmak gibi kişisel kullanım dışındaki eylemler için ya da hem kişisel kullanım için hem de kullanma amacı dışında farklı bir amaç doğrultusunda ihraç edebilir.³⁵²

Fail tarafından kişisel kullanım amacı ile uyuşturucu veya uyarıcı madde ihraç edilmişse o zaman burada “kullanmak için bulundurmak” suçu söz konusu olacaktır.³⁵³ Nitekim Ceza Genel Kurulu'nun 1.3.1982 gün ve 17/76 sayılı kararında ayrıntılarıyla açıklandığı gibi “ *"ithal veya "ihraç" edilen uyuşturucu madde miktarı çok az ise ve kişinin kendisi de uyuşturucu madde kullanıyor ve kişisel gereksinimleri "ihtiyacı" için yeterli miktarı aşmıyorsa, uyuşturucu madde "ithal" veya "ihraç" suçu değil, bu maddeleri "kullanma için bulundurma" suçu oluşmuş olur.* ” demek suretiyle bu husus izah edilmiştir. Burada failin kastı madde miktarı da göz önüne alındığında kullanmak için bulundurmak olduğu açıkça belli olacaktır.³⁵⁴ Çünkü inceleme yapıldığında failin

³⁵⁰ “Sanığın K.K.T.C de bulunan kardeşine gönderilmek üzere hazırlanan kargo paketinin içine suça konu uyuşturucu maddeyi saklaması şeklindeki eyleminin uyuşturucu madde ihraç etme suçunu oluşturduğu halde yazılı şekilde karar verilmesi,” (Y. 20. CD. E. 2015/1579 K. 2015/4871 T. 30.11.2015)

<<https://legalbank.net>>Erişim Tarihi:08.04.2021.

³⁵¹ Güngör-Kınacı, s.190; Elmas, s.74.

³⁵² Güngör-Kınacı, s.190-191.

³⁵³ Ceza Genel Kurulu'nun 1.03.1982 gün ve 17/76 sayılı kararında ayrıntılarıyla açıklandığı gibi: (“ithal veya “ihraç” edilen uyuşturucu madde miktarı çok az ise ve kişinin kendisi de uyuşturucu madde kullanıyor ve kişisel gereksinimleri “ihtiyacı” için yeterli miktarı aşmıyorsa, uyuşturucu madde “ithal” veya “ihraç” suçu değil, bu maddeleri “kullanma için bulundurma” suçu oluşmuş olur. Roma Mahkemesi'nin 10 Kasım 1966 tarihli bir kararı da aynı mahiyettedir), Güngör-Kınacı, s.190.

³⁵⁴ “net 0,07 gram eroinin miktar itibarıyla kullanma sınırları içinde kalması, sanığın üzerinde ve ikametgâhında yapılan aramada başkaca bir uyuşturucu ya da uyarıcı madde ile uyuşturucu madde ticareti suçunu işlediğini gösterir herhangi bir bulgunun elde edilmemiş olması, sanığın aşamalarda, tanık...’i tanımadığını, adı geçene uyuşturucu madde satmadığını ve evinde ele geçirilen eroini kullanmak için bulundurduğunu söyleyip atılı suçlamayı kabul etmemesi birlikte değerlendirildiğinde; sanığın, tanık...’de ele geçirilen eroini sattığına ilişkin adı geçen sonradan döndüğü ve suç atma niteliğinde kalabilecek olan

ekonomik durumu, uyuşturucu madde bağımlısı olup olmadığı daha önce uyuşturucu madde ihracı-ithali yapıp yapmadığı gibi olgularda failin kastının belirlenmesi bakımından etkin olacaktır.³⁵⁵

Eğer fail tarafından kişisel kullanım amacı dışında satmak gibi bir amaç doğrultusunda ihraç edilmişse bu durumda ihraç suçu söz konusu olacaktır. Bu konuda Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2017/965 E.2020/257 K. 04.06.2020 Tarihli kararında; ".... Kıbrıs'a uyuşturucu götürüp satmaya karar verdiği, KKTC'de alınan karakol ifadesi ve bu ifadeyi doğrulayan Girne Ağır Ceza Mahkemesindeki beyanı ile uyuşturucu madde ihraç etme suçunu ortaya çıkaran sanık "³⁵⁶denilmek suretiyle kullanma amacı dışında bir amaçla hareket etmişse ihraç suçu oluştuğunu beyan etmiştir.

Fail hem kullanmak için hem de kullanma amacı dışında bir kast ile maddeyi ihraç etti ise burada eğer maddeleri ayrı bir şekilde birbirinden ayırmışsa o zaman iki ayrı suç oluşacaktır. Örneğin fail kullanmak için ayırdığı maddeyi ayrı paketlemiş ve satma amacı ile maddeyi ayrı bir şekilde paketlemişse bu etmenler failin kastı açıkça ortaya koyacaktır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2016/426 E.2018/85 K.13.03.2018 Tarihli kararında; "...söz konusu suçun oluşabilmesi için uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanma dışında bir amaçla yurt dışına çıkarılmış olması gerekmektedir. Bu suç aynı zamanda teşebbüse elverişli olup, sınır kapısı olan yerlerde gümrük görevlilerine beyanda bulunduktan sonra ancak ülke sınırı geçilmeden önce ele geçirilmiş olması halinde biri ihraca teşebbüs, diğeri ise TCK'nın 188. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen tamamlanmış uyuşturucu madde bulundurma veya nakletme ya da sevk etme suçu oluşacaktır. Bu durumda aynı Kanunun 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima hükümleri gereğince her iki suçtan ayrı ayrı somut uygulama yapılması, belirlenecek sonuçların karşılaştırılması ve daha ağır sonuç doğuran suç esas alınarak hüküm kurulması gerekmektedir." denilmiştir.³⁵⁷ Ancak ayırım belli değil

soruşturma evresindeki soyut beyan ve teşhisi dışında delil bulunmadığı, ayrıca evinde ele geçirilen suç konusu uyuşturucu maddeyi satacağına, başkasına vereceğine veya kullanma dışında başka bir amaçla bulundurduğuna ilişkin sanığın savunmasının aksine, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil de bulunmadığı anlaşıldığından, sanığın sabit olan eyleminin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir."(Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2017/378 K. 2018/618 T. 06.12.2018) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:14.03.2021.

³⁵⁵ Bkz.YCGK.01.03.1982 Tarihli 17/76 kararı.

³⁵⁶ <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:07.05.2021.

³⁵⁷ <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:07.05.2021.

ise iki ayrı fiili ortaya koyan bir etmen söz konusu değil ise o zaman yine ihraç suçu söz konusu olacaktır.

İhraç açısından önemli bir konu ise teşebbüstür. İhraç suçu bakımından teşebbüsün mümkün olduğu durumlar vardır. Bu konuda failin kastının belirlenmesi açısından birtakım hususların incelenmesi gerekmektedir. Gümrük kapısı olmayan yerlerden ve gümrük kapısı olan yerler bakımından bir ayırım yapmak gerekecektir.

Eğer fail gümrük kapısı bulunmayan bir yerden uyuşturucu veya uyarıcı maddenin sınır çizgisinden geçirilmiş olması halinde ihraç suçu tamamlanmış olacaktır. Ancak sınır çizgisi geçilmeden uyuşturucu veya uyarıcı madde ele geçirilmişse de ihraç suçu değil, o ana kadar tamamlanmış olan uyuşturucu madde bulundurma veya nakletme suçu gerçekleştirecektir. İhraç suçu neticesi itibari ile bitişik suçlardan olduğundan gümrük kapısı olmayan yerlerden hareketi bölümlerler ayırmanın imkânı bulunmadığından suça teşebbüs söz konusu olmayacaktır.

Ancak gümrük kapısı olan yerlerde durum farklılık göstermektedir. Eğer gümrük alanına girilmeden önce uyuşturucu veya uyarıcı madde ele geçirilmişse o zaman nakletme, bulundurma veya sevk etme suçlarından bahsedilecek, teşebbüs mümkün olmayacaktır.

Yine gümrük alanına girilmiş olup gümrük memuruna beyanda bulunmadan önce uyuşturucu veya uyarıcı madde ele geçirilmişse burada yine tamamlanmış olan bulundurma, nakletme veya sevk etme suçu söz konusu olacak, suça teşebbüs mümkün olmayacaktır. Çünkü burada ihraç suçunun icrai hareketleri daha başlamamıştır ³⁵⁸Buna ilişkin Yargıtay 10. Ceza Dairesi E. 2012/10248 K. 2013/3480 T. 15.04.2013 tarihli kararında; *“Sanığın suç konusu uyuşturucu madde ile gümrük memuruna beyan aşamasından önce Atatürk Havalimanı dış hatlar gidiş katında bulunan X-Ray cihazından geçerken güvenlik kontrolü sırasında yakalanmış olması nedeniyle; uyuşturucu madde ihraç etme suçunun icra hareketinin başlamadığı ve bu suça teşebbüsün söz konusu olmadığı, sanığın eyleminin tamamlanmış uyuşturucu madde nakletme suçunu oluşturduğu gözetilmeden;”* ve

³⁵⁸ Güngör-Kınacı, s.194.

Yargıtay 20. Ceza Dairesi E. 2016/2867 K. 2017/3818 T. 13.06.2017 tarihli kararında da;” *Sanığın yurt dışına gönderilmek üzere kargoya verdiği net 894 gram afyon sakızının ... Dışı Kargo bölümünde bulunan gönderiler üzerinde uyuşturucu madde arama köpekleri ile yapılan kontroller sırasında bulunduğu anlaşılmaması karşısında henüz gümrük işlemlerine başlanılmamış olması nedeni ile uyuşturucu madde ihracına teşebbüs suçunun oluşturmayacağı suçun uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturacağı,*” karar verilmiştir.³⁵⁹ Kararlardan da anlaşılabileceği üzere failin kastının belirlenmesinde kıstas olarak icra hareketlerine başlanmadan önce yakalanmış olması nedeni tamamlanan suç olan nakletme olduğuna karar vermiştir.

Ama gümrük memuruna beyanda bulunulmuş ve ülke sınırına geçilmemişse artık burada ihraç suçuna teşebbüsten bahsetmek mümkün olacaktır.³⁶⁰

Burada iki ayrı fiil söz konusu olacağı için hem ona kadar tamamlanmış olan uyuşturucu veya uyarıcı madde “sevk etme, bulundurma ve nakletme “hem de ihraç suçuna teşebbüsten dolayı fikri içtima hükümleri söz konusu olacaktır. ³⁶¹ Yani

³⁵⁹ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:07.05.2021.

³⁶⁰ Yargıtay 10. Ceza Dairesi’nin 2006/13027 esas, 2007/2185 karar sayılı, 26.02.2007 tarihli kararında, “Olay yakalama, arama, zapt etme tutanaklarına, sanıkların savunmaları ile incelenen tüm dosya kapsamına göre sanıkların eyleminin ihraca teşebbüs aşamasında kalmış olduğu değerlendirildiğinde, sanıkların biri teşebbüs aşamasında kalan ihraç diğeri tamamlanmış bulundurma ya da nakletme olmak üzere iki suç işlemiş olacaklarından, A) 765 sayılı TCK’ ya göre; 1-Eksik teşebbüs aşamasında kalan ihraç suçundan uygulama yapılarak sonucun belirlenmesi, 2-Tamamlanmış nakletme suçundan uygulama yapılarak sonucun belirlenmesi, B) 5237 sayılı TCK’ ya göre; 1- Teşebbüs aşamasında kalan ihraç suçundan uygulama yapılarak sonucun belirlenmesi, 2- Tamamlanmış nakletme suçundan uygulama yapılarak sonucun belirlenmesi, C) 765 sayılı TCK’ ya göre belirlenen sonuçlardan bu kanunun 79. maddesine göre daha ağır olanı ile 5237 sayılı TCK’ya göre belirlenen sonuçlardan bu kanunun 44. maddesine göre daha ağır olanı karşılaştırılarak lehe olan kanunun saptanması ve bu kanuna göre hüküm kurulması gerekirken belirtilen nitelikte somutlaştırma ve karşılaştırma yapılmadan yazılı biçimde karar verilmesi,” Yargıtay 10. Ceza Dairesi’nin 2006/11132 esas, 2006/14997 karar sayılı, 26.12.2006 tarihli yayımlanmamış bir diğer kararı ise “İddia, yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bilgi ve 08.02.2005 tarihli olay, yakalama ve zaptetme tutanağı içerikleri, sanıkların anlatımları, suça konu uyuşturucu maddelerle gümrük sahasında yakalanmış olmaları ve tüm dosya kapsamına göre; sanıkların eylemlerinin uyuşturucu madde ihraca teşebbüs aşamasında kalmış olduğu değerlendirildiğinden; sanıklar biri ihraca teşebbüs diğeri tamamlanmış nakletme olmak üzere iki ayrı suç işlemiş olacaklarından, A-765 sayılı TCK’ya göre; 1-İhraca eksik teşebbüs suçundan uygulama yapılarak sonucun belirlenmesi, 2-Tamamlanmış nakletme suçundan uygulama yapılarak sonucun belirlenmesi, B-5237 sayılı TCK’ya göre; 1-İhraca teşebbüs suçundan uygulama yapılarak sonucun belirlenmesi, 2-Tamamlanmış nakletme suçundan uygulama yapılarak sonucun belirlenmesi gerekirken belirtilen nitelikte somutlaştırma ve karşılaştırma yapılmadan yazılı şekilde karar verilmesi,” şeklindedir. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:28.04.2021.

³⁶¹“Suça konu uyuşturucu maddenin Dalaman Havalimanının “şut altı” kısmı olarak tabir edilen pasaport sonrası gümrük alanı içinde ele geçirildiği, sanığın tek olan fiilinin “teşebbüs aşamasında kalan uyuşturucu madde ihraç etme” ve “uyuşturucu madde nakletme” suçlarını oluşturduğu, TCK’nın 188. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen uyuşturucu madde ihraç etme suçu için öngörülen hapis

TCK'nın m.44 hükmünce fikri içtima kurallarına göre daha ağır olan suçtan ceza verilmesi gerekecektir.³⁶² Yargıtay 20. Ceza Dairesi 2020/1520 E. 2020/3691 K. Sayılı kararında “*Sanığın eyleminin uyuşturucu madde ihracına teşebbüs aşamasında kalmış olduğu değerlendirildiğinde; biri ihraca teşebbüs diğeri tamamlanmış nakletme olmak üzere iki ayrı suç işlenmiş olacağından; TCK'nın 44. maddesi gereğince, tamamlanmış nakletme suçundan uygulama yapıp belirlenecek sonuç ile ihraca teşebbüs suçundan yapılan uygulama ile belirlenecek sonucun karşılaştırılması ve daha ağır sonuç doğuran suç esas alınarak sanıklar hakkında hüküm kurulması gerekirken belirtilen nitelikte somutlaştırma ve karşılaştırma yapılmadan yazılı şekilde sanık hakkında tamamlanmış uyuşturucu madde nakletmek suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması*” denilmiş ve yine Yargıtay 10. Ceza Dairesi E. 2007/5571 K. 2007/6481 T. 29.05.2007 tarihli kararında “*09.06.2006 günlü arama, olay tespit, yakalama, koruma ve gözaltına alma ile 10.06.2006 günlü yüzleştirme tutanakları içeriği, tanık beyanları, sanık savunmaları ve bütün dosya kapsamına göre, eylemin uyuşturucu madde ihracına teşebbüs aşamasında kalmış olduğu değerlendirildiğinde; sanık biri ihraca teşebbüs diğeri tamamlanmış nakletme olmak üzere iki ayrı suçu işlemiş olacağından; TCK' nun 44. maddesi gereğince, ihraca teşebbüs suçundan uygulama yapılarak belirlenen sonuç ile tamamlanmış nakletme suçundan uygulama yapıp belirlenecek sonucun karşılaştırılması ve daha ağır sonuç doğuran suç esasa alınarak hüküm kurulması gerekirken belirtilen nitelikte somutlaştırma ve karşılaştırma yapılmadan yazılı biçimde karar verilmesi,*”³⁶³ şeklinde her iki kararda görüldüğü üzere failin kastı bakımından inceleme yapıldığında suçun cezalandırılmasında fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekliliği vurgulanmıştır.

cezasının suç tarihi itibarıyla on yıldan yirmi yıla kadar, aynı maddenin 3. fıkrasında düzenlenen uyuşturucu madde nakletme suçu için öngörülen hapis cezasının ise suç tarihi itibarıyla beş yıldan on beş yıla kadar olduğu, buna göre uyuşturucu madde ihraç etme suçunun daha ağır olduğu gözetilmeden, anılan suçlarla ilgili somut uygulama yapılarak uyuşturucu madde ihraç etme suçundan teşebbüs nedeniyle yapılan indirim oranına göre ağır olan suç saptanıp buna göre uygulama yapılması gerekirken, (Yargıtay 9. Ceza Dairesi E. 2015/8724 K. 2017/1018 T. 25.04.2017)<<https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:14.03.2021.

³⁶² Öner, s.131.

³⁶³ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:07.05.2021.

2.4.Üretimde Kullanılan Maddeyi İmal, İthal ve İhraç Etme Açısından

TCK 188/7 madde de uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya madde imalinde kullanılan, ithali, imali resmi makamların iznine tabi olan bu maddelerin imal ve ithaline ilişkin olarak ayrı bir suç düzenlenmiştir.³⁶⁴

Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus suç konusu olan maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olmamakla birlikte uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imal ve ihracı için gerekli olan maddedir. Kanuna göre uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğurmayan bu maddelerin resmi makam iznine tabi olma şartı sadece imal ve ithal eylemleri için geçerli kılınmıştır.³⁶⁵

Ele geçirilmiş olan maddenin imal veya ithalinin resmi makamların iznine tabi olup olmadığına ise Sağlık Bakanlığı ile Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı'na sorularak verilecek cevabın sonucuna göre faillerin durumu belirlenecektir.³⁶⁶

Konuya ilişkin 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Kanunu'nun ek 1. maddesinde de; "1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek I ve II Numaralı Tablolar ile bu Tabloların değişikliklerinde yer alan maddelerin imali, ithali ve ihracı, nakli, bulundurulması, alımı ve satımı Sağlık Bakanlığının iznine bağlıdır. Yukarıdaki fıkra göre izin verilirken ilgili kuruluşlardan görüş alınması ve izin verme esas ve usullerinin Sağlık Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilmesi gerekir." denilmektedir.³⁶⁷

Mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunda düzenlenmeyen bu suçun TCK madde 188/7 kapsamına alınması gerekçesi olarak ise bu konuda da mücadele edilmesi gerektiği, uyuşturucu veya uyarıcı madde olmamakla birlikte bu maddelerin uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin üretimi açısından önemli olduğu, bu maddeler

³⁶⁴ Ferit Yolcu, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015) s.53.

³⁶⁵ Aksüt, s..98.

³⁶⁶ Akkaya, s.49.

³⁶⁷ Bkz. Resmî Gazete Tarihi: 24.06.1933 Resmî Gazete Sayısı: 2435.

olmazsa uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin üretmenin mümkün olamayacağı nedenlerden dolayı bir düzenlenme yapıldığı izah edilmiştir.³⁶⁸

Bu madde kapsamında failin kastı belirlenirken dikkat edilmesi gereken husus failin, maddenin; uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan, ithal ve imali izne tabi olan uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi oluşturan madde olduğunu bilmesi ve fıkra hükmünde bulunan fiilleri isteyerek gerçekleştirmesidir. Nitekim Yargıtay 10.Ceza Dairesi'nin

2010/47069E.2014/3029K.Sayıli kararında;”*Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu madde üretiminde kullanılan suç konusu 78510 gram "asetik anhidrit" maddesinin miktarına bağılı olarak önem ve değeri ile oluşturduğu tehlikenin ağırlığı dikkate alınarak, TCK'nın 3. maddesindeki orantılılık ilkesi ve 61. maddesindeki diğeri ölçütlere göre TCK'nın 188. maddesinin 7. fıkrasında öngörülen temel hapis ve para cezalarının alt sınır aşılıarak belirlenmesi gerektiğinin gözetilmemesi, karşı temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.*”³⁶⁹ve Yargıtay 10.Ceza Dairesinin 2012/10807 E. 2012/343 K. Sayılı kararında; “*Suç konu N-Dimetilfordamid” maddesinin ,ithal veya imalinin resmi makamların iznine tabi olup olmadığına, Sağlık Bakanlığı ile Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığından sorularak sonuca göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken eksik soruşturma ile....hüküm kurulması ,*”³⁷⁰ şeklinde karar verilerek bu suç tipinde failin kastının anlaşılması için maddenin resmi makamların iznine tabi olup olmadığına tespit edilmesine gerek görülmüştür.

3.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Ticareti Suçunda Failin Kastının Belirlenmesi

TCK madde 188/3 uyarınca “*Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin*

³⁶⁸ Aksüt,s..86-87.

³⁶⁹ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:07.05.2021.

³⁷⁰ Elmas, s.382.

çocuk olması hâlinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz.”

5237 Sayılı Kanunun TCK m. 188/3’de yer alan satış, satışa arz ve satın alma eylemleri failin ticari amacı kastı ile hareket ettiği fiiller olmakla beraber; sevk, nakletmek, depolama eylemleri ticari amaca yönelik olabileceği gibi yardım ve ya başka amaçlar içinde yapılabilmekte, kabul etme, bulundurma ve başkalarına verme fiilleri ise kazanç amacıyla veya başka bir amaç doğrultusunda uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ülke içinde ve ülke dışında el değişimini sağlayan ,sağlamaya çalışan hareketlerdir.³⁷¹ Bu nedenle bu seçimlik hareketleri tek tek açıklayıp, her bir fiil bakımından failin kastını ayrı ayrı olarak inceleyeceğiz.

3.1.Satma Açısından

Kelime anlamı olarak satmak “*Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek*” anlamına gelmektedir.³⁷² Uyuşturucu veya uyarıcı madde satmak ise uyuşturucu veya uyarıcı maddenin mülkiyetinin veya zilyetliğinin ruhsata aykırı veya ruhsatsız olarak bir bedel karşılığında başka bir kimseye devredilmesini ifade etmektedir. Bu eylemin gerçekleşmesi bakımından icrai hareketlerin gerçekleşmesinin yanı sıra satış işleminin de gerçekleşmesi yani suça konu maddenin artık alıcının tasarrufunda bulunuyor olması gerekmektedir.³⁷³

Bu eylem bakımından incelemesi gereken ayrı bir husus ise madde miktarı, maddenin uyuşturucu niteliği ve maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi yapıp yapmayacağıdır. Bu üç durum birbirinden farklı durumlar arz etmektedir. Çünkü

³⁷¹ Yaşar, s.224.

³⁷² <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:05.05.2021

³⁷³ “*sanık Suat İnan'ın uyuşturucu maddelerini sattığını söylediği nazara alındığında sanık T.'in aşamalarda değişen ve çelişen savunmalarının suçtan kurtulmaya yönelik olduğu anlaşıldığından sanık T.'in savunmasına itibar edilmemiş ve sanık T.'in tanıka 100,00 TL karşılığında uyuşturucu madde satarak ve ticaret kastı ile uyuşturucu madde bulundurmak suretiyle üzerine atılı uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma suçunu işlediği mahkememizce sabit kabul edilmiştir.*” (ADANA BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ 5. CEZA DAİRESİ 2020/1467 E. 2020/1061 K. 08.07.2020 T.) < <https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:24.04.2021.

uyuşturucu madde az bile olsa kullanmaya elverişli olabilir, kullanmaya elverişli olduğu halde uyuşturucu madde etkisi yaratacak ölçüde olmayabilir.

Eğer ele geçirilen madde çok az, niteliği ve bundan kaynaklı olarak uyuşturucu madde olup olmadığı belirlenemiyorsa suçun maddi konusu bulunmadığından, failin eylemi suç oluşturmayacaktır. Ancak ele geçirilen maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olduğu tespit edilmiş, kullanmaya elverişli olduğu belirlenmiş ama madde miktarının az oluşu veya niteliği bakımından uyuşturucu etki yapmayacağı saptanmış olabilir.³⁷⁴ Bu konuda Yargıtay'ın farklı görüşleri bulunmaktadır.

Yargıtay bir kararında uyuşturucu maddenin tartılamayacak kadar az, kullanıma müsait ancak uyuşturucu etki yaratmayacak olduğunu ancak suçun oluştuğunu³⁷⁵ kabul ederken bir kararında ise maddenin azlığının keyif verecek miktarda olmamasından kaynaklı olarak failin kastının ortadan kalktığını belirtmektedir.³⁷⁶

Bizim görüşümüze göre burada madde miktarının ve yarattığı etkinin failin kastının belirlenmesinde bir etkisi yoktur. Burada failin kastı belirlenirken değerlendirilmesi ve tespit edilmesi gereken maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı ve de kullanıma elverişli olup olmadığıdır. Ancak ele geçirilen uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıma elverişli değilse “işlenemez suç”³⁷⁷ olacaktır.³⁷⁸ Nitekim Yargıtay 10.Ceza Dairesi 2014/6555 E. 2014/13794 K. Sayılı kararında; “suç konusu maddenin içindeki uyuşturucu madde “eser” miktarda.. suçun maddi konusu olan uyuşturucu maddenin kullanmaya ve buna bağlı olarak uyuşturucu madde temin (veya somut olaydaki gibi ithal) etme suçuna elverişli olmadığı ve işlenemez suç söz konusu olduğundan beraat kararı verilmesi gerektiği.”³⁷⁹ denilmek suretiyle maddenin eser miktarda olmakla beraber

³⁷⁴ Güngör-Kınacı,, s..213.

³⁷⁵ Bkz. Yargıtay 5.Ceza Dairesi 1980/504-712, (Yaşar, dipnot 262).

³⁷⁶ Bkz. YCGK 1984/-128-140 (Yaşar dipnot 263).

³⁷⁷ “İşlenemez suç,bir suç işlemeye yönelik eylemlerde bulunulmasına rağmen ,ya hareketin (vasıtanın)ihlal edilmek istenen suçta tanımlanan zarar veya tehlikeyi meydana getirmeye elverişli olmaması ya da suç konusunun bulunmaması nedeniyle başarısız kalmaya mahkum bir davranış şeklinde tanımlanabilir.Örneğin uyuşturucu madde diye kına satılması hem satan hem de alan için işlenemez suçtur”Çalışkan-Oruç-Çalışkan,s.188.

³⁷⁸ Elmas, s.88.

³⁷⁹ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:07.05.2021.

kullanmaya elverişli olmaması halinde işlenemez suç olacağı, yani ele geçirilen bu madde açısından failin kastının suç işlemeye yönelik olmadığı, suç oluşturmayacağı açıktır. Uyuşturucu madde bulaşık halinde bulunmuş ise bu maddenin miktarının tespiti ile kullanmaya ve madde temin etmeye elverişli olup olmadığını hususunda Adli Tıp Kurumuna başvurulması gerekmektedir.³⁸⁰ Ancak maddenin uyuşturucu madde olduğu tespit edilmesine rağmen bulunduğu paketten ayırıp kullanmak mümkün değilse o zaman da “işlenemez suç” söz konusu olmuş olacaktır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma tehlike suçudur. Kanun koyucu burada madde kullanan kişinin keyif almasını veyahut maddenin yarattığı etkiye girip girmediği aramamakta dolayısıyla madde miktarının az olması ve uyuşturucu etki yaratıp yaratmaması da önem arz etmediğini düşünüyoruz.³⁸¹ Ayrıca maddeyi satın alan kişinin hangi amaçla satın aldığına da suçun oluşması bakımından bir önemi bulunmamaktadır.³⁸²

Yargıtay yakın bir tarihe kadar uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi satın alan kişinin “gizli soruşturmacı veya kolluk görevlisi” olması halinde de failin uyuşturucu veya uyarıcı madde suç işlemiş olacağına karar vermektedir.³⁸³ Bu konu da örnek olarak Yargıtay 10.Ceza Dairesi 2014/9094 E. 2014/13787 K. Sayılı kararında “*sanıkların alıcı rolündeki gizli soruşturmacıya aynı suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda uyuşturucu madde satması eylemlerinde ,alıcının amacı suçun oluşmasında ve sanıkların iradesi üzerinde etkili bulunmaması*”³⁸⁴ demek suretiyle bu kararda satma suçunun oluşacağına karar vermiştir.

Ancak son zamanlarda vermiş olduğu kararlarda görüş değiştirmiş ve yeni vermiş olduğu kararlarda fail ile gizli soruşturmacı³⁸⁵ arasındaki alım-satım işleminin hukuki anlamda gerçek bir alım-satım işlemi olmadığını, gizli soruşturmacının burada amacının madde satın almak değil delil elde etmek olduğunu, bu nedenlerle uyuşturucu

³⁸⁰ Elmas, s.90.

³⁸¹ Güngör-Kınacı , s.213.

³⁸² Güngör-Kınacı, s.213-214.

³⁸³ Elmas, s.92.

³⁸⁴ Elmas, dipnot.126.

³⁸⁵ Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi: CMK 109/7-a “*Bu madde hükümleri ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:a) Türk Ceza Kanununda yer alan;1.Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenip işlenmediğine bakılmaksızın uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti*”

veya uyarıcı madde satma suçunun oluşamayacağını belirtmiştir.³⁸⁶ Nitekim 10. Ceza Dairesi 2016/2549 E. , 2016/2021 K. Karar sayılı kararında “suçu açısından gizli soruşturmacı atanabileceği, kolluk görevlisinin Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda ve genel görevi kapsamında, kimliğini gizleyerek, alıcı rolüne girip, kışkırtma yoluna gitmeden (suça azmettirmeden veya teşvik etmeden), şüpheliden uyuşturucu madde almasının mümkün olduğu ve bu şekilde elde edilen delilin hukuka uygun olduğu, Devletin temel görevlerinden birinin de "suç işlenmesini önlemek olduğu", kolluk görevlilerinin, daha fazla ceza almalarını sağlamak için şüphelileri suç işlemeye yönlendirmesinin kabul edilemeyeceği, aksi halde gerek Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "hukuk devleti" ilkesinin, gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde öngörülen "adil yargılama" hakkı ihlâl edilmiş olacağı, adli kolluk görevlilerinin ilk esrar aldıkları tarihte sanıkların suçlarının belirlendiği ve delilinin elde edilmiş olduğu, diğer görevlilerin daha sonra sanıktan tekrar esrar almasının hem gereksiz olduğu, hem de görevi kapsamında olmadığı, öte yandan görevlilerin asıl amacının "uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak" değil, "suçu ve failini belirlemek, suçla ilgili delilleri elde etmekten ibaret" olduğundan, olayda hukukî anlamda bir "alım-satım" ın da söz konusu olmadığı, sanıkların hareketlerinin bütünüyle tek fiilden ibaret olduğu, "satmak için uyuşturucu madde bulundurma" veya "uyuşturucu maddeyi satışa arzetme" /..suçunu oluşturduğu, uyuşturucu madde satma ve buna bağlı olarak zincirleme suçun unsurları bulunmadığı halde, iki kez uyuşturucu madde sattıkları kabul edilerek sanıklar hakkında zincirleme suçla ilgili TCK'nın 43. maddesinin uygulanması yasaya aykırı olduğundan, kanun yararına bozma talebi yerindedir.”³⁸⁷ belirterek gizli soruşturmacı tarafı ile yapılan alım-satımın gerçek bir alım-satım olmadığını, bu nedenle failin kastının belirlenirken bu hususa özellikle dikkat edilmesi gerekmektedir.

³⁸⁶ “gizli soruşturmacı” görevlendirilmesi kararı uyarınca 12/03/2014 tarihinde 145 TL verip sanıktan 13,65 gr esrar almış olduğu, aynı gizli soruşturmacının 18/03/2014 ve 29/04/2014 tarihlerinde de sanıktan uyuşturucu madde satın aldığı, kolluk görevlisinin gerçek iradesinin uyuşturucu madde satın alma değil, suç delilini elde etme olduğundan, somut olayda “uyuşturucu madde satma”nın gerçekleşmediği; böylece sanığın hareketlerinin bütünüyle “uyuşturucu maddeyi satışa arzetme” suçunu oluşturduğu gözetilmeden, sanığın üç kez uyuşturucu madde sattığı kabul edilerek hakkında zincirleme suçla ilgili TCK'nın 43. maddesinin uygulanması,”(Yargıtay 10.Ceza Dairesi 2017/7555 E.2017/5933 K.sayılı kararı)

< <https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:14.04.2021.

³⁸⁷ < <https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:07.05.2021.

Son olarak değinilmesi gereken bir hususta teşebbüstür. Belirtmek gerekir ki satma suçu teşebbüse elverişli bir suçtur. Çünkü burada satma suçunun oluşması için failin uyuşturucu veya uyarıcı maddenin zilyetliği tasarrufu alıcıya geçmesi gerekmektedir. Alıcıya devredilmediği takdirde ya da bu konuda bir engel olduğu zaman suç teşebbüs aşamasında kalacaktır. Ancak fail o zamanda tamamlanmış suç olan nakletme, bulundurma veya satışa arz etme suçlarından birinden sorumlu olacaktır.³⁸⁸

3.2.Satışa Arz Etme Açısından

Satışa arz etme fiili, satış öncesi gerçekleştirilen bir harekettir.³⁸⁹ Yani suçun maddi unsuru uyuşturucu veya uyarıcı maddenin, ülke içinde satılması amacıyla icrai nitelikte hazırlık hareketidir ve uyuşturucu veya uyarıcı maddenin satılması için ortaya koyulmasıdır.³⁹⁰ Başka bir ifade ile uyuşturucu veya uyarıcı maddenin mülkiyetinin veya zilyetliğinin ruhsata aykırı veya ruhsatsız olarak başka bir kimseye satma amacı ile satma iradesini ortaya koyan tüm hareketleri kapsamaktadır. Bu suç bakımından uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kişinin kendi hakimiyeti içerisinde olması gerekmektedir.³⁹¹ Burada failin kastının belirlenerek failin ticari bir kastının olduğu bu yönde ticari değeri olan uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi satma iradesini ortaya koyan hareketlerine dikkat etmek gerekmektedir.³⁹² Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2017/344 E, 2020/140 K. Sayılı kararında;“ *uyuşturucu madde ticareti yaptığı şüphesini uyandıracak herhangi bir eyleminin tespit edilememesi, sanığın terazide kalıntısı tespit edilen eroini “kullanma dışında bir amaçla” bulundurduğuna dair dosya kapsamı itibarıyla somut herhangi bir delil olmadığı gibi terazide tespit edilen eroin bulaşığının ne zaman ve ne şekilde oluştuğuna dair herhangi bir bilginin de bulunmaması dikkate alındığında, sanık hakkında TCK'nın 188. maddesinin 4. fıkrasının uygulama koşullarının oluşmadığı, ..süre gelen eyleminin bütünüyle*

³⁸⁸ Elmas, s.99.

³⁸⁹ Yaşar, s.230.

³⁹⁰ Yolcu, s.38

³⁹¹ Ruhi s.30.

³⁹² “uyuşturucu maddeyi satışa arz etme” seçimlik hareketlerini oluşturduğu gözetilmeden, değişik zamanlarda aynı suçun birden fazla işlendiği düşüncesiyle sanıklar hakkında zincirleme suçla ilgili TCK'nın 43. maddesinin uygulanması, “ (Y.10. CD. 2017/2497 E.,2020/7196 K.) < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:04.05.2021.

“uyuşturucu maddeyi satışa arz etme” suçunu oluşturduğu, aynı suçun değişik zamanlarda birden fazla işlenmesinin söz konusu olmaması nedeniyle sanık hakkında TCK’nın 43. maddesinde düzenlenen zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı,” belirtilmiştir.³⁹³

Failin amacının anlaşılması için, uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ticari bir amaç doğrultusunda başkasına satmaya yönelik ortaya koyduğu hareketlerin incelenmesi gerekmektedir. Satış için pazarlık yapmak, müşteriye aramak gibi hareketlerdir bu hususa birer örnektir.³⁹⁴ Teşebbüse elverişli bir suç değildir. Ayrıca fail satışa arz etme suçu işlediği zaman “bulundurma” suçu da işlemiş olacaktır.³⁹⁵

3.3.Başkalarına Verme Açısından

Sözlük anlamında vermek, “Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine ulaştirmek, iletmek” anlamına gelmektedir.³⁹⁶ Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi başkalarına vermek, satış niteliği olmaksızın, kişinin kendisine ait olan uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi başkasına vermesi, devretmesidir.³⁹⁷

³⁹³ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:09.05.2021.

³⁹⁴ Güngör-Kınacı, s.229.

³⁹⁵“sanıkların uyuşturucu madde sattığına ilişkin edinilen bilgiler üzerine, alıcı görevlilerin 13/06/2013, 14/06/2013, 16/06/2013, 17/06/2013 ve 17/07/2013 tarihlerinde sanıklardan uyuşturucu madde satın aldıkları alıcı görevlilerin değişik tarihlerdeki satın alma işlemlerinin suçu ve failini belirleyerek suç delillerini elde etmeye yönelik çalışmalar kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, dolayısıyla alıcı görevlilere yapılan uyuşturucu madde satışlarında zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı, sanıkların hareketlerinin bütünüyle 5237 sayılı TCK’nın 188/3. maddesinde açıklanan “satmak için uyuşturucu madde bulundurma” ve “uyuşturucu maddeyi satışa arz etme” seçimlik hareketlerini oluşturduğu gözetilmeden, değişik zamanlarda aynı suçun birden fazla işlendiği düşüncesiyle sanıklar hakkında zincirleme suçla ilgili TCK’nın 43. maddesinin uygulanması,” (Y.10.CD. 2015/3213 E.2020/2680 K. 30.06.2020 Tarihli kararı) < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:04.05.2021.

³⁹⁶ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:07.05.2021.

³⁹⁷ Öztürk, s.57.

Bu suç açısından failin kastı açısından dikkat edilmesi gereken en önemli husus uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi satış amacı ile vermemiş olması yani bir nevi satma eyleminin bedelsiz halini oluşturan hareketler³⁹⁸ olarak da tanımlanabilir.³⁹⁹

Failin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak amacı ile başkalarına maddeyi ikram etmesini başkalarına verme suçu olarak değil TCK m.191. hükmünce suç oluşacaktır. Nitekim Yargıtay 20.Ceza Dairesi 2017/3501 E. 2017/6386 K. Sayılı kararında” *Esrar içildiğine ilişkin ihbar sonrasında, sanığın kullanmak amacıyla bulundurduğu uyuşturucu maddeyi başkalarına da ikram ederek onlarla birlikte kullandığı, sanığın kastının maddenin mülkiyetini, zilyetliğini devretmek olmaması sebebiyle, başkalarına temin etme ya da temin amaçlı bulundurma suçunun oluşmayacağından sanığın eyleminin kullanmak, için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturacağı gözetilmeden*” şeklinde ifade etmiştir.⁴⁰⁰ Yine burada failin kastının belirlenmesinde ikram eyleminin başkasına vermek suçu oluşturmadığı hususuna dikkat edilmesi gerekmektedir.

Bu suç bakımından teşebbüs elverişlidir. “Doktrin de; suçun tamamlanması için uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi verecek kimse ile alacak kimsenin anlaşması, iradelerinin uyuşmasının yeterli olmadığı, aynı zamanda uyuşturucu veya uyarıcı maddenin zilyetliğinin de alacak kimseye devredilmesi gerektiği, bundan önceki aşamada bir engelin gerçekleşmesi halinde, başkalarına verme fiili teşebbüs aşamasında kalacağı ancak o ana kadar işlenen fiilin tamamlanmış “bulundurma veya nakil” suçunu oluşturacağı için, failin bu suçlardan birinden sorumlu olması gerektiği belirtilmiştir.”⁴⁰¹

³⁹⁸ “Kanunun cezalandırdığı eylemler, sadece para ile satma olmayıp, başkasına verme eylemi de seçimlik hareketler arasındadır. Başkasına vermekle de TCK'nın 188/3 maddesindeki suç oluşur. Buradaki amaç uyuşturucu madde kullanımının toplumda yaygınlaşmasını önlemektir. Verdiği zarar ve tehlikeden dolayı yasak kapsamındadır.” (Y.10.CD 2014/3786 E. 2015/32810 K. 06.11.2015 Tarihli karar) < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:07.05.2021.

³⁹⁹ Elmas, s.100;Yolcu,s.40, “17,6 gramdan ibaret eroini, kullanmak için bulundurduğuna ilişkin savunmasının aksine, satacağına veya başkasına devredeceğine ilişkin kuşkuyu aşan yeterli ve kesin delil bulunmadığı, sanığın eyleminin bütünüyle "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçunu oluşturduğu gözetilmeden, tek olan fiil nitelik yönünden ikiye bölünerek, uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan beraat ve kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına karar verilerek hükümün karıştırılması,”(Yargıtay 10.Ceza Dairesi 2013/977 E.2015/2422 K.) < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:06.05.2021.

⁴⁰⁰ < <https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:06.05.2021.

⁴⁰¹ Elmas, s.102.

3.4. Sevk Etme Açısından

Sözlük anlamı olarak sevk etmek” *göndermek, götürmek*” anlamına gelmektedir.⁴⁰² Uyuşturucu veya uyarıcı madde sevk etme ise kişinin maliki veya zilyedi olduğu uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanma amacı dışında bir yerden başka bir yere bir başkası aracılığıyla göndermesi, yollamasıdır. Nakil fiilinden farkı ise uyuşturucu veya uyarıcı maddenin fail tarafından bizzat götürülmesi olarak değil, maddenin gönderilmesinin söz konusu olmasıdır.⁴⁰³ Yani uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi gönderen sevk eden, bu maddeyi götüren kişi nakleden olacaktır.⁴⁰⁴

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin maddi bir kaygı ile yani bir bedel karşılığında ya da bedelsiz olarak başka bir amaçla yapılmasının suçun oluşması bakımından bir önemi bulunmamaktadır.^{405, 406} Fiilin anlaşılması bakımından bir örnekleme yapmak gerekirse uyuşturucu veya uyarıcı maddenin fail kendisi tarafından değil, bir kargo gibi aracı kullanarak gönderilmesini sağlamak sevk etme fiilini oluşturacaktır.

Failin kastının bu fiil açısından belirlenebilmesi için önemli bir nokta ise sevk etme suçunun oluşabilmesi için failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanmak amacı dışında başka bir amaç doğrultusunda sevk etmesi şart olmakla birlikte aksi takdirde kişinin kullanmak amacı ile sevk etmesi söz konusu olur ise fail TCK m. 191 hükmünce *kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurma* suçundan sorumlu olacaktır.⁴⁰⁷

⁴⁰² <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi:07.05.2021.

⁴⁰³ Yolcu, s.43.

⁴⁰⁴ Güngör-Kınacı, s.279.

⁴⁰⁵ Yolcu, s.43.

⁴⁰⁶ “Sanığın önceden tanıştığı Trabzon’daki kişi ile anlaşarak bildirdiği hayali bir kişi adına otobüsle esrar göndermesini istediği bu kişi tarafından koli içine konulan esrarın anlaşmaya uygun bir biçimde otobüsle Samsun’a yollandığı, otobüs yazıhanesine telefon eden sanığın uydurduğu bu isme gönderilen kolinin geldiğini öğrendiği, henüz sanık tarafından yazıhaneye gidip alınmadan görevlilerce içinde esrar bulunan kolinin ele geçirildiği, böylece esrarın Trabzon’daki sanık tarafından paketlenerek otobüse verilip sevk edildiği anlaşılmaktadır.”(Y.10.CD.08.04.1996 tarih ve 1996/3157-3613 sayılı karar.)Elmas ,dipnot 147.

⁴⁰⁷ Sevük, s.141;Güngör Kınacı, s.280.

Yine sevk etme fiil açısından bir nokta yurtiçinden yurtiçine gerçekleşmesidir. Suç açısından sevk edilen mesafenin önemi bulunmamaktadır.⁴⁰⁸ Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi sevk eden kişinin sevk ettiği maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığını bilmesi de şart değildir.⁴⁰⁹

Başka bir önemli husus ise transit geçiş durumunda failin kastının nasıl anlaşılacağıdır. Fail uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi başka ülkeden başka bir ülkeye götürmesi durumunda, Türkiye’de yakalandığı takdirde bu maddeyi ülkemize bırakacağına ilişkin herhangi bir delil veya kanıtın olmaması durumunda sevk etme suçu oluşacaktır.⁴¹⁰ Çünkü burada failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi Türkiye’ye sokma ve dağıtma kastı bulunmamaktadır.⁴¹¹

Eğer aksi bir durum söz konusu olursa yani failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ülkeye sokma dağıtması söz konusu ise o zaman TCK m.188/1 kapsamında ithal suçundan sorumlu olması söz konusu olacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu suç teşebbüse elverişlidir. Çünkü madde sevki gerçekleştiği takdirde suç gerçekleşecektir. Herhangi bir nedenden dolayı sevk eylemi tamamlanamaz ise o ana kadar tamamlanmış olan “bulundurma” suçundan fail sorumlu olacaktır.

Sevk etme fiili birden fazla kişi ile birçok kez gerçekleştirilmesi durumunda TCK m.188/4 kapsamında örgüt kapsamında olup olmadığı da ayrıca irdelenmelidir.⁴¹²

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi’nin 2017/60 E. 2017/138 K. 31.01.2017 tarihli kararında bu konuda ; “*Maddi olay irdelendiğinde; sanığın hediyelik eşyalar arasına gizlenmiş vaziyette afyon sakızı niteliğindeki uyuşturucu maddeyi Kanada ülkesine göndermek için PTT Kargoya verdiği, ancak uyuşturucu ile mücadele kapsamında yapılan çalışmalar sonucu maddenin ülke dışına çıkmadan ele geçirildiği, sanığın eyleminin TCK.’nın 188/1. maddesi kapsamında uyuşturucu madde ihraç etme suçunu oluşturduğu, ülke dışına çıkmadan bulunduğundan eyleminin*

⁴⁰⁸ Akpınar, s.54.

⁴⁰⁹ Selbes,s.103.

⁴¹⁰ Kurt-Kurt, s.57; Selbes, s.103.

⁴¹¹ Akpınar,s.54.

⁴¹² Yolcu, 44; “Y.10.CD,03.04.2007,16098/3999” (Yolcu, dipnot.195).

teşebbüs aşamasında kaldığı mahkemece kabul edilmiş ise de, İhraç suçu ülke sınırlarından çıkılması ile tamamlandığından ve hareketi bölümlere ayırma olanağı bulunmadığından, esasen sınır geçilmemiş ise, ihraca teşebbüs değil o aşamaya kadar tamamlanmış, bulundurma, sevk etme ve nakletme suretiyle işlenen suçun konusudur. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 10.02.2010 tarih ve 2009/9695 Esas, 2010/2910 Karar sayılı bozma kararına göre "sanığın suça konu uyuşturucu madde ile Atatürk Hava Limanı gidiş katı kontrol noktasında yakalanmış olması ve tüm dosya kapsamına göre, eyleminin uyuşturucu madde ihracına teşebbüs aşamasında kalmış olduğu değerlendirildiğinde; biri ihraca teşebbüs, diğeri tamamlanmış nakletme olmak üzere iki ayrı suçu işlemiş olacağından; TCK.'nın 44. maddesi gereğince, tamamlanmış nakletme suçundan uygulama yapıp belirlenecek sonuç ile ihraca teşebbüs suçundan yapılan uygulama ile belirlenen sonucun karşılaştırılması ve daha ağır sonuç doğuran suç esas alınarak hüküm kurulması gerekirken, belirtilen nitelikte somutlaştırma ve karşılaştırma yapılmadan yazılı şekilde karar verilmesi" denilmek suretiyle, Tamamlanmış nakletme ve teşebbüs aşamasında kalmış ihraç suçları için ayrı ayrı belirlenecek ceza kıyaslanarak, gerekçede tartışılıp, TCK 44. Maddesi uyarınca daha ağır olan suçtan hüküm kurulması "denilmiştir.⁴¹³

3.5.Nakletme Açısından

Sözlükte nakil "Bir yerden alıp başka bir yere iletme, aktarma, taşıma, geçirme, aktarım." olarak tanımlanmıştır.⁴¹⁴ anlamına gelmektedir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde nakletmek ise uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir yerden başka bir yere kullanma amacı dışında bir amaçla götürülmesidir.⁴¹⁵ Bir yerden başka bir yere taşınmada yani nakil işleminde fiilin

⁴¹³ Barut-Aydemir, s.57,58.

⁴¹⁴ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:07.05.2021.

⁴¹⁵ .."ve edinilen istihbaratın mahiyetiyle, olay tutanağı kapsamı ve sanıkların birbirini doğrulayan, oluşa da uygun hazırlıktaki beyanlarıyla suça konu uyuşturucunun bulunduğu yer ve yakalanış biçimi nazara alınarak, kanunların suç saydığı yasak maddeyi taşıdığını bilen sanık Yasin'in kullandığı Tır ile önce İstanbul'a oradan da Bulgaristan'a götürmek üzere Tır sahibi Abdulkadir ile önceden anlaşarak anılan maddeyi naklettiği esnada Sakarya'da yakalandığı, bu suretle sanıkların teşekkül oluşturmak suretiyle uyuşturucu nakletmek suçunu birlikte işledikleri, ancak sanık Yasin'in diğer sanık Abdulkadirin adını vermek suretiyle suç ortağını belirlemesi, sanık Abdulkadir'in ise suçunu ikrar etmek suretiyle olayın tümü ile aydınlanmasına yardımcı olması gözönüne alınarak, TCK.nun 403/5, 7 ve 405/2. maddeleri uyarınca hükümlendirilmeleri yerine Yasin'in beraatine, Abdulkadir'in münferit

gerçekleşmesi bakımından mesafenin kısa veya uzun olmasının bir önemi yoktur. Sevk etme fiilinde detaylı olarak bahsettiğimiz üzere nakletme fiilin, sevk etme fiilinden farklı olarak burada taşınma işimi failin kendisi veya kendisine bağlı olarak çalışan biri tarafından yapılmasıdır. Ayrıca burada failin nakil işlemini bir ücret karşılığında yapması ya da bedelsiz olarak yapması gibi hususlar suçun oluşması bakımından önemli değildir.

Nakletme fiili, örneğin araba kamyon, tren, uçak gibi ulaşım araçları ile gerçekleştirilmesi şart olmamakla birlikte fail uyuşturucu maddeyi isterse kendi üzerinde de nakledebilir.⁴¹⁶, ⁴¹⁷ Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi nakledenin kişi naklettiği maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olduğunu bilmesi gerekmektedir.

Yargıtay Genel Ceza Genel Kurul 14.11.2017 Tarih 2017/471 E. 2017/479 K. Sayılı kararında;” *Uyuşturucu veya uyarıcı madde nakletme ve sevk etme birbirinden*

olarak *uyuşturucu nakletme* suçundan mahkumiyetine karar verilmesi,”(Y.10.CD 1994/5539 E.1994/10008 K. 30.06.1994 Tarihli kararı.) < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:04.05.2021.

⁴¹⁶ Elmas, s.105.

⁴¹⁷ “Sanıklar ... ve amcası...’ın Yüksekova’dan otobüsle İstanbul’a gitmek için birlikte yola çıktıkları, olay günü olan 21.05.2013 tarihinde Bitlis Güroymak ilçesinde kolluk kuvvetlerince yapılan kontroller sırasında otobüste bulunan sanık ...’ın çantasında çay kutusu içinde eroin ele geçirildiği ve yanında bulunan amcası...’ten de şüphelenilerek yakalandıkları olayda; ifadesi alınan ..., çay kutusunu, çalıştığı pastaneye sık sık gelen ... isimli açık kimliğini bilmediği bir şahsın, ...’ın İstanbul’a doktora gideceğini öğrenince İstanbul’da bulunan ismini söylemediği bir arkadaşına verilmek üzere kendisine verdiğini, bu kişiyi tanımadığını ancak o şahsın kendisini (...’ı) tanıdığını, İstanbul’a tek başına gitmek istemediği için amcası...’e birlikte gitmelerini teklif ettiğini, amcası olan...’in de kabul edince birlikte yola çıktıklarını; sanık ...’in ise, ifadelerinde ...’ın hasta olduğunu ve İstanbul’a gideceğini söylemesi nedeniyle ona birlikte gitmeyi teklif ettiğini, kendisinin de bir doktora görünmek istediğini, yola çıktıklarında ...’in elinde bir çanta ve kutu içinde çay paketi gördüğünü, sorduğunda İran’lı bir arkadaşının İstanbul’a gidince teslim etmek üzere emaneten verdiğini, bagaja koymadıklarını beyan ettiği anlaşılmış, ancak; ... ve amcası...’ın Yüksekova’dan İstanbul’a birlikte tedavi olmak için gittiklerini beyan etmelerine rağmen aşamalarda ifadelerinde İstanbul’da hangi hastaneye gideceklerine ilişkin çelişkili beyanlarda bulundukları, randevuları bulunmadığı, bu konuya dair önemli bir hastalık ya da hastalık belirtisi olabilecek semptomlara ilişkin somut bir bilgi, belge bulunmadığı, ...’in 18 yaşında olan kız yeğeni ...’ı tedavi amacıyla İstanbul’a götürmesine rağmen ...’ın baba ve annesinin bu durumdan haberdar olmadıkları; duruşmada tanık olarak dinlenen tutanak düzenleyicilerin beyanlarında, otobüste kontrol yaptıkları sırada sanıkların tedirgin tavırlar içinde bulunduklarını, ...’in ...’a bir şeyler söylediğini görünce şüphelendiklerini ve sonrasında çay kutusu içinde *uyuşturucu maddeyi* ele geçirdiklerini ifade ettikleri ve sanıklar yakalandıktan sonra emniyet birimlerinde düzenlenen tutanaklarda ...’ın üzerinde 12.250 TL para, ...’in üzerinde ise sadece 87 TL para bulunduğu; ...’ın garsonluk yaptığı aylık 500 TL gelir elde ettiği, ...’in ise bulaşıkçılık yapıp aylık 700 TL gelir elde ettiğini beyan ettikleri, İstanbul’da kalacak kesin bir yer söyleyemedikleri sabit olmakla; sanıklar ve tanığın beyanları oluşa ve tüm dosya kapsamına göre, sanık ...’in dikkat çekmemek, aranma ihtimalini düşürmek ve yakalanmamak için genç kız yeğeni ... ile birlikte *uyuşturucu maddeyi* onun eşyaları arasına gizleyerek birlikte *naklettikleri* sabit olduğundan, sanık ...’in atılı suçtan mahkumiyeti yerine, yerinde olmayan gerekçeyle beraatine karar verilmesi,”(Y.10.CD2016/1517 E. 2020/8213 K. 25.11.2020 Tarihli karar) < <https://karararama.yargitay.gov.tr/> > Erişim Tarihi:04.05.2021.

farklıdır. Nakledenin, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin maliki veya zilyedi olması zorunlu değildir. Nakleden, uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bizzat veya adamları aracılığı ile götüren kişidir. Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nakledilmesi bedel karşılığı olabileceği gibi bedelsiz de olabilir... Failin naklettiği eşyanın uyuşturucu veya uyarıcı madde olduğunu bilmesi suçun oluşumu için yeterlidir.”⁴¹⁸

Nakletmenin ülke içinden ülke içine olması gerekmektedir.⁴¹⁹ Aksi takdirde eğer fail uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi Türkiye’den yurt dışına naklederse “ihraç”, yurtdışından Türkiye’ye naklederse “ithal” suçu oluşacaktır.⁴²⁰ Nitekim Yargıtay 10.Ceza Dairesinin 2012/19974 E. 2013/778 K. 24.01.2013 Tarihli kararında; “..uyruklu olan sanığın, Mali’ye götürmek üzere Brezilya ülkesinden temin ettiği suç konusu kokaini hava yoluyla Brezilya’dan İstanbul’a getirdiği, sanığın uçaktan indikten sonra şüphe üzerine yakalandığı, sanığın savunmasında Sao Paulo’dan Casablanca’ya gitmek üzere yola çıktığını söylediği; İstanbul- Casablanca biletinin de mevcut olduğu anlaşıldığından; savunmasının aksine, suç konusu uyuşturucu maddeyi Türkiye’de bırakacağına veya başkasına vereceğine ilişkin delil bulunmadığı, transit geçiş niteliğindeki eyleminin ithal veya ihraç değil, uyuşturucu madde nakletme suçunu oluşturduğu gözetilmeden, ithal suçundan hüküm kurulması,” denilmek suretiyle maddenin Türkiye’ye sokulması ve dağıtılması konusunda bir delil bulunmaması nedeni ile uyuşturucu madde nakletme suçu oluşacağı belirtilmiştir. Yine Yargıtay 10.Ceza Dairesi 2010/31498 E. 2011/4141 K. 25.04.2011 Tarihli başka bir kararında da; “Sanığın suça konu uyuşturucu madde ile gümrük memurlarına beyanda bulunmadan önce Atatürk Havalimanı dış hatlar giriş

⁴¹⁸ Elmas, s.104; <https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴¹⁹ “somut olayda ise; İletişim tespit tutanakları, sanıklar ..., ... ve ...’nin beyanı ve tüm dosya kapsamı itibarıyla, araçta ele geçen uyuşturucu maddelerden haberdar olan sanıkların birlikte hareket ederek Gaziantep ilinden Şanlıurfa iline uyuşturucu madde getirdikleri sırada yakalanmaları karşısında sanıkların birlikte hareket ederek uyuşturucu madde naklettikleri anlaşılmakla; sanıkların TCK 188/5. maddesi uyarınca mahkumiyetlerine karar verilmesi usul ve yasaya uygun olduğundan ve sanıklar ... ve ...’nin “(Yargıtay 10.CD.2020/19195 E. 2020/8992 K.15.12.2020 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴²⁰ Güngör-Kınacı, s.291; “Bilecik’ten İstanbul’a gitmekte olan yolcu otobüsünün Nizip’de durdurularak, arama kararı uyarınca yapılan arama sonucu sanığın eşyaları arasında 1181,25 gram esrar bulunduğu; bu maddenin başka bir ülkeden Türkiye’ye getirildiğine ilişkin hiçbir delil olmadığı halde, sanığın suç konusu esrarı Suriye’den getirdiğini söyleyerek ithal suçunu kendi beyanı ile ortaya çıkardığı ve etkin pişmanlığı nedeniyle 5237 sayılı TCK gereğince “uyuşturucu madde ithal etme” suçundan ceza verilemeyeceği, sanık hakkında TCK’nda tanımlanan “uyuşturucu madde bulundurup nakletme” suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması gerektiğinin gözetilmemesi yasaya aykırı görülmemiştir.”(Y.10.CD 2014/2905 2014/3707 K. 12.05.2014 tarihli karar) <https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

katında x-ray cihazından geçerken güvenlik kontrolü sırasında yakalanmış olmasına göre; uyuşturucu madde ihraç etme suçunun icra hareketinin başlamadığı ve bu suça teşebbüsün söz konusu olmadığı, sanığın eyleminin uyuşturucu madde nakletme suçunu oluşturduğu anlaşıldığından tebliğnamedeki ihraca teşebbüs ve tamamlanmış nakletme suçlarının karşılaştırılması ve daha ağır sonuç doğuran suçtan hüküm kurulması gerektiğine ilişkin bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir.”⁴²¹

Bu konuda çok önemli bir karar olan Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2018/345 E. , 2020/73 K. Sayılı kararında “ itibarla, Yerel Mahkemenin direnme kararına konu mahkûmiyet hükmünün, suça konu maddelerin, başka bir ülkeden Türkiye’ye getirildiğine ilişkin delil olmadığı aşamada, İran ülkesinden getirdiğini söyleyerek kendi beyanı ile "uyuşturucu madde ithal etme" suçunu ortaya çıkaran sanık hakkında TCK'nın 192. maddesinin 1. fıkrası **gereğince** "uyuşturucu madde ithal etme" suçundan ceza verilemeyeceğinin, "uyuşturucu madde ticareti nakletme" suçundan hüküm kurulması gerektiğinin gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına, bozma nedeni ve tutuklulukta geçirdiği süreye göre sanık ...'un salıverilmesine karar verilmelidir.” denilmek suretiyle verilen kararda detaylı bir şekilde failin kastı incelenerek nakletme suçundan dolayı failin sorumlu olması gerektiği belirtilmiştir.⁴²²

⁴²¹ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:07.05.2021.

⁴²² “Sivas ili Suşehri ilçesi Beydeğirmeni köyü yol ayrımında durdurulan otobüste yolcu olarak bulunan sanığın çantasıda yapılan arama sonucunda ele geçirilen suç konusu tabletlerin, on gün kadar önce Gürbulak sınır kapısından ülkemize giriş yapmak suretiyle kendisi tarafından İran ülkesinden getirildiğinin beyan edildiği ana kadar resmi makamlarca haber alınmış bir “uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal etme” suçunun işlendiğini gösterir bir delilin bulunmaması, Yerel Mahkemenin direnme kararına konu hükmünün gerekçesinde ileri sürüldüğü gibi ikrarından önce ve sanığın yakalanması sonrasında üzerinde yapılan aramada, cüzdanı içerisinde ele geçen İran’lı şahıslara ait isim, yer, telefon numaraları ve para miktarları yazılı not kâğıtlarının, suç konusu tabletlerin İran’dan getirildiğini gösterir içerik ve nitelikte olmaması, bu not kâğıtlarının uyuşturucu madde ticareti yapma suçuna ilişkin olduğuna dair Yerel Mahkemece yapılan değerlendirmenin somut delillere değil soyut nitelikteki kanaate dayalı olması, not kâğıtlarının uyuşturucu madde ticareti yapma suçuna ilişkin olduğunun kabul edilmesi hâlinde dahi ele geçirilen suç konusu tabletler ile ilgi olduğunun tespit edilememesi, sanığın beyanının olmaması durumunda suç konusu tabletlerin ülkemize başka bir ülkeden getirildiğini gösterir dosya kapsamında başkaca delil de bulunmaması, kolluk görevlilerince yapılan arama sonucunda suç konusu tabletlerin ele geçirildiği an itibarıyla “uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma” suçunun şüphelisi konumunda bulunan sanık hakkında bu suçtan soruşturmaya başlanıldığı sırada, “uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal etme” suçuna ilişkin bilgi sahibi olmayan kolluk görevlilerine, suç konusu tabletleri on gün kadar önce İran’dan getirdiğini söyleyerek bilgi vermesi üzerine “uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal etme” suçunun ortaya çıktığının anlaşılması karşısında; suç konusu tabletlerin yurt dışından getirildiğine ilişkin somut nitelikte hiçbir delil bulunmadığı aşamada kendi beyanı ile “uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal etme” suçunu ortaya çıkaran sanık hakkında TCK’nın 192. maddesinin 1. fıkrası uyarınca bu suçtan cezaya hükmolunamayacağı, “**uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal etme**” ve “uyuşturucu veya uyarıcı madde nakletme” eylemlerini işlediği ancak ithal suçunun cezalandırma koşulunun gerçekleşmediği anlaşılan sanık hakkında, sabit olan ve

Gerçekleştirilen hareketler failin kastının belirlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Aksi takdirde failin kastı belirlenemezse failin başka bir suçtan sorumlu tutulabilme ihtimali söz konusu olacaktır. Fail burada maddi bir kaygı taşımadan ya da taşıyarak, veyahut başka bir amaç doğrultusunda kendisi ya da yanında çalışan bir kişiye taşıtarak ve nakledilen maddenin uyuşturucu veya uyarıcı olduğunu bilme kastı ile bu işlemleri yapıyorsa o taktirde nakletme suçu oluşacaktır.

Nakletme suçunda da sevk etme suçunda olduğu gibi teşebbüse elverişlidir. Çünkü madde nakli gerçekleştiği takdirde suç gerçekleşecektir. Herhangi bir nedenden dolayı nakletme eylemi tamamlanamaz ise o ana kadar tamamlanmış olan “bulundurma” suçundan fail sorumlu olacaktır. Bu konuda Yargıtay 10.Ceza Dairesinin 2010/52220 E. 2011/3569 K. Sayılı kararında ;” *Olay ve yakalama tutanağı, iletişim tespit çözüm tutanakları, sanık savunması ve dosya içerisinde mevcut belge ve bilgilere göre, diğer sanık A. A. ’ın getireceği uyuşturucu maddeyi alıp, kullandığı Tır aracı ile yurtdışına nakletmek için anlaşılan sanığın, buluşma yerine gelirken yapılan operasyon sonucu yakalandığı, henüz uyuşturucu maddenin, kendisine teslim edilmediği, eyleminin uyuşturucu, madde nakletmeye teşebbüs aşamasında kaldığı anlaşılmaması karşısında; T.C.K.nın 35. maddesinin uygulanması gerektiği gözetilmeden, eylemi tamamlanmış kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması,*” şeklinde karar verilmiştir.⁴²³

3.6. Depolama Açısından

Sözlük anlamı olarak depolama “*Saklamak veya korumak amacıyla ambara koymak, depo etmek, biriktirmek, ambarlamak*” anlamına gelmektedir.⁴²⁴

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin depolama ise uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir yerde tutulması anlamını taşımaktadır. Depolama yapılacak yerinde

cezalandırılabilir nitelikteki uyuşturucu madde nakletme suçundan hüküm kurulması gerektiği kabul edilmelidir.”(Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2018/345 K. 2020/73 T. 11.02.2020)

<<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴²³ <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴²⁴ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:08.05.2021.

ayrıca bir önemi bulunmamaktadır. Örneğin evdeki herhangi bir çantada olabileceği gibi evin garajında olabilir.⁴²⁵ Burada depolama işleminin bir ücret karşılığı yapılması gibi durumunda önemi bulunmamaktadır. Bir bedel karşılığı olmadan maddi bir amaç gütmekten de başka bir amaçla da bu seçimlik hareket gerçekleştirilebilir. Ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak suç konu maddenin depolanması ile bu suç tamamlanır.⁴²⁶

Eğer kişi kendi kişisel kullanımı için depolama yapmış olursa bu durumda TCK m.188/3 kapsamında değil, TCK m.191 kapsamında suçun değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu ayırım için ise failin kastına bakılması gerekmektedir. Eğer fail kendi kişisel kullanımı için uyuşturucu veya uyarıcı madde depolarsa, kullanmak için yapmış olduğu bu depolama işlemini diğer deliller de anlaşılıyorsa, örnek vermek gerekirse yaşadığı yer itibari ile kişinin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi depolamak amacı ile kullanmak için bulunduruyor olması makul ise o zaman fail açısından TCK m. 191/1 kapsamında suç oluşacaktır.⁴²⁷ Aksi durum da ise fail TCK m. 188/3 kapsamında cezalandırılacaktır. Failin kastının belirlenmesi noktasında ayırt edilmesi gereken en önemli nokta burada failin kullanma amacı ile uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi depolayıp depolamadığıdır. Burada fail günlük kişisel kullanım miktarından fazla uyuşturucu veya uyarıcı madde depolasa bile örneğin konumu itibari ile kişi bir yıllık ihtiyacını karşılamak üzere maddeyi depolasa dahi burada depolamanın kullanmak için olup olmadığı hususu kesinlikle tespit edilmelidir.⁴²⁸

Depolama ve bulundurma eylemlerinin birbirine yakın olmasından dolayı bu hususta farklı görüşler bulunmaktadır. Zafer'e göre "*sürekli madde giriş çıkışı yapılan ve yapılması amaçlanan yerler*" olarak depo olarak kullanacak yerin elde tutulması mümkün olmayan miktarda yer için depolama alanı olması gerektiği belirtilmişse de farklı bir görüşe göre illa kalıpsal anlamında bir deponun varlığının gerekliliği

⁴²⁵ "ait olup üvey annesi olan ve hakkındaki mahkûmiyet hükmü temyiz edilmeyen sanık ...tarafından getirilen 15 paket halindeki AM-2201 isimli etken madde içeren 19,8 gram uyuşturucu maddeyi alıp kendi evindeki yatağının altına gizlemek suretiyle "uyuşturucu maddeyi depolama" suçunu işlediği sabit olan sanığın TCK'nın 188. maddesinin 3. fıkrası gereğince cezalandırılması" (Y.10.CD 2014/3248 E. , 2014/5067 K.) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴²⁶ Parlar-Kızılkaya, s.37.

⁴²⁷ Sevük, s.142; Tezcan-Erdem-Önok, s.701.

⁴²⁸ Sevük,s..142.

olmadığı ev⁴²⁹, işyeri⁴³⁰ gibi yerlerinde depo olarak kullanılabileceği ileri sürülmüştür⁴³¹

Bizim görüşümüzce de depolama fiilinin gerçekleşmesi için bir deponun varlığının bulunması bir şart değildir.⁴³² Zaten bu suç bakımından maddi bir amaç ile uyuşturucu veya uyarıcı madde depolamak şart değildir, başka bir amaç doğrultusunda madde depolama olabilir. Dikkat edilmesi gereken tek nokta kullanmak için madde depolama olmamasıdır. Yine Yargıtay ev, işyeri vb. yerlerde uyuşturucu maddeyi depolamayla da seçimlik hareket olarak kabul etmektedir.⁴³³

Bu suç bakımından teşebbüs söz konusu olabilecektir. Fail depolamak amacı ile uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi depolayacağı yere götüremeden yakalanırsa teşebbüs aşamasında kalacaktır. Ancak bu takdirde o ana kadar tamamlanmış suç olan “bulundurma veya nakil” suçlarından failin cezalandırılması gerekecektir.⁴³⁴

⁴²⁹ Uyuşturucu maddeleri evine koyması Emine ile görüşüğünü, Emine’nin kabul etmesi üzerine Emin’in uyuşturucu maddeleri Emine’nin evine koyduğunu, bunun karşılığında Emin’den içimlik uyuşturucu madde aldığını beyan ettiği.. Sanık Emine Çiçek’in üzerine atılı uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma (depolama suçunu işlediği,..) (Adana BAM 5.CD, 2019/3158 E. 2020/120 K. 15.01.2020 Tarihli karar. (Akpınar, dipnot 163.).

⁴²⁹ Akpınar, s.58.

⁴³⁰ “Mühendislik Hizmetleri isimli işyerinde uyuşturucu madde depolandığı ve paketler halinde dağıtım yapıldığı” yönündeki ihbar üzerine Cumhuriyet savcısından alınan yazılı arama emrine istinaden bahse konu işyerinde yapılan aramada, aynı işyerinde çalışmakta olan sanığın kullanımına özgü soyunma dolabında net 600 gram toz esrar ele geçirildiği olayda; “sanığın savunması, suç konusu uyuşturucu maddenin miktarı ile ele geçirildiği yer dikkate alınarak sanığa atılı suçun sübut bulduğu gözetilmeden dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçe ile yazılı şekilde beraat kararı verilmesi” (Y.10.CD 2014/5004 E. 2017/1907 K. 16.05.2017 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:07.05.2021.

⁴³¹ Akpınar, s.58.

⁴³² “öre; ...’lı ... ve ... isimli şahısların doğu illerinden temin etmiş oldukları yüklü miktardaki esrarı ... iline naklettikleri,...ilinde uyuşturucu maddeleri... Otel’de depoladıkları yönünde istihbari bilgiler elde eden kolluk görevlilerine, otelden çıkan sanık ...’ın üzerindeki üç paketcik halindeki net üç gram esrarı teslim etmesinin,” (Y.10.CD 2016/3043 E.2017/1141 K. 21.03.2017 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:02.05.2021.

⁴³³ “Diğer sanık ...’nin getirdiği suç konusu uyarıcı maddeyi bir süre dükkanındaki buzdolabında saklayan; böylece TCK’nın 188. maddesinin 3. fıkrasında öngörülen suçun kanuni tanımında yer alan “bulundurma ve depolama” fiilini gerçekleştiren sanık ...’in TCK’nın 37. maddesi kapsamında fail konumunda olduğu anlaşıldığından, “(Y.10. Ceza Dairesi 2011/13317 E. , 2014/2278 K.) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴³⁴ Elmas, s.109.

3.7.Satın Alma Açısından

Sözlük anlamı satın almak; “*Bir nesneyi belirlenen fiyatını ödeyerek kendine mal etmek, mübayaa etmek*” anlamına gelmektedir.⁴³⁵ Yani satın alma, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ruhsatsız ya da ruhsata aykırı bir şekilde belirlenen bir bedel karşılığında başka birinden devralmasıdır. ⁴³⁶ Burada uyuşturucu madde başka bir madde ile değiştirildiği takdirde de bu suç oluşmaktadır. Ancak suçun tamamlanması için illa fiilen teslim gerekmede; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin alıcı tarafından alınabileceği bırakılması halinde bu fiil tamamlanmaktadır.⁴³⁷

Kişisel kullanım miktarında uyuşturucu madde satın alınması halinde TCK m. 188/3 göre değil TCK m. 191 kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Burada suçun oluşumunda failin kastı büyük önem arz etmektedir. Fail kullanma amacı ile uyarıcı madde veya uyuşturucu satın alıyorsa ve bu madde kişinin kullanım sınırlarını da aşmıyor ise o takdirde TCK m. 191’den dolayı fail sorumlu olacaktır. Ancak fail kullanma amacı dışında başka bir amaçla uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alıyorsa o zaman TCK m. 188/3 kapsamında cezalandırılacaktır. Ama failin hangi uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi hangi amaç ile satın almış olduğu tespit edilemiyorsa burada “*şüpheden sanık yararlanır*”⁴³⁸ ilkesi gereğince TCK m. 191 hükmünce failin cezalandırılması gerektiği kabul edilmelidir.⁴³⁹

⁴³⁵ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴³⁶ “İetişim tespit çözüm tutanakları içeriği ve tüm dosya kapsamına göre; hakkında verilen mahkumiyet hükmünü temyiz etmeyen diğer sanık ...’ın sakladığı esrarı “bu mal şüpheli ...’ındır” şeklinde 31.08.2010 tarihinde Cumhuriyet savcısı huzurunda beyan ettiği, sanık ...’in ise hakkında ...’ın soyut beyanı dışında başka delil bulunmadığı aşamada; mahkemedeki sorgusunda bu beyanı doğrulayarak “... ben İstanbul’dan İkitelli’den ... isimli bir şahıstan 8 kilogram esrar *satın almışım*. Kilosunu 1500 TL’den *satın aldım* ve *aldığım* bu esrarı ...’a saklaması için verdim. Zamanla satacaktım, esrarı ucuz bulduğum için *aldım*, satıp para kazanmayı düşünüyordum” şeklindeki beyanı ile *uyuşturucu madde* ticareti yapma suçunun ortaya çıkmasına” (Y.10.CD.2016/1490 E. 2020/8017 23.11.2020 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:09.05.2021.

⁴³⁷ Zafer, s.340.

⁴³⁸ “Bu ilkeye sahip çıkan Yargıtay’ın son derece önemli kararlarına göre; Ceza yargılamalarında amaç, maddi gerçeğin hiçbir kuşkuyla yer bırakılmaksızın ortaya çıkarılmasıdır; kuşkunun bulunması halinde, mahkumiyet kararı verilmesi ceza hukukun genel ilkelerine aykırıdır; kuşkudan sanığın yararlanacağı evrensel bir ceza hukuku ilkesidir ve varsayımlara dayanılarak mahkumiyet hükmü kurulamaz.” Bahri Öztürk, “Ceza Muhakemesi Hukuku.(Ankara: Seçkin Yayıncılık,2017) s.139,140.

⁴³⁹ Güngör-Kınacı s.270; Elmas, s.110.

Dikkat edilmesi gereken başka bir nokta ise satın alma işleminin Türkiye’den gerçekleşmesi gerektiğidir. Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yurtdışından satın alınması halinde “ithal” suçu oluşacaktır.

Güngör Kınacı’ya göre satın alma suçu neticesi bakımından bitişik suç olması bakımından teşebbüse uygun olmamakla birlikte eksik teşebbüs söz konusu olacaktır; yani suçun icra hareketlerine başladıktan sonra eğer uyuşturucu veya uyarıcı maddenin alıcının zilyetliğine geçmesinden önce herhangi bir engel durumu ortaya çıkarsa suç eksik teşebbüs aşamasında kalacaktır.⁴⁴⁰

Elmasa göre ise satın alma suçu teşebbüse elverişlidir ve uyuşturucu veya uyarıcı maddenin zilyetliğinin el değiştirebilmesi için tasarrufunun alıcı tarafından devranalınması gerekte olup eğer bu işlemler bakımından yani satın alma işlemlerinin icra hareketlerinin başlamasından bir engelden dolayı uyuşturucu veya uyarıcı madde alıcı tarafından teslim alınamazsa o taktirde eylem teşebbüs aşamasında kalacaktır.^{441, 442}

Bu suç bakımından başka bir konu ise “gönüllü vazgeçmedir.”⁴⁴³ durumudur. Eğer fail uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alacağı yere gider maddeyi beğenmez, maddeyi almayıp bulunduğu yerden uzaklaşır ise bu durumda suç oluşmadığı için TCK md.36 hükmünde “gönüllü vazgeçme” durumu söz konusu olup fail bu suçtan dolayı cezalandırılmayacaktır.⁴⁴⁴ Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2014/10-183 E. 2015/62 K. 24.03.2015 karar tarihli kararında; “Sanıkların uyuşturucu madde ticareti suçunun icra hareketlerine başladıkları, ticaret amacıyla uyuşturucu madde satın almak üzere yayladaki çadır evine giderek uyuşturucu maddeyi gördükleri, hakkındaki mahkumiyet hükmü kesinleşen

⁴⁴⁰ Güngör-Kınacı, s.272.

⁴⁴¹ Elmas, s.111.

⁴⁴² “04.12.2007 tarihinde diğer sanık Ersin’de ele geçirilen eroini adı geçenden satın almak için anlaştıkları, ancak bu maddeyi teslim almadan önce uyuşturucunun ele geçirildiği, böylece sanıkların uyuşturucu madde satın alma suçlarının teşebbüs aşamasında kaldığı ve TCK’nın 35. maddesi uyarınca cezalarından indirim yapılması gerektiğinin gözetilmemesi”(Y.10.CD 2012/1270 E.2012/13366 K. 13.07.2012 tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:04.05.2021.

⁴⁴³ Gönüllü vazgeçme ; TCK Madde 36- (1) Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.

⁴⁴⁴ Elmas, s.112.

sanık A. ile pazarlık yaptıkları, fakat uyuşturucu maddenin bekledikleri kalitede olmaması ve buna bağlı olarak fiyatını yüksek bulmaları nedeniyle alışverişten kendi otonom iradeleri ile vazgeçtikleri olayda, sanıklar tarafından beğenilmemiş olsa dahi suçun unsurları için yeterli nitelikte bulunan ve hukuk düzenince suç konusu kabul edilen 924 gram net esrar elde edilebilecek oranda hint kenevirini satın alma imkan ve fırsatı var olduğu halde, görevlilerce yapılan bir baskın ya da başkaca bir dış engel bulunmadan icra hareketlerine son verdikleri ve buna bağlı olarak suçun tamamlanamadığı görülmektedir. Sanıkların eylemlerine devam etme imkanı varken her ne saikle olursa olsun kendi özgür irade ve otonom kararları ile vazgeçmeleri nedeniyle haklarında TCK'nun 36. maddesi uyarınca gönüllü vazgeçme hükmünün uygulanma şartlarının gerçekleştiği kabul edilmelidir.”⁴⁴⁵ demek suretiyle Yargıtay Ceza Genel Kurulu vermiş olduğu kararda, uyuşturucu madde satın alma eyleminden kendi iradeleri ile vazgeçen sanıklar hakkında TCK'nın 36. maddesi uyarınca gönüllü vazgeçme şartları oluştuğundan ve o ana kadar eylemleri başkaca bir suç teşkil etmediğinden ceza verilmemesine karar vermiştir.

3.8.Kabul Etme Açısından

Sözlük anlamı olarak kabul “*Sunulan bir şeyi, armağanı alma.*” Anlamına gelmektedir.⁴⁴⁶ Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kabul etme; uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi dilediği biçimde kullanma olanağının kazanılması anlamına gelmektedir. Örnek vermek gerekirse arkadaşının hediye olarak verdiği uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi arabasına veyahut evine bırakmasına itirazda bulunmayarak, madde üzerinde tasarrufta bulunma olanağını sağlamaya yönelik eylemlere kabul etme diyebiliriz.⁴⁴⁷ Kabul etme fiili maddi bir karşılık beklemeden maddi bir amaç olmadan maddenin el değiştirilmesidir. Yani burada failin kastı açısından “parasız” yani bedelsiz olarak maddeyi devralma söz konusu olacaktır.

⁴⁴⁵ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:04.05.2021.

⁴⁴⁶ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴⁴⁷ Yolcu, s.42.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2011/10-120 E. 2011/143 K. Sayılı kararında kabul etme; “bir kişinin başkasına ait uyuşturucu veya uyarıcı maddenin zilyetliğini herhangi bir karşılık vermeden üzerine almasıdır” şeklinde tanımlanmıştır.⁴⁴⁸

Kabul etme fiili ani bir fiil olarak kabul edilmektedir. Suçun tamamlanması için suça konu olan uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir başkasının zilyetliğine, egemenliğine geçmesi gerekmektedir. Bu geçiş ile fiil tamamlanmış olacaktır.

Ancak kabul etme fiilinin gerçekleşmesi için failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanmak için kabul etmesi gerekmemektedir. Kişisel kullanım amacı ile maddenin kabul edilmesi halinde fail TCK 191. maddesince cezalandırılacaktır. Ancak kullanım amacı dışında bir amaç ile uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kabul ederse o zaman TCK madde 188/3 maddesinden sorumlu olacaktır.

3.9. Bulundurma Açısından

Sözlük anlamında bulundurmak “*Var olmasını, hazır bulunmasını sağlamak*” veya “*eksik etmemek*” anlamına gelmektedir.⁴⁴⁹

Uyuşturucu veya uyarıcıyı maddeyi bulundurmak; uyuşturucu veya uyarıcı madde üzerinde fiilen egemenliğin devam ettirilmesi demektir. Bulundurmanın maddi bir amaçla olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Kişi yani fail uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kendisi yanında bulundurmuş olabileceği gibi başka bir yerde de bulunduruyor olabilir, bulundurduğu uyuşturucu veya uyarıcı madde kendisi için olabileceği gibi başkası için de olabilir. Bu noktada önemli olan failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeye istediği zaman ulaşma imkanına sahip olması ve madde üzerinde fiili ya da hukuki olarak tasarrufta bulunma yetkisine sahip olmasıdır.⁴⁵⁰ Failin uyuşturucu veya uyarıcı madde üzerinde hukuksal veya eylemsel egemenlik kurmuş olması gerekmektedir.⁴⁵¹

⁴⁴⁸ www.kararara.com ,Erişim Tarihi :08.05.2021.

⁴⁴⁹ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴⁵⁰ Elmas, s.115.

⁴⁵¹ Güngör-Kınacı, s.234.

Ayrıca uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurma süresinin de bir önemi bulunmamaktadır. Bu süre uzun olabileceği gibi kısa da olabilir.

Burada yine ayırt edilmesi geren nokta kişisel kullanım için bulundurmadır. Kişinin kişisel kullanım için bulundurması halinde TCK md.188/3 ‘göre değil TCK md.191’e göre değerlendirme yapılması gerekmektedir. “Bulundurma” suç açısından bu ayırım büyük önem arz etmektedir. Uygulama da en çok karşımıza çıkan durumlardan biri de bu ayırmadır. Bu konuda Yargıtay’ın failin kastının tespit edilebilmesi için ortaya koymuş olduğu üç kriter bulunmaktadır.

Bunlardan birincisi; kişinin bulundurmuş olduğu uyuşturucu maddeyi başka birine satma, tedarik veya devir etmek konusunda herhangi bir tutum içinde olup olmadığıdır.

İkinci ölçüt, *uyuşturucu maddenin* bulundurulduğu yer ve maddeyi nasıl bulundurduğudur. Bireysel kullanım için *uyuşturucu madde* bulunduruyor olan kişi, maddeyi her an kolayca ulaşabileceği bir yerde, genel olarak evinde veya işyerinde bulundurmaktadır. *Uyuşturucunun* ev veya işyeri dışında uzakta, hemen gidip alınması zor ve zaman gerektiren samanlık, depo ve mağara gibi yerlere gizlenmesi kullanım dışında bir amaç için bulundurulmuş olduğunu gösterebilir. *Uyuşturucunun* özenli bir şekilde fazla sayıda küçük paketler halinde hazırlanmış olması, her paketin içine dikkatli bir şekilde tartılarak aynı miktarda *uyuşturucu madde* konulmuş olması, *uyuşturucu maddenin* bulunduğu yerde veya yakınlarında, hassas terazinin ve paketleme kısmında kullanılan ambalaj malzemelerinin bulunması, kullanım amacının dışında bir amaçla bulundurulmuş olduğu konusunda önemli bir bulgudur.

Üçüncü ölçüt ise, bulundurulmuş olunan *uyuşturucu maddenin* miktarı ve çeşididir. *Uyuşturucu maddeyi* kullanıyor olan kişi genel olarak bir veya aynı etkiyi gösterebilecek ikinci farklı *uyuşturucu maddeyi* bulundurur. Bu sebeple farklı nitelikte ve etkileri olan eroin, amfetamin, esrar ve kokain içeren tabletleri bir arada bulundurmuş olan sanığın bu maddeleri satmak için bulundurmuş olduğu kabul edilebilir. Kişinin kendisi için kullandığının kabul edilebileceği miktar, kişinin ruhsal

ve fiziksel yapısı ile *uyuşturucu* veya uyarıcı maddenin kalitesine, niteliğine ve cinsine göre farklılık göstermek ile birlikte, Adli Tıp Kurumuna göre esrar kullanan kişilerin çoğu bir günde her seferinde 1-1,5 gram olmak üzere üç kere esrar tüketebilmektedirler. Esrar maddesini kullanma alışkanlığı olan kişilerin bir veya birkaç kaç aylık ihtiyaçlarını karşılayabilecek miktarda esrarı ihtiyaçları sebebiyle yanlarında ya da ulaşabilecekleri bir yerde bulundurabildikleri adli dosyalar incelendiğinde görünmektedir. Bu duruma göre, esrarı kullanan kişilerin olağan sayılıyor olan bu süre zarfında kişisel olarak kullanarak tüketebilecekleri miktarın fazlasında esrar bulundurmaları durumunda, maddenin kişisel kullanım dışında olduğu kabul edilmelidir.⁴⁵²

Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2019/326 E. 2020/481 K. 26.11.2020 Tarihli kararında; “*Sanığın uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yaptığı, yakın bir zaman içerisinde getirdiği uyuşturucu maddeleri 2. Sakarya Mahallesi Oğuz Sokak Kasap Apartmanı No: 11 Karesi/Balıkesir adresinde bulunan 3 katlı ikamet ve zemin katında sakladığı, kısa süre içerisinde başka bir adrese nakledeceğine ilişkin istihbarat bilgileri elde edilmesi üzerine, Cumhuriyet savcısının yazılı arama emrine istinaden söz konusu apartmanın sanığın ikamet ettiği birinci katında narkotik köpeği eşliğinde yapılan arama sonucunda, dairenin salonunda bulunan camlı vitrinin arka tarafındaki yeşil kapaklı küçük boy ve sarı kapaklı büyük boy plastik bidonlar içerisinde, ayrıca bu bidonlardan sarı kapaklı büyük boy olanın içinde ikisi beyaz, birisi siyah diğeri ise şeffaf olmak üzere (4) ayrı poşette, ayrıca sanığın üst araması sırasında çıkartarak kolluk görevlilerine teslim ettiği beyaz renkli poşette esrar ile dairenin mutfağında bulunan yeşil kapaklı mutfak dolabının üst rafında SF-400 A ibareli esrar bulaşıklı hassas terazi ele geçirildiği anlaşılan olayda;*

⁴⁵²Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2013/10-88 E. 2013/300 K. 11.06.2013 tarihli kararında “Suç tarihinde ihbar mektubuna istinaden usulüne uygun olarak gerçekleştirilen aramada sanığın evinin müstemilatı niteliğinde olan kömürlükte uyuşturucu madde ele geçirilmiş ise de, göndereni tespit edilemeyen ihbar mektubu dışında, sanığın uyuşturucu maddeyi sattığına ilişkin başka bir delilin bulunmaması, el konulan uyuşturucu madde miktarının kişisel kullanım sınırları içinde olması, sanığın tüm aşamalarda istikrarlı olarak uyuşturucu maddeyi satmak için değil, kullanmak için bulundurduğunu savunması gibi hususlar birlikte değerlendirildiğinde, sanığın uyuşturucu madde ticareti suçunu işlediği şüphe boyutunda kalmakta ve sübuta ermemektedir.

Bu nedenle, sanığın sübuta eren eyleminin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, kesin bir kanaat vermekten uzak delillere dayanılarak, uyuşturucu madde ticareti suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi suretiyle, suç niteliğinin hatalı belirlenmesi isabetsiz ve kanuna aykırıdır.”

Sanığın uyuşturucu madde sattığına ilişkin elde edilen bilgi üzerine ikametinde yapılan aramada salonda bulunan camlı vitrinin arka tarafına saklanmış şekilde suç konusu esrarın ele geçirilmesi, esrarların iki ayrı plastik bidon içinde ve bu bidonlardan birisinde bulunan (4) farklı poşette bulunması, sarı kapaklı bidon içerisinde ele geçen poşetlerdeki esrarlardan ikisinin daralı ağırlıklarının birbirlerine eşit olması ile sanığın ikametinde bulunan hassas terazi üzerinde de esrar kalıntıları tespit edildiğinin anlaşılması karşısında, sanığın ikametinde ele geçen esrarları, farklı bidonlarda saklayıp yine ikametinde ele geçen hassas terazide tartımını yapmak suretiyle farklı poşetlere koyarak satmak amacıyla bulundurduğunun kabulü gerekmektedir.” şeklinde işbu kriterlerle değerlendirme yapılarak failin kastı belirtilmiştir.⁴⁵³

Bu suç bakımından failin kastı belirlenirken failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi hangi amaçla bulundurduğuna ilişkin esas alınabilecek ölçütler şu şekilde belirtilebilir;

1)Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi failin hangi amaç doğrultusunda bulundurduğuna ilişkin hareketlerinin tespit edilmesi gerekmektedir.

- Müşteriyi arama,
- Alıcı rolündeki görevliye uyuşturucu veya uyarıcı madde teklifinde bulunma,
- Numune uyuşturucu veya uyarıcı madde gösterme,⁴⁵⁴
- Pazarlık yapmak,⁴⁵⁵

Bu hareketlerin fail tarafından yapılıyor olması failin kastının uyuşturucu madde kullanma dışında bir amacının olduğunu göstermekte olup bu gibi bir koşulda

⁴⁵³ <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:07.05.2021.

⁴⁵⁴ “disinde uyuşturucu madde ele geçirilemeyen sanık ... yakalandığında sanıklar ... ve sanık ...'in kendisine uyuşturucu madde numunesini getirip gösterdiklerini, sanık ...'in kendisinde ele geçirilen kullanım sınırları içerisinde olan bu numuneyi sanık ...'den aldığını ve sanık ...'e kontrol etmesi amacıyla gösterdiğini,”(Y.10.CD 2012/1847 E. 2014/1699 K.13.03.2014 tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁴⁵⁵ “ile tanıştırtıp uyuşturucu pazarlığının yapıldığı ilk görüşme sırasında da yanlarında bulunduğu anlaşılmakla, bu görüşmede uyuşturucu alışverişi hususunda anlaşma ve uyuşturucu alışverişi yapılmamış olsa da; bu tarihten 6 gün sonra suç tarihinde sanık ... ile gizli soruşturmacı arasında uyuşturucu alışverişinin gerçekleştiği nazara alındığında; sanık ...'nin uyuşturucu ticaretine olanak sağlayarak atılı suçun işlenmesine yardımcı olduğu, müdafii huzurunda alınan ikrarı, gizli soruşturmacı beyanı ve tüm dosya kapsamı ile anlaşıldığından, uyuşturucu madde ticareti suçundan 5237 sayılı TCK'nın 39. maddesi uyarınca yardım eden sıfatıyla cezalandırılması yerine yazılı şekilde beraat kararı verilmesi”(Y.10.CD 2020/2629 E.2020/6731 K. 04.11.2020 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin miktarının suçun oluşması bakımından herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.⁴⁵⁶

2)Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ele geçiriliş biçimi maddenin kullanmak amacı ile yoksa başka bir amaç doğrultusunda mı bulundurulduğu konusunda önemli bir belirti niteliğindedir.

-Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin çok küçük paketçikler halinde bulunması,⁴⁵⁷

⁴⁵⁶ Güngör-Kınacı, s.235; Elmas, s.117.

⁴⁵⁷ “Sanığın uyuşturucu satışı yaptığı yönünde telefon ihbarı, sanığa ait ikametın salon kısmında yer alan televizyon sehpasının çekmecesinde selpak poşeti içerisinde satışı hazır 32 paket taş tabir edilen net 5,5 gr gelmekte olan kokain, içerisinde amonyak bulunan cam şişe ve bir adet kepçenin ele geçirilmesi karşısında; suç konusu uyuşturucu maddelerin ele geçiriliş biçimi ve paket sayısı ile dosya kapsamına göre, sanığın eyleminin bir bütün halinde satmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu halde, suç vasfının tayininde yanlışya düşölerek sanık hakkında uyuşturucu madde kullanmak suçundan hüküm kurulması,” (Y.20.CD.2017/3234 E.2018/613 K. 06.02.2018 tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:09.05.2021.

“Sanığın evinde yapılan aramada, birlikte yaşadığı Betül’ün üzerinde 49 adet jelatine sarılmış paketçikler halinde esrar ele geçirilmiş olup, sanığın bu maddeyi kullanmak amacıyla bulundurduğu kabul edilmiş ise de; uyuşturucu maddenin 49 paketçik halinde olmasına ve ele geçiriliş biçimine göre, sanığın suç konusu esrarı satmak amacıyla bulundurduğunun kabul edilmesi gerektiği gözetilmeden, kullanmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.”(Y.10.CD 2007/21016 E. 2009/7506 K. 27.04.2009 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

“olay tarihinde, saat 19.55 sıralarında, oturmakta olduğu evin bulunduğu cadde üzerinde beklerken şüphe üzerine yakalanan sanığın montunun sağ cebinde alüminyum folyolara sarılı 9 paketçik halinde kokain ele geçirilmiş olması karşısında; sanığın caddede beklemekte iken yakalanmasına, suç konusu kokainin ele geçirildiği yer ve zaman ile paketçik sayısına göre, sanığın eyleminin “satmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma” suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç niteliğinde yanlışya düşölerek “kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma” suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması,”(Y.10.CD2010/1506 E. 2014/9508 K.30.09.2014 tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

“Kolluk güçleri tarafından sanığın uyuşturucu madde sattığı ve evinde bu amaçla uyuşturucu madde sakladığı bilgisi alınması üzerine, mahkemeden alınan arama kararına istinaden sanığın ikametinde yapılan aramada; girişe sol tarafta bulunan odada kapının arkasında siyah poşette net 210 gram esrar ile aynı poşet içerisinde kağıda sarılı ve satışı hazır hale getirilmiş 17 paketçik olmak üzere her biri net 5,38 gramdan toplam neti 91,5 gramesrar ele geçirildiği anlaşıldığından; suç konusu uyuşturucu maddenin miktarı, ele geçirilen paketçik sayısı ile her bir paketçikteki esrar miktarı ve tüm dosya kapsamına göre; sanığın eyleminin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gözetilmeden suçun niteliği yanlış değerlendirilerek kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması,”(Y.10.CD 2013/10568E.2017/4046 K.25.09.2017 tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

-Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yanında bu madde ile bulaşık halde olan maddeyi tartmaya yönelik aletlerinde (hassas tartı, terazi, vb.) ele geçirilmesi.,⁴⁵⁸

⁴⁵⁸ “Olay tutanağı içeriğine göre, sanığın evinde merdiven boşluğunda uyuşturucu madde dışında miras ibareli terazinin de ele geçtiği anlaşıldığından, tutanak düzenleyicilerinin tanık olarak dinlenerek, ele geçirilen terazinin nerede bulunduğu açıkça sorulması, sanığın savunmalarında bahsedilen terazinin çalışmadığını belirtmesi karşısında bu hususun mahkemece değerlendirilerek, terazinin çalışıp çalışmadığının tespit edilmesi ve Adli Emanet'in 2015/742 sırasında kayıtlı terazi üzerinde uyuşturucu madde bulaşığı bulunup bulunmadığı hususunda inceleme yaptırılarak uzman bir kurum ya da kuruluştan rapor alınıp sonucuna göre hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik araştırma ile hüküm kurulması.”(Y.10.CD.2015/3944 E.2015/32167 K.09.07.2015 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

“Sanığın uyuşturucu madde sattığına ilişkin elde edilen bilgi üzerine ikametinde yapılan aramada salonda bulunan camlı vitrinin arka tarafına saklanmış şekilde suç konusu esrarın ele geçirilmesi, esrarların iki ayrı plastik bidon içinde ve bu bidonlardan birisinde bulunan (4) farklı poşette bulunması, sarı kapaklı bidon içerisinde ele geçen poşetlerdeki esrarlardan ikisinin daralı ağırlıklarının birbirlerine eşit olması ile sanığın ikametinde bulunan hassas terazi üzerinde de esrar kalıntıları tespit edildiğinin anlaşılması karşısında, sanığın ikametinde ele geçen esrarları, farklı bidonlarda saklayıp yine ikametinde ele geçen hassas terazide tartımını yapmak suretiyle farklı poşetlere koyarak satmak amacıyla bulundurduğunun kabulü gerekmektedir.”(YCGK.2019/326 E.2020/481 K.26.11.2020 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

“adet kilitli poşetin ve 1 adet hassas terazinin ele geçirildiği olayda; her ne kadar sanık üzerine atılı uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu kabul etmemiş ve bodrum katında gizlenirken yakalanmadığını savunmuş ise de, sanığın oturduğu binada uyuşturucu madde satıldığına ve saklandığına dair ihbar alınması, ihbarın doğruluğu hakkında bina ve çevresinde araştırma yapan görevlilerce, binaya bir takım şahısların girip kısa bir süre sonra çıktığının ve ardından şüpheli bir şekilde hızla uzaklaştıklarının tespit edilmesi, alınan ihbara ve kolluk tarafından yapılan araştırmaya istinaden, mahkemece verilen arama kararı ile aynı gün sanığın oturduğu binaya gelinerek gerçekleştirilen arama sırasında, bina içinde bulunan sanığın görevlilere fark edilmemek için bodrum katında gizlenirken yakalanması ve biraz uzağında bulunan poşette suç konusu uyuşturucu madde ile bir adet hassas terazinin ele geçirilmesi, tanık olarak dinlenen tutanak düzenleyicilerin olay tutanağının içeriğinin doğru olduğunu ve sanığı bodrum katında gizlenirken yakaladıklarını beyan etmeleri birlikte değerlendirildiğinde; sanığın üzerine atılı uyuşturucu madde ticareti yapma suçunun sabit olduğunun, suç ve cezadan kurtulmaya yönelik savunmasının gerçeği yansıtmadığının kabulü gerekmektedir.”(YCGK.2017/219 E.2017/313 K.06.06.2017 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

“237,5 gram esrar maddesini satma veya başkasına verme gibi kullanma dışında bir amaç için bulundurduğuna ilişkin kuşku sınırlarını aşan yeterli ve kesin delil elde edilemediği, dosya arasında bulunan cd kaydına göre uyuşturucu madde ticaretinde kullanıldığı belirtilip hassas olduğu kabul edilen terazinin 5'er gram aralıklarla tartım yapan toplamda 40 kg tartıma kapasiteli terazi olduğu dikkate alındığında eylemin bir bütün halinde kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması,”(Y.20.CD.2018/2230 E.2018/3443 K.12.09.2018 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021

“ZUM SANNO marka hassas tartı, 22 (Yirmi iki) adet toplam 18.9 gram ağırlığında toz esrar maddesi, beyaz bez torba içerisine konulmuş ve bez çevresi koli bandı ile sarılmış halde bulunan torba içerisinde hassas tartımında 262 (İkiyüz atmış iki) gram ağırlığında toz esrar maddesi, beyaz poşete sarılmış halde hassas tartımında 63.6 (atmış üç nokta altı) gram ağırlığında toz esrar maddesi, 1 adet beyaz jelatin naylona sarılı 13 (on üç) gram ağırlığında toz esrar maddesi, beyaz naylon poşet içerisine sarılı üzerinde Rolex amblemi bulunan 472 (dört yüz yetmişiki) adet uyuşturucu madde içeren hap, 45 (Kırkbeş) adet uyuşturucu madde sarımında kullanılan şeffaf naylon ele geçirildiği yakalama, ev arama ve el koyma tutanağı, tanık beyanları, ekspertiz raporu ve tüm dosya kapsamından anlaşılmış olup suç konu uyuşturucu maddelerinin miktarına ve ele geçiriliş biçimine göre sanıkların uyuşturucu madde ticareti”(Y.9.CD.2015/4064 E.2016/1800K.24.02.2016 K. tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

- Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yanında çok sayıda bu maddeler için paketlenme malzemesi (şeffaf naylon, kesilmiş kağıt (fişek için) ele geçirilmesi,⁴⁵⁹
- Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yanında maddeyi preslemeye yarayan birtakım alet ve malzemelerin (maddeye bulaşık olarak) ele geçirilmesi, ⁴⁶⁰
- Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin miktarının çok çeşitli olarak ele geçirilmesi, (Eroin, kokain, esrar vb. maddelerin aynı anda ele geçirilmesi gibi.)⁴⁶¹

3)Failin kastının belirlenmesi amacıyla failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurduğu yerin özellikleri de önem arz etmektedir. Fail eğer kullanma amacı ile uyuşturucu veya uyarıcı madde bulunduruyorsa o zaman kolay ulaşabileceği bir yerde bulundurması gerekmektedir. Örneğin; ev, işyeri gibi yerlerde buradaki

⁴⁵⁹ “satışa hazır şeffaf naylon içerisinde 56 paket, 2 adet büyük boy şeffaf naylon ve 2 adet orta boy şeffaf naylonlara sarılı paketler içerisinde net 12,09 gr, 43,03 gr ve 146,86 gr esrarın ele geçirildiği olayda; sanık hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturma sonucunda uyuşturucu madde ticareti yapma ve kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçlarından dolayı iddianame düzenlendiği, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 10.05.2011 tarih, 2011/123 esas ve 2011/159 sayılı kararıyla sanık hakkında uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan beraat; kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan 10 ay hapis ve ayrıca tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine hükmedildiği, uyuşturucu madde ticareti suçundan verilen beraat kararı aleyhine kanun yoluna başvurulmadığı için beraat kararının kesinleştiği, ancak kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan verilen hükmün temyizi üzerine dosyanın 06.02.2018 tarihinde Dairemizce yapılan incelemesinde sanık hakkında istihbari bilginin bulunması, uyuşturucu maddelerin bulunduğu yer ve ele geçiriliş şekli nazara alınarak sanığın ticari amaçlı uyuşturucu madde bulundurma suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi “(Y.20.CD.2019/2094 E.2019/7298 K.17.12.2019 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

Uyuşturucu madde sattığı bilgisi üzerine, olay tarihinde sanığın ikametinde yapılan aramada kitap sayfalarına sarılı 8 i büyük, 3 ü küçük olmak üzere toplam 11 fişek halinde esrar ile esrarların bulunduğu yerde fişeklerin sarılı olduğu kağıtlara benzeyen 10 sayfadan ibaret kitap parçası ve hassas terazinin de ele geçirildiği olayda, sanığın eyleminin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suçun niteliği yanlış değerlendirilerek kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması,”(Y.10.CD.2013/3989 E.2017/6071 K. 27.11.2017 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

⁴⁶⁰ “...undukları ve sanık ...'i sürekli takip edip yönlendirdiklerinin görülmesi üzerine yapılan operasyonda... plakalı aracın bagajında net: 34 kilo 138 gr. eroin ele geçirilmiş, bu araçtaki GPRS sisteminden hareketle sanık ...'e ait evde pres makinası v.s. bulunmuştur.”(Y.10.CD.2013/12991 E.2014/1520 K.06.03.2014 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

⁴⁶¹ “Sanığın bulunduğu araçta yapılan aramada ele geçirilen uyuşturucu maddelerin miktarı, çeşitliliği ve yakalanış şekli de gözetilerek, eylemin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gözetilmeden suçun niteliği yanlış değerlendirilerek hakkında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması,”(Y.10.CD 2013/2235 E.2016/3216 K. 24.10.2016 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

çekmecelerinde vb. yerlerde.⁴⁶² Ancak fail kullanmak amacı dışında uyuşturucu veya uyarıcı madde bulunduruyorsa örneğin bir deponun orada gizli bir bölmede, barda, kahvehane vb. yerlerde bulunacaktır.⁴⁶³,⁴⁶⁴ Bulunduğu yerin bu tarz bir yer olması halinde uyuşturucu veya uyarıcı maddenin de kişisel kullanım sınırı içinde kalmasının bir önemi bulunmamaktadır.

4) Ayrıca failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi eğlence yerleri, okul ve üniversite çevresi, restoran, park gibi kalabalık yerlerde yakalanması halinde madde kişisel kullanım alanında kalsa dahi burada kullanım amacı dışında bir amacı olduğu öngörülebilecektir.⁴⁶⁵ Ancak kişisel kullanım amacı ile evine giderken uyuşturucu veya uyarıcı madde bulunduran failin yakalanması halinde kullanım amacı ile uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurduğu düşünülebilecektir.

⁴⁶² “Sanık ...'in yatak odasında bulunan gardrobun üst tarafında kağıda sarılı net 0,1 gram eroin ile eroin bulaşıklı sigara filtresi ve plastik enjektörler, sanık ...'in yattığı odadaki çek yat ile yorgani arasında ve aynı odadaki masa üzerinde net toplam 25,83 gram esrar ile aynı ..., anıkların sabit olan eylemlerinin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçu oluşturduğu gözetilmeden”(Y.10.CD 2013/13687 E. 2014/1432 K. 03.03.2014 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁶³“ ram uyuşturucu madde ile portmanto dolabının içerisinde yaklaşıkgram kadar gelen tozlu uyuşturucu madde tohumları, tuvaletin içerisine atılmış vaziyette yaklaşıkgram kadar gelen uyuşturucu ele geçirilerek el konulmuş olduğu, ayrıca arama yapılan evin üst katında bulunan 3 nolu ikametın kapısı çilingir marifetiyle açılmak istendiğinde buradan apartman boşluğuna sarı renkli bir naylon torba atıldığı görevlilerce görülmüş burada sanık G. P. bulunduğu anlaşıp, yapılan aramada yatak odasındaki gardolabın çekmecesinde 7 adet defter kağıdına sarılı satışa hazır uyuşturucu madde ile sanık G. P.'ye ait gardolap içerisinde bulunan gri çeketin iç cebinde 9 adet ... haplar, 1 adet naylon şeffaf poşet içerisinde uyuşturucu madde ele geçirilmesi sanık G. P. ikametinden kapısı açılırken apartman boşluğuna atıldığı anlaşılan sarı renkli naylon poşet buradan alınıp kontrol edildiğinde poşet içerisinde yaklaşık... gram kadar gelen uyuşturucu madde olduğunun tespit edilmesi karşısında baba oğul olan sanıklardan ele geçirilen uyuşturucu madde miktarının brüt gram, net ... gram olduğu, uyuşturucu maddelerin miktarı, çeşitliliği, ele geçiriliş şekli ile tüm dosya kapsamı değerlendirildiğinde sanıklar hakkında uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan mahkûmiyet yerine yazılı gerekçeler ile beraatlerine karar verilmesi,” (Y.20.CD 2015/1549 E. 2015/4491 K.03.11.2015) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁶⁴ . “Bar önünde yakalandığında üzerinde 100 gr esrar ve 11 adet hap ile, kaldığı otel odasında yapılan aramada 500 gr esrar ile 50 adet ectasy hap ele geçtiğinin anlaşılması karşısında, olayın oluş şekli, suç konusu uyuşturucuların ele geçiriliş biçimi, dosyadaki belge ve bilgilere göre; sanığın eyleminin satmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması,”(Y.20.CD.2015/464 E.2015/473 K.07.05.2015 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁶⁵ “Üzerinde uyuşturucu madde bulunan sanığın okul önünde öğrenciler ile irtibata geçmeye çalışırken kolluk görevlilerince yakalanmış olması ve uyuşturucu maddenin satışa hazır iki paket halinde de geçirilmiş olması hususları birlikte değerlendirildiğinde, sanığın eyleminin ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturup oluşturmadığına ilişkin delilleri tartışma ve değerlendirme görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilip, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargulamaya devamla hüküm kurulması,”(Y.10.CD.2019/2597 E.2019/6951 K. 01.11.2019 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

5)Failin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığı, kullanma alışkanlığının olup olmadığının belirlenmesinde failin kastı açısından önem arz etmektedir. Çünkü kullanma alışkanlığının olması kullanma amacı ile uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığına işaret edebilir.⁴⁶⁶

6)Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin miktarı da failin maddeyi bulundurma kastının belirlenmesinde bir ölçüt olabilecektir.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kişisel kullanım miktarında olması halinde failin kullanmak için madde bulundurduğu kabul edilebilecektir. Tabi bu hususla birlikte kişinin ruhsal ve fiziksel hali ve davranışları, maddenin cinsi, niteliği, maddenin bulunduğu yer gibi kıstaslarla birlikte değerlendirilmesi gerekecektir. Bu konuda Yargıtay vermiş olduğu kararlarda örneğin uyuşturucu veya uyarıcı maddenin niteliğine göre miktarını gözeterek kullanma amacında kalıp kalmadığını tespit

⁴⁶⁶ “kez olmak üzere eroin kullandığını ifade ettiği, sanığın dayısı olan tanık Burhanettin T. da aynı tarihli hazırlık anlatımında, sanığın iki kez Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde tedavi gördüğünü, ancak bir türlü uyuşturucu madde kullanma alışkanlığını bırakamadığını belirttiği anlaşılmakla, sanıktaki uyuşturucu madde kullanma alışkanlığının iptila düzeyinde olup olmadığına ilişkin rapor aldirılarak, sonucuna göre, hakkında TCK.'nın 404/4. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağına tartışılması gerektiğinin gözetilmemesi,” (Y.10.CD.2004/8739 E.2004/6653 K.08.06.2004 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

sanığın ayağının yanında yerde 54 adet MDMA içeren tablet bulunduğu ve yapılan tahlil sonucuna göre kanında esrar ve kokain metaboliti tespit edildiği, “uyuşturucu madde ticareti” yapma suçunun konusunun MDMA içeren tabletler olduğu, “kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma” suçunun konusunun ise hem bu tabletler hem de sanığın kanında tespit edilen esrar ve kokain metaboliti olduğu, bununla birlikte dosya kapsamına göre MDMA içeren tabletlerin sanığa ait olduğuna veya sanığın uyuşturucu madde ticareti yaptığına dair kesin ve yeterli delil bulunmadığı, Mahkemece ulaşılan kanaatin de bu yönde olduğu, bu nedenle uyuşturucu madde ticareti suçunun oluşmadığı ve sanığın aynı olay kapsamında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma eylemi bakımından zaten ayrı bir soruşturma yürütülüp açılan kamu davasının yapılan yargılaması sonucunda mahkûmiyetine karar verilmiş olduğu gözetilerek, uyuşturucu madde ticareti yapma suçu yönünden Mahkemenin takdirine göre delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı verilmesi gerekirken, değişen suç vasfına göre sanığın kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi yasaya aykırı olup,” (Y.10.CD 2020/375 E. 2020/1002 K. 17.02.2020 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

etmektedir.⁴⁶⁷ Örneğin 10 gram esrarı kullanma amacıyla kabul ederken, 10 gram kokainin başka bir amaçla bulundurulduğunu kabul edecektir.⁴⁶⁸

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin her hâlükârda kullanma amacı ile kabul edilebilmesi için kişisel miktarında olması gerekmele birlikte o miktarının üzerinde bulunmaması gerekmektedir.⁴⁶⁹ Yargıtay “*Adli Tıp Kurumunca esrar kullananların her defasında bir ila bir buçuk gram olmak üzere günde üç kez esrar tüketebilecekleri değerlendirilmektedir. Yine esrar kullanma alışkanlığı olanların birkaç aylık ihtiyaçlarını karşılayabilecek miktarda esrar maddesini ihtiyaten yanlarında ya da kolay ulaşabilecekleri bir yerde bulundurabildikleri adli dosyalara yansıyan ve bilinen bir husustur. Buna göre esrar kullanan faillerin, olağan sayılan bu süre içerisinde kişisel olarak kullanıp tüketebilecekleri miktarın üzerinde esrar maddesi bulundurmaları durumunda, bulundurmanın kişisel kullanım amacına yönelik olmadığı kabul edilmelidir.*” demiştir.⁴⁷⁰ Ancak Yargıtay bu konuda 1 yıllık kişisel kullanma miktarının ne olacağını belirtmiş iken ve bu hususa özellikle dikkat ederken artık uygulama bununla birlikte vuku bulan somut olayların özellikleri ile birlikte esas alınması gerekliliği vurgulanmıştır. Örneğin; kişisel kullanım miktarında bulunan esrarın veyahut kokainin evde bulunması ile bir okul önünde veya bir eğlence mekanının da ele geçirilmesi ayrı bir

⁴⁶⁷ “koltuğun altında 5 parça toplam 12 parça 3.94 gr. Kokain maddesi ele geçirildiği, sanıkta ele geçirilen uyuşturucu maddenin niteliği, satışa hazır paketler halinde olması ve miktarı gözönüne alındığında, sanığın bu maddeyi bulundurmaktaki kastının kullanma mı yoksa ticaret mi olduğunun tartışılmasının gerektiği, bunun da ağır ceza mahkemesinin görevine girdiği halde, mahkemenin kanuna aykırı olarak davaya bakmaya kendini görevli görmesinin kesin hukuka aykırılık oluşturması nedeniyle,” (İstanbul BAM 4.CD.2017/195 E.2017/238 K. 10.02.2017 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁶⁸ Elmas, s.122., usu net 0,6 gram kokainin, 3 paket halinde ele geçirilmesi, sanığın yakalandığı yer ve zaman, yakalanış biçimi, ve günlük kullanım miktarının üzerinde satışa elverişli halde uyuşturucu madde ile yakalanmış olması karşısında; sanığın eyleminin ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturup “(Y.10.CD 2019/5059 E.2020//2635 K.29.06.2020 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁶⁹ “paket uyuşturucu madde ele geçirilmesi karşısında; suça konu uyuşturucu maddenin satışa uygun 7 paket halinde bulundurulması, günlük kişisel kullanım miktarının çok üzerinde oluşu ve dosya içeriğine göre; sanığın eyleminin ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturup oluşturmadığına ilişkin delilleri tartışma ve değerlendirme görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilip, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devamla hüküm kurulması,”(Y.10.CD 2019/4628 E. 2020/1311 K. 25.02.2020 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁷⁰ YCGK. 2012/10-294 E. 2012/253 K.26.06.2012 Tarihli kararı. <www.kazanci.com> Erişim Tarihi:04.05.2021.

özellikte teşkil etmektedir. Kişi bulunduğu yer itibari ile o maddeyi tüketebilecek durumda olmadığı için kişisel kullanım miktarında kalsa bile somut olayın özelliğe göre kullanma amacı ile bağdaşmadığı için fail madde 188/3 maddesince cezalandırılacaktır.

Sanığın aracında esrar bulunması üzerine “kullanmaya bir yıl önce işten çıkarılınca başladım, günde ortalama dört beş adet esrarlı sigara yaparak içerim, olay günü taş köprü yanında *bulunan* parkta şahısların esrar içtiğini gördüm, pazarlık yaparak bir kilo esrar aldım ve yakalanmış olduğum yere gittim, esrar *maddesi* aracın içerisinde idi, polisler aracın kime ait olduğunu sordular, bana ait olduğunu söyledim ve kimliğimi verdim, esrarı buldular ve beni emniyete getirdiler, zaten esrar *maddesini* otonun içine saklamamıştım, koltuğun üzerine koymuştum, esrar *maddesini* satmak amacıyla değil içmek için almıştım” demesi ve ele geçirilen maddenin de günlük kullanım miktarında kalması ile kullanmak için bulundurma kabul edilmiştir.⁴⁷¹

Nitekim Yargıtay başka bir kararında ise “*suç konusu esrarın, net 760 gramının araç içerisinde dışarıya atılmış poşette ve ayrıca net 1.2 gramının da aracın sağ ön paspası üzerinde olmak üzere toplamda 761.2 gram olarak ele geçirilmesi, esrarın bulunduğu yer ve zaman, ele geçiriliş biçimi ve sanığın ikametine göre ters istikamete seyahat halindeyken günlük kullanım miktarının çok üzerinde satışa elverişli halde uyuşturucu madde ile birlikte yakalanmış olması karşısında; sanığın eyleminin ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu*” şeklinde karar vermiştir.⁴⁷²

Başka bir kararında da “*ele geçirilmesi, paket sayısının fazlalığı, sanığın yakalandığı yer ve zaman, yakalanış biçimi ve beyanına göre, Ankara’dan Çankırı’ya*

⁴⁷¹“*racında yapılan arama sonucu ele geçen kenevir bitkisi dışında, sanığın uyuşturucu madde ticareti yaptığı yolunda başka bir kanıtın elde edilememesi, uygulamada kabul edilen günlük kullanım miktarı dikkate alındığında, ekspertiz raporunda belirtilen üçyüz kırk gramlık uyuşturucu madde miktarının yıllık kişisel kullanım sınırları içerisinde bulunması, sanığın söz konusu uyuşturucu maddeyi satmak için değil kullanmak amacıyla bulundurduğu yönündeki aksi kanıtlanamayan savunmaları birlikte değerlendirildiğinde, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçunu işlediği kuşku boyutunda kalmaktadır.*”(YCGK.2012/294 E. 2012/253 K. 26.06.2012 Tarihli kararı) <<http://www.kazanci.com>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁷² Bkz. Y.10.CD 2019/5054 E.2020/2225 K. 08.06.2020 Tarihli kararı. <<http://www.kazanci.com>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

giderken esrarı yanında bulundurduğu anlaşılan sanığın günlük kullanım miktarının çok üzerinde satışa elverişli paketçikler halinde uyuşturucu madde ile yakalanmış olması karşısında; sanığın eyleminin ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturup oluşturmadığına ilişkin delilleri tartışma ve değerlendirme görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilip, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devamla hüküm kurulması,” şeklinde karar vermiştir.⁴⁷³

Unutulmaması gerekir ki uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kişisel kullanım miktarında kalması failin kastının belirlenmesinde tek bir ölçüt değildir. Bu durumun varlığı somut olayın özelliklerine göre değerlendirilerek failin kastı belirlenmelidir.

7) Failin kastının belirlenmesi açısından diğer bir ölçüt ise failin sosyal ekonomik durumu, bir gelirinin olup olmadığı, geçimini sağlayabileceği bir işinin olup olmadığı hususudur.⁴⁷⁴ Bu hususta Yargıtay 20.Ceza Dairesi’nin 2017/4155 E. 2017/6865 K.06.12.2017 Tarihli kararın “ *sanıkların gelirlerinin çok üzerinde bir para ile satın aldıkları uyuşturucu maddeyi yanlarında bulundurmalarına rağmen, esrardan başka bir eşyaları bulunmadığı sabit olması karşısında net 852,6 gr. gelen ve bir yıllık ihtiyaçları sayılacak esrarı yanlarında bulundurup nakletmelerine ilişkin eylemlerinin, gerekçe de belirtilen şekilde "kişi başına 426,3 grama tekabül ettiği ve bu miktarın sanıkların bir yıllık tüketim miktarını aşar mahiyette olmadığı" denilmek suretiyle başkaca hiçbir ölçüt değerlendirilmeden, kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu kabul edilerek dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçelerle ... hüküm kurulması,” demek suretiyle sanığın gelirin üzerinde uyuşturucu madde alması gerekçesi ile kararı bozmuştur.⁴⁷⁵*

⁴⁷³ Bkz.Y.10.CD 2019/5753 E.2020/2634 K. 29.06.2020 Tarihli kararı. <<http://www.kazanci.com>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁷⁴ “*anığin bu uyuşturucuya aylık gelirinin yaklaşık üç katı civarında ödeme yapmış olması, uyuşturucu maddeyi satın almak için Adana iline otobüsle gelen sanığın bu miktar uyuşturucu maddeyi yanında bulundurmasına rağmen bir gece Adana ilinde kalması, otostop yaparak ikametine dönmeye çalışması, durdurduğu tır sürücüsüne; Kocaeli’nde oturduğu halde, kendisini Ankara’ya kadar götürmesinin yeterli olabileceğini söylemesi ve dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, sanığın eyleminin uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapmak suçunu oluşturduğu halde suç vasfında yanlışla düşülerek kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi,”*(Y.10.CD.2015/4059 E. 2019/205 K.10.01.2019 Tarihli karar) <<http://www.kazanci.com>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁷⁵ <<https://legalbank.net>>Erişim Tarihi:07.05.2021.

8)Değerlendirilmesi gereken başka bir ölçüt ise kişinin daha önceden uyuşturucu veya uyarıcı madde suçundan hükümlü olup olmadığı hususudur. Bu konuda Yargıtay Ceza Genel Kurulu vermiş olduğu kararda “daha önce uyuşturucu madde satışından sabıkalı oluşu, aynı suçu işlemeye yönelik kastının yoğunluğu ve eylemin toplumsal neticeleri gerekçe gösterilmek suretiyle alt sınırdan uzaklaştırılarak hüküm kurulduğu, anlaşılmaktadır.

kullanmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçundan soruşturma yürütülen A.Y.'in adını vermesi üzerine, sanık T.in yalnız olarak, yakınında okul, çocuk parkı, kafe ya da benzeri bir yer bulunmayan bir mahalde yakalanması, önünde bulunduğu binada 2 paket, adresini kendisinin bildirdiği diğer binanın üst katında yer alan bir taşın altında da 10 paket olmak üzere 12 paket halinde ve A. Y.'te ele geçirilen 1 paketin de dahil edilmesiyle toplam net miktarı 17.8 gram olan esrar ele geçmesi ve aşamalarda maddeleri satış için bulundurduğunu belirterek suçunu ikrar etmesi şeklinde gerçekleşen olayda, yerel mahkemece sanık hakkında temel hapis cezasının 8 yıl olarak belirlenmesinde; "suçun vasıf ve niteliği, işleniş biçimi, sanığın aynı eylemi işleme yönündeki kararlılığı ve kast yoğunluğu ile suçun neticeleri nazara alınarak" biçiminde gerekçe gösterildiği görülmektedir” şeklinde karar vererek sanığın daha önceden ticaret suçu işlediği bu nedenle aynı eyleme yönelik suç işlememe kararlığı bulunduğu değerlendirmesi yaparak sanığın TCK madde 188/3 kapsamında sorumlu olması gerektiği belirtmiştir.⁴⁷⁶

Yararlanabileceğimiz bu ölçütleri detayları bir şekilde izah ettiğimiz üzere tek bir ölçüt failin kastının belirlenmesi için yeterli değildir. Tüm bu ölçütlerin somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak failin hukuki durumunun ona göre belirlenmesi gerekmektedir.⁴⁷⁷ Başka ifade ile, failin icrai hareketlerinin niteliği, tüm davranışları ve fiilin diğer tüm özellikleri dikkate alınarak tespitte bulunması gerekmektedir.⁴⁷⁸

⁴⁷⁶ .Bkz.YCGK.2013/558 E.20136/436 K.05.11.2013 K. tarihli kararı. <<http://www.kazanci.com> > Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁷⁷ Güngör Kınacı, s.243,244,; Elmas, s.125,126.

⁴⁷⁸ Murat Balcı, *Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ile Mücadele ve Ceza Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011) s.93.

Bu kriterler failin kullanma amacı ile bulundurma yoksa kullanma amacı dışında başka bir amaç için failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurduğuna yönelik kastının belirlenmesinde yardımcı olacaktır.⁴⁷⁹

Bulundurma fiili bakımından ayrı bir durum ise failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi hem kullanma amacı için TCK 191.maddesince bulundurması hem de TCK 188/3 maddesince kullanma amacı dışında bir amaçla iki suçu birlikte işleminin mümkün olup olmadığı hususudur.

1)Fail eğer satmayı ve kullanmayı amaçladığı uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri birbirinden ayırmış ise bu husus hakkında farklı görüşler bulunmaktadır.

Güngör-Kınacı bu konuda ”Ortada iki ayrı fiil olduğundan, fikri birleşme(içtima)düşünülemez, her iki suçtan ayrı ceza tayin edilmelidir” demiştir.⁴⁸⁰

Elmas göre ise failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi hem kullanma amacı hem de kullanma amacı dışında bir amaçla bulundurduğunu beyan etmesi halinde her iki suçunda oluşacağını ve gerçek içtima⁴⁸¹ hükümlerinin uygulanması gerektiği

⁴⁷⁹ evde yakalanan inceleme dışı sanıkların üzerinde ele geçen maddelerin bulunduğu materyaller üzerinde yapılan inceleme sonucunda tespit edilen mukayeseye elverişli vücut izinin sanık ...'a ait olmadığına, bir adet izin ise inceleme dışı sanık ...'ın sol el işaret parmak izi ile aynı olduğunun, sanık ..., inceleme dışı sanıklar...ve... ile tanık ...'dan alınan idrar örneklerinde uyuşturucu madde bulunduğunun tespit edilmesi, söz konusu uyuşturucu maddeler ile sanık ...'ın irtibatını gösterir somut bir delil bulunmayışı, inceleme dışı sanıklar...ve...'ın soruşturma aşamasındaki sanık ...'ı suçlayan beyanlarının kendilerini kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan daha ağır nitelikte olan uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan kurtarma amacına yönelik olabileceğinin değerlendirilmesi, tanık...'ün daha önce sanık ...'ın kendisine temin ettiğini söylediği maddelerin ele geçirilememesi nedeniyle uyuşturucu veya uyarıcı madde olarak kabul edilmelerinin mümkün olmaması, sanığın inceleme dışı sanıklar... ve...ile tanık...le birlikte kullanmak için eroin almaya karar verdiklerini, adı geçen inceleme dışı sanıklar ile birlikte eroini alıp eve geldiklerini ve aralarında paylaştıklarını, bir kısmını evde içtiklerini, kendi payına düşen kısmı alarak evden çıktığını, evde bulunan eroin ile ilgisinin bulunmadığını savunması karşısında; sanığın atılı suçu işlediğine ilişkin savunmasının aksine, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği anlaşıldığından, beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesinin isabetsiz olduğu kabul edilmelidir. (YCGK. 2016/610 E. , 2019/634 K.) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁸⁰ Güngör-Kınacı, s.244.

⁴⁸¹ “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na hakim olan ilke gerçek içtima olduğundan, bunun sonucu olarak, "kaç fiil varsa o kadar suç, kaç suç varsa o kadar ceza" söz konusu olacaktır. Nitekim bu husus Adalet Komisyonu raporunda da; "Ceza hukukunun temel kurallarından birisi, 'kaç fiil varsa o kadar suç, kaç suç varsa o kadar ceza vardır' şeklinde ifade edilmektedir. Bunun istisnaları, suçların içtimayı bölümünde belirlenmiştir. Bu istisnalar dışında, işlenen her bir suçla ilgili olarak ayrı ayrı cezaya hükmedilecektir. Böylece verilen her bir ceza, bağımsızlığını koruyacaktır" şeklinde ifade edilmiştir.”(YCGK.2014/453 E.2014/387 K. 23.09.2014 Tarihli kararı). <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

söyleyerek ;”(Örneğin ;failin yetiştirdiği hint kenevirlerinden elde ettiği esrarın bir kısmını satmak için paketlemesi ,kişisel kullanım sınırları içerisinde değerlendirebilecek bir miktarı da kendi kullanımı için ayırarak başka bir torba içinde saklaması) bu durumda failin hukuki durumu değerlendirilirken ,her iki suç yönünden de” etkin pişmanlık” hükümlerini düzenleyen TCK’nın 192.maddesinin de göz önünde bulundurulması gerekir.⁴⁸²

2)Fail uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri birbirinden ayırmamış ise;

Eğer yapılan teknik inceleme ile (Örneğin; kan-idrar testi gibi) durum saptanabiliyorsa fail her iki suçtan sorumlu olacak ve gerçek içtima hükümlerinden sorumlu olacaktır.⁴⁸³

Hiçbir koşulda saptanamıyorsa o zaman fail sadece TCK 188/3 maddesince sorumlu olup cezalandırılacaktır.

Eğer tüm ölçütler doğrultusunda failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanmak için bulundurduğu sabit olursa bu takdirde fail açısından sadece TCK 191.maddesince suç oluşacaktır.⁴⁸⁴

⁴⁸² Elmas, s.130.

⁴⁸³ Elmas, s.131., “Suç tarihinde sanıkların sevk ve idaresindeki araç içerisinde yapılan aramada 2 farklı poşet ve 2 kese kağıdı içinde hazırlanmış net 1248 gram uyuşturucu maddenin ele geçirildiği, ... Adli Tıp Kurumu Başkanlığı’nın 30.01.2006 tarihli raporuna göre de sanıkların kan ve idrar örneklerinde uyuşturucu madde bulunduğunun tespit edildiği dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşılmasına göre, sanıkların eylemlerinin TCK’nın 188/3. maddesinde belirtilen uyuşturucu madde ticareti yapma ve aynı Kanunun 191.maddesinde belirtilen kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçlarını oluşturduğu gözetilmeden, eylemlerinin bir bütün halinde kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması,”(Y.20.CD.2015/500 E.2015/486 K.07.05.2015 Tarihli kararı)

⁴⁸⁴ “gram esrarın miktar itibarıyla kişisel kullanım sınırları içinde kalması, söz konusu uyuşturucu maddenin tek parça hâlinde ele geçirilmesi, sanığın evinde yapılan aramada net 6,4 gram esrar dışında atılı suçu işlediğine ilişkin hassas terazi ya da paketlemede kullanılan ambalaj malzemeleri gibi materyallerin elde edilememesi, olay tutanağına ve ziraat mühendisi tarafından düzenlenen uzmanlık raporuna göre yaklaşık 10-15 cm boylarında olan ve bu bağlamda yakın zamanda ekilmiş oldukları anlaşılan fide hâlindeki dikili kenevir bitkilerinden elde edilemeyeceği sabit olan suç konusu esrarın, yaklaşık 40-45 cm boylarındaki dikili hâldeki kenevir bitkilerinden sökülüp kurutulmak suretiyle elde edildiğine dair dosya kapsamı itibarıyla yeterli delilin bulunmaması, tüm aşamalarda atılı suçlamayı kabul etmeyen sanığın uyuşturucu madde kullanmadığını belirtmesinin, suç konusu uyuşturucu maddeyi kullanma dışında bir amaç için bulundurduğu şeklinde yorumlanamayacağı hususları birlikte değerlendirildiğinde; sanığın savunmasının aksine, suç konusu uyuşturucu maddeyi satacağına, başkasına vereceğine veya kullanma dışında başka bir amaçla bulundurduğuna ilişkin, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı, sabit olan eyleminin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir.” (YCGK. 2018/208 E.2020/522 K. 15.12.2020 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021

3.10.Üretimde Kullanılan Maddenin Ülke İçinde Ticareti Açısından

Türk Ceza Kanun'un 188/7 maddesinde *“Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmi makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, sevk eden, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişi, sekiz yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmi bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.”* hükmünce madde içerisinde belirtilen fiillerinin cezalandırılacağı belirtilmiştir.

Suçun hareket unsurunun 188/1 ve 188/3 maddelerinde yer alan *“ithal, ihraç, imal, satın alma, satma, sevk etme ve depolama”* olarak tanımlamakla birlikte suç bu seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesi ile tamamlanacaktır.⁴⁸⁵

Yukarıda *“Üretimde Kullanılan Maddeyi İmal, İthal ve İhraç Etme* *“başlıklı bölümde değindiğimiz hususlar uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ülke içinde ticareti hususu yönünden aynı şekilde geçerlidir.*

Aynı şekilde bahsettiğimiz üzere; Ele geçirilmiş olan maddenin imal veya ithalinin resmi makamların iznine tabi olup olmadığına ise Sağlık Bakanlığı ile Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı'na sorularak verilecek cevabın sonucuna göre faillerin durumu belirlenecektir.⁴⁸⁶

Konuya ilişkin 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Kanunu'nun ek 1. Maddesinde de; *“1988 tarihli Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek I ve II Numaralı Tablolar ile bu Tabloların değişikliklerinde yer alan maddelerin imali, ithali ve ihracı, nakli, bulundurulması, alımı ve satımı Sağlık Bakanlığının iznine bağlıdır. Yukarıdaki fıkra göre izin verilirken ilgili kuruluşlardan görüş alınması ve izin verme esas ve usullerinin Sağlık Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilmesi gerekir.”* denilmektedir.⁴⁸⁷

⁴⁸⁵ Selbes, s.112.

⁴⁸⁶ Akkaya, s.49.

⁴⁸⁷ Bkz. Resmî Gazete Tarihi: 24.06.1933 Resmî Gazete Sayısı: 2435.

4.TCK Madde 188/3 ve TCK Madde 191/1 Açısından Failin Kastının Belirlenmesi

TCK 191/1 maddesinde “*Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” demek suretiyle hükümde satın almak, kabul etmek, bulundurmak ve kullanmak üzere dört seçimlik hareketin suç oluşturacağı belirtilmiştir.

Yukarıda bu fiili detaylı bir şekilde izah ettiğimiz üzere bu madde hükmünde failin kastı fiilin oluşması bakımından çok önemlidir. Burada suçun oluşması için bu seçimlik hareketlerin fail tarafından sadece “kullanmak” için gerçekleştirilmesi gerekmektedir.⁴⁸⁸

Yukarıda 188/3 madde de değindiğimiz failin kastının belirlenmesi için gerekli olan belirtmiş olduğumuz kriterlerin üzerinde tekrar durmak isteriz. Çünkü uygulama açısından ve failin kastının belirlenmesi noktasında en çok karşımıza çıkan sorunlar bu iki maddenin ayrımı hususundadır.

Bu konuda Yargıtay’ın failin kastının tespit edilebilmesi için ortaya koymuş olduğu üç ölçüt bulunmaktadır.

Bunlardan birincisi; kişinin bulundurmuş olduğu uyuşturucu maddeyi başka birine satma, tedarik veya devir etmek konusunda herhangi bir tutum içinde olup olmadığıdır.

İkinci ölçüt, *uyuşturucu maddenin* bulundurulmuş olduğu yer ve bulunduruluş şeklidir. Bireysel kullanım için *uyuşturucu madde* bulunduruyor olan kişi, maddeyi her an kolayca ulaşabileceği bir yerde, genel olarak evinde veya işyerinde bulundurmaktadır. *Uyuşturucunun* ev veya işyeri dışında uzakta, hemen gidip alınması zor ve zaman gerektiren samanlık, depo ve mağara gibi yerlere gizlenmesi kullanım dışında bir amaç için bulundurulmuş olduğunu gösterebilir. *Uyuşturucunun* özenli bir

şekilde fazla sayıda küçük paketler halinde hazırlanmış olması, her paketin içine dikkatli bir şekilde tartılarak aynı miktarda *uyuşturucu madde* konulmuş olması, *uyuşturucu maddenin* bulunduğu yerde veya yakınlarında, hassas terazinin ve paketleme kısmında kullanılan ambalaj malzemelerinin bulunması, kullanım amacının dışında bir amaçla bulundurulmuş olduğu konusunda önemli bir bulgudur.

Üçüncü ölçüt ise, bulundurulmuş olunan *uyuşturucu maddenin* miktarı ve çeşididir. *Uyuşturucu maddeyi* kullanan kişi genel olarak bir veya aynı etkiyi gösterebilecek ikinci farklı *uyuşturucu maddeyi* bulundurur. Bu sebeple farklı nitelikte ve etkileri olan eroin, amfetamin, esrar ve kokain içeren tabletleri bir arada bulundurmuş olan sanığın bu maddeleri satmak için bulundurmuş olduğu kabul edilebilir. Kişinin kendisi için kullandığının kabul edilebileceği miktar, kişinin ruhsal ve fiziksel yapısı ile *uyuşturucu* veya uyarıcı *maddenin* kalitesine, niteliğine ve cinsine göre farklılık göstermek ile birlikte, Adli Tıp Kurumuna göre esrar kullanan kişilerin çoğu bir günde her seferinde 1-1,5 gram olmak üzere üç kere esrar tüketebilmektedirler. Esrar maddesini kullanma alışkanlığı olan kişilerin bir veya birkaç kaç aylık ihtiyaçlarını karşılayabilecek miktarda esrarı ihtiyaçları sebebiyle yanlarında ya da ulaşabilecekleri bir yerde bulundurabildikleri adli dosyalar incelendiğinde görünmektedir. Bu duruma göre, esrarı kullanan kişilerin olağan sayılıyor olan bu süre zarfında kişisel olarak kullanarak tüketebilecekleri miktarın fazlasında esrar bulundurmaları durumunda, maddenin kişisel kullanım dışında olduğu kabul edilmelidir.⁴⁸⁹

Bu suç bakımından failin kastı belirlenirken failin *uyuşturucu* veya uyarıcı *maddeyi* hangi amaçla bulundurduğuna yani kullanmak amacı ile yoksa kullanma

⁴⁸⁹Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2013/10-88 E. 2013/300 K. 11.06.2013 tarihli kararında “Suç tarihinde ihbar mektubuna istinaden usulüne uygun olarak gerçekleştirilen aramada sanığın evinin müştemilatı niteliğinde olan kömürlükte *uyuşturucu madde* ele geçirilmiş ise de, göndereni tespit edilemeyen ihbar mektubu dışında, sanığın *uyuşturucu maddeyi* sattığına ilişkin başka bir delilin bulunmaması, el konulan *uyuşturucu madde* miktarının kişisel kullanım sınırları içinde olması, sanığın tüm aşamalarda istikrarlı olarak *uyuşturucu maddeyi* satmak için değil, kullanmak için bulundurduğunu savunması gibi hususlar birlikte değerlendirildiğinde, sanığın *uyuşturucu madde* ticareti suçunu işlediği şüphe boyutunda kalmakta ve sübuta ermemektedir.

Bu nedenle, sanığın sübuta eren eyleminin kullanmak için *uyuşturucu madde* bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, kesin bir kanaat vermekten uzak delillere dayanılarak, *uyuşturucu madde ticareti* suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi suretiyle, suç niteliğinin hatalı belirlenmesi isabetsiz ve kanuna aykırıdır.”

amacı dışında başka bir amaç için kullandığına ilişkin esas alınabilecek ölçütler şu şekilde belirtilebilir;

1)Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi failin hangi amaç doğrultusunda bulundurduğuna ilişkin hareketlerinin tespit edilmesi gerekmektedir.

- Müşteriyi arama,
- Alıcı rolündeki görevliye uyuşturucu veya uyarıcı madde teklifinde bulunma,
- Numune uyuşturucu veya uyarıcı madde gösterme,⁴⁹⁰
- Pazarlık yapmak,⁴⁹¹

Bu hareketlerin fail tarafından yapılıyor olması failin kastının uyuşturucu madde kullanma dışında bir amacının olduğunu göstermekte olup bu gibi bir durumda uyuşturucu veya uyarıcı maddenin miktarının suçunun oluşması bakımından herhangi bir önemi bulunmamaktadır.⁴⁹²

2)Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ele geçiriliş biçimi maddenin kullanmak amacı ile yoksa başka bir amaç doğrultusunda mı bulundurulduğu konusunda önemli bir belirti niteliğindedir.

-Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin çok küçük paketçikler halinde bulunması,⁴⁹³

⁴⁹⁰ “disinde uyuşturucu madde ele geçirilemeyen sanık ... yakalandığında sanıklar ... ve sanık ...'in kendisine uyuşturucu madde numunesini getirip gösterdiklerini, sanık ...'in kendisinde ele geçirilen kullanım sınırları içerisinde olan bu numuneyi sanık ...'den aldığını ve sanık ...'e kontrol etmesi amacıyla gösterdiğini,”(Y.10.CD 2012/1847 E. 2014/1699 K.13.03.2014 tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁹¹ “İle tanıştıran uyuşturucu pazarlığının yapıldığı ilk görüşme sırasında da yanlarında bulunduğu anlaşılmakla, bu görüşmede uyuşturucu alışverişi hususunda anlaşma ve uyuşturucu alışverişi yapılmamış olsa da; bu tarihten 6 gün sonra suç tarihinde sanık ... ile gizli soruşturmacı arasında uyuşturucu alışverişinin gerçekleştiği nazara alındığında; sanık ...'nin uyuşturucu ticaretine olanak sağlayarak atılı suçun işlenmesine yardımcı olduğu, müdafii huzurunda alınan ikrarı, gizli soruşturmacı beyanı ve tüm dosya kapsamı ile anlaşıldığından, uyuşturucu madde ticareti suçundan 5237 sayılı TCK'nın 39. maddesi uyarınca yardım eden sıfatıyla cezalandırılması yerine yazılı şekilde beraat kararı verilmesi”(Y.10.CD 2020/2629 E.2020/6731 K. 04.11.2020 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁹² Güngör-Kınacı, s.235, Elmas, s.117.

⁴⁹³ “Sanığın uyuşturucu satışı yaptığı yönünde telefon ihbarı, sanığa ait ikametinin salon kısmında yer alan televizyon sehpasının çekmecesinde selpak poşeti içerisinde satışa hazır 32 paket taş tabir edilen net 5,5 gr gelmekte olan kokain, içerisinde amonyak bulunan cam şişe ve bir adet kepeğin ele geçirilmesi karşısında; suç konusu uyuşturucu maddelerin ele geçiriliş biçimi ve paket sayısı ile dosya kapsamına göre, sanığın eyleminin bir bütün halinde satmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu halde, suç vasfının tayininde yanılıya düşülerek sanık hakkında uyuşturucu madde kullanmak suçundan hüküm kurulması,” (Y.20.CD.2017/3234 E.2018/613 K. 06.02.2018 tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

- Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yanında bu madde ile bulaşık halde olan maddeyi tartmaya yönelik aletlerinde (hassas tartı,terazi,v.b) ele geçirilmesi ,⁴⁹⁴,
- Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yanında çok sayıda bu maddeler için paketleme malzemesi (şeffaf naylon, kesilmiş kağıt (fişek için) ele geçirilmesi,⁴⁹⁵
- Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yanında maddeyi preslemeye yarayan birtakım alet ve malzemelerin (maddeye bulaşık olarak) ele geçirilmesi, ⁴⁹⁶
- Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin miktarının çok çeşitli olarak ele geçirilmesi, (Eroin, kokain, esrar v.b maddelerin aynı anda ele geçirilmesi gibi.)⁴⁹⁷

3)Failin kastının belirlenmesi amacıyla failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurduğu yerin özellikleri de önem arz etmektedir. Fail eğer kullanma sebebi ile uyuşturucu veya uyarıcı madde bulunduruyorsa o zaman kolay ulaşabileceği bir yerde bulundurması gerekmektedir. Örneğin; ev, işyeri gibi yerlerde buradaki

⁴⁹⁴ “Olay tutanağı içeriğine göre, sanığın evinde merdiven boşluğunda uyuşturucu madde dışında miras ibareli terazinin de ele geçtiği anlaşıldığından, tutanak düzenleyicilerinin tanık olarak dinlenerek, ele geçirilen terazinin nerede bulunduğu açıkça sorulması, sanığın savunmalarında bahsedilen terazinin çalışmadığını belirtmesi karşısında bu hususun mahkemece değerlendirilerek, terazinin çalışıp çalışmadığının tespit edilmesi ve Adli Emanet'in 2015/742 sırasında kayıtlı terazi üzerinde uyuşturucu madde bulaşığı bulunup bulunmadığı hususunda inceleme yaptırılarak uzman bir kurum ya da kuruluştan rapor alınıp sonucuna göre hukukî durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik araştırma ile hüküm kurulması,”(Y.10.CD.2015/3944 E.2015/32167 K.09.07.2015 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁹⁵ “satışa hazır şeffaf naylon içerisinde 56 paket, 2 adet büyük boy şeffaf naylon ve 2 adet orta boy şeffaf naylonlara sarılı paketler içerisinden net 12,09 gr, 43,03 gr ve 146,86 gr esrarın ele geçirildiği olayda; sanık hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturma sonucunda uyuşturucu madde ticareti yapma ve kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçlarından dolayı iddianame düzenlendiği, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 10.05.2011 tarih, 2011/123 esas ve 2011/159 sayılı kararıyla sanık hakkında uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan beraat; kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan 10 ay hapis ve ayrıca tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine hükmedildiği, uyuşturucu madde ticareti suçundan verilen beraat kararı aleyhine kanun yoluna başvurulmadığı için beraat kararının kesinleştiği, ancak kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan verilen hükmün temyizi üzerine dosyanın 06.02.2018 tarihinde Dairemizce yapılan incelemesinde sanık hakkında istihbari bilginin bulunması, uyuşturucu maddelerin bulunduğu yer ve ele geçiriliş şekli nazara alınarak sanığın ticari amaçlı uyuşturucu madde bulundurma suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi “(Y.20.CD.2019/2094 E.2019/7298 K.17.12.2019 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁹⁶ “undukları ve sanık ...'i sürekli takip edip yönlendirdiklerinin görülmesi üzerine yapılan operasyonda... plakalı aracın bagajında net: 34 kilo 138 gr. eroin ele geçirilmiş, bu araçtaki GPRS sisteminden hareketle sanık ...'e ait evde pres makinası v.s. bulunmuştur.”(Y.10.CD.2013/12991 E.2014/1520 K.06.03.2014 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁹⁷ “Sanığın bulunduğu araçta yapılan aramada ele geçirilen uyuşturucu maddelerin miktarı, çeşitliliği ve yakalanış şekli de gözetilerek, eylemin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gözetilmeden suçun niteliği yanlış değerlendirilerek hakkında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması,”(Y.10.CD 2013/2235 E.2016/3216 K. 24.10.2016 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

çekmecelerinde vb. yerlerde.⁴⁹⁸ Ancak fail kullanmak amacı dışında uyuşturucu veya uyarıcı madde bulunduruyorsa örneğin bir deponun orada gizli bir bölmede, barda, kahvehane vb. yerlerde bulunacaktır.^{499, 500} Bulunduğu yerin bu tarz bir yer olması halinde uyuşturucu veya uyarıcı maddenin de şahsın kendi kullanım sınırı içinde kalmasının bir önemi bulunmamaktadır.

4) Ayrıca failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi eğlence yerleri, okul ve üniversite çevresi, restoran, park gibi kalabalık yerlerde yakalanması halinde madde kişisel kullanım alanında kalsa dahi burada kullanım amacı dışında bir amacı olduğu öngörülebilecektir.⁵⁰¹ Ancak kişisel kullanım amacı ile evine giderken uyuşturucu veya uyarıcı madde bulunduran failin yakalanması halinde kullanım amacı ile uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurduğu düşünülebilecektir.

⁴⁹⁸ “anık ...'in yatak odasında bulunan gardrobun üst tarafında kağıda sarılı net 0,1 gram eroin ile eroin bulaşıklı sigara filtresi ve plastik enjektörler, sanık ...'in yattığı odadaki çek yat ile yorgani arasında ve aynı odadaki masa üzerinde net toplam 25,83 gram esrar ile aynı ..., anıkların sabit olan eylemlerinin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçu oluşturduğu gözetilmeden”(Y.10.CD 2013/13687 E. 2014/1432 K. 03.03.2014 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁴⁹⁹“ ram uyuşturucu madde ile portmanto dolabının içerisinde yaklaşıkgram kadar gelen tozlu uyuşturucu madde tohumları, tuvaletin içerisine atılmış vaziyette yaklaşıkgram kadar gelen uyuşturucu ele geçirilerek el konulmuş olduğu, ayrıca arama yapılan evin üst katında bulunan 3 nolu ikametın kapısı çilingir marifetiyle açılmak istendiğinde buradan apartman boşluğuna sarı renkli bir naylon torba atıldığı görevlilerce görülmüş burada sanık G. P. bulunduğu anlaşıp, yapılan aramada yatak odasındaki gardolabın çekmecesinde 7 adet defter kağıdına sarılı satışa hazır uyuşturucu madde ile sanık G. P.'ye ait gardolap içerisinde bulunan gri çeketin iç cebinde 9 adet ... haplar, 1 adet naylon şeffaf poşet içerisinde uyuşturucu madde ele geçirilmesi sanık G. P. ikametinden kapısı açılırken apartman boşluğuna atıldığı anlaşılan sarı renkli naylon poşet buradan alınıp kontrol edildiğinde poşet içerisinde yaklaşık... gram kadar gelen uyuşturucu madde olduğunun tespit edilmesi karşısında baba oğul olan sanıklardan ele geçirilen uyuşturucu madde miktarının brüt gram, net ... gram olduğu, uyuşturucu maddelerin miktarı, çeşitliliği, ele geçiriliş şekli ile tüm dosya kapsamı değerlendirildiğinde sanıklar hakkında uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan mahkûmiyet yerine yazılı gerekçeler ile beraatlerine karar verilmesi,” (Y.20.CD 2015/1549 E. 2015/4491 K.03.11.2015) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁵⁰⁰ . “Bar önünde yakalandığında üzerinde 100 gr esrar ve 11 adet hap ile, kaldığı otel odasında yapılan aramada 500 gr esrar ile 50 adet ectasy hap ele geçtiğinin anlaşılması karşısında, olayın oluş şekli, suç konusu uyuşturucuların ele geçiriliş biçimi, dosyadaki belge ve bilgilere göre; sanığın eyleminin satmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması,”(Y.20.CD.2015/464 E.2015/473 K.07.05.2015 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁵⁰¹ “Üzerinde uyuşturucu madde bulunan sanığın okul önünde öğrenciler ile irtibata geçmeye çalışırken kolluk görevlilerince yakalanmış olması ve uyuşturucu maddenin satışa hazır iki paket halinde de geçirilmiş olması hususları birlikte değerlendirildiğinde, sanığın eyleminin ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturup oluşturmadığına ilişkin delilleri tartışma ve değerlendirme görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilip, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargulamaya devamla hüküm kurulması,”(Y.10.CD.2019/2597 E.2019/6951 K. 01.11.2019 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

5)Failin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığı, kullanma alışkanlığı olup olmadığının belirlenmesinde failin kastı açısından önem arz etmektedir. Çünkü kullanma alışkanlığının olması kullanma amacı ile uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığına işaret edebilir.⁵⁰²,

6)Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin miktarı da failin maddeyi bulundurma kastının belirlenmesinde bir ölçüt olabilecektir.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kişisel kullanım miktarında olması halinde failin kullanmak için madde bulundurduğu kabul edilebilecektir. Tabi bu hususla birlikte kişinin ruhsal ve fiziksel hali ve davranışları, maddenin cinsi, niteliği, maddenin bulunduğu yer gibi kıstaslarla birlikte değerlendirilmesi gerekecektir. Bu konuda Yargıtay vermiş olduğu kararlarda örneğin uyuşturucu veya uyarıcı maddenin niteliğine göre miktarını gözeterek kullanma amacıyla kalıp kalmadığını tespit etmektedir.⁵⁰³ Örneğin 10 gram esrarı kullanma amacıyla kabul ederken,10 gram kokainin başka bir amaçla bulundurulduğunu kabul edecektir.⁵⁰⁴

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin her hâlükârda kullanma amacı ile kabul edilebilmesi için kişisel miktarında olması gerekmele birlikte o miktarının üzerinde bulunmaması gerekmektedir. ⁵⁰⁵Yargıtay “*Adli Tıp Kurumunca esrar kullananların*

⁵⁰² “kez olmak üzere eroin kullandığını ifade ettiği, sanığın dayısı olan tanık Burhanettin T. da aynı tarihli hazırlık anlatımında, sanığın iki kez Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde tedavi gördüğünü, ancak bir türlü uyuşturucu madde kullanma alışkanlığını bırakamadığını belirttiği anlaşılmakla, sanıktaki uyuşturucu madde kullanma alışkanlığının iptila düzeyinde olup olmadığına ilişkin rapor aldırılarak, sonucuna göre, hakkında TCK.'nın 404/4. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağına tartışılması gerektiğinin gözetilmemesi,”(Y.10.CD.2004/8739 E.2004/6653 K.08.06.2004 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021

⁵⁰³ “koltuğun altında 5 parça toplam 12 parça 3.94 gr. Kokain maddesi ele geçirildiği, sanıkta ele geçirilen uyuşturucu maddenin niteliği, satışa hazır paketler halinde olması ve miktarı gözönüne alındığında, sanığın bu maddeyi bulundurmaktaki kastının kullanma mı yoksa ticaret mi olduğunun tartışılmasının gerektiği, bunun da ağır ceza mahkemesinin görevine girdiği halde, mahkemenin kanuna aykırı olarak davaya bakmaya kendini görevli görmesinin kesin hukuka aykırılık oluşturması nedeniyle,” (İstanbul BAM 4.CD.2017/195 E.2017/238 K. 10.02.2017 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁵⁰⁴ Elmas, s.122.

⁵⁰⁵ “paket uyuşturucu madde ele geçirilmesi karşısında; suça konu uyuşturucu maddenin satışa uygun 7 paket halinde bulundurulması, günlük kişisel kullanım miktarının çok üzerinde oluşu ve dosya içeriğine göre; sanığın eyleminin ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturup oluşturmadığına ilişkin delilleri tartışma ve değerlendirme görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilip, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devamla hüküm kurulması,”(Y.10.CD 2019/4628 E. 2020/1311 K. 25.02.2020 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

*her defasında bir ila bir buçuk gram olmak üzere günde üç kez esrar tüketebilecekleri değerlendirilmektedir. Yine esrar kullanma alışkanlığı olanların birkaç aylık ihtiyaçlarını karşılayabilecek miktarda esrar maddesini ihtiyaten yanlarında ya da kolay ulaşabilecekleri bir yerde bulundurabildikleri adli dosyalara yansıyan ve bilinen bir husustur. Buna göre esrar kullanan faillerin, olağan sayılan bu süre içerisinde kişisel olarak kullanıp tüketebilecekleri miktarın üzerinde esrar maddesi bulundurmaları durumunda, bulundurmanın kişisel kullanım amacına yönelik olmadığı kabul edilmelidir.”*⁵⁰⁶

Ancak Yargıtay bu konuda 1 yıllık kişisel kullanma miktarının ne olacağını belirtmiş iken ve bu hususa özellikle dikkat ederken artık uygulama bununla birlikte vuku bulan somut olayların özellikleri ile birlikte esas alınması gerekliliği vurgulanmıştır. Örneğin; kişisel kullanım miktarında bulunan esrarın veya kokainin evde bulunması ile bir okul önünde veya bir eğlence mekanında ele geçirilmesi ayrı bir özellikte teşkil etmektedir. Kişi bulunduğu yer itibarı ile o maddeyi tüketebilecek durumda olmadığı için kişisel kullanım miktarında kalsa bile somut olayın özelliğe göre kullanma amacı ile bağdaşmadığı için fail 188/3 maddesince cezalandırılacaktır.

Sanığın aracında esrar bulunması üzerine “kullanmaya bir yıl önce işten çıkarılınca başladım, günde ortalama dört beş adet esrarlı sigara yaparak içirim, olay günü taş köprü yanında bulunan parkta şahısların esrar içtiğini gördüm, pazarlık yaparak bir kilo esrar aldım ve yakalanmış olduğum yere gittim, esrar maddesi aracın içerisinde idi, polisler aracın kime ait olduğunu sordular, bana ait olduğunu söyledim ve kimliğimi verdim, esrarı buldular ve beni emniyete getirdiler, zaten esrar maddesini otonun içine saklamamıştım, koltuğun üzerine koymuştum, esrar maddesini satmak amacıyla değil içmek için almıştım”,demesi ve ele geçirilen maddenin de günlük kullanım miktarında kalması ile kullanmak için bulundurma kabul edilmiştir.⁵⁰⁷

⁵⁰⁶ Bkz. YCGK. 2012/10-294 E. 2012/253 K.26.06.2012 Tarihli kararı. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:12.05.2021.

⁵⁰⁷“ racında yapılan arama sonucu ele geçen kenevir bitkisi dışında, sanığın uyuşturucu madde ticareti yaptığı yolunda başka bir kanıtın elde edilememesi, uygulamada kabul edilen günlük kullanım miktarı dikkate alındığında, ekspertiz raporunda belirtilen üçyüz kırk gramlık uyuşturucu madde miktarının yıllık kişisel kullanım sınırları içerisinde bulunması, sanığın söz konusu uyuşturucu maddeyi satmak için değil kullanmak amacıyla bulundurduğu yönündeki aksi kanıtlanamayan savunmaları birlikte değerlendirildiğinde, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçunu işlediği kuşku boyutunda kalmaktadır.”(YCGK.2012/294 E. 2012/253 K. 26.06.2012 Tarihli kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:12.05.2021.

Yine Yargıtay günlük kullanım bakımından esrar 2 gram, eroinde 150 miligram, kokain 60 miligram ve haplarda günde 3-4 adet olarak kabul etmekte; eroin ve kokainde 20 gram ve üzerinde ele geçirilen, sentetik haplarda 50 adet ve üzeri ele geçirilen ve başka yan delil bulunmayan durumlarda ticari amaçla bulundurma kabul etmektedir.⁵⁰⁸

Yargıtay verilen bir kararda ele geçirilen madde miktarının kişi sayısına bölünmesi hususunda bir değerlendirme yaparak bu bölünme neticesinde kişisel yıllık kullanım sınırı olarak belirlenemeyeceğini belirtmiştir.⁵⁰⁹

Unutulmaması gerekir ki uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kişisel kullanım miktarında kalması failin kastının belirlenmesinde tek bir ölçüt değildir. Bu durumun varlığı somut olayın özelliklerine göre değerlendirilerek failin kastı belirlenmelidir.

7) Failin kastının belirlenmesi açısından diğer bir ölçüt ise failin sosyal ekonomik durumu, bir gelirinin olup olmadığı, geçimini sağlayabileceği bir işinin olup olmadığı hususudur.⁵¹⁰

8) Değerlendirilmesi gereken başka bir ölçüt ise failim daha önceden uyuşturucu veya uyarıcı madde suçundan hükümlü olup olmadığı hususudur. Bu konuda Yargıtay Ceza Genel Kurulu vermiş olduğu kararda *“daha önce uyuşturucu madde satışından sabıkalı oluşu, aynı suçu işlemeye yönelik kastının yoğunluğu ve eylemin toplumsal*

⁵⁰⁸ Çalışkan-Oruç-Çalışkan, s.161.

⁵⁰⁹ “karşısında net 852,6 gr. gelen ve bir yıllık ihtiyaçları sayılacak esrarı yanlarında bulundurup naklelmelerine ilişkin eylemlerinin, gerekçe de belirtilen şekilde “kişi başına 426,3 grama tekabül ettiği ve bu miktarın sanıkların bir yıllık tüketim miktarını aşar mahiyette olmadığı” denilmek suretiyle başkaca hiçbir ölçüt değerlendirilmeden, kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu kabul edilerek dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde hüküm kurulması,” (Y.20.CD 2017/4155 E. 2017/6865 K. 06.12.2017) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

⁵¹⁰ “sanığın bu uyuşturucuya aylık gelirinin yaklaşık üç katı civarında ödeme yapmış olması, uyuşturucu maddeyi satın almak için Adana iline otobüsle gelen sanığın bu miktar uyuşturucu maddeyi yanında bulundurmasına rağmen bir gece Adana ilinde kalması, otostop yaparak ikametine dönmeye çalışması, durdurduğu tır sürücüsüne; Kocaeli’nde oturduğu halde, kendisini Ankara’ya kadar götürmesinin yeterli olabileceğini söylemesi ve dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, sanığın eyleminin uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapmak suçunu oluşturduğu halde suç vasfında yanılıya düşülerek kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi,” (Y.10.CD.2015/4059 E. 2019/205 K.10.01.2019 Tarihli karar) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

neticeleri gerekçe gösterilmek suretiyle alt sınırdan uzaklaşarak hüküm kurulduğu, anlaşılmaktadır. *hakkında kullanmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçundan soruşturma yürütülen A.Y.'in adını vermesi üzerine, sanık T.in yalnız olarak, yakınında okul, çocuk parkı, kafe ya da benzeri bir yer bulunmayan bir mahalde yakalanması, önünde bulunduğu binada 2 paket, adresini kendisinin bildirdiği diğer binanın üst katında yer alan bir taşın altında da 10 paket olmak üzere 12 paket halinde ve A. Y.'te ele geçirilen 1 paketin de dahil edilmesiyle toplam net miktarı 17.8 gram olan esrar ele geçmesi ve aşamalarda maddeleri satış için bulundurduğunu belirterek suçunu ikrar etmesi şeklinde gerçekleşen olayda, yerel mahkemece sanık hakkında temel hapis cezasının 8 yıl olarak belirlenmesinde; "suçun vasıf ve niteliği, işleniş biçimi, sanığın aynı eylemi işleme yönündeki kararlılığı ve kast yoğunluğu ile suçun neticeleri nazara alınarak" biçiminde gerekçe gösterildiği görülmektedir" şeklinde karar vererek sanığın daha önceden ticaret suçu işlediği bu nedenle aynı eyleme yönelik suç işlememe kararlığı bulunduğu değerlendirmesi yaparak sanığın TCK 188/3 kapsamında sorumlu olması gerektiği belirtmiştir.⁵¹¹*

Yararlanabileceğimiz bu ölçütleri detayları bir şekilde izah ettiğimiz üzere tek bir ölçüt failin kastının belirlenmesi için yeterli değildir. Önemle belirtmek gerekir ki failin hukuki durumunun tespitinde her olay kendi somut şartlarına göre değerlendirilme yapılarak özenli ve bir şekilde dikkat gözeterek bir irdeleme yapılmalıdır.⁵¹² Tüm bu ölçütlerin somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak failin hukuki durumunun ona göre belirlenmesi gerekmektedir.⁵¹³ Bu kriterler failin kullanma amacı ile bulundurma yoksa kullanma amacı dışında başka bir amaç için failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurduğuna yönelik kastının belirlenmesinde yardımcı olacaktır.⁵¹⁴

⁵¹¹ Bkz.YCGK.2013/558 E.20136/436 K.05.11.2013 K. tarihli kararı. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:09.05.2021

⁵¹² Uygur Meydan, "Uyuşturucu Madde Ticareti Suçunda Madde Miktarının Önemi,"*Türkiye Adalet Akademisi*,S:37(2019) s.33.

⁵¹³ Güngör Kınacı sy.243,244; Elmas s.125,126.

⁵¹⁴ evde yakalanan inceleme dışı sanıkların üzerinde ele geçen maddelerin bulunduğu materyaller üzerinde yapılan inceleme sonucunda tespit edilen mukayeseye elverişli vücut izinin sanık ...'a ait olmadığı, bir adet izin ise inceleme dışı sanık ...'ın sol el işaret parmak izi ile aynı olduğunun, sanık ..., inceleme dışı sanıklar...ve... ile tanık ...'dan alınan idrar örneklerinde uyuşturucu madde bulunduğu tespit edilmesi, söz konusu uyuşturucu maddeler ile sanık ...'ın irtibatını gösterir somut bir delil bulunmaması, inceleme dışı sanıklar...ve...'ın soruşturma aşamasındaki sanık ...'ı suçlayan

Failin kastının belirlenmesi açısından ders niteliğinde incelemesi gereken önemli bir karar da Yargıtay Ceza Genel Kurulunun vermiş olduğu 2013/10-637 E. 2014/137 K.25.03.2014 sayılı karardır. Bu kararı konumuzun ve yukarıda izah ettiğimiz kriterlerin daha detaylı açıklanması ve aydınlanması açısından incelemek gerekirse;

Dosya bulunan veriler karşısında, sanık hakkında karşımıza çıkan somut olgular şunlardır:

“1) Sanığın, satın aldığı uyuşturucunun miktarı, satın alırken ücret olarak ödediği paralar göz önünde bulundurulduğunda uyuşturucu miktarı tek bir kişinin ihtiyacından daha fazla olduğu görülmektedir. Satıcılarla, aynı günün değişik zaman dilimlerinde çok kez görüşme yapıldığı ve neredeyse her gün çok sık bir şekilde iletişimde bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, sanık yakalandığında bulunduğu yerde kokain bulaşıklı 2 adet metal kutu, 0,32 gram esrar ve esrar bulaşıklı 3 adet kağıt parçasının bulunması, uyuşturucu çeşitliliğinin olması başka şahıslar için uyuşturucu madde temin ettiğini göstermektedir ki, **tapelerden** de bu sonuca varılmaktadır. Sanığın, 27.01.2009 tarihinde saat 02.01'de satıcıdan siparişte bulunduğu uyuşturucu maddesi geldikten sonra, saat 02.15'de M. isimli kişiyi arayıp “Bekliyorum, sana bir sürprizim var, hediye aldım” şeklindeki konuşmasından, sadece kendisi için değil başkaları için de uyuşturucu sipariş ettiği anlaşılmaktadır. Farklı tarihlerde neredeyse her gün sürekli olan bu durum, kişisel kullanım sınırının ötesinde olup, temin ederek ticari faaliyet halini almıştır.

2) Satıcı ile sanık konumunda bulunan kişiler arasında gerçekleşmiş olan kokain ve para trafiği sanığın üzerinden gerçekleşmektedir. Satılan kokain bedelinin sanıktan

beyanlarının kendilerini kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan daha ağır nitelikte olan uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan kurtarma amacına yönelik olabileceğinin değerlendirilmesi, tanık...’ün daha önce sanık ...’ın kendisine temin ettiğini söylediği maddelerin ele geçirilememesi nedeniyle uyuşturucu veya uyarıcı madde olarak kabul edilmelerinin mümkün olmaması, sanığın inceleme dışı sanıklar... ve...ile tanık...’le birlikte kullanmak için eroin almaya karar verdiklerini, adı geçen inceleme dışı sanıklar ile birlikte eroini alıp eve geldiklerini ve aralarında paylaştıklarını, bir kısmını evde içtiklerini, kendi payına düşen kısmı alarak evden çıktığını, evde bulunan eroin ile ilgisinin bulunmadığını savunması karşısında; sanığın atılı suçu işlediğine ilişkin savunmasının aksine, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği anlaşıldığından, beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesinin isabetsiz olduğu kabul edilmelidir. (YCGK. 2016/610 E. , 2019/634 K.) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

alınmayıp başka bir kişiden teslim alınacağı ya da üçüncü bir kişinin borcu bulunduğuna ilişkin hiçbir yerde görüşme, konuşma veya beyan bulunmamaktadır. O halde, sanık “uyuşturucu maddeleri satın alan, dağıtan, parayı tahsil eden ve satıcılara ödemeyi yapan” konumundadır.

3)Sanığın şoförü, kokaini satıcılardan sanık adına alıp getiren ya da satıcıların sanığın evine getirdikleri kokaini kapıdan alıp sanığa teslim eden kişidir.

4)Sanık ile satıcı arasında geçen birtakım konuşmalardan kokain bağımlılığı olan kişinin kokaini kullanmaması nedeniyle krize girdiği ve sanık D.'in başka kişilere uyuşturucu madde temin ettiğinden ve bağımlılık kazandırdığından dolayı içinde bulunduğu konumdan memnun olmadığı anlaşılmaktadır. Devam eden uyuşturucu madde satın alma trafiği sürecinde, satın alınan kokain uyuşturucu etkisi yapmıştır ki, kokaine bağımlı olan kullanıcılar hoşnut kaldıklarından dolayı satıcı olan S.'dan kokain satın almaya devam etmişlerdir, yakalanan satıcı ve taşıyıcı sanıklarda ele geçirilmiş olan kokainler, sanık D.'in arkadaşlarının geçmişte kullanmış olduğu kokainlerin devamıdır. Dolayısıyla, ele geçirilememiş olan maddelerin de uyarıcı madde veya uyuşturucu olduğu kabul edilmelidir.

5)Mesajlaşmaların bir kısmında ise, sanığın eyleminin TCK'nın 39. maddesinin ötesinde, sanık S. ile birlikte hareket ettiği anlaşılmaktadır.

Daha sonra yapılan aramada; 5 numaralı odanın 2 katlı olduğu, iç kısımdan merdiven ile çıkılan üst katta 1 adet banyo, 1 adet vestiyer ve 1 adet yatak odasının bulunduğu, yatak odasında yapılan aramada; televizyon sehpasının üzerinde bulunan televizyonun ön tarafında bir adet üzerinde “La Re. De Nice” yazısı bulunan uyuşturucu maddenin kullanıldığı düşünülen beyaz renk teneke kutu, bir adet üzerinde “B. Boop” yazılı uyuşturucu maddenin içerisinde kullanıldığı değerlendirilen ve içinde uyuşturucu artıkları bulunan kırmızı renk teneke kutu, bir adet 500 mililitrelik ağzı alüminyum folyo ile kapatılmış içi yarisına kadar su ile dolu, yan tarafından plastik sarı kalem dışı (silindir şeklinde pipete benzeyen) ile delinmiş pet, yatak odasına girildiğinde sol tarafta bulunan yatağın solundaki etajerin üzerinde bir adet kullanılmış alüminyum folyo ve bir adet 20-25 cm uzunluğunda siyah renkte pipet, üst katta bulunan banyodaki lavabonun alt tarafında bulunan çöp kutusu içerisinde bir miktar

peçeteye sarılmış ve açıkta kenevir ve kenevir tohumu olduğu değerlendirilen uyuşturucu madde, yine üst katta vestiyer bölümünde bulunan yeşil renkli çanta içerisinde bulunan iki adet cep telefonu ve telefon hattı ile N. Ü.'a ait olan iki adet cep telefonuna evin aranmasına takiben el konulmuş ve otel odasının alt katında yapılan aramada herhangi bir suç unsuruna rastlanılmamış olup aramaya son verilmiştir,

Sanık B. C. U.'ın 13.02.2009 tarihinde saat 10.25'de evinde yakalandığı, dijital çelik kasa içerisinde; yedi paket toz esrar, üç paket kokain, iki adet plaka esrar, bir rkokain bulaşıklı dijital hassas terazi, bir adet extacy hap, 25 adet sigara sarma kağıdı, iki cep telefonu, 490 adet kilitli poşet ele geçtiği, tespit edilmiştir.

Adli Tıp Kurumu tarafından birtakım incelemeler yapılmıştır.⁵¹⁵ Daha sonra telefon konuşmalarında tuş tabirinin taş kokain ve kuş tabirinin toz olarak kullanıldığı anlaşılmıştır.

Yine uyuşturucu madde ticareti suçundan hakkında kurulan mahkûmiyet hükmü kesinleşen sanık A. H. aşamalarda; kullanıcı olan sanığın evinin kapısına kadar giderek maddeyi paspasın altına koymak ya da kapının arkasından uzatmak suretiyle kokain temin ettiğini,

⁵¹⁵ “Adli Tıp Kurumunun 01.07.2009 tarihli raporunda; “A. H.'de ele geçirilen toplam net 31,100 gram maddenin 6,513 gram kokain içerdiği, E. Yıldız'a ait nargile düzeneği şekline getirilmiş pet şişenin kokain ve phenacetin ile bulaşıklı olduğu, S. C.'ın evinde ele geçirilen 4,100 gram maddenin kenevir bitkisi olup 2,091 gram esrar içerdiği, 8 gram yeşil renkli toz ve topaklar halindeki maddenin ise esrar olduğu, S. Y.'de ele geçen cam tabak, rulo haline getirilmiş 2 adet kağıt, naylon torba ve 3 adet metal kepçenin kokain bulaşıklı olduğu, toplam 8,400 gram maddenin 1,546 gram kokain içerdiği, Polis Kriminalce tamamı deneylerde kullanıldığı için iade edilemeyen 1,5 gram maddenin de kokain olup, 4675 mililitre sıvının amonyak olduğu, B. C. U.'da ele geçirilen 88,500 gram toz maddenin esrar olduğu, 1 adet ucu yanık zıvananın esrarla bulaşıklı, 1 adet Diamond marka dijital terazi ve 3 adet naylon torbacığının ise kokain ile bulaşıklı, 1 adet naylon torbacığının kokain, esrar ve phenacetin ile bulaşıklı olduğu, Polis Kriminalce tamamı deneylerde kullanıldığı için iade edilemeyen 0,9 gram maddenin 0,27 gram esrar ihtiva ettiği, 7,2 gram yeşil renkli plaka maddenin esrar, 1,5 gram maddenin kokain olduğu, 0,27 gram ağırlığındaki tabletin amfetamin ve chlorophenilpiperazin içerdiği, A. Ç.'da ele geçirilen 7,420 gram maddenin 1,574 gram kokain içerdiği, 1 adet naylon parçasının ise kokain ve phenacetin ile bulaşıklı, Polis Kriminalce tamamı deneylerde kullanıldığı için iade edilemeyen net 1,2 gram ağırlığındaki maddenin esrar olduğu,

D. S.'nin bulunduğu otel odasında ele geçirilen; 1 adet nargile düzeneği şeklinde pet şişe, kırmızı metal kutu, üzeri desenli metal kutunun kokain ve phenacetin ile, çok sayıda kağıt parçasının kenevir ile, 3 adet kağıt parçası ile 2 adet sigara sarım kağıdı parçasının esrar ve phenacetin ile bulaşıklı olduğu, 1 adet plastik boruda uyuşturucu madde bulaşığı olmadığı, Polis Kriminalce tamamı deneylerde kullanıldığı için iade edilemeyen 8 gram maddenin kenevir bitkisi kırıntıları olduğu ve 0.32 gram toz esrar elde edilebileceği” tespitlerinde bulunulduğu”, <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

Somut olaya konu sanığın ifadesi özetle uyuşturucu madde kullanıcısı olduğu, kimseye aracılık ve madde temin etmediğini belirtmiştir.

Ceza Genel Kurulu tarafından verilen karar da 188 maddesinin 3. Fıkrasında sayılan seçimlik hareketlerden “başkalarına verme” kavramı üzerinde durulması gerektiğini belirtmiştir. Devamında; “Uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri başkalarına verme; bir kişinin mülkiyetinde ya da zilyetliğinde bulunan uyuşturucu maddeyi satma veya satışa arz etme sayılmayacak şekilde ve bedel almadan başkasına devretmesidir. Bunun için uyuşturucuyu verecek kişi ile alacak kişinin iradelerinin uyuşması ve maddenin zilyetliğinin devredilmesi gerekir. Failin uyuşturucu ya da uyarıcı maddeyi herhangi bir maddi karşılık olmaksızın kullanmak üzere başkasına vermesi de bu kapsamdadır.” diyerek failin kastının tüm bu hususları göz önünde bulundurarak TCK madde 188/3 kapsamında olduğuna karar vermiştir.

Kararda göreceğimiz üzere sanık her ne kadar yapmış olduğu savunmada, kişisel kullanım amacı ile hareket ettiğini belirtmişse de yukarıda açıkladığımız kriterleri de göz önünde bulundurarak;

-Sanığın her gün uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almasının, alınan maddelerin kişisel kullanım üzerinde kalması,

-Sanığın “, “tuş”, “kuş”, “kız” vb... gibi isimlerimden bahseder şifreleri konuştuğu

-Ayrıca sanık D. görüşmelere konu maddelerin tümünün kokain olduğunu, ancak sadece kendinin kullanması için aldığını kabul etmiş ise de telefon görüşmelerine göre yoğun bir biçimde uyarıcı madde satın aldığı, içme ve arkadaşlarına verme gayreti içinde bulunduğu,

-Burada maddenin niteliği, bulunduğu yer ve zamanı,

Bulaşık halinde bulunması gibi kriterler baz alınarak failin burada suçunun kullanma amacı olmadığı TCK 188/3 maddesi kapsamında olduğuna karar verilmiştir.

5.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Kullanmak için Bulundurmak ve Cezaevine Yasaklı Madde Sokma Suçları Açısından Failin Kastının Belirlenmesi

Uygulama da karşımıza çıkan ve ortak fiiller bu suçlar bakımından suçların birbiri ile karıştırılması söz konusu olan bu suçlar için failin kastının belirlenmesi açısından bir irdeleme yapmak gerekmektedir.

5237 sayılı Kanunun 297/1 maddesinde;” *infaz kurumuna veya tutukevine uyuşturucu veya uyarıcı madde sokan veya bulunduran* “ şeklinde bir ibareye yer verilmiştir. Buradaki “bulundurma” fiili kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurma suçu ile ortak seçimlik harekettir.

TCK m.191’ de kabul edilen ölçütlerin ve “uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma” fiilin en önemli hareketlerin biri olduğuna ilişkin tespitlerin TCK m.297/1. Maddesince de benimsemesi gerekmektedir. Çünkü TCK m.297/1 maddesinde düzenlenen suçun konusu olan eşya “uyuşturucu veya uyarıcı madde” olması birçok hukuki yararın ihlali olarak gözetilmelidir.⁵¹⁶

Yargıtay da bu konuda; “*Uyuşturucu veya uyarıcı maddeler yönünden "bulundurmak" fiili, TCK'nın 191 ve 297. maddesinde tanımlanan suçlar açısından ortak seçimlik hareket olduğundan; TCK'nın 191. maddesinde kabul edilen kriterlerin ve "uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma" fiilinin ön gelen hareketlerinden olduğuna ilişkin tespitlerin, aynı Kanun'un 297. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suç bakımından da benimsenmesi gerekmektedir.*

Aksi hâlde, TCK'nın 297. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suçun konusu olan eşyanın uyuşturucu veya uyarıcı madde olmasını birden fazla farklı hukuki yararın ihlâli olarak değerlendirilerek TCK'nın 44. maddesi gereğince fıkri içtima hükümleri uyarınca ceza artırımı öngören kanun koyucunun, suça konu bu maddeyi infaz kurumunda veya tutukevinde kullanan fail ile bu yerler dışında kullanan failin tehlikeliliği ve her iki eylemde ihlâl edilen hukuki yararların ağırlığı açısından bir ayırım gözetmediğini ve her iki failin de yalnızca TCK'nın 191. maddesinde öngörülen yaptırıma tabi tutulmalarını amaçladığını kabul etmek gerekecektir ki, bu

⁵¹⁶ Çalışkan-Oruç-Çalışkan, s.119.

yöndeki kabulün kanun koyucunun iradesine, maddenin düzenleniş biçimine ve TCK'nın 3. maddesinde düzenlenen orantılılık ilkesine aykırı olduğu açıktır.

Böylelikle, TCK'nın 297. maddesinin birinci fıkrasının aynı Kanun'un 191. maddesiyle uyumlu olarak düzenlendiği ve kanun koyucu tarafından, infaz kurumunda veya tutukevinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığı tespit edilen failin TCK'nın 297. maddesinin birinci fıkrası uyarınca bu maddeyi aynı zamanda "bulunduran" olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, kendisinde uyuşturucu veya uyarıcı madde ele geçirilemeyen, ancak infaz kurumunda veya tutukevinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığı sabit olan failin bu eyleminin "bulundurmak" olarak kabul edilmesi kıyas niteliğinde olmayıp TCK'nın 2. maddesinde düzenlenen suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırılık da teşkil etmemektedir.⁵¹⁷ Yargıtay'ın bu açıklamalarında anlayacağımız üzere failin fiilin TCK.297 maddesince fikri içtima hükümlerine göre değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararda failin kastının belirlenmesi için yapılmış olan incelemede infaz kurumunda uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığı tıbbi olarak tespit edilen fail için, ele geçirilen uyuşturucu veya uyarıcı madde olmamasına karşın failin bu maddeyi infaz kurumuna sokmadan kullanmasının mümkün olmayacağını belirterek TCK m.191 hükmünce değil TCK m.297 hükmünce failin sorumlu tutulması gerektiğini belirtmiştir.⁵¹⁸

Failin kastının belirlenmesi açısından yapılan bir inceleme de Yargıtay “*“Başka suçtan hükümlü iken şüphe üzerine yakalanıp cezaevine teslim edilen sanığın yapılan üst aramasında kot pantolonunun kemer kısmında bulunan uyuşturucu maddenin ele geçirilmesi şeklinde gerçekleşen olayda; olay günü yakalanarak cezaevine konulacağını bilmeyen sanığın ceza infaz kurumuna uyuşturucu madde sokma iradesinden bahsedilemeyeceği cihetle; eylemin TCK'nın 191. maddesinde tanımlanan kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturacağı, suç vasfında yanılığa*

⁵¹⁷ Bkz. YCGK.2016/661 E.,2019/125 K.,21.02.2019 Tarihli karar. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵¹⁸ Çalışkan-Oruç-Çalışkan, s.119; YCGK.2016/661 E.,2019/125 K.,21.02.2019 Tarihli karar<<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması,”⁵¹⁹ şeklinde failin TCK m. 191’e göre cezalandırılması gerektiğini belirtmiştir.

Başka bir kararında ise *“numaralı uyuşmazlıkta anlatıldığı şekilde gerçekleşen olayda; sanık ...'in atılı suçu kabul etmediğı ve ceketinin astarındaki maddelerden haberinin olmadığına yönelik savunmasının suçtan ve cezadan kurtulmaya yönelik olduğu, yapılan test ve incelemeler sonucunda, sanıktan ele geçirilen maddenin, tütünle karışık vaziyette uyuşturucu maddelerden “Tetrahydro-cannabinol”u ihtiva ettiği, esrar elde edilmesine elverişli Hint keneviri bitkisi kırıntılarından olduğu, sanığın ceza infaz kurumunda kullanmak üzere yanında uyuşturucu madde bulundurduğunun anlaşıldığı ve daha önce bir cezaevinde bulunup getirildiğı infaz kurumunda yapılan aramanın yeri de dikkate alındığında, yasak maddeyi kurum içerisinde fiili ve hukuki egemenliğı altına almış olan sanığın eyleminin daha ağır cezayı gerektiren infaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokma suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir.”⁵²⁰ demek suretiyle failin TCK 297. maddesince cezalandırılması gerektiğini belirtmiştir.*

Burada kanun koyucu tarafından kullanıldığı için artık hiç bir şekilde kullanılma ya da başkasına temin edilme imkanı kalmayan, sadece kan ve idrar örneğinde rastlanması nedeniyle yargılamaya konu edilen uyuşturucu madde ile kolayca ulaşılabilen bir yerde bulundurulana ya da devlet iradesine aykırı bir şekilde çok daha özel bir önlemle korunan cezaevine sokulan uyuşturucu maddenin meydana getirdiğı tehlikenin aynı ölçüde olmadığı kabul edilmiştir.⁵²¹ Failin kastının belirlenmesi açısından en önemli kıstas ise burada *“cezaevi veya tutukevi “* unsurudur. Ancak cezaevine gireceğini bilmeyen ve yakalanan bir kişinin üst aramasında uyuşturucu veya uyarıcı madde bulunması failin cezaevine uyuşturucu veya uyarıcı madde sokma kastında bulunduğunu göstermemek; bu nokta da failin TCK 191. madde hükmünce sorumlu olması gerekmektedir.

⁵¹⁹ Bkz.Y.16.CD. 2015/8373 E. 2016/2930 K.05.05.2016 Tarihli kararında. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:09.05.2021.

⁵²⁰ Bkz.YCGK 2016/871 E., 2020/102 K. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:28.04.2021.

⁵²¹ Bkz.YCGK.2016/661 E.,2019/125 K.,21.02.2019 Tarihli karar. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

6. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu Açısından Failin Kastının Belirlenmesi (TCK m.190)

TCK madde 190 “(1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak için;

a) Özel yer, donanım veya malzeme sağlayan,

b) Kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alan,

c) Kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi veren, Kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” denilmiştir.

BM’in 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme m.3/1-c taraf devletlere, uyuşturucu ve psikotrop maddelere ilişkin yardımcı olunması, kolaylık sağlanması ve yol gösterilmesini ayrıca uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçak olarak kullanmaya açıkça yöneltilmesi ve teşvik edilmesini iç hukuklarında suç olarak düzenlenme yükümlülüğünü getirmekte olup bu yükümlülüğün gereği bu eylemler yasaklanmıştır.⁵²²

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 404/1 maddesi bakımından bu suçun maddi unsuru “özel bir yer sağlanması “veya “başka bir suretle uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırmak” şeklinde belirtilmiştir.⁵²³

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasının kolaylaştırma suçunun madde suçlarında genel kast söz konusudur. Bu konuyu hareketi bakımından TCK 190/1 maddesini ve TCK 190/2 maddesini ayrı olarak inceleyeceğiz.

⁵²² Sevük, s.39.

⁵²³ Tezcan-Erdem-Önok, s.713.

6.1.TCK m. 190/1 Açısından

TCK m.190 “(1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak için; a) Özel yer, donanım veya malzeme sağlayan, b) Kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alan, c) Kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi veren, Kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” hükmüne yer verilmiştir.

TCK m.190/1’de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırmak suçu için üç seçimlik hareket belirtilmiştir. Bunlar; özel yer, donanım veya malzeme sağlamak, kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler almak ve kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi vermek şeklindedir. Önemle belirtmelidir ki, suç nedeniyle kişinin bir başkasının uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırıcı fiilleri gerçekleştirmesi gerekmele birlikte failin kişiye uyuşturucu veya uyarıcı madde vermesi söz konusu değildir; böyle bir durumun olması halinde fail TCK m.190 kapsamında değil, TCK m.188/3 kapsamında sorumlu olması söz konusu olacaktır.⁵²⁴

Belirtilmiş olan seçimlik hareketlerin birinin ya da birkaçının yapılmış olması suç bakımından farklılık teşkil etmeyecektir. Bir seçimlik hareketin yapılması suçun oluşması bakımından yeterlidir. Kast bakımından farklı görüşler bulunmaktadır.

Tezcan-Erdem-Önok’a göre bu suç genel kastan ibarettir.⁵²⁵

Sevük ise hareketlerin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak için olması gerektiğinden bu suçun ancak özel kast ile işlenebileceğini belirtmiştir.⁵²⁶

⁵²⁴ Özlem Yenerer Çakmut, “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu,” *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.21(2019) s.3113.

⁵²⁵ Tezcan-Erdem-Önok, s.715.

⁵²⁶ Sevük, s.246.

Çakmut da bu konuda uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak suçu bakımından fail açısından özel kastın aranması gerektiğini ifade etmiştir.^{527 528}

Yargıtay da sanığın, “uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma” özel kast ile suçun gerçekleştirmesi gerektiği kabul etmiş ve uygulama da bu şekilde gerçekleşmektedir.⁵²⁹

Suçun içeriğini oluşturan seçimlik hareketlerinde failin kastını ayrı ayrı incelemek gerekirse;

a. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırmak için Özel Yer, Donanım veya Malzeme Sağlama Açısından

Özel yer doktrinde “Yalnız belli bir kişiye, işe, şeye ayrılmış, dikkate değer, istisnai, her zaman görülenden, olağan olandan farklı bir yer “ şeklinde belirtilmiştir.⁵³⁰

Özel yer sağlamak kişilerin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaları esnasında madde kullanımlarını kolaylaştırmaya yönelik kullanabilecekleri, dışarıdan bir başkasının işledikleri bu fiilden haberdar olmamasını sağlayan vb. yer sağlama eylemlerini içeren harekettir.⁵³¹ Bu yerler örneğin; bar, pavyon, yazlık, bağ evi, otel, yazlık, çiftlik evi, araç gibi yerler olabilmektedir. ⁵³² Ayrıca özel yer sağlanması bakımından suçun oluşması için sağlanan bu yer karşılığında ücret alınıp

⁵²⁷ Çakmut, s.3121.

⁵²⁸ “uyuşturucu madde kullanmaktan ibaret eyleminin, TCK'nın 190/1. maddesinde düzenlenen suçun unsurlarından olan, "uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırma" özel kastı ile gerçekleşmediği, dolayısıyla suçun manevi unsuru oluşmadığından, sanığın atılı suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi”

(Y.20.CD 2018/1286 E. 2019/692 K. 05.02.2019) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

⁵²⁹ Elmas, s.571; TCK'nın 190/1. maddesinde düzenlenen suçun unsurlarından olan, "uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırma" özel kastı ile gerçekleşmediği, dolayısıyla suçun manevi unsuru oluşmadığından, sanığın atılı suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi” (Y.20.CD.2018/1286 E.2019/692 K. 05.02.2019 sayılı kararı) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:02.05.2021.

⁵³⁰ Akkaya, s.314.

⁵³¹ Öztürk, s.609.

⁵³² Öztürk, s.609.

alınmamasının bir önemi olmadığı, kişilerin dolaylı olarak ücret alabilmesi de mümkündür.⁵³³ Failin bu yerin sahibi olması da suçun gerçekleşmesi bakımından önem arz etmemekle birlikte yine sağlanan yerin özellikle o amaçla özgülenmiş bir yer olmasına da gerek yoktur. Kullanımı kolaylaştırma bakımından failin olanakları sağlaması yeterli olup kişilerin özel yeri veyahut donanımı hemen kullanması da suçun oluşu bakımından gerekmemektedir.

Failin burada kastı madde kullanımının kolaylaştırma saiki ile hareket ettiğinin tespit edilmesidir.⁵³⁴ Yine failin kastı bakımından karıştırılmaması gereken bir durum ise şudur; eğer fail uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi hem satıp hem de bu maddeyi kişilerin kendi işyerinde içmeleri için olanak sağlıyorsa hem TCK 188/3 maddesince hem de TCK 190/1 maddesince gerçek içtima hükümlerince ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Ancak burada failin kişilerin uyuşturucu veya uyarıcı madde içmelerini kolaylaştırmak yönünde hareket etmesi gerekmektedir. Eğer burada failin saiki kişilerin kendi sattıkları maddelerle yakalanmamalarını sağlamak ise o zaman

⁵³³ Günal, s.160; Sevik, s.244.

⁵³⁴“dosya kapsamı ve sanıklar İlhan, Ercan ve Birgül’ün tüm aşamalarda değişmeyen, birbirini doğrulayan ve aksi kanıtlanamayan savunmalarına göre; dava konusu olayda, sanık İlhan’ın evi, suça konu eroin kullanımını kolaylaştırıcı nitelikte ise de; sanığın, diğer sanıkları ve uyuşturucu madde zehirlenmesinden ölen Eyüp’ü arkadaşları olmaları nedeniyle evine davet etmesi ve söz konusu evde birlikte dört gün geçirdikleri halde, olay günü olan dördüncü güne kadar kalınan sürede, eroin kullanılmamış olması karşısında, sanığın, evini, uyuşturucu kullanımını kolaylaştırmak iradesiyle diğer sanıkların ve ölen Eyüp’ün yararlanmasına sunduğunun kesin kabulünün olanaklı olmaması ve olay günü gerçekleşen eroin kullanımına, arkadaşlık ilişkileri çerçevesinde göz yummasının da olası olması; dosya kapsamında, sanığın, uyuşturucu kullanımını kolaylaştırmak kastıyla, diğer sanıklara özel yer sağladığına dair, sanığın savunmasının aksini ortaya koyabilecek, kesin ve yeterli başka hiç bir kanıtın da yer almaması ve böylelikle, mahkemece, atılı suçtan sanık hakkında beraat kararı verilmesinin yerinde olması nedeniyle, tebliğnamedeki bozma düşüncesine katılmamıştır.”(Y.10.CD.2002/30290 E.2003/846 K.25.02.2003) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

“ uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırmak için özel yer, donanım ve malzeme sağlamanın söz konusu olmadığı, sanığın kastının kullanmak amacıyla bulundurduğu uyuşturucu maddeyi kova tabir edilen daha önce olay yerinde bulunan düzeneikle diğer sanıklarla birlikte kullanmak olduğu, olay yerinden başkaca uyuşturucu maddenin ele geçmediğinin anlaşılması ve aynı olayda kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan ayrıca hüküm kurulmuş olması karşısında, sanığın uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırma suçundan beraati yerine mahkûmiyetine hükmolunması,”(Y.10.CD.2017/357 E.2019/3196 K. 22.05.2019) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

“şturucu madde kullanılmasını kolaylaştırmak için özel yer, donanım ve malzeme sağlamanın söz konusu olmadığı, sanığın kastının kullanmak amacıyla bulundurduğu uyuşturucu maddeyi başkalarına da ikram ederek onlarla birlikte kullanmak olduğu gözetilmeden kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçu yerine uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırma suçundan hüküm kurulması,”(Y.10.CD2017/3847 E.2018/7772 K.06.11.2018) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:11.05.2021.

TCK 190/1 maddesince sorumlu olmayacaktır.⁵³⁵ Çünkü burada failin amacı kişilerin uyuşturucu veya uyarıcı madde içmelerini kolaylaştırmak değil kendi sattığı madde ile kişilerin yakalanmasını engellemektir. Bu nedenle fail TCK 188/3 maddesince sorumlu olacaktır. Nitekim bu konu da Yargıtay; *Oluşa ve dosya kapsamına göre; sanıklar.... ve'ın,'a ait evde iştirak halinde uyuşturucu madde ticareti yaptıkları, kolluk güçlerine yakalanmamak için kendilerinden kullanmak için uyuşturucu madde satın alan kişilerin, söz konusu evde uyuşturucu madde kullanmalarını sağladıkları; dolayısı ile sanıkların amacının uyuşturucu madde kullanımını kolaylaştırmak değil, kullanıcıların, kendilerinden temin ettikleri uyuşturucu maddelerle yakalanmalarını engellemek olduğu anlaşılmakla, somut olayda, TCK'nın 190/1. maddesinde düzenlenen suçun unsurlarından olan, "uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırma" özel saiki gerçekleşmediğinden ve suçun manevi unsuru oluşmadığından, sanıkların beraatleri yerine yazılı şekilde mahkûmiyetlerine karar verilmesi," demiştir.⁵³⁶*

Donanım ve malzeme sağlamak doktrinde; *"Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanımına hazırlanması ya da kullanılmasını sağlayan araçların tedarik edilmesi ve yine uyuşturucu veya uyarıcı maddenin içmeye hazır hale getirilmesi ve içilmesi sürecinde kullanılan malzemelerin sağlanması "* şeklinde belirtilmektedir.⁵³⁷ Örneğin; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılması için şırınga temini, maddenin sarılması için kağıt temini gibi.⁵³⁸ Yine burada önemli olan failin uyuşturucu maddenin kullanımını kolaylaştırma kastı ile hareket ederek donanım ve malzemeyi sağlamasıdır.

Failin pres makinası ya da kalıp bulundurması kolaylaştırma kastını göstermemekte burada failin kastının imal açısından değerlendirilmesi gerekecektir. Çünkü bu araçlar kullanımı kolaylaştırmak için değil, uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi imal etmek açısından gerekli olan malzemelerdir. Bu hususların birbirine karıştırılmaması gerekmektedir.

⁵³⁵ Elmas, s.558.

⁵³⁶ Bkz. Y.20.CD.2016/2053 E.2016/5303, Elmas,dipnot 585.

⁵³⁷ Elmas, s.559; Fatma Karakaş Doğan, *Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları*.(Legal Yayıncılık, 2015) s.259.

⁵³⁸ Tezcan-Erdem-Önok ,s.713.

Failin kendi kişisel kullanımı için donanım ve malzeme bulundurması⁵³⁹ ya da kendi uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımında ikramda bulunması halinde burada failin kastının “uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma, ”bulundurma” olduğu için TCK 190 maddesine failin sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.^{540, 541, 542}

b. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırmak için Kullananların Yakalanmalarını Zorlaştıracak Önlemler Alma Açısından

Kullananların yakalanmasını zorlaştıracak önlemler alınması seçimlik hareketinde bahsedilen amaç uyuşturucu veya uyarıcı madde kullananlardan tespit edilebilecek unsurların gizlenmesi, yok edilmesi bunların anlaşılmasının zorlaştırılmasıdır.⁵⁴³ Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullananların yakalanmalarını

⁵³⁹ “üzerinde uyuşturucu madde ile yakalandığı, akabinde ... 'e ait ikamette yapılan arama neticesinde; esrar içmede kullanılan özel olarak yapılan pet şişe halindeki düzenek ile uyuşturucu maddeler ele geçirildiği, sanık savunması, haklarında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan tedavi ve denetimli serbestlik kararı verilen sanıklar ... ve ... 'nın anlatımı ve tüm dosya kapsamından; sanığın hazırladığı pet şişe halindeki düzenek ile kendi evinde diğer sanıklar ile birlikte uyuşturucu madde kullanmaktan ibaret eyleminin özel yer ve donanım veya malzeme sağlama olarak değerlendirilemeyeceği, atılı suçun unsurları itibariyle oluşmadığı gözetilmeden yazılı şekilde mahkûmiyet kararı verilmesi,”(Y.20.CD.2017/3991 E.2018/1244 K. 05.03.2018) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁴⁰ “şturucu madde kullanılmasını kolaylaştırmak için özel yer, donanım ve malzeme sağlamanın söz konusu olmadığı, sanığın kastının kullanmak amacıyla bulundurduğu uyuşturucu maddeyi başkalarına da ikram ederek onlarla birlikte kullanmak olduğu gözetilmeden kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçu yerine uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırma suçundan hüküm kurulması,”(Y.10.CD2017/3847 E.2018/7772 K.06.11.2018) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁴¹ “birlikte, uyuşturucu madde kullanmaya karar vererek; aralarında toplamış oldukları para ile sanık aracılığıyla satın aldıkları uyuşturucu maddeyi seyir halinde iken araçta birlikte içtikten sonra, ihbar üzerine; kolluk görevlilerince 12 gram esrar maddesinin ele geçirildiği olayda; sanığın eyleminin bir bütün olarak kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu ayrıca, özel yer ve donanım veya malzeme sağlama olarak değerlendirilemeyeceği, sanığın uyuşturucu kullanımını kolaylaştırmaya yönelik kastının olmadığı, atılı suçun unsurları itibariyle oluşmadığı gözetilmeden bu suçtan yazılı şekilde mahkûmiyet kararı verilmesi,”(Y.20.CD 2017/3336 E. 2018/1747 K. 02.04.2018) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁴² “uşturucu madde kullanıldığı izlenimi edinmeleri üzerine usulünce alınan arama kararı doğrultusunda yapılan aramada evde 2,6 gr; sanığın üzerinde de 0,8 gr hint keneviri ele geçirildiği, sanığın ve tanıkların birlikte uyuşturucu madde kullandıklarını beyan ettikleri anlaşılmakla; sanığın kendi evinde birlikte uyuşturucu madde kullanmaktan ibaret eyleminin özel yer ve donanım veya malzeme sağlama olarak değerlendirilemeyeceği, atılı suçun unsurları itibariyle oluşmadığı gözetilmeden yazılı şekilde mahkûmiyet kararı verilmesi,”(Y.20.CD 2015/11598 E.2017/3794 K. 13.06.2017) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁴³ “Sanıkların uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırmak için özel yer, donanım ve malzeme sağladığına, kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler aldıklarına ve kullanma yöntemler i konusunda başkalarına bilgi verdiklerine ilişkin mahkûmiyetlerine yeterli ve kesin delil bulunmadığı gözetilmeden haklarında beraat yerine mahkûmiyet hükmü kurulması,”(Y.10.CD 2020/15092 E. 2020/7760 K. 18.11.2020) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

zorlaştıracak önlemler almakta ki amaç madde kullanan kişilerin çeşitli tıbbi yöntemler aracılığıyla madde kullandıklarını tespit etmeye yarayan fiziksel, fizyolojik birtakım belirtileri yok etmek ya da bu konudaki maddi delilleri ortadan kaldırmaktır.⁵⁴⁴ Örneğin; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullananların vücutlarındaki iğne izlerini yok etmek, bu izlerin görülmesini zorlaştırmak için dövme yapmak gibi, yakalanmasını zorlaştırmak için gizli tünel, gizli bölüm temin etmek şeklinde olabilir.⁵⁴⁵

Bilindiği üzere TCK 281. maddesinde “*Gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” hükmüne yer verilmiştir. Failin kastının belirlenmesi açısından bu iki madde birbiri ile karıştırılmamalıdır. Zira Türk Ceza Kanundaki hüküm altına alınmış olan herhangi bir suça ilişkin delillerin yok edilmesi, gizlenmesi, değiştirilmesi veya bozulmasını sağlayan kişi hakkında TCK 281.maddesi uygulanacakken;⁵⁴⁶ sadece “uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma” suçuna ilişkin delillerin yok edilmesi ve diğer eylemlerin fail tarafından gerçekleştirilmesi halinde TCK 190. maddesi kapsamında değerlendirme yapılacaktır.⁵⁴⁷

Burada failin kastının “kullanımı kolaylaştırmak “amacı ile yakalanmalarını zorlaştıracı önlemler almak olduğunu unutulmamalıdır.

⁵⁴⁴ Sevük, s.245.

⁵⁴⁵ Öztürk, s.610.

⁵⁴⁶ “*anığın gerçekleşen eyleminin TCK'nın 281. maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan "suç delillerini gizleme" suçunu oluşturduğu gözetilmeden, sanık hakkında suçun niteliği yanlış değerlendirilerek örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması,*”(Y.10.CD 2011/11268 E.2014/1738 K.17.03.2014) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁴⁷ Elmas, s.563.

c. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırmak için Kullanma Yöntemleri Konusunda Başkalarına Bilgi Vermek Açısından

Kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi vermek, seçimlik hareketinde bahsedilen amaç, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nasıl kullanılacağını, ne gibi yöntemlerle kullanabileceği konusunda bilgi vermektedir.⁵⁴⁸ Örneğin uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri nasıl kullanılacağı konusunda bir eğitim vermek, uyarıcı hapın alkol ile birlikte alınması halinde daha etken olacağı uyarıcıların daha kuvvetli olacağını söylemek gibi.⁵⁴⁹

Türk Ceza Kanunu m.190/1-c ‘de kast uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanımı kolaylaştıracak yöntemler olduğu için burada uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nereden alınacağını, temin edileceğini söylemek, maddenin nerede kullanılacağını bildirmek gibi durumlarda failin kastının TCK 190/1-c maddesince gerçekleşmeyeceği ve bu suçun da oluşmayacağı açıktır.⁵⁵⁰

Yine uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nasıl daha etken olacağı konusunda bilgi vermek bu suçun kapsamına girse de etkinin kullanmayı özendirici bir şekilde anlatılması halinde failin kastının TCK m.190/1-c değil, TCK md.190/2 kapsamında olduğu olabileceği dikkate alınmalıdır.⁵⁵¹

6.2.TCK m. 190/2 Açısından

TCK 190/2 maddesinde; “*Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*” şeklinde ifade edilerek madde metninde suçun gerçekleşmesi bakımından alenen özendirme ve alenen özendirici nitelikte yayın yapılması olarak iki seçimlik hareketten bahsedilmiştir.

⁵⁴⁸“Sanıkların uyuşturucu madde kullanılmasını kolaylaştırmak için özel yer, donanım ve malzeme sağladığına, kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler aldıklarına ve kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi verdiklerine ilişkin mahkûmiyetlerine yeterli ve kesin delil bulunmadığı gözetilmeden haklarında beraat yerine mahkûmiyet hükmü kurulması,” (Y.10.CD 2020/15092 E. 2020/7760 K. 18.11.2020) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:07.05.2021.

⁵⁴⁹ Erdener, s.296; Sevik, s.246.

⁵⁵⁰ Sevik, s.246.

⁵⁵¹ Sevik ,s.246.

Sözlük anlamı olarak özendirmek “*Özendirmek durumu, işi, teşvik.*” Anlamına gelmektedir.⁵⁵² Alenen özendirmek seçimlik hareketinde bahsedilen amaç; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanımını özendirmek, kullanılması için istek uyandırmak, ikna etmek gibi fiillerdir.

Aleniyet ise sözlük anlamı olarak “*Açıklık*” demektir.⁵⁵³ Madde metninde anlaşılacağı üzere özendirme hareketinin alenen yapılması gerekmektedir. Yani herkes tarafından görülebilir, duyulabilir şeklinde olması gerekmektedir. Suçun soyut tehlike suçu olması nedeni ile çevresine ne düşündürdüğüne suçun olması bakımından bir önemi yoktur. Burada önemli olan kişi sayısının belirlenemediği herkesin olabileceği aleni bir ortamda, yerde uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi özendirmeye çalışmaktır. Özendirme fiilinin sonuçsuz kalmasının suçun oluşması bakımından hiçbir önemi bulunmamaktadır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı özendirmek için yayın yapılması seçimlik hareketinde bahsedilen amaç; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı özendirecek, istek uyandıracak şekilde yayın yapılmasıdır. Yayın kelimesinden anlamamız gereken ise yazı, resim ya da sesin elverişli araçlarla çok sayıda kişiye ulaşmasıdır.⁵⁵⁴

Bu suç bakımından suçun manevi unsuru genel suç işleme kastıdır. Yani burada failin suç tanımında belirtilmiş olan eylemi gerçekleştirmesi yani özendirme kastı ile gerçekleştirmesi yeterli olacaktır; ancak bu eylem bakımından failin eylemi gerçekleştirmesinin arkasında ki amacının bir önemi bulunmamaktadır.⁵⁵⁵ Özel kastla düzenlenmemiştir.

Failin saiki ne olursa olsun madde kullanımını bir başkasına özendirmesi ya da özendirici bir şekilde yayın yapıyorsa kastın varlığı açısından yeterli görülecek; yani

⁵⁵² <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:10.05.2021.

⁵⁵³ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi 10.05.2021.

⁵⁵⁴ Sevik, s.253; Zafer, s..365.

⁵⁵⁵ Ersan Şen, “Sosyal Medyada Uyuşturucu Madde Kullanılmasını Özendirme”,2019 < <https://www.hukukihaber.net/sosyal-medyada-uyusturucu-madde-kullanilmasini-ozendirme-makale,6877.html> > Erişim Tarihi:10.05.2021.

özendirme kast ile işlenecek fail neticeyi bilerek ve isteyerek gerçekleştirmiş olacaktır.⁵⁵⁶

Kanun metninde anlaşılabacağı üzere bu suç bakımından kanun koyucu failin neden özendirme yoluna gittiğine yönelik bu failin arkasında ki sebebe önem vermemiştir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmanın zararlarını ve buna yönelik etkilerini anlatan hekimin bu bilgilendirmeyi yapması sırasında konuşmasından dolayı özendirici olarak algılamasından dolayı hekimin burada kastının özendirme olduğundan bahsedilmeyecek ve ceza sorumluluğuna gidilmemesi gerekecektir.⁵⁵⁷ Örneğin yine failin okul duvarların uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını özendirici afiş asması suç oluştururken parkta sadece kendi kişisel kullanımı için uyuşturucu veya uyarıcı madde içen bir kişi için “özendirme” suçundan söz edilmemesi gerekmektedir.⁵⁵⁸

Ancak günümüzde sosyal medyanın milyonlarca kişi tarafından aktif kullandığı ve “twitter”, “instagram” ve “facebook” gibi mecralardan insanların görüş ve düşüncelerini, fotoğraflarını ve başkalarının paylaşımlarını da paylaşma imkanını taşıdığı bir ortamda özel kastın aranmıyor olması bir problem arz etmektedir. Örneğin; sadece eğlence amacı ile sosyal medya üzerinden yapılan bir paylaşımın başka biri tarafından özendirme olarak algılanması halinde suç oluşabilecektir. Burada failin genel kast ile hareket etmesi bilerek ve isteyerek bu eylemi gerçekleştirmesi yeterli iken ispat yükü de elbette özendirme olduğunu ileri süren iddia sahibindir.

Yine sosyal medya üzerinden örneğin; kokain resmi/fotoğrafı “ben iyiyim, kullanın, çünkü siz de iyi olacaksınız “ yazılı bir t-shirt giyen bir kişinin sadece eğlenmek amacı ile koymuş olduğu fotoğraf uyuşturucu veya uyarıcı madde

⁵⁵⁶ Ersan Şen, “Sosyal Medyada Uyuşturucu Madde Kullanılmasını Özendirme,”2019 <<https://www.hukukihaber.net/sosyal-medyada-uyusturucu-madde-kullanilmasini-ozendirme-makale,6877.html> Erişim Tarihi:10.05.2021.

⁵⁵⁷ Sevük, s.253.

⁵⁵⁸ Elmas ,s..566.

kullanımını özendirme suçu oluşturduğu; kişi her ne kadar eğlemek maksadıyla hareket etmiş olsa da aleni şekilde yapılan bu paylaşım yargı merci tarafından uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanımının özendirildiği sonucuna ulaşılabilir.⁵⁵⁹

Günümüzde sosyal medya kullanımın giderek yaygınlaştığı bir ortamda örneğin uyuşturucu baronlarının hayatını anlatan bir filmde bir görseli bir sözü paylaşan bir kişinin de bu suçu işleyip işlemediği hususunda⁵⁶⁰ tereddütler söz konusu olacaktır. Bu nokta da yapılacak inceleme ile failin özendirme kastının olup olmadığının irdelenmesi gerekecek ve ona göre failin sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Özellikle film, tiyatro, dizi, film, bilim, sanat gibi hususlarda yapılan paylaşım ve sözlerin özendirme kastı olarak algılanması ve suçu işlediği kanaatine varılması suç işleme kastı ile bağdaşmamaktadır. Ancak günümüzde bu şekilde yargılamalar yapılmaktadır. Örneğin; bir rap müzik sanatçısının şarkı sözlerinin, uyuşturucu madde kullanımına özendirdiği iddia olunarak hakkında yargılama yapılmıştır. Bu ve bu gibi örnekler bu suçun kavramı açısından sübjektif bir yaklaşım içerdiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Bilim, edebiyat, kültürel yaşamda bu tarz yapılan paylaşımların bu şekilde algılanması sonucu gerçekleşen durumların hakkaniyet ile bağdaşmayacağı kanaatindeyiz. Bu nedenle bu suç bakımından özel kast varlığından söz edilerek düzenleme yapılmasının suçun vasfı ve niteliği bakımından önemli bir husus olduğunu belirtmek isteriz.

Failin “özendirme” kastı açısından Yargıtay kararları üzerinden bir inceleme yapmak gerekirse Yargıtay 20. Ceza Dairesi’nin 2017/2023 E.2020/867 K. 27.01.2020 Tarihli kararında; *“incelenen tüm dosya kapsamına göre; sanığın "facebook" isimli sosyal paylaşım sitesine koyduğu fotoğraf içeriklerinin özendirici nitelikte olduğunu kesin olarak kabul etmek olanaklı olmadığı gibi, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendirme kastı ile hareket ederek sosyal paylaşım sitesinde yer verdiğine dair her türlü şüpheden uzak yeterli delil*

⁵⁵⁹ Ersan Şen, Sosyal Medyada Uyuşturucu Madde Kullanılmasını Özendirme, 2019, www.hukukihaber.net Erişim Tarihi: 10.05.2021

⁵⁶⁰ Ersan Şen, Sosyal Medyada Uyuşturucu Madde Kullanılmasını Özendirme, 2019, www.hukukihaber.net Erişim Tarihi: 10.05.2021

bulunmadığından unsurları oluşmayan suçtan beraati yerine, mahkumiyetine karar verilmesi”,⁵⁶¹ denilmek suretiyle burada failin özendirme kastı üzerinde durarak inceleme yapılmıştır.

Şen’in bu konuda “*Hükümde uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretine özendirmeden bahsedilmeyip, sadece madde kullanımına özendirme ile sınırlama yapıldığı, sözün, yazının veya yayının bu nitelikte olmasının yeterli görüldüğü, failde suç işleme kastının yanında ayrıca özel kastın, yani özendirme saikinin aranmayacağı, bu nedenle popüler olmak, dikkat çekmek, kendisini ifade etmek, kültür ve sanat etkinliği kapsamında söylenen sözler, yazılan ve yapılan yayın ve yayınlar maalesef, “suçta ve cezada kanunilik” prensibi gereğince hükmün lafzına bakıldığında ve kanun koyucunun muradı dikkate alındığında failin özel kast taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, fiilin niteliği itibariyle özendirme içermesi halinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıma özendirme suçunun oluşacağı söylenebilir.*” demiştir.⁵⁶² Burada gerçekten üzerinde durulması gereken husus fiilin kullanma değil de ticarete özendirme amacı ile yapılması halinde oluşan durumdur.⁵⁶³ Örneğin; bir kişinin sosyal medya üzerinden “Kokain satma işinde de çok para var “diye yazarak kazandığı paralarla birlikte fotoğraf çekirtmesi hainde oluşan durumla birlikte failin uyuşturucu ticaretine teşvik özendirme yaptığı durum karşısında kanunda bu hususta bir boşluk olduğu görülecektir. Bu nedenle bu suç bakımından failin yapılacak düzenleme ile özel kastın aranması ve kullanma fiili ile birlikte ticaret fiilinde eklenmesi büyük önem arz etmektedir.

⁵⁶¹ <<https://legalbank.net> >Erişim Tarihi:07.05.2021.

⁵⁶²Ersan Şen, “Sosyal Medyada Uyuşturucu Madde Kullanılmasını Özendirme,”2019, <<https://www.hukukihaber.net/sosyal-medyada-uyusturucu-madde-kullanilmasini-ozendirme-makale.6877.html> >Erişim Tarihi:10.05.2021.

⁵⁶³ “TCK’nın 188. maddesinin 3. fıkrasında yer alan suçu oluşturduğu ve bu suçtan da birlikte incelenen Dairemizin 2014/4199 esasına kayıtlı aynı Mahkemenin 2011/15 esas; 2012/116 karar sayılı dosyası üzerinden “uyuşturucu madde ticareti yapma” suçundan dolayı mahkûmiyet hükmü kurulduğu, kurulan hükmün Dairemizin 2014/4199 esas; 2019/5602 karar sayılı ilamı ile onandığı anlaşıldığından, sanığın, uyuşturucu madde sattığı kişileri ya da başkalarını uyuşturucu madde kullanmaya alenen özendirdiği konusunda yeterli deliller gösterilmediği gibi, “ (Y.10.CD 2018/1933 E. 2019/5603 K. 17.09.2019 Tarihli karar) <<https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:08.05.2021.

7. Esrar Elde Etmek Amacıyla Kenevir Ekilmesi ve Kullanma Suçu Bakımından Failin Kastının Belirlenmesi

2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun'un ⁵⁶⁴23 maddesinin 5. fıkrasında“ *Esrar elde etmek amacıyla kenevir ekimi yapan kişi dört yıldan on iki yıla kadar hapis ve beşyüz günden onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Münhasıran kendi kullanımı için ihtiyaç duyduğu esrarı elde etmek amacıyla kenevir ekimi yapan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu madde kapsamında ekim yapma ibaresinden, tohumun toprağa ekilmesinden ürünün hasadına kadarki süreç anlaşılır.*“ hükmüne yer verilerek esrar elde etme amacıyla kenevir ekilmesi suç olarak kabul edilmiştir.

Bu suç bakımından failin kastının belirlenmesinin zorlaşmasının nedeni “kenevir ekiminin esrar elde etmek” amacı ile olup olmadığının tespiti noktasında toplanmaktadır.

Bu durumda failin olay öncesi ve sonrası dışa yansıyan davranışları, hareketleri göz önünde bulundurularak ve dikkat edilerek ruhsal olarak iç dünyası ile ilgili olan kastının ne olduğu hususu tespit edilmelidir.⁵⁶⁵

Ayrıca bu suça iştirak edenler de 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun'un 23.maddesince sorumlu olacaktır.⁵⁶⁶

⁵⁶⁴ Bkz. Resmî Gazete Tarihi: 24.06.1933 Resmî Gazete Sayısı: 2435.

⁵⁶⁵ Çalışkan-Oruç-Çalışkan, s.368.

⁵⁶⁶ Bkz.23.Madde “*Lif, tohum, sap ve benzeri amaçlarla kenevir ekimi, Tarım Orman ve Köyışleri Bakanlığı'nın iznine tabidir. Bakanlık, bu gibi amaçlarla kenevir ekimi yapılacak yerleri tespit, ilan ve üretimini kontrol eder. Bu hususlara ait uygulama esasları, Tarım Orman ve Köyışleri Bakanlığı'nca çıkarılacak yönetmelikte belirlenir.*

Her ne maksatla olursa olsun izinsiz olarak kenevir yetiştirmek yasaktır. İzinsiz yetiştirilen kenevir bitkisi, Tarım Orman ve Köyışleri Bakanlığı teşkilatında görevli ziraat mühendislerinin, bunların bulunmadığı yerlerde ziraat teknisyenlerinin vereceği rapor üzerine mahallin en büyük mülki amirinin emriyle zabıta tarafından imha edilir veya ettirilir.

İmhada kullanılacak araç ve gereçler, Jandarma Genel Komutanlığı bütçesine konulacak ödenekten sağlanır. İmha dolayısıyla ortaya çıkan masraf, sonradan izinsiz ekim yapanlardan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir.

(Değişik dördüncü fıkra: 23/1/2008-5728/77 md.) İzin belgesi almadan ya da izin belgesi almasına rağmen bilerek belgesinde belirtilen alandan fazla yerde veya izin belgesinde kayıtlı yerden başka yerde kenevir ekimi yapan kişi, elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

(Ek fıkra: 23/1/2008-5728/77 md.; Değişik birinci cümle: 18/6/2014-6545/1 md.) Esrar elde etmek amacıyla kenevir ekimi yapan kişi dört yıldan on iki yıla kadar hapis ve beşyüz günden onbin güne

Diğer uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarının konusu “uyuşturucu veya uyarıcı madde “iken bu suçta konu kenevir bitkisidir. Ancak uygulama da kenevir bitkisi hiçbir işleme tabi tutulması dahi bünyesinde THC (Tetrahidro cannabinol,esrar) barındırdığı için uygulamada fiillerin açıklamasında da suç tipinin belirlenmesi noktasında birtakım sorunlar çıkmaktadır.⁵⁶⁷

Ayrıca 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun’un 3.maddesinde “*Münhasıran esrar yapmak için kenevir ekilmesi ve her ne şekilde olursa olsun esrarın ihzar, ithal, ihraç ve satışı yasaktır.*” olduğu belirtilmiştir.⁵⁶⁸ Yine aynı kanun 23.maddesinde kenevir ekimi izne tabi tutulduğu görülmektedir.

Kenevir ekme; bitkinin ekilmesinden hasadının elde edilmesine kadar geçen süreyi kapsamakla beraber kenevirin dikili olduğu sürece kenevir dikili olduğu sürece sadece 2313 sayılı Kanun’un 23. maddesinin 5. fıkrasının 1. veya 2. cümlesinde düzenlenen suçlar oluşacaktır.⁵⁶⁹

Ancak kenevir bitkisi, esrar elde etmek amacıyla bütünüyle ya da kısmen söküldüğü, durumdan itibaren ise 2313 sayılı Kanun’un 23. maddesinin 5. fıkrasının

kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle: 18/6/2014-6545/1 md.) Münhasıran kendi kullanımı için ihtiyaç duyduğu esrarı elde etmek amacıyla kenevir ekimi yapan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu madde kapsamında ekim yapma ibaresinden, tohumun toprağa ekilmesinden ürünün hasadına kadarki süreç anlaşılır. ⁽¹⁾

(Ek fıkra: 15/8/2017-KHK-694/10 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/10 md.) Esrar elde etmek amacıyla kenevir ekmek suçu bakımından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinde yer alan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması ile 140 ıncı maddesinde yer alan teknik araçlarla izleme tedbirlerine ilişkin hükümler uygulanabilir.”.

⁵⁶⁷ Çalışkan-Oruç-Çalışkan,s.369.

⁵⁶⁸ “sanığın hukuki durumunun henüz yetiştirme aşamasında olan dikili kenevir bitkilerinin tam olgunluğa ulaştığında elde edilebilecek olan ve varsayıma dayanan esrar miktarı üzerinden değil suç tarihindeki mevcut duruma göre ele geçen kök sayısı ve elde edilebilecek esrar miktarı üzerinden belirlenmesinin gerekmesi karşısında; yaklaşık dört yıldır esrar kullandığını ve dışarıdan satın almak yerine daha ucuz olacağını değerlendirdiğinden evinin odasının içerisinde oluşturduğu özel ortamda kendi ihtiyacı olan keneviri yetiştirmeye başladığını, kimseye satmadığını söyleyen sanığın savunmalarının aksine delil de elde edilemediği anlaşıldığından, sanığın eyleminin 2313 sayılı Kanun’un 5. fıkrasının 1. cümlesinde yer alan “Esrar elde etmek amacıyla kenevir ekme” suçunu değil, aynı fıkranın 2. cümlesinde yer alan “Münhasıran kendi kullanımı için ihtiyaç duyduğu esrarı elde etmek amacıyla kenevir ekimi yapma” suçunu oluşturduğunun kabulü gerekmektedir.”(Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2017/223 E. , 2020/139 K.) <<https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁶⁹ Suat Çalışkan, “Esrar Elde Etme Amacıyla Kenevir Ekilmesi Suçunda İspat Sorunu,2019 <<https://www.hukukihaber.net/esrar-elde-etme-amaciyla-kenevir-ekilmesi-sucunda-ispata-sorunu-makale,6547.html> >Erişim Tarihi:10.05.2021.

1. veya 2. cümlesindeki suçun yanında, esrarın elde edilme amacına göre TCK'nın 188. maddesindeki "uyuşturucu madde imal ve ticareti" ya da aynı Kanun'un 191/1. maddesinde tanımlı "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçları da işlenmiş olacak; bu durumda kenevir ekme suçları ile uyuşturucu madde imali, ticareti ya da bulundurma suçları birbirlerinin unsuru ya da ağırlaştırıcı nedeni olmadığından fail hakkında hem 2313 sayılı Kanunun 23. maddesinin 5. fıkrasının 1 veya 2. cümlesi hem de TCK'nın 188 ya da 191/1. maddelerinden hüküm kurulması gerekmektedir.⁵⁷⁰

Yargıtay Ceza Genel Kurulu ; failin tüm kenevir bitkilerini hasat ettiği veya kurutmaya bıraktığı ahvalde, TCK'nın 188 veya 191/1. maddelerindeki suçun yanında 2313 sayılı 23. maddesinin 5. fıkrasındaki suçlardan da cezalandırılabilmesi için kenevir ekimine ilişkin somut delillerin (keneviri kökü veya hasat artığı gibi) mevcut olması gerekli olup örneğin failin evinde ele geçirilen esrarı kendi ektiği kenevir bitkilerinden elde ettiği yönündeki soyut ikrarı anılan suçtan mahkûmiyeti için tek başına yeterli olmadığı belirtmiştir.⁵⁷¹

Yargıtay'ın belirlemiş olduğu kriterleri⁵⁷² şu şekilde aktarmak uygun olacaktır;

-Failin kenevir ekimi sonucunda elde edeceği esrarı başkasına satma, devir veya tedarik etme hususunda herhangi bir davranış içine girip girmediği,

-Bu hususta ikrarı bulunup bulunmadığı,

-Ekimi yapılan kök sayısı, kenevir ekimin yapıldığı yer,

-Filizlenen bitkilerin boyutları ile mevcut hâlleri ve erişkinliğe ulaşmaları durumunda elde edilebilecek esrar miktarının uyuşturucu madde ticareti yapma suçuna elverişli olup olmadığı,

-Ekili vaziyette ele geçen kenevir bitkilerinin yanında hasadı yapılmış bitkiler bulunup bulunmadığı ve bunlardan elde edilebilecek esrar miktarı,

-Kenevir ekme suçunun yanı sıra uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan açılan bir dava bulunması hâlinde bu davada uyuşturucu madde ticareti yapma suçunun sabit

⁵⁷⁰ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2017/223 E. , 2020/139 K. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁷¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2017/223 E. , 2020/139 K. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁷² Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2017/223 E. , 2020/139 K. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

olup olmadığı veya suçun vasfının değişerek kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçuna dönüşmesine ilişkin yapılan değerlendirmeler,

Failden alınan kan veya idrar örneklerinde uyuşturucu maddeye rastlanılıp rastlanılmadığı hususları ayrı ayrı veya birlikte değerlendirilmek suretiyle failin kastının belirlenmesi gerekmektedir.⁵⁷³

Yargıtay bir kararında; “Evinde yapılan aramada 52 gram kubar esrar ve 26 gram kenevir tohumu ele geçirilen sanığın, kolluk ve savcılıkta uyuşturucu madde ticareti yapmadığını, ele geçen esrarı kenevir ekmek suretiyle temin ettiğini ve esrar kullanıcısı olduğunu ifade etmesi sebebiyle kenevir ekme eyleminin sabit olduğu düşünülebilir ise de; ekili durumda kenevir bitkisinin ya da hasat artığının ele geçirilemediği, kök tespiti yapılamadığı, kenevir ekmeye dair görgüye dayalı tanık anlatımının da bulunmadığı gibi yargılamada geline aşamada bu hususların tespitinin de mümkün olmadığı anlaşıldığından, sanığın diğer maddi delillerle doğrulanmayan ikrarına dayalı

⁵⁷³ “Ceyhan’da yapılan kontrolde valizinde 850 gram kubar esrar ele geçirilen sanığın, uyuşturucu madde ticareti yapmadığını, ele geçen esrarı kenevir ekmek suretiyle temin ettiğini ve esrar kullanıcısı olduğunu ifade etmesi nedeniyle kenevir ekme eyleminin sabit olduğu düşünülebilir ise de; ekili durumda kenevir bitkisinin ya da hasat artığının söz konusu olmadığı, kök tespiti yapılamadığı, kenevir ekmeye ilişkin görgüye dayalı tanık anlatımının da bulunmadığı, kenevir bitkisinin önceden ekildiği alanın dahi belirlenmediği ve kim tarafından yetiştirildiğinin açıklığa kavuşturulmadığı gibi yargılamada geline aşamada bu hususların tespitinin de mümkün olmadığı anlaşıldığından, sanığın diğer maddi delillerle doğrulanmayan ikrarına dayalı olarak esrar elde etmek amacıyla kenevir ekme suçundan mahkûmiyetine karar verilmesinde isabet bulunmamaktadır.”(YCGK. 2013/10-466 E.,2014/542 K.09.12.2014) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

“İstinaf incelemesine konu somut olayda dikili vaziyette kenevir bitkisinin ele geçirilmediği, ikamette kenevir tohumlarının ve kurumuş sap ve yapraklı kenevir bitkilerinin ele geçirilmiş olmasının suçun yasal unsurlarını oluşturmadığı, sanığın kenevir bitkilerini ihtiyacı için esrar elde etmek amacıyla ettiği yönündeki ikrarının sanığın unsurları itibariyle oluşmayan suçtan cezalandırılması için yeterli olmadığı, unsurları itibariyle oluşmayan suçtan sanığın beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesinin hukuka aykırı olduğu”(Bursa BAM 3.CD.2018/3655 E.,2020/93 K. 21.01.2020) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

“Ken evir bitkisi ekildiği yönünde jandarma karakoluna açılan ihbar telefonu ve yazılan ihbar mektubunda eken kişi olarak sanığın isminin verilerek ayrıntılı yer tarifi yapılması, ekim yapılan yerin çevresinde sanığın evinden başka bir yerleşim alanının olmaması, kenevir ekili alana 6-7 metre mesafede sanığa ait bahçenin bulunması ve ekim alanına gidilmesi için sanığa ait eve gidilen patika yoldan geçilmesinin zorunlu olması, bakımlı haldeki kenevirlerin ekili olduğu alan ile etrafının temiz olup, ekili alanın etrafının çitle çevrilmiş bulunmasının, kenevirlerin kendiliğinden yetişmeyip birisi tarafından ekilerek bakımlarının yapıldığını göstermesi ve sanığın uyuşturucu ticaretinden eski sabıklarının bulunması hususları birlikte değerlendirildiğinde, suça konu kenevir bitkilerinin sanık tarafından ekildiğinin kabulü gerekmektedir.”(YCGK. 2013/10-52 E. 2014/163 K. 01.04.2014) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

olarak esrar elde etmek amacıyla kenevir ekme suçundan mahkûmiyetine karar verilmesinde isabet bulunmamaktadır.”⁵⁷⁴

Başka bir kararında;” Tüm aşamalarda yüklenen suçu inkar eden sanığın, ikametinde ele geçen kişisel kullanım miktarında olan suça konu net 8 gr. kubar esrarı, esrar elde etmek maksadıyla ektiği kenevirlerden elde ederek satma veya başkalarına verme gibi kullanma dışında bir amaç için bulundurduğuna dair kuşku sınırlarını aşan, somut, yeterli ve kesin delil bulunmadığı, sabit olan fiilinin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu, gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması,”⁵⁷⁵

Bir diğer kararın ise; “Sanığın evinde yapılan aramada 35 kök kenevirin saksı içerisinde ekili vaziyette ele geçirildiği, ev aramasında ele geçirilen diğer esrarın sanığın ektiği kenevirden elde edildiğine dair delil bulunmadığı, sanığın idrar tahlilinde esrar etken maddesine rastlandığı ve dikili kenevirin sayısı da dikkate alınarak; sanığın münhasıran kendi kullanımı için ihtiyaç duyduğu esrarı elde etmek amacıyla kenevir ekimi yaptığı ve 2313 sayılı Kanun'un 23. maddesinin son fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca mahkûmiyetine karar verilmesi yerine yazılı şekilde hüküm kurulması,”⁵⁷⁶

Önemle belirtmek gerekir ki bu iki suç tipi açısından fail bakımından bir ayrım yapmak ceza adaleti bakımından önem arz etmektedir.⁵⁷⁷

8. TCK m.188/5 Açısından Failin Kastının Belirlenmesi

Bilindiği üzere TCK 188/5 maddesinde “Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde

⁵⁷⁴ Bkz.YCGK. 2014/81 E.2016/66 K. 16.02.2016<<https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁷⁵ Bkz.Y.9.CD.2015/6658 E.2015/6596 K.14.10.2015<<https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁷⁶ Bkz. Y.10.CD 2015/3272 E.2015/31616 K. 02.06.2015<<https://legalbank.net> > Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁷⁷ Fahrettin Kıdıl,Türk Ceza Hukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020) s.134.

*işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.” şeklinde belirtilerek ağırlaştırıcı neden olan bu hususlar belirtilmiştir.*⁵⁷⁸

Örgüt kavramı salt normatif bir kavram olmayıp, toplumsal anlamda gerçek olan bir kavramdır.⁵⁷⁹ Örgüt kurmanın nitelikli hal olarak sayılmasının nedeni suçun işlenmesinde kolaylık sağlaması ve bununla birlikte suçla mücadeleyi daha zorlaştırmasıdır.⁵⁸⁰

5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 220.maddesinde düzenlenen “*suç işlemek amacıyla örgüt kurma*” suçunda; “kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.” denilmektedir. Bu bakımdan suçun gerçekleşmesi için;

- Üye sayısının en az üç kişi olması,
- Üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması,⁵⁸¹
- Suç işlenmese bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, Niteliği itibariyle devamlılık göstermesi,
- Örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan *suçları işlemeye* elverişli olması da aranmalıdır.⁵⁸²

⁵⁷⁸ Yenisey Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoglu, Salih Oktar, *Kolluk, Müdadi ve Vekil için Soruşturma Evresi Mevzuatı*. (İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları, 2018) s.167.

⁵⁷⁹ Erkan Sarıtaş. *Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları*. (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018) s.203.

⁵⁸⁰ Tezcan-Erdem-Önok, s.704.

⁵⁸¹ “Somut olayda örgüt oluşturmak için sayısal yeterliliğin bulunduğu anlaşılmakta ise de; failer arasında hiyerarşik ilişki ve suç işleme iradelerinde devamlılık saptanamamıştır. Açıklanan durum karşısında, sanıkların üzerlerine atılı suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve kurulmuş örgüte üye olmak suçundan beraatleri yerine, mahkûmiyetlerine karar verilmesi,” (Y.10.CD. 2009/1598 E. 2009/13075 K. 06.07.2009) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi: 08.05.2021.

⁵⁸² Bkz. Y.10.CD. 2014/109 E. 2014/5055 K. 01.07.2014. <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi: 09.05.2021.

Failin kastının belirlenmesi açısından karıştırılan husus madde metninde yer alan “*üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi*” ile “*örgüt*” çerçevesinde işlenmesi durumlarıdır.⁵⁸³ Nelere dikkat etmemiz gerektiğini belirtmek gerekirse;⁵⁸⁴

Kişilerin belirli bir suç işlemek amacı ile bir araya gelmesi durumunda örgüt değil iştirak mevcuttur.⁵⁸⁵

Örgüt niteliği itibari ile devamlılık gerekmektedir, ancak suç işlemek için bir araya gelmede böyle bir durum söz konusu değildir.

Örgütte hiyerarşik bir ilişki mevcuttur. Bu ilişki yapısı bazı örgüt yapılanmaları açısından gevşek bir nitelikte olabilir. Hiyerarşik yapı, örgütün planlamaları yapan beyin, tepki vermesini sağlayan sinir sistemi, hareket etmesini sağlayan omurgası olarak da belirtilebilir.⁵⁸⁶

Suçun örgüt üyeleri tarafından işlenmesi de suç işlemek amacı ile birlikte işlenmesi de amaç suçun cezasını artıran bir neden olması nedeni ile benzerlik olsa da artırım oranları birbirinden farklıdır. Örgütte tüm üyeler aynı suç ya da suçları işlemek amacı ile hareket ederler, suç işlemek için bir araya gelme de ise her fail diğerinden

⁵⁸³“5237sayılı TCK’nın 220. maddesinde düzenlenen “Suç işlemek için örgüt kurmak” suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için; üye sayısının en az üç kişi olması, üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması, suç işlenmesi bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibariyle devamlılık göstermesi gereklidir. Örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması da aranmalıdır. Örgüt yapılanmasında işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibariyle somutlaştırılması mümkün, ancak zorunlu değildir. Soyut olarak sanık sayısının üç kişiden fazla olması örgütün varlığının kabulü için yeterli olmayıp bu durumda iştirak ilişkisinden söz edilebilir.”(Y.10.CD 2007/110 E. 2007/3049 K.1 4.03.2007) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁸⁴ “Sanıkların, suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve bu amaçla kurulmuş örgüte üye olma, örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapma suçlarını işlediklerine, diğer sanıklarda ele geçirilen uyuşturucu maddelerle ilgileri bulunduğu veya diğer sanıkların suçlarına iştirak ettiklerine ilişkin, somut olay ve olgularla örtüşmeyen ve maddi bulgularla desteklenmeyen telefon görüşmeleri dışında delil bulunmadığı gibi ikamet ve işyerlerinde yapılan aramalarda ele geçirilen suç konusu esrarları kullanmak için bulundurdıklarına ilişkin savunmalarının aksine, satmak veya başkasına vermek amacıyla bulundurdıklarına ilişkin, kuşku sınırlarını aşan kesin ve yeterli delil elde edilemediği anlaşılmakla”(Y.10.CD 2011/11268 E.2014/1738 K.17.03.2014) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:10.05.2021.

⁵⁸⁵ Elmas, s.173.

⁵⁸⁶ Sarıtaş,s.312.

bağımsız olarak kendi suçunu işlemeyi hedefler ve diğer suça karışmaz.⁵⁸⁷ Burada failler sadece dolaylı bir dayanışma içerisindedir.⁵⁸⁸

Örgütte tüm üyeler aynı uyuşturucu veya uyarıcı madde ile ilgili iken diğerinde her fail kendi ilgili ve sorumlu olduğu uyuşturucu veya uyarıcı madde diğerine ait uyuşturucu veya uyarıcı maddede farklıdır.⁵⁸⁹ Örneğin bir kişi kendi tarlasında yetiştirdiği kenevir bitkisinden esrar elde eder ve bunu satma amacı ile başka bir yere götürmek ister, diğer iki arkadaşı da kendilerinin yetiştirdiği ve elde ettikleri esrarı satmak istediklerini söylerler. Bu üç kişi araca daha az para ödemek amacı ile birlikte hareket ederler ve ortak bir araç kiralarlar. Ancak her kişi kendine ait esrarı kendi istediği farklı kişilere satar. Buradan anlaşılacağı üzere her kişi kendine ait esrarı ayrı ayrı sattığı için burada örgütten bahsetmek mümkün olmayacaktır.⁵⁹⁰

Dikkat edilmesi gereken ayrı bir husus ise bir araya gelerek suç işleme durumunda satma ve satın alma suçlarında, satıcı ile alıcı, aracılık söz konusu olduğunda aracı ile yararına aracılık yapılan kişi vb. arasında bu suç oluşmazlar; ancak satıcılar, alıcılar, aracılar kendi aralarında bu suçu oluşturarak suçun failleri olabilirler.⁵⁹¹

⁵⁸⁷“ kendisinde herhangi bir uyuşturucu ya da uyarıcı madde ele geçmeyen sanığın savunmasının aksine, diğer sanıkların içinde bulunduğu örgütsel yapıya dahil olduğuna, diğer sanıklarda ele geçirilen uyuşturucu maddeyle ilgisi bulunduğuna veya diğer sanıkların suçlarına iştirak ettiğine ilişkin, içeriği tam olarak belli olmayan ve maddi bulgularla da desteklenmeyen telefon görüşmesi dışında, kuşku sınırlarını aşan kesin ve yeterli delil bulunmadığı gözetilmeden, sanık hakkında her iki suçtan beraat yerine mahkûmiyet hükmü kurulması,”(Y.10.CD 2014/1282 E.2014/4425 K. 05.06.2014) <<https://legalbank.net>> Erişim Tarihi:08.05.2021.

⁵⁸⁸ Güngör-Kınacı, s.530.

⁵⁸⁹ Güngör-Kınacı, s.530.

⁵⁹⁰ Güngör-Kınacı, s.532.

⁵⁹¹ Güngör-Kınacı, s.532.

SONUÇ

Uyuşturucu madde kullanımı tarihin ilk çağlarından itibaren görülmektedir. İnsanlığın ilk dönemlerinde uyuşturucu maddelerin acıları azaltmak, korkuları gidermek ve tıbbi amaçlarla kullanıldığı bilinmektedir. Ancak zamanla sanayi toplumunun oluşması ve çeşitli sebeplerden kaynaklı olarak uyuşturucu maddeler tıbbi amaç dışında kullanılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda mucizevi ilaçlar olarak görülen uyuşturucu maddeler zamanla insanlık açısından tehlikeli bir durum haline gelmiştir.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanılması sonucu ortaya çıkan sorunlar, toplum açısından onarılması güç zararların meydana gelmesine sebebiyet vermiştir. Bu durum ülke sınırları ile sınırlı olarak yapılan çalışmaların, verilen mücadele açısından yeterli olmadığını göstermiştir. Özellikle uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinin artması ile birlikte uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaret hacmi de büyümüştür. Madde ticaretinin artması beraberinde bu maddelere ulaşımı kolaylaştırmış ve bu doğrultuda kullanıcı sayısının da artmasına neden olmuştur.

Ortaya çıkan bu sorunlar nedeni ile uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin kullanımı sadece meşru amaçlarla sınırlandırılarak yasaklanmıştır. Özellikle uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinin artması bununla birlikte uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıcı kişi sayısının artması ile birlikte bu konuda uluslararası önlemlerin alınması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu nedenle devletler tarafından uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanılmasını önlemek ve kontrol altına almak amacıyla uluslararası sözleşmeler kabul edilmiş ve yapılan bu sözleşmelerin geçerliliğini ve kontrolünü sağlamak, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle ilgili sorunlara karşı dünyanın her yerinde iş birliği içerisinde etkin bir mücadele vermek amacıyla uluslararası örgütler oluşturulmuştur.

Uluslararası iş birliğinin yanında devletlerin kendi iç hukuklarında uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanılmasına önlemek amacıyla gerekli düzenlemeleri yapma ödevi ile yükümlü kılınmıştır.

Hukukumuzda uyuşturucu veya uyarıcı madde kavramına ilişkin tanımlayıcı olan bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak 24.06.1933 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun 1.maddesinde birtakım uyuşturucu maddeler belirttirilerek sayma yöntemi kullanılarak bu maddeleri belirleme yoluna gidildiğı görölmektedir.

19.06.1986 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanunun 1.maddesinde; çizilmiş veya çizilmemiş haşhaş kapsülleri ile ham afyon, tıbbi afyon ve morfin evsafını haiz afyon alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri; koka yaprağı ve bunun alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri ile uyuşturucu maddelerin neler olduğı belirtmiştir. Ancak maddenin devamında kullanılması zararlı olduğı ve toksimani yaptığı Sağık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca tespit edilen diğeri tabii ve sentetik maddeler de yine bu bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanı Kararı ile bu kanun kapsamına alınabileceğı belirtilerek uyuşturucu madde kavramı sınırlandırılmayarak geniş bir kapsam altına alınmıştır.

Uyuşturucu madde kavramının, uyuşturucu veya uyarıcı madde çeşidinin gün geçtikçe genişlenmesi nedeni ile sayma yöntemi ile sınırlandırma yapılmamasının doğru olduğı kanaatindeyiz. Çünkü sınırlandırma yapılması cezasızlığa sebebiyet verecektir.

İç hukukumuzda Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu; diğeri yasal düzenlemeler olarak 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun ile 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanunlarla bu konu hakkında düzenlemelere yer verilmiştir. Özellikle Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve sonrasında 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile uyuşturucu veya uyarıcı maddelere ilişkin sorunların giderilmesi ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kötüye kullanılmasını önlemek amacı ile etkin bir mücadele verebilmek adına ceza oranlarını artıran önemli değışikliklere gidilmiştir.

Ancak özellikle sentetik maddelerin ortaya çıkması ve gün geçtikçe sayılarının artması, bu maddelerin imalinin kolay olması, üretiminin düşük bütçeli olması ve çok düşük fiyatlara satılması nedeni ile bu maddelere ilişkin hususlar tam anlamıyla

kontrol altına alınamamış; bu nedenle ülkemizde işlenen ve yargılamaya en çok konu olan suçlardan biri olmaya devam etmektedir.

TCK m. 188. de uyuşturucu veya uyarıcı imal ve ticareti suçu, TCK m. 190. de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma suçu ve TCK m. 191. de kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçu ve ayrıca TCK m.189. maddesinde tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması ve TCK m.192. maddesinde de uyuşturucu ve uyarıcı madde suçlarında etkin pişmanlık hâlleri düzenlenmiştir

Her ne kadar kanun koyucu tarafından uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarına ilişkin gerekli düzenlemelere yer verilmişse de uygulamada suça ilişkin seçimlik fiillerin hangisinin fail tarafından gerçekleştirildiğinin tespiti yönünde sorunlar çıkmaktadır. Özellikle bu durum nedeni ile ilk derece mahkemesi kararlarında yeksanek kararların verilmediği görülmektedir.

Çalışmamızın ana konusu olan uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarında failin kastının belirlenmesi hususu, ortaya çıkan bu sorunların aydınlatılması ve failin kastının belirlenmesine yönelik dikkat edilmesi gereken kriterlerin neler olduğu açığa çıkarmaktadır.

Türk Ceza Kanunu’nun 21.maddesinde “suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır” denilmek ile ceza hukukunda kastın asli bir sorumluluk biçimi olduğu belirtilmiştir. Uygulamada uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarında failin kastının belirlenmesi açısından farklı yorumlar yapılmış, doktrinde bu konuda görüşler ortaya koyulmuş ve Yargıtay Ceza Daireleri ile Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından bu hususta birtakım kriterler belirlenmiştir. Ancak bütüncü ve kesin olarak görülen bir düzenleme bulunmamaktadır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarının her birini, suçu oluşturan fiiller bakımından da bir fiili diğer fiiller ile karşılaştırarak Yargıtay’ın bu konuda belirlemiş olduğu kriterleri ve yine bu konuda vermiş olduğunu kararları inceleyerek failin kastının belirlenmesi hususunda rol oynayan hususları çalışmamızda ortaya koyduk.

Bu bağlamda TCK m. 188/1 kapsamında bulunan fiilleri incelediğimiz de; imal açısından, birtakım yöntem ve işlemlerle hammaddeyi ayrıştırarak yeni bir uyuşturucu veya uyarıcı madde elde etmeye yönelik hareketleri; ithal açısından gümrük kapısından girişler ve gümrük kapısı olmayan yerlerden girişler yönünden, ayrıca ithalin hangi amaç doğrultusunda gerçekleştirildiğinin suça olan etkisi bakımından bir ayırım yapmak gerekmekte olduğunu; ihrac açısından ise uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracının failin kastının belirlenmesi yönünden ihracın fail tarafından hangi amaç doğrultusunda gerçekleştirildiğinin, uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kendi kullanımı için, başkasına satmak gibi kişisel kullanım dışındaki eylemler için ya da hem kişisel kullanım için hem de kullanma amacı dışında farklı bir doğrultusunda hareketler olarak belirtebiliriz. Ancak burada özellikle ithal ve ihrac açısından gümrük bölgesi noktasında birtakım sorunların karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu nokta da özellikle bu suçların teşebbüsü hususunda, o ana kadar tamamlanan suçlardan sorumlu olacakları noktası detaylı bir inceleme gerektiğinden buna ilişkin detaylı bir düzenlemenin yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

TCK m. 188/7 de düzenlenen üretimde kullanılan maddeyi imal, ithal ve ihrac etme suçu açısından failin kastı belirlenirken; failin uyuşturucu veya uyarıcı madde olmamakla birlikte uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imal ve ihracı için gerekli olan maddenin ithal ve imali izne tabi olan uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran madde olduğunu bilmesi gerektiği ve fıkra hükmünde bulunan fiilleri isteyerek gerçekleştirmesine yönelik hareketlerine dikkat edilmesi gerekmektedir.

5237 sayılı Kanunun TCK m. 188/3’de yer alan satış, satışa arz, satın alma, sevk etme, nakletmek, depolama, kabul etme, bulundurma ve başkalarına verme fiilleri de ayrı ayrı açıklanarak failin kastının belirlenmesi açısından önemli noktalar ortaya koyulmuştur.

Satma açısından; eylemin gerçekleşmesi bakımından icrai hareketlerin gerçekleşmesinin yanı sıra satış işleminin de gerçekleşmesi yani suça konu maddenin artık alıcının tasarrufunda bulunuyor olması gerekmekte olup satışa arz etme açısından ise uyuşturucu veya uyarıcı maddenin mülkiyetinin veya zilyetliğinin ruhsata aykırı

veya ruhsatsız olarak başka bir kimseye satma amacı ile satma iradesini ortaya koyan tüm hareketlerini kapsamaktadır

Başkalarına verme açısından; failin kastı bakımından dikkat edilmesi gereken en önemli husus kişinin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi satış amacı ile vermemiş olmasıdır. Uyuşturucu veya uyarıcı madde sevk etme ise kişinin maliki veya zilyedi olduğu uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanma amacı dışında bir yerden başka bir yere bir başkası aracılığıyla göndermesi, yollamasıdır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde nakletmek; uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir yerden başka bir yere kullanma amacı dışında bir amaçla götürülmesi; uyuşturucu veya uyarıcı madde depolama ise uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir yerde tutulması anlamını taşımaktadır.

Satın alma, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ruhsatsız ya da ruhsata aykırı olarak bir bedel karşılığında bir başkasından devralınması; uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kabul etme; uyuşturucu veya uyarıcı madde üzerinde tasarrufta bulunma olanağının elde edilmesi anlamına gelmektedir.

Uyuşturucu veya uyarıcıyı maddeyi bulundurma ise yine uygulama da en çok karşımıza çıkan ve failinin kastının belirlenmesi açısından en çok sorun yaşanan fiildir. Uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurma üzerinde fiili egemenliğin devam ettirilmesi anlamına gelmektedir. Bu suç bakımından failin kastı belirlenirken failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi hangi amaçla bulundurduğuna ilişkin esas alınabilecek ölçütler Yargıtay tarafından üç kriter olarak belirtilmişse de bu ölçütlerde yetersiz kalmaktadır.

” Üretimde Kullanılan Maddenin Ülke İçinde Ticareti” açısından suçun hareket unsurunun TCK m.188/1 ve m. 188/3’de yer alan ithal, ihraç, imal, satın alma, satma, sevk etme ve depolama olarak tanımlamakla birlikte suç bu seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesi ile tamamlanacağı açıktır.

Önemli hususlardan biri ise TCK m. 188/3 ve TCK m.191/1 açısından failin kastının belirlenmesidir. Bu iki suç açısından inceleme yapılırken sadece günlük veya yıllık madde kullanım miktarının esas alınması, somut olaya ilişkin gerekli değerlendirilmelerin yapılmaması yanlış kararların verilmesine neden olmaktadır. Her ne kadar Yargıtay tarafından işlevsellik kazanmış üç kriter belirlenmişse de bu üç kriterin somut olay bakımından irdelenmesi ve failin kastını belirleyen diğer hareketlerinde ayrıca incelemesi gerekmektedir.

“Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Kullanmak için Bulundurmak” ve “Cezaevine Yasaklı Madde Sokma” suçlarında failin kastının belirlenmesinde en önemli kıstas “cezaevi veya tutukevi “unsurudur. Ancak failin o gün tutuklanacağını bilmediği bir koşulda üzerinde uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurması noktasında bu durumun “cezaevine yasaklı madde sokma” olarak nitelendirmesi hakkaniyet duygusunu zedeleyecektir.

TCK m.190 da “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma Suçu” açısından TCK m. 190/1 ve TCK m. 190/2 açısından iki ayrı inceleme gerçekleştirdik. Burada TCK m. 190/1’de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırmak suçu için üç seçimlik hareket belirtilmiştir. Bunlar; özel yer, donanım veya malzeme sağlamak, kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler almak ve kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi vermek şeklindedir. TCK m. 190/2 ise failin suç tanımında belirtilmiş olan eylemi gerçekleştirmesi yani özendirme kastı ile gerçekleştirmesi yeterli olacaktır; ancak bu eylem bakımından failin eylemi gerçekleştirmesinin arkasında ki amacının bir önemi bulunmamaktadır. Ancak m.190/2 kapsamında suçun özel kast ile düzenlenmemiş olması subjektif bir yaklaşıma olanak sağlamaktadır. Bu madde failin saiki ne olursa olsun özendirici bir fiil gerçekleştirmesinin yeterli görülmesi örneğin bilim sanat ve kültürel konularda yapılan paylaşımlarında bu şekilde algılanması sonucu ortaya çıkan durumların hakkaniyet ile bağdaşmadığı açıktır. Bu nedenle failin kastının belirlenmesi noktasının önem arz ettiği; suçun özel kastının varlığından söz edilerek düzenleme yapılmasının suçun vasfı ve niteliği bakımından önemli bir husus olduğunu belirtmek isteriz.

“Esrar Elde Etmek Amacıyla Kenevir Ekilmesi ve Kullanma” suçu bakımından failin kastının belirlenmesinin zorlaşmasının nedeni “kenevir ekiminin esrar elde etmek” amacı ile olup olmadığının tespiti noktasında toplanmaktadır. Bu durumda failin olay öncesi ve sonrası dışı yansıyan davranışları, hareketleri göz önünde bulundurularak ve dikkat edilerek ruhsal olarak iç dünyası ile ilgili olan kastının ne olduğu hususu tespit edilmelidir

TCK m. 188/5 kapsamında failin kastının belirlenmesi hususunda madde metni içerisinde belirtilen üç veya daha fazla kişi ile suç işleme ve bir örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işleme ayrımını ortaya koymak gerekmiştir. Nitekim örgütün oluşması için de en az üç kişinin varlığının olması gerektiği gerçeği ile üç veya daha fazla kişi ile suç işleme kastı, birbiri ile karıştırılan bir husustur. Bu nokta da failin kastının belirlenirken hiyerarşik bir ilişki, devamlılık göstermek gibi hususların dikkat edilmesi gerekmektedir. Çünkü kişilerin suç işlemek amacıyla bir araya geldikleri her durum örgüt çerçevesinde suç işleme kastını ortaya koymamaktadır.

Önemle belirtmek isteriz ki failin kastının belirlenmesi noktasında her somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılması hususu esas alınmalıdır. Failin kastını belirleyen her hareket konusunda detaylı bir inceleme yapılması önem arz etmektedir. Aksi takdirde uygulamada farklı kararların ortaya çıkması durumu devam edeceği kaçınılmaz bir gerçektir.

KAYNAKÇA

Akbulut, İlhan. “Ülkemizde Uyuşturucu Maddeler Sorunu,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*.”Cilt:55, Sayı:3 (1997):s.111-142.

Akkaya,Çetin. *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları*. Ankara: Adalet Yayınevi,2013.

Akpınar, Aslı Selvi. *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti Suç*. Ankara: Seçkin Yayıncılık,2021.

Aksüt, Ertekin. *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları*. Ankara: Adalet Yayınevi,2020.

Akyol, Can Mehmet. *Hukukumuz Uyuşturucu Madde Suçları*.İstanbul.1994
(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Aldemir, Hüsnü. *Hürriyeti Kısıtlayan Koruma Tedbirleri Yakalama, Gözaltına Alma, Tutuklama ve Adli Kontrol*. Ankara: Adalet Yayınevi,2018

Altan, Suna.” Cenevre Afyon Konferansları ve Türkiye’nin Tutumu,” *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*,C:17,S:26(2019) s. 45 – 70.

Altıparmak, Cüneyt. *100 Başlıkta Soruşturma Evresi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık,2019.

Apaydın, Cengiz. *Ceza Hukukunda Kast Kavramı*. İstanbul,2008.(Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Ateş, Hamza.” Türkiye’de Uyuşturucu Madde Bağımlılığıyla Mücadele, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Raporları Üzerinden Bir İnceleme,” *Medeniyet Araştırmaları Dergisi* Cilt :5, Sayı:1,(2020): s.63 – 80.

Ateş, Neslihan Ateş. *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanma Suçu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık,2019.

Bahar, Atalay“ Uyuşturucu Madde Kullanımının Nedenleri ve Bağımlılık Oluşum Sürecinde İletişimsel Yaklaşımların Rolü ve Önemi: Polis Kayıtları Üzerinden Olgusal Bir İnceleme,” *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*,Sayı:55 (2018): s.1-36

Bacaz, Ecem.”Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ile Mücadele, “*Bursa Barosu Dergisi*, Cilt:42 Sayı:100(2017):98-99

Balcı, Murat. *Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ile Mücadele ve Ceza Hukuku Paneli*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011.

Barut, Ferit, Melisa Aydemir. *Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesi Kararları Işığında Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2019.

Bayraktar, Köksal. ”Uyuşturucu Maddeler ve Suç Siyaseti,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* Cilt:51 S:1-4 (1985): s.45-64.

Bilgen, Rasim İsa.*Uyuşturucu Maddelerin Arzı ile Mücadele*. İstanbul,1998, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Bora, Taner.”MDMA(Ekstazi)İçeren Sentetik Tabletlerdeki Organik İçeriklerin Belirlenmesi,” *Adli Tıp Dergisi* Cilt :28 Sayı:2 (2014):s.165-177.

Çakmut, Özlem Yenerer. “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını KolaylaştırmaSuçu,” *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi* C.21 (2019): s. 3111-3126.

Canak,Erkan. *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçlarında Etkin Pişmanlık*. İstanbul:

KazancıHukuk Yayımevi,2012.

Chekhadine, İbrahim Mahamat Saleh. *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları*.Bursa,2016(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.).

Çalışkan,Suat.”Esrar Elde Etme Amacıyla Kenevir Ekilmesi Suçunda İspat Sorunu,” 2019, <www.hukukihaber.net >

Çalışkan,Suat,Ramazan Oruç,Emre Cem Çalışkan.*Uyuşturucu Davaları*. İstanbul:Aristo Yayımevi,2020.

Çalışkan,Suat.*Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları*.Ankara:Adalet Yayımevi,2013.

Çalış, Ünsal.”Sedatif ve Hipnotik İlaçlar” (2020): s.232-257.

Çetin,Soner Hamza. “Kullanmak İçin Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek, Bulundurmak ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak Suçu (TCK m.191),” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:65 Sayı:4 s.1353-1480.

Çıtır,Burak.” Uluslararası Afyon Anlaşmalarında Osmanlı İmparatorluğu,”*Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi* Cilt:1 Sayı: 1 (2015): s.17-47.

Doğan, Fatma Karakaş.*Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları*, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2015.

Dönmezer, Sulhi.”Uyuşturucu Maddelerin Hukuk ve Kriminoloji ile İlgili Bazı Yönleri,”*İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* Cilt:36 Sayı:1-4. (1970) :s.1-14.

Dönmezer, Sulhi. *Ceza Hukuku Özel Kısım Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*. İstanbul:Beta Basım Yayın,1990.

Dönmezer,Sulhi. “Uyuşturucu ve Tutku Yaratıcı Konusuna Sosyo-Politik Yaklaşım”*İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* C:45, S:1-4 (1981):s.1015-1043.

Dönmezer, Sulhi. “Hukuk, Uyuşturucu ve Alışkanlık Yaratıcı Maddeler (Kriminolojik Yaklaşım),” *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası Cilt* :43(1982):s.457-474.

Dönmezer Sulhi, Sahir Erman. *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt* 1,İstanbul:Beta Yayıncılık,1997.

Elmas, Birsen.*Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları*.Ankara:Adalet Yayınevi,2020.

Ergen,Cengiz .*Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu Madde Suçları*. Ankara: Gaye Matbaacılık,1998.

Erman,Sahir.”Uyuşturucu Maddelere İlişkin Ceza Hükümleri,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* Cilt:45, S:1-4(1981): s.1061-1080.

Göktepe,Kaya.” Osmanlı Toplumunda Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Devletin BunaKarşı Bazı Mücadele Çalışmaları,” *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi* Cilt:7, Sayı :19 (2020): s.627-654

Günel,Yılmaz.*Uyuşturucu Madde Suçları*.Ankara: Kazancı Yayınları Bilimsel Dizi:4,İş Matbaacılık ve Ticaret, 1976.

Günay,Meryem. “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçlarında Etkin Pişmanlık,” *TBB Dergisi*, Sayı:133: s.131-162.

Günay Yılmaz.”Uyuşturucu Madde Kullanma Suçları, “*Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* Cilt:32 Sayı:1(1977):s.55-85.

Gündel, Ahmet.5237 Sayılı TCK’da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları,

Ankara: Seçkin Yayıncılık,2009.

Güngör,Şener, Ali Kınacı. *Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerle İlgili Suçlar*. Ankara: Yetkin Yayıncılık,2001.

Kacar Işıl. *Öldürmeye Teşebbüs ve Kasten Yaralama Suçu Bağlamında Kastın Tespiti*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık,2021.

Karakartal Demet.”Uyuşturucu Madde Bağımlılığı ve Suç İlişkisi,”*Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi* Cilt:6, Sayı: 14 (2020): s.614 – 623.

Kayıhan Siraceddin. *Afyon ve Diğer Uyuşturucu Maddeler Bu Maddelerin Tabi Olduğu Uluslararası ve Ulusal Mevzuat*. İstanbul: Ahmet Said Matbaası,1946.

Kıdıl Fahrettin. *Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal Ticareti Suçları*. Ankara: Adalet Yayınevi,2020.

Koptagel, Günsel.”Uyuşturucu ve Tutku Yaratıcı Maddeler Kullanımının Sosyal-Psikolojik Dinamizması,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* Cilt:45,Sayı:1-4 (1981):s1045-1059.

Kurt Şahin, Ela Kurt .*Uygulamada Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat*,Adalet Yayınevi,2007.

Köknel, Özcan. *Alkolden Eroine Kişilikten Kaçış*. İstanbul.Altın Kitaplar,1983.

Macit,Ruken.”Uyuşturucu Madde Kullanıcıları ve Esrar,” *Journal of Economy Culture and Society* Cilt , Sayı:61(2020): s.141 – 151.

Merkezi,Bağımlılık Mücadele Uygulama Araştırma.*Sentetik Kannabinoid ile İlgili Bozukluklar’ ilgili kitapçık*. s.1-16.

Meydan, Uygur.”Uyuşturucu Madde Ticareti Suçunda Madde Miktarının Önemi,” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*,S:37 (2019): s.321-352.

Ozansü,Mehmet Cemil.*Ceza Hukukunda Kasttan Doğan Sübjektif Sorumluluk*.Ankara:Seçkin Yayıncılık,2007.

Ögel, Kültegin. *Sigara, Alkol ve Madde Kullanım bozuklukları: Tanı, Tedavi ve Önleme*. İstanbul: Yeniden Yayınları,2010.

Öner, Mehmet Zülfü. “Türk Ceza Kanunda Uyuşturucu İmal,İhraç ve İthal Suçları,” *TBB Dergisi*,Sayı:88 (2010) s.106-150.

Özbek,Veli Özer Mehmet Nihat Kanbur ,Koray Doğan,Pınar Bacaksız,İlker Tepe.*Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*.Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Özbek,Veli Özer Mehmet Nihat Kanbur ,Koray Doğan,Pınar Bacaksız,İlker Tepe.*Pratik Çalışma Kitabı -II-Ceza Muhakemesi Hukuku*.Ankara:Seçkin Yayıncılık,2007

Özden, Salih Yaşar.*Uyuşturucu Madde Bağımlılığı*. İstanbul:Nobel Tıp Kitabevi,1992.

Öztürk,Bahri. *Ceza Muhakemesi Hukuku*.Ankara:SeçkinYayıncılık,2017.

Öztürk,Bahri.*Ceza Muhakemesi Hukuku*.Ankara: Seçkin Yayıncılık,2014.

Öztürk Bahri, Mustafa Ruhan Erdem.*Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*.Ankara:Seçkin Yayıncılık,2011.

Öztürk, Mustafa.*Türk Ceza Kanunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları*.İstanbul: Aristo Yayınevi,2020.

Parlar,Ali,Azmi Kızılkaya.*Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları*.Bilge Yayınevi,2018.

Ruhi, Ahmet Cemil. *Türk Ceza Kanunu'nda Uyuşturucu ve Uyarıcı Uyarıcı Madde*

Suçları. İstanbul: On İki LevhaYayıncılık,2017.

Sarıtaş,Erkan. *Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları*.İstanbul:On İki Levha Yayıncılık,2018

Selbes,Ece. *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu*.Ankara:Adalet Yayınevi, 2017.

Sevdim,Ali Erdim.*Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu*.Ankara: Seçkin Yayıncılık,2014.

Şen, Ersan.”Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Kullanımını Özendirme” 2018.
<https://www.hukukihaber.net/sosyal-medyada-uyusturucu-madde-kullanilmasini-ozendirme-makale,6877.html>>

Soyaslan,Doğan.*Ceza Hukuku Özel Hükümler*.Ankara:Yetkin Yayıncılık,2005.

Tellioğlu,Tahir, Zuhall Tellioğlu.”Tıbbi Esrar Psikiyatrik Bozuklukların Tedavisinde Kullanılabilir mi?,” *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni* (2012) s.98-109.

Tezcan,Durmuş.Uyuşturucu Madde Kaçakçılığını Önleme Tedbirleri” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* Cilt:37 Sayı:3 (1982):s.205-215.

Tezcan,Durmuş,Ruhan Erdem,Oğuz Sancakdar,Murat Önok.*İnsan Hakları El Kitabı*. Ankara:Seçkin Yayıncılık,2011.

Tezcan,Durmuş,Ruhan Erdem,Murat Önok.*Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*,Ankara: Seçkin Yayıncılık,2019.

Tezcan,Durmuş,Ruhan Erdem, Candide Şentürk.*Ceza Hukuku Özel Hükümler Pratik Çalışmalar*.Ankara:Seçkin Yayıncılık,2012.

Tomuş, H.Lütfi.*Uyuşturucu Uyarıcı ve Hayal Yaratıcı Maddeler*.İstanbul: Omaş Ofset,1990.

Tufan,Semiha.”Bağımlılığın Tanımı, Esrar Bağımlılığı, Belirtileri ve Görüşmede Temel İlkeler,” *Okul Psikolojik Danışmanı E-bülteni* Sayı:8 (2018) s.51-53.

Uzbay, Tayfun.”Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler ve Bağımlılık Yapan Maddeler” *Meslek İçi Eğitim Dergisi* s.5-15.

Ünver,Yener.*Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler ve Ceza Hukuku*.Ankara: Seçkin Yayıncılık,2019.

Ünver,Yener,Kerem Öz.*Uyuşturucu Madde Suçlarıyla Mücadele*.Ankara: Seçkin Yayıncılık,2018.

Yaşar,Osman,Hasan Tahsin Gökcan, MustafaArtuç.*Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*. Adalet Yayınevi,2014.

Yaşar,Yusuf.*Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları*.İstanbul: SeçkinYayıncılık,2019.

Yenidünya, Caner, Zafer İçer. ”Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçlarında Etkin Pişmanlık,” *Fasikül Dergisi*, S:38(2013) s.11-31.

Yenisey,Feridun.”Uyuşturucu Maddeler Sorununun Ceza Hukuku Yönü,”*Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* Cilt:1 S:1 (1983): s.171-191.

Yenisey Feridun,Ayşe Nuhoglu Salik Oktar.*Kolluk,Müdatedi ve Vekil için Soruşturma*

Evresi Mevzuatı.İstanbul:Kutup Yıldızı Yayınları,2018.

Yılmaz,Enes “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Kolaylaştırma ve Özendirme Suçları,” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* S:25: s. 345-374.

Yokuş Sevik, Handan.*Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçlar*.Ankara:Seçkin Yayıncılık,2007.

Yokuş Sevik, Handan.*Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* .Ankara: Adalet Yayınevi,2019.

Yolcu,Ferit.*Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu*.Ankara: Adalet Yayınevi,2015.

Yurtcan,Erdener.*Yargıtay Kararları Işığında Uyuşturucu Suçları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık,Ankara,2019.

Yüksektepe Mert Asker .*Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu*. İstanbul: Aristo Yayınevi,İstanbul,2020.

Zafer, Hamide.*Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti ,Özel Ceza Hukuku, Cilt V.,Genel Tehlike Yaratıcı, Çevreye Karşı ve Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar*.İstanbul:On İki Levha Yayıncılık,2019.

İNTERNET SİTELERİ

Amatem : www.amatem.org

Avrupa Konseyi : <https://www.coe.int/en/web/portal/home>

Avrupa Uyuşturucu Raporu : www.emcdda.europa.eu

Bilgi Bankası	: www.dersimiz.com .
Bilim ve Aydınlanma	: www.bilimveaydinlama.org
Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi	: www.devletarsivleri.gov.tr
Birleşmiş Milletler Uyuşturucu	
Ve Suç Dairesi(UNODC)	: www.unodc.org
Dergi Park	: dergipark.org.tr
Emniyet Genel Müdürlüğü	: www.egm.gov.tr
Hukuki Haber	: www.hukukihaber.net
İstanbul Üniversitesi Açıköğretim	: acikogretim.istanbul.edu.tr
Karar Arama	: www.kararara.com
Kazancı İtihat Programı	: www.kazanci.com
Legal İtihat Programı	: https://legalbank.net
Mevzuat Bilgi Sistemi	: www.mevzuat.gov.tr
Resmi Gazete	: www.resmigazete.gov.tr
Sinerji İtihat Programı	: www.sinerjimevzuat.com.tr
TBMM	: www.tbmm.gov.tr
Türk Dil Kurumu	: www.tdk.gov.tr
	www.sozluk.gov.tr
Umudder	: www.umudder.org
Vikipedi	: www.wikipedia.org
Yargıtay Karar Arama	: karararama.yargitay.gov.tr